

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰی مُحَمَّدٍ وَّآلِ مُحَمَّدٍ وَّعَجِّلْ فَرَجَهُمْ

جمهوری اسلامی ایران
وزارت آموزش و پرورش

سازمان آموزش و پرورش استثنایی

زبان آموزی، جمله سازی و نگارش

راهنمای معلم

ششم دبستان

ویژه دانش آموزان با آسیب شنوایی

سازمان آموزش و پرورش استثنایی

نام کتاب: راهنمای معلم زبان آموزی، جمله‌سازی و نگارش - پایه ششم دبستان - ۲۶۹۲۱
دید آورنده: سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور
مدیریت برنامه‌ریزی درسی و تألیف: معاونت برنامه‌ریزی آموزشی و توان‌بخشی
شناسه افزوده برنامه‌ریزی و تألیف: فاطمه انصاری‌بارده، فاطمه رشنوسیردری، لیلا فیاضی، منصوره کاظمی‌کیا و نرگس بابایی
مشاور علمی: مهدی کاظمی دستجردی
ویراستار: داریوش گودرزی
آماده‌سازی و نظارت بر چاپ: اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی
طراح گرافیک و صفحه‌آرایی: مجتبی احمدی
نشانی سازمان: تهران - خیابان انقلاب - خیابان شهید برادران مظفر - صندوق پستی: ۲۷۵۱۵۰۱۳۹
ناشر: شرکت افست، تهران، کیلومتر ۴ جاده ابعلی، پلاک ۸، تلفن: ۷۷۳۳۹۰۹۳، دورنگار: ۷۷۳۳۹۰۹۷،
صندوق پستی: ۴۹۷۹-۱۱۱۵۵
نوبت چاپ و سال انتشار: اول ۱۴۰۱

کلیه حقوق مادی و معنوی این کتاب متعلق به سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور است و هرگونه استفاده از کتاب و اجزای آن به صورت چاپی و الکترونیکی و ارائه در پایگاه‌های مجازی، نمایش، اقتباس، تلخیص، تبدیل، ترجمه، عکس‌برداری، نقاشی، تهیه فیلم و تکثیر به هر شکل و نوع بدون کسب مجوز از این سازمان ممنوع است و متخلفان تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

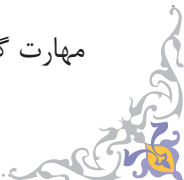
ISBN 978 - 964 - 05 - 3499-1

شابک ۱- ۳۴۹۹ - ۰۵ - ۹۶۴ - ۹۷۸

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۷
جدول زمان‌بندی زبان‌آموزی، جمله‌سازی و نگارش پایه ششم (پیشنهادی).....	۱۲
بخش اول.....	۱۴
کلیّات.....	۱۴
مقدمه.....	۱۵
آسیب شنوایی.....	۱۸
طبقه بندی آسیب شنوایی.....	۱۸
رویکردها و روش‌های ارتباطی دانش آموزان دارای آسیب شنوایی.....	۱۹
مخاطبان «برنامه درسی زبان‌آموزی، جمله‌سازی و نگارش دوره ابتدایی».....	۲۲
در برنامه درسی زبان‌آموزی، جمله‌سازی و نگارش دانش‌آموزان با آسیب شنوایی دوره ابتدایی، باید دو نکته مهم در آموزش ارتقای مهارت‌های چهارگانه زبان‌آموزی مورد توجه قرار بگیرد.....	۲۳
اهداف برنامه درسی زبان‌آموزی، جمله‌سازی و نگارش.....	۲۶
آشنایی با ساختار و محتوای کتاب زبان‌آموزی، جمله‌سازی و نگارش ششم.....	۲۶
نمای ساختار و محتوای کتاب‌های زبان‌آموزی، جمله‌سازی و نگارش.....	۲۸
نمای ساختار و محتوای کتاب زبان‌آموزی، جمله‌سازی و نگارش پایه ششم.....	۳۰
مهارت‌های زبان‌آموزی در کتاب زبان‌آموزی، جمله‌سازی و نگارش پایه ششم.....	۳۱
مهارت گوش کردن.....	۳۱
مهارت گوش کردن در دانش‌آموزان با آسیب شنوایی.....	۳۲

- ۳۳ ..... فعالیت‌های مربوط به گوش کردن
- ۳۳ ..... مهارت سخن گفتن
- ۳۴ ..... مهارت سخن گفتن در دانش آموزان دارای آسیب شنوایی
- ۳۵ ..... فعالیت‌های مربوط به سخن گفتن
- ۳۵ ..... مهارت خواندن
- ۳۷ ..... مهارت خواندن در دانش آموزان دارای آسیب شنوایی
- ۳۸ ..... فعالیت‌های مربوط به خواندن
- ۳۹ ..... مهارت نوشتن
- ۴۲ ..... به کارگیری مهارت‌های زبانی و فرازبانی در کتاب زبان آموزی، جمله‌سازی و نگارش پایه ششم ...
- ۴۲ ..... الف- تولید متن توصیفی درباره انسان
- ۴۳ ..... ب- تولید روایت
- ۴۶ ..... ارزشیابی پیشرفت تحصیلی (کیفی - توصیفی)
- ۴۸ ..... جدول اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد درس زبان آموزی، جمله‌سازی و نگارش پایه ششم دوره ابتدایی
- ۵۳ ..... بخش دوم
- ۵۳ ..... بررسی درس‌ها
- ۵۴ ..... درس اول
- ۸۴ ..... درس دوم
- ۱۰۲ ..... درس سوم
- ۱۲۰ ..... درس چهارم

۱۳۹	درس پنجم
۱۵۱	درس ششم
۱۶۶	درس هفتم
۱۸۲	درس هشتم
۱۹۷	درس نهم
۲۱۳	منابع

پیشگفتار

خداوند متعال را سپاس می‌گوییم که توفیق خدمت به ما عطا نمود تا برای دانش‌آموزان دارای آسیب شنوایی و به‌منظور تحقق برنامه‌ی درسی زبان‌آموزی، جمله‌سازی و نگارش برای نخستین‌بار دست‌مایه‌ی آموزشی مؤثر و کارآمدی را به معلمان صبور و کوشا در آموزش و پرورش استثنایی، عرضه کنیم.

کتاب‌درسی زبان‌آموزی «جمله‌سازی و نگارش» بر اساس نیاز مبرم دانش‌آموزان دارای آسیب شنوایی به آموزش‌های بیشتر و تخصصی‌تر در زمینه‌ی زبان‌آموزی (جمله‌سازی، نگارش و انشا)، با رویکرد پرورش مهارت‌های زبانی و با تأکید بر مهارت‌های به‌پهنه‌ی مهارت‌های تولیدی زبان سازمان‌دهی و تألیف شده‌است. کتاب معلم نیز با توجه به اهداف ذیل، جهت استفاده‌ی بهینه‌ی معلمان محترم، طراحی و تدوین گشته‌است:

♦ تبیین رویکرد خاص آموزش کتاب زبان‌آموزی، جمله‌سازی و نگارش، مبتنی بر مهارت‌های زبانی و همچنین تا حدودی فرازبانی (تفکر، نقد و تحلیل) است که هم به قلمرو شفاهی زبان و هم به قلمرو نوشتاری، در حوزه‌ی دریافت یا ادراک و بیان زبان و متناسب با ویژگی‌های دانش‌آموزان آسیب‌دیده‌ی شنوایی توجه دارد.

♦ آشنایی معلمان با ساختار کتاب درسی زبان‌آموزی، جمله‌سازی و نگارش و به‌کارگیری روش‌های خلاقانه در ریزمهارت‌های درکی برای گوش کردن (گفتارخوانی / اشاره) و خواندن و نیز بیانی برای گفتن (اشاره) و نوشتن با توجه به فعالیت‌های پیشنهادی، نکته‌های تدریس در فرایند یاددهی-یادگیری و متناسب با ویژگی‌های دانش‌آموزان آسیب‌دیده‌ی شنوایی.

♦ گسترش و تعمیق دانش معلمان در حوزه‌ی مهارت‌های زبانی و آموزش روشمند دانش‌آموزان مبتنی بر اهداف سازه‌ای کتاب درسی شامل: بازی کنید و بیاموزید، ببینید، بشنوید و بگویید،

با صدای بلند بخوانید، تمرینات درکی و نوشتاری مربوط به هر موضوع درسی و یادآوری یادگیری‌های سال‌های گذشته و کسب مهارت نوشتن فعال و مستقل (انشا).

♦ در کتاب درسی زبان‌آموزی، جمله‌سازی و نگارش، زبان‌آموز، اطلاعات و معارف را از طریق درس‌ها و آموزه‌ها، دریافت می‌کند و این کار، سبب پرورش ذهن و زبان، گسترش دامنه‌ی واژگان، طول جمله‌ها، گفته‌ها، نوشته‌ها و تقویت تفکر و تحلیل دانش‌آموز می‌شود که در بیان شفاهی و نوشتاری، قابل مشاهده و ارزشیابی است.

در کتاب‌های درسی زبان‌آموزی، جمله‌سازی و نگارش، گزینش و کاربرد کلمه، گسترش واژه‌ها و ترکیب‌سازی و در پی آن، عبارت‌سازی، سپس جمله‌سازی و سرانجام، بندنویسی مورد توجه قرار می‌گیرد. البته همه این کارها تا حدّ ممکن به‌طور غیرمستقیم سازمان‌دهی شده‌است.

♦ آموزش مهارت‌های مربوط به جمله‌سازی و چگونگی کاربرد عناصر دستوری در جملات در همه پایه‌ها و مهارت نگارش به صورت خاص از کتاب درسی زبان‌آموزی، جمله‌سازی و نگارش سوم ابتدایی مورد توجه قرار گرفت، در پایه چهارم «بندنویسی» آغاز شد و دانش‌آموزان چهارم ابتدایی در پایان سال تحصیلی توانایی بیان و نوشتن یک بند منسجم درباره یک رویداد یا موضوع و تولید داستانی کوتاه را با رعایت اصول علمی نگارش به میزان توانایی‌هایشان فراگرفته‌اند. در کتاب درسی زبان‌آموزی، جمله‌سازی و نگارش پنجم در راستای اهداف مهارت نگارش، کار تمرین و یادگیری، در این پایه تداوم می‌یابد به طوری که با یادآوری و استفاده از آموخته‌های پیشین، به آموزش چگونگی توصیف کردن و بهره‌گیری از حواس گوناگون در پرورش ذهن و زبان در فعالیت‌های شفاهی و نوشتاری روی آورده است. در پایه ششم مهارت توصیف یک شخص و بیان شرح حال یا زندگی‌نامه‌ای از یک فرد خاص در فرایند پیوسته یاددهی و یادگیری در ادامه دروس پایه پنجم ادامه می‌یابد، ضمن آنکه خلق یک روایت از طریق آشنایی با عناصر سازنده داستان به دانش‌آموزان آموخته می‌شود و آن‌ها را قادر می‌سازد

تا داستان‌ها، خاطرات، گزارش‌های خویش را برنامه‌ریزی، سازمان‌دهی و خلق کنند، بگویند (همراه با اشاره) و بنویسند. استفاده از ابزارهای انسجامی و علائم نگارشی -در نوشتن بندها- تأکید می‌گردد تا توانایی نوشتن مستقل و فعال تکمیل گردد.

♦ توسعه و کاربست روش‌های تدریس، متناسب با ویژگی‌های دانش‌آموزان آسیب‌دیده شنوایی، بر پایه تقویت مهارت‌های ارتباطی و زبانی، کار گروهی و مشارکت دانش‌آموزان با ارائه روش‌ها و شگردهای علمی و تجربی در کتاب معلم.

♦ تأکید بر تلفیق و کاربرد متقابل مهارت‌های زبانی کسب‌شده در این کتاب درسی و سایر برنامه‌ها و کتاب‌های درسی.

♦ ارائه شگردهای ایجاد توازن و درهم‌تنیدگی آموزش و ارزشیابی کیفی با هدف پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان.

♦ یکی از مهم‌ترین اهداف برنامه درسی زبان‌آموزی (جمله‌سازی، نگارش و انشا)، نظم فکری و سامان‌دادن به ذهن دانش‌آموزان است. از این‌رو، انتظار داریم آموزگاران گرامی، دانش‌آموزان را در آموزش و طبقه‌بندی مفاهیم ذهنی، هدایت کنند. بنابراین، لازم است کتاب راهنمای معلم، برای درک مبانی نظری برنامه و تحقق این هدف، به‌طور دقیق مطالعه شود.

♦ این کتاب شامل پیش‌گفتار و دو بخش است، بخش نخست به شرح کلیات برنامه و معرفی برنامه و ساختار و محتوای کتاب درسی، شرح مختصر نمونه ارزشیابی پیشرفت تحصیلی، جدول زمان‌بندی پایه‌ها و جدول زمان‌بندی پیشنهادی درس‌های کتاب اختصاص دارد.

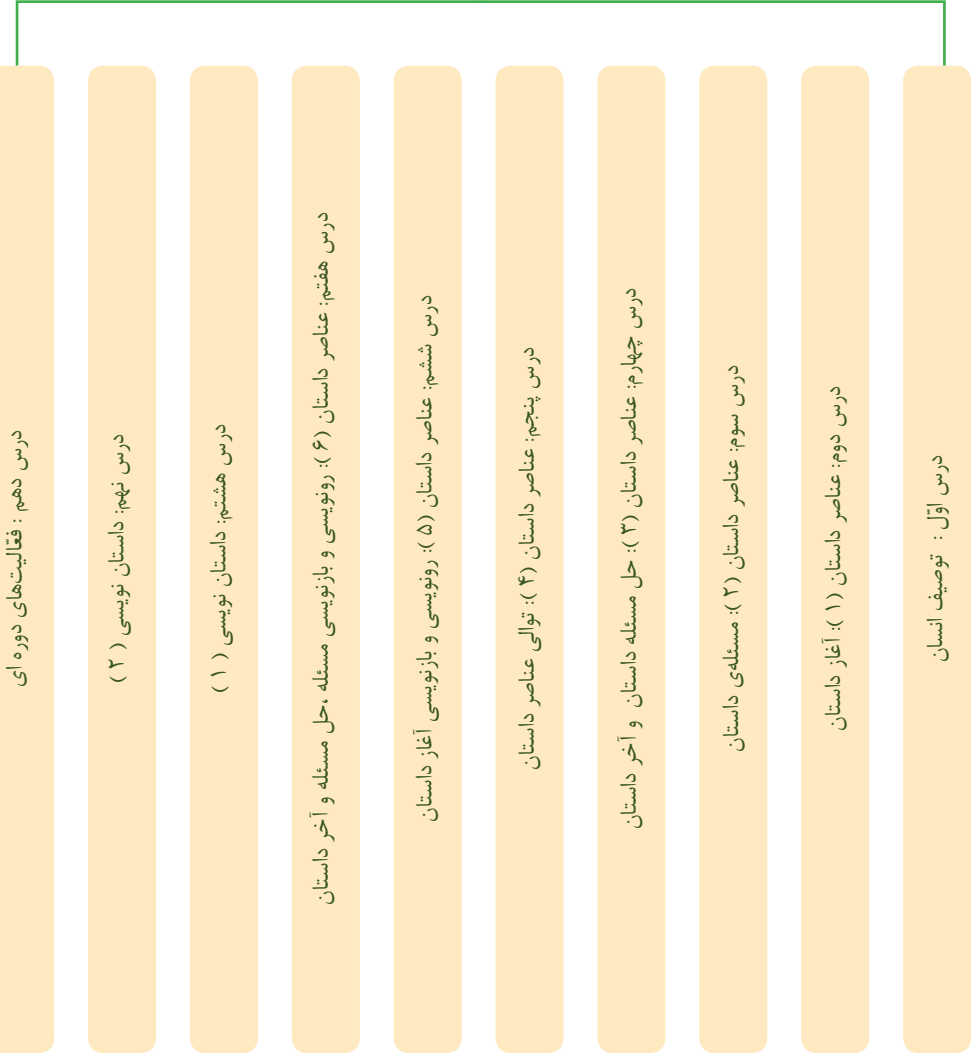
بخش دوم به بررسی درس‌ها، تبیین اهداف و انتظارات و روش آموزش پرداخته است. در این بخش بر پایه ساعت آموزشی، چگونگی توضیح نکته‌های مربوط به تدریس هر درس، توضیح اهداف و چگونگی اجرای تمرینات هر درس آمده است. مطالعه دقیق و اجرای این کتاب و برنامه درسی توسط شما همکاران گرامی، فرایند یاددهی-یادگیری را تسهیل می‌سازد.

پایان سخن اینکه تألیف کتاب‌های درسی زبان‌آموزی، جمله‌سازی و نگارش، بر بنیاد نظریه‌های علمی استوار است و تردیدی نیست که اگر آموزش به‌درستی صورت بپذیرد، تأثیر شگرفی بر توانایی‌های زبانی مخاطبان خود خواهد داشت. مسلماً چنین تحوّلی با دستان باکفایت شما همکاران ارجمند به انجام می‌رسد. این کتاب به‌عنوان کاری جدید در این حوزه، خالی از کاستی نیست. از این‌رو، پدیدآورندگان، انتقادات، پیشنهادها و دیدگاه‌های سازنده همکاران گرامی را در راستای اصلاح و بهینه‌سازی آن پذیرا هستند.

نمای ساختار و محتوای کتاب زبان آموزی، جمله سازی و نگارش پایه ششم

جدول زمان بندی زبان آموزی، جمله‌سازی و نگارش پایه ششم (پیشنهادی)

ماه	هفته‌ی اوّل	هفته‌ی دوم	هفته‌ی سوم	هفته‌ی چهارم
مهر	یادآوری درس‌های سال قبل	درس اوّل بخش اوّل: توصیف انسان	درس اوّل بخش اوّل: توصیف انسان	درس اوّل بخش دوم: توصیف انسان
آبان	درس اوّل بخش دوم: توصیف انسان	درس دوم عناصر داستان (۱)	درس دوم عناصر داستان (۱)	درس دوم عناصر داستان (۱)
آذر	درس سوم عناصر داستان (۲)	درس سوم عناصر داستان (۲)	درس سوم عناصر داستان (۲)	درس چهارم عناصر داستان (۳)
دی	درس چهارم عناصر داستان (۳)	درس چهارم عناصر داستان (۳)	درس پنجم عناصر داستان (۴)	دوره، تثبیت و تعمیق مطالب درسی
بهمن	درس پنجم عناصر داستان (۴)	درس ششم عناصر داستان (۵)	درس ششم عناصر داستان (۵)	درس هفتم عناصر داستان (۶)
اسفند	درس هفتم عناصر داستان (۶)	درس هشتم داستان نویسی (۱)	درس هشتم داستان نویسی (۱)	درس هشتم داستان نویسی (۱)
فروردین	تعطیلات نوروزی	تعطیلات نوروزی	درس نهم داستان نویسی (۲)	درس نهم داستان نویسی (۲)
اردیبهشت	درس نهم داستان نویسی (۲)	درس دهم فعالیت‌های دوره‌ای	درس دهم فعالیت‌های دوره‌ای	مرور آموختنی‌ها و جمع‌بندی نهایی

● در هر هفته سه ساعتِ آموزشی به درس زبان آموزی، جمله‌سازی و نگارش پایه ششم اختصاص دارد. این ساعت آموزشی می‌تواند با رعایت اهداف و اصول آموزشی کتاب در طی هفته، در یک تا دو روز در هفته، زمانی را به خود اختصاص دهد.

● **توجه:** این زمان‌بندی آموزشی، پیشنهادی است و با هدف ایجاد هماهنگی و انسجام در فرایند آموزش عمومی کشور، تنظیم شده‌است و در شرایط متفاوت (آب و هوا، ویژگی‌های کلاس یا دانش‌آموزان و...) با رعایت اهداف و اصول آموزشی کتاب، پس از هماهنگی با کارشناس مربوط، قابلیت انعطاف و هم‌سویی دارد.

مقدمه

نحوه فراگیری زبان برای مدت‌های مدیدی کانون اصلی توجه پژوهش‌ها بوده است. کودکان در روند رشد و طی گذر از دوره نوزادی، مهارت‌های اجتماعی و شناختی خود را گسترش می‌دهند و این امر باعث می‌شود تا رفته‌رفته به واحدهای معنادر زبانی دست یابند. آنان در ده الی هجده ماهگی اولین کلمات قابل تشخیص و در چهارده الی بیست و چهار ماهگی، نخستین پاره گفتارهای چند کلمه‌ای را بر زبان می‌آورند و در سه سالگی پاره‌گفتارهای طولانی تولید می‌کنند، به طوری که می‌توانند بیش از یک بند را با ساختارهای همپایه، وابسته و غیره ترکیب نمایند. از حدود چهار الی هفت سالگی نیز آن‌ها قادرند گفتمان منسجم را تولید کنند. این فراگیری در دوران مدرسه و پس از آن همچنان ادامه می‌یابد (لیون و پلانک^۱، ۲۰۰۶)

بنابراین می‌توان گفت کودکان به لحاظ ژنتیکی برای کسب مهارت زبان مستعد هستند و قادرند هسته دستور زبان خود را بر مبنای داده‌هایی که در معرض آن قرار می‌گیرند، ایجاد نمایند (هگمن^۲، ۲۰۰۱). با این‌همه، کودکانی نیز هستند که به دلایل مختلف نمی‌توانند سیر رشد زبانی را به طور طبیعی طی نمایند و نیازمند توجه و برنامه‌ریزی در جهت پیشرفت در این مسیر هستند.

زبان‌آموزی یکی از مهارت‌هایی است که باید در سال‌های اولیه‌ی زندگی کسب شود. به این ترتیب زبان کودک به تدریج تحول می‌یابد و در هر مرحله واژه‌ها و ساخت‌های تازه‌ای به دانش او اضافه می‌گردد. آموزش زبان و مهارت‌های مربوط به آن از اهداف نظام آموزش و پرورش استثنایی کشور است.

زبان‌آموزی یکی از مهارت‌هایی است که باید در سال‌های اولیه‌ی زندگی کسب شود. آموزش زبان و مهارت‌های مربوط به آن از اهداف نظام آموزش و پرورش استثنایی کشور است. مفهوم زبان‌آموزی در آموزش و پرورش، فراهم آوردن همه‌ی مهارت‌ها و امکاناتی است که امکان

1- Lieven & Max Plank

2- Hageman

تفهمیم، تفاهم و تعامل را فراهم می‌سازند. کسی که زبان می‌داند، می‌تواند با آن زبان فکر کند، سخن بگوید، بخواند و بنویسد، یعنی می‌تواند همه‌ی ابزار تفهمیم، تفاهم و تعامل را به کار ببرد. بنابراین، همه‌ی کوشش‌هایی که در زمینه‌ی آموزش زبان، به‌ویژه در دوره‌ی پیش دبستانی و دبستان، اجرا می‌شود در راستای پرورش مهارت‌های چهارگانه‌ی گوش کردن، سخن گفتن، خواندن و نوشتن است.

دانش‌آموزان آسیب‌دیده‌ی شنوایی در کلیه‌ی مهارت‌های زبانی، نسبت به سایر دانش‌آموزان شنوا عملکرد ضعیف‌تری نشان می‌دهند و متأسفانه با وجود تلاش‌هایی که برای کسب پیشرفت برابر بین آسیب‌دیدگان شنوایی و یادگیرندگان شنوا صورت پذیرفته است، بسیاری از ناشنوایان در فراگیری زبان مشکل دارند و در نظام آموزشی توانایی خواندن و نوشتن مناسب سن خود را دریافت نمی‌کنند (میر^۱، ۲۰۰۷). بنابراین لازم است در سیاست‌گذاری‌های آموزش و پرورش استثنایی، به عنوان متولی آموزش این گروه از دانش‌آموزان، به گونه‌ای طراحی شود که سطح یادگیری این دانش‌آموزان از انباشتن محفوظاتی که برای آنان عاری از مفهوم است به سمت صحیح هدایت گردد و در راستای اهداف آموزش، پرورش و گسترش مهارت‌های زبانی، به ویژه مهارت‌های خواندن و نوشتن این گروه از کودکان، راهکارهای مناسبی ارائه گردد.

کتاب زبان‌آموزی، جمله‌سازی (و نگارش) هم به قلمرو دریافتی و هم به قلمرو بیانی زبان تمرکز دارد. لذا درست دیدن، درست شنیدن و درست خواندن و درک زبانی از آن‌ها را آموزش می‌دهد. ضمن آنکه به تولید زبان در حوزه‌ی گفتار و نوشتار نیز توجه می‌کند. افزون بر این، شاید بتوان از نوشتار به صورت خاص، به عنوان ابزار کمکی و کارآمد، برای برقراری ارتباط مؤثر و رسیدن به مهارت‌های زبانی در دانش‌آموزان دارای آسیب شنوایی کمک گرفت.

در فرایند یاددهی-یادگیری، معلم با استفاده از محتوای کتاب معلم، آموزش و تدریس هر موضوع درسی را در کلاس با تأکید بر مهارت‌های زبانی شفاهی (گوش کردن و سخن گفتن)

و حتی گاه با کمک از مهارت‌های کتبی (خواندن و نوشتن)، اجرا می‌شود و سپس در کتاب درسی این مهارت‌های زبانی را تثبیت می‌کند، تعمیم و گسترش می‌دهد و مهارت نوشتاری (فعال) را تقویت می‌نماید، به طوری که آموخته‌ها در قالب نوشته نمایان می‌شوند. همچنین، در تدوین این کتاب به ایجاد زمینه‌ی لازم برای مهارت نگارش مستقل در پایه‌های بعد توجه شده است. معلّم بنا به نیاز و شرایط دانش‌آموزان از روش‌ها و رویکردهای غیرکلامی نیز در فرایند یاددهی - یادگیری استفاده می‌کند.

آسیب شنوایی

شنوایی یکی از حواسّ برتر انسان است. آسیب شنوایی عبارت از فقدان یا کاهش توانایی دریافت شنیداری در یک یا هر دو گوش است، به طوری که شنوایی فرد عملکرد طبیعی نداشته باشد. محروم بودن از حس شنوایی تنها به مفهوم نشنیدن صدا نیست بلکه ماحصل آن دست نیافتن به تجربیات مفید و امیدبخش زندگی فردی و اجتماعی است (موللی، ۱۳۸۸). از آن جمله به دیرکرد در رشد و تکامل زبان و مهارت‌های مختلف آن در این کودکان می‌توان اشاره کرد. این معلولیت پنهان بر رشد زبانی و گفتاری، خواندن و نوشتن، رشد درکی، هوشی و پیشرفت تحصیلی تأثیرات فراوانی می‌گذارد (آلپینر و مرتی^۱، ۲۰۰۰). از این رو اقدامات جدی، مؤثر و به موقع برای به حداقل رساندن این مشکلات ضروری است.

تشخیص زودهنگام کم‌شنوایی، تجویز مناسب سمعک یا سایر وسایل کمک شنیداری و اجرای آزمایش‌های دوره‌ای جهت بررسی میزان شنوایی و اطمینان از سودمندی سمعک تجویز شده از ارکان اصلی نیازهای ویژه‌ی فرد دارای آسیب شنوایی است. البته متعاقب اجرا دادن فعالیت‌های مذکور، طراحی برنامه‌ی آموزشی - توان‌بخشی نیز لازم است.

مشاوره و بالا بردن سطح آگاهی خانواده‌ها درباره‌ی آسیب شنوایی و محدودیت‌ها و توانایی‌های کودکان، مقدمات دستیابی به مهارت‌های ارتباطی و زبانی قابل قبول و هدفمند را توسط فرد دارای آسیب شنوایی فراهم می‌آورد.

طبقه‌بندی آسیب شنوایی

- ۱- بر اساس زمان بروز آسیب شنوایی: قبل از فراگیری زبان، حین فراگیری زبان، بعد از فراگیری زبان.
- ۲- بر اساس میزان شنوایی از دست رفته: ملایم یا خفیف، متوسط، متوسط تا شدید، شدید، عمیق.
- ۳- بر اساس محل ضایعه: انتقالی، حسی - عصبی، آمیخته

کودکان دارای آسیب شنوایی گروه همگنی نیستند و در فراگیری زبان، عملکردهای گوناگونی را نشان می‌دهند. سه عامل مهم تفاوت فراگیری زبان در کودکان دارای آسیب شنوایی عبارت‌اند از: سن آغاز آسیب شنوایی، شدت آسیب شنوایی، وجود دیگر ناتوانی‌ها. هر چه سن آسیب شنوایی کم و میزان آن بیشتر باشد آثار سوء آن بیشتر است.

رویکردها و روش‌های ارتباطی دانش‌آموزان دارای آسیب شنوایی

روش‌های برقراری ارتباط در افراد دارای آسیب‌شنوایی به دو دسته‌ی کلی دسته‌بندی می‌شوند. آن‌ها که بر استفاده از اشاره یا ایماها تأکید می‌کنند "روش‌های دستی" ^۱ و آن‌ها که بر گفتار تأکید دارند "روش‌های شفاهی" ^۲ هستند. البته هر دسته‌بندی دارای چندین روش مختلف برای بیان زبان است (ابراهیمی، ۱۳۸۸).

واقعیت این است که همه‌ی رویکردهای موجود، قابلیت استفاده برای کودکان آسیب‌دیده شنوایی را دارند و همه‌ی تلاش‌ها برای آن است که این کودکان از نظر آموزشی و دانسته‌ها هم‌سطح کودکان عادی باشد، اما به تجربه و براساس تحقیقات هیچ رویکرد واحدی برای همه‌ی کودکان کارایی ندارد. در حال حاضر رویکرد مورد استفاده در مدارس برای ایجاد آموزشی یکسان و برابر با سایر دانش‌آموزان و دادن امکان تلفیق با محیط و جامعه، رویکرد شفاهی است و در برخی موارد و بنا بر ضرورت و نیاز، رویکرد ارتباط کلی برای بهره‌مندی کامل دانش‌آموزان با آسیب شنوایی از آموزش و یادگیری، در امر تدریس مورد استفاده قرار می‌گیرد. اجرای فرایند یاددهی-یادگیری کتاب زبان‌آموزی، جمله‌سازی (و نگارش) هم از این قاعده مستثنی نیست.

جدول رویکردها و روش‌های ارتباطی دانش‌آموزان با آسیب‌شنوایی^۱

ویژگی	رویکرد
رویکرد آموزشی که در آن کودک استفاده از باقی‌مانده‌ی شنوایی و اعتماد بر آن را می‌آموزد. تأکید اولیه بر یادگیری از راه حس شنوایی است. هیچ روش ایمایی مورد استفاده قرار نمی‌گیرد و لب‌خوانی ^۲ آموخته نمی‌شود و در خلال درمان تلاش بر حذف نشانه‌های ^۳ دیداری است.	شنیداری / کلامی
در این رویکرد کودک استفاده از باقی‌مانده‌ی شنوایی را با نشانه‌های دیداری مانند لب‌خوانی می‌آموزد. استفاده از ایماهای طبیعی پذیرفتنی است.	شنیداری / شفاهی
روش ابتدایی ارتباط، روشی ایمایی یا زبان اشاره است و از گفتار شفاهی استفاده نمی‌شود.	ارتباط دستی
استفاده هم‌زمان از گفتار و اشاره (نظام اشاره نه زبان اشاره)	ارتباط هم‌زمان ^۴
فلسفه‌ای مبتنی بر دریافت اطلاعات از تمام راه‌های ممکن (گفتار، نوشتار، اشاره و ...)	ارتباط کلی ^۵
برای کمک به لب‌خوانی صداهایی که به خوبی بر روی لب دیده نمی‌شوند از علائم دست مبتنی بر نظام واج‌شناسی همراه با گفتار شفاهی استفاده می‌شود. ^۷	گفتار نشانه‌ای ^۶
زبان مادری کودک دارای آسیب‌شنوایی زبان اشاره است و برای خواندن و نوشتن از زبان دیگری استفاده می‌شود.	دوزبانه - دو فرهنگی ^۸

۱ - صفحه‌ی ۱۱۱ از کتاب توانبخشی شنوایی کودکان، ابراهیمی، ۱۳۸۸

2- Lip reading

3- Cue

4-Simultaneous communication

5- Total communication

6- Cued speech

۷- به نظر مؤلفین این کتاب الفبای گویای آقای باغچه‌بان دارای این ویژگی و کاربرد است .

۸- Bicultural-Bilingual اگر ناشنوایی توانایی استفاده از زبان اشاره و زبان گفتاری کشورش را داشته باشد، دوزبانه، و اگر توانایی عملکرد در جامعه‌ی ناشنوا و فرهنگ اکثریت را داشته باشد، دو فرهنگی در نظر گرفته می‌شود . برخی برنامه‌های آموزشی در ایالات متحده، سوئد و دانمارک از این روش استفاده می‌کنند .

رویکرد برنامه درسی زبان آموزی و جمله‌سازی

کتاب زبان آموزی، جمله‌سازی و نگارش پایه ششم با در نظر گرفتن رویکرد عام «برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران» و بر پایه چهارچوب «برنامه درسی زبان آموزی، جمله‌سازی و نگارش دوره ابتدایی»، ویژه دانش آموزان دارای آسیب شنوایی سازمان‌دهی و تألیف شده است.

رویکرد خاص این برنامه درسی بر آموزش ارتقای مهارت‌های چهارگانه زبان آموزی (گوش دادن، سخن گفتن، خواندن و نوشتن) و مهارت فرازبانی (تفکر، نقد و تحلیل) استوار است ضمن آنکه سعی شده است دیگر رویکردها (کلی، تلفیقی، تحلیلی، تجربه‌زبانی، زبان‌شناختی، ترکیبی و ...) نیز مدنظر قرار بگیرند، در برنامه درسی زبان آموزی، جمله‌سازی و نگارش دوره ابتدایی، از اصول حاکم بر برنامه درسی حوزه تربیت و یادگیری زبان و ادبیات فارسی در دوره ابتدایی تبعیت می‌کند که از آن جمله می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- ◆ در برنامه فارسی دوره ابتدایی، اصل بر پرداختن به جنبه‌های کاربردی و مهارت‌های زبانی است.
- ◆ برنامه باید بتواند زمینه‌ساز ارتقای آداب و مهارت‌های زندگی در کودکان باشد.
- ◆ سیر آموزش زبان فارسی از ساده به پیشرفته و از طبیعی به معیار باشد.
- ◆ به نقش سازنده زن و مرد به‌طور متناسب در برنامه توجه شود.
- ◆ موضوعات و مطالب به محدوده جغرافیایی خاص منحصر نگردد.
- ◆ در برنامه به دانش‌های بشری در زمینه‌های علمی، ادبی، هنری و فنون توجه کافی شود.
- ◆ به پرورش حافظه شنیداری و دیداری توجه کافی شود.
- ◆ برنامه باید زمینه‌ساز ابراز وجود و بیان احساس و عواطف دانش‌آموزان باشد.
- ◆ زمینه‌سازی برای ارتقای آداب و مهارت‌های زندگی در کودکان، با توجه به جنبه‌های کاربردی و مهارت‌های زبانی، تقویت تفکر انتقادی و خلاقیت و گسترش فرهنگ مطالعه مستمر در زندگی کودک از اصول جامع برنامه درسی فارسی به شمار می‌رود.

مخاطبان «برنامه درسی زبان آموزی، جمله‌سازی و نگارش دوره ابتدایی»

آگاهی داشتن معلمان از ویژگی‌های جسمانی، شناختی و عاطفی دانش‌آموزان، آنان را در انتخاب مناسب‌الگوی یاددهی-یادگیری، بسیار کمک می‌کند. شناخت مخاطب و پی‌بردن به دنیای اندیشه و پیش‌بینی نیازهای او در اجرای موفق تدریس گامی مؤثر خواهد بود. لذا گسترش دامنه اطلاعات در این زمینه با مطالعه کتب موضوعی مرتبط برای معلمان دانش‌آموزان دارای آسیب شنوایی دوره ابتدایی، که بنیان‌گذاران آموزش اصولی و منطقی در عرصه آموزش و پرورش‌اند، توصیه می‌گردد.

هنگامی که دانش‌آموز فارسی‌زبان، در هفت‌سالگی وارد مدرسه می‌شود، می‌تواند از زبان فارسی برای انتقال و درک پیام استفاده کند و به نظر می‌رسد دو مهارت سخن‌گفتن و گوش‌کردن را می‌داند. به این ترتیب دو مهارت خواندن و نوشتن به صورت نیاز واقعی برجسته می‌شود. اما در کودک دارای آسیب شنوایی دریافت ناقص محرک صوتی، به‌شدت بر توان وی در دریافت مفاهیم زبانی و مقاصد ارتباطی تأثیر می‌گذارد و فرد را در همه ابعاد زبان با محدودیت‌های زیاد مواجه می‌سازد (بنچ^۱ ۱۹۹۲) و (آدامز^۲، براون^۳ و ادواردز^۴ ۱۹۹۸). وقتی مطرح می‌شود که فردی دارای اختلال در زبان و مهارت‌های مربوط به آن است، به این معنا است که دریافت و فهم وی از شنیدن و خواندن و بیان کلمات گفتاری و نوشتاری، به‌صورت غیرعادی، ناهنجار و نقش ارتباطی زبان وی مختل است. اختلال زبانی کودکان آسیب‌دیده شنوایی، کم و بیش در کلیه مؤلفه‌های عملکردی زبان، یعنی شکل واج‌شناسی^۵، نحو^۶، ساخت‌واژه^۷، محتوا (معناشناسی^۸)، و استفاده از زبان (کاربردشناسی^۹)، چه در حوزه گفتار و چه در حوزه نوشتار (درک و بیان)، مشاهده می‌گردد (جعفری، ۱۳۹۱، یعقوبی، ۱۳۸۲).

1. Bench J
2. Adams c
3. Brown B.
4. Edwards M.
5. Phonology
6. Syntax
7. Morphology
8. Semantics
9. Pragmatics

در مقوله آموزش و پرورش کودکان دارای آسیب شنوایی به کارگیری روش‌هایی با تکیه صرف بر مسیر شنوایی و تأکید بر پردازش شنیداری که از نقاط ضعف آن‌ها است، نه تنها پیشرفت مناسبی در این کودکان ایجاد نمی‌کند، بلکه موجبات از دست رفتن زمان طلایی فراگیری زبان را نیز در این کودکان فراهم می‌کند.

در برنامه درسی زبان آموزی، جمله‌سازی و نگارش دانش آموزان با آسیب شنوایی دوره ابتدایی، باید دو نکته مهم در آموزش ارتقای مهارت‌های چهارگانه زبان آموزی مورد توجه قرار بگیرد:

الف - تقدم زبان دریافتی بر زبان بیانی

مطالعات انجام شده حاکی از آنند که درک زبانی مقدم بر تولید آن است؛ به این ترتیب که ابتدا کودک صورت آوایی واژه را از محیط اطراف خود می‌شنود، سپس تجربه‌ی محیطی همزمان با ادا کردن واژه روی می‌دهد. به عنوان نمونه، کودک ابتدا واژه "مامان" می‌شنود و سپس با دیدن مادر خود که تجربه‌ی محیطی محسوب می‌شود، می‌تواند واژه را به مفهوم آن مرتبط کند. ضرورتاً چنین وضعیتی وجود دارد که فهم گفتار بر تولید گفتار مقدم است. بنابراین تولید گفتار به فهم آن وابسته است و پیشرفت آن مستلزم پیشرفت فهم گفتار می‌باشد (استاینبرگ، ۱۳۸۱).

این موضوع در ارتباط با درک متن نوشتاری از طریق خواندن و بیان نوشتاری از طریق نوشتن هم صادق است. به لحاظ تجربی نیز قابل اثبات است و گزارش‌ها و مشاهدات همکاران و والدین آن را اثبات می‌نماید. تحقیقات انجام شده بر روی کودکان ناشنوا مؤید این نکته است که تولید گفتار و نوشتار بدون درک آن امکان‌پذیر نیست و در نتیجه فراگیری زبان بدون درک آن حاصل نمی‌گردد، اما بدون تولید، این امکان وجود دارد.

در این محتوای آموزشی نیز در توالی فعالیت‌ها و تمرین‌ها ابتدا بر درک زبانی سپس بر بیان زبان تأکید شده است و به همکاران توصیه می‌شود از همه‌ی امکانات و روش‌های کلامی و غیر کلامی (حرکات بیانگر، اشارات، تصویرها، کارت‌های نوشتاری و...) برای درک و بیان کامل تر و بهتر استفاده کنند.

ب- استفاده از خواندن و نوشتن در ارتقای سطوح مختلف زبانی در دانش‌آموزان با آسیب شنوایی

خواندن فقط یک فعالیت آسان و لذت‌بخش نیست؛ خواندن یک زبان دیداری است و در رشد واج‌شناسی و دستور بیانی اهمیت بالایی دارد. فرض اصلی آن است که ایجاد ارتباطات نحوی و بهبود بهره‌دستوری در دانش‌آموزان با آسیب شنوایی از طریق خواندن و نوشتار با استفاده از حافظه بینایی نسبت به روش‌هایی که فقط از مسیر شنیداری و حافظه کلامی استفاده می‌کنند، بهتر و سریع‌تر حاصل می‌شود.

یادگیری قواعد دستوری (صرف و نحو) از طریق شنیداری نیازمند نگهداری جمله‌های ۵ الی ۶ کلمه‌ای در حافظه فعال و پردازش ارتباطات معنایی و دستوری درون جمله است و این در حالی است که دانش‌آموزان دارای آسیب‌شنوایی ممکن است قادر به چنین کاری نبوده، فرصت یادگیری این قواعد را از این طریق از دست می‌دهند.

اما با استفاده از گفتارخوانی، نوشتار، اشارات این تکلیف برعهده حافظه بینایی بوده و شاید دانش‌آموزان دارای آسیب‌شنوایی راحت‌تر بتوانند قواعد را به خاطر سپرده و در نتیجه تکرار، آن‌ها را استفاده کنند.

به نظر می‌رسد شاید دانش‌آموزان دارای آسیب‌شنوایی می‌توانند به‌طور مستمر یک ذخیره‌الگوی بینایی از کلمات نوشتاری بسازند، همان‌طور که از کلمات گفتاری یک الگوی صوتی ذخیره می‌کنند، سپس هردو این ذخیره‌ها با معنی کلمه (دانش معنایی) و گرامر (دانش صرف و نحو) و سیستم تولید گفتار (حرکتی واجی گفتار) مرتبط می‌شوند.

بنابراین آن‌ها می‌توانند کلمه‌ها و جمله‌ها را با صدای بلند بخوانند و نیز تفکراتشان را در کلمه‌ها و جمله‌های شفاهی و نوشتاری بیان کنند و زبان را به‌کار ببرند.

دانش‌آموزان با آسیب شنوایی با استفاده از آموزش علاوه بر به‌کارگیری سریع‌تر واژگان

نوشتاری در گفتار، سازمان‌دهی این کلمات در ساختارهای دستوری و برقراری ارتباطات معنایی کلمه‌ها در قالب جمله‌ها را نیز، بهتر و سریع‌تر شکل می‌دهند و به‌طورکلی می‌توان بیان نمود، خواندن و نوشتن، حوزه‌های مختلف زبان در دانش‌آموزان با آسیب شنوایی را تحت تأثیر قرار می‌دهد و می‌تواند راه ویژه‌ای برای بهبود ساختارهای دستوری در زبان گفتاری و نوشتاری دانش‌آموزان با آسیب شنوایی باشد.

از این‌رو عقیده بر آن است که در آموزش این کودکان علاوه بر آموزش از طریق مهارت‌های شفاهی، خواندن و نوشتن می‌تواند منجر به افزایش لغات جدید و تلفظ بهتر کلمه‌ها شود. همچنین می‌تواند ساختارهای دستوری و معنایی را در دانش‌آموزان با آسیب شنوایی بهتر و سریعتر ارتقا دهد و طول جمله‌ها را به صورت یک جمله کامل با صرف و نحو صحیح و معنای مناسب اضافه می‌کند و زمینه مناسبی برای کاربرد زبان فراهم آید.

بنابراین تقویت مهارت‌های زبانی با تأکید بر مهارت‌های کتبی زبان در کنار مهارت‌های شفاهی، به ویژه نوشتن فعال، هدف اصلی آموزش است. سطوح و مراحل برای آموزش مهارت‌های زبان وجود دارد.

اهداف برنامه درسی زبان آموزی، جمله‌سازی و نگارش

اهداف این برنامه درسی، با توجه به عناصر پنج‌گانه برنامه درسی ملی: «علم، تفکر، ایمان، اخلاق، عمل» همچنین تقویت پنج مهارت زبان آموزی (گوش‌دادن، سخن‌گفتن، خواندن، نوشتن و تفکر)، با در نظر گرفتن ویژگی‌ها و نیازهای دانش‌آموزان دارای آسیب شنوایی، تبیین شده است.

آشنایی با ساختار و محتوای کتاب زبان آموزی، جمله‌سازی و نگارش ششم

نگرش شبکه‌ای در تدوین ساختار و محتوای کتاب‌های زبان آموزی، جمله‌سازی و نگارش وجود دارد. در این نگرش، همه اجزا و عناصر سازنده درس‌ها از پایه اول تا ششم و در هر پایه، به یکدیگر پیوسته و درهم تنیده‌اند. توجه به این ویژگی، ذهن را در یادگیری و آموزش جهت می‌دهد و درک و دریافت را آسان می‌سازد. توجه به نگرش شبکه‌ای و کاربست آن چند فایده دارد:

(الف) فضای فکری و محتوایی را رنگی و ویژه می‌بخشد.

(ب) ذهن زبان‌آموز و مخاطب را جهت می‌دهد.

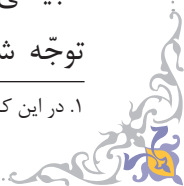
(پ) یادگیری را ساده‌تر و درک و دریافت را آسان می‌سازد.

(ت) بر پایه این نگرش، تمام اجزا و عناصر سازنده درس‌ها به هم پیوسته و درهم تنیده‌اند.

محتوای کتاب‌ها در هر پایه دوره ابتدایی، از اصول توالی «ساده به مشکل»، «جزء به کل» و «عینی به ذهنی» پیروی می‌کند. این محتوا بر برخی از عناصر خاص نظام زبانی مثل: ساخت دستوری^۱ و نقش زبانی تأکید دارد که به صورت پشت‌سرهم، در یک توالی خطی قرار می‌گیرند و زبان‌آموز در کاربرد واقعی، باید این عناصر (اجزا) را با هم ترکیب کند (رابینسون، ۲۰۰۲).

در تهیه محتوای این کتاب‌ها، گزینش عناصر زبانی و روند آموزش سعی شده‌است تا به روند طبیعی رشد گفتار و زبان و آنچه کودک به تدریج در گذر از مراحل رشد دریافت می‌کند، توجه شود و محتوای کتاب تا آنجا که ممکن است با نیازهای دانش‌آموزان آسیب‌دیده

۱. در این کتاب‌ها آموزش دستور زبان فارسی به صورت مستقیم و رسمی صورت نمی‌گیرد.

شنوایی و مطالب کتاب‌های درسی موجود هماهنگ و سازگار گردد. اگر چه بنابر دلایلی ضروری ممکن است در مواردی هم‌خوانی لازم مشاهده نشود.

گسترش و تثبیت مهارت‌های آموخته‌شده در بافت طبیعی زندگی دانش‌آموزان به همکاری والدین نیاز دارد، لذا تکلیف‌هایی در کتاب‌ها پیشنهاد شده است تا با کمک والدین، انجام شود. همچنین فعالیت‌های انجام شده در کلاس، با توجه به شرایط و موقعیت‌های طبیعی موجود در خانه، تکرار و تمرین می‌گردند.

برنامه درسی زبان‌آموزی، جمله‌سازی و نگارش پایه ششم با توجه به اهداف تعیین شده در راستای راهبردهای آموزشی زبان‌آموزی، در قالب کتاب معلم و کتاب درسی طراحی شده است. کتاب زبان‌آموزی، جمله‌سازی و نگارش پایه ششم با ۹ درس و فعالیت‌های دوره‌ای، در شکلی علمی و هدفمند، به تقویت همه مهارت‌های زبانی پرداخته است.

در کتاب معلم پس از مباحث نظری، در بخش دوم، به صورت درس به درس، راهنمایی‌هایی کاربردی، جهت اشراف معلمان به محتوای کتاب درسی آمده است. در هر درس این عناوین وجود دارد: در قسمت اول هر درس؛ عنوان، هدف، انتظارات، وسایل، زمان‌بندی پیشنهادی و نکته دستوری (در صورت نیاز).

در قسمت دوم؛ نکته‌هایی که معلم هنگام فرایند یاددهی-یادگیری باید به آن‌ها توجه داشته باشد. در قسمت سوم؛ فعالیت‌های پیشنهادی برای چگونگی تدریس موضوع درسی. در قسمت چهارم و پایانی؛ اهداف و چگونگی اجرای تمرین‌ها و گاهی برحسب نیاز حل تمرین‌هایی از کتاب درسی.

همان‌طور که مشاهده می‌شود تفاوت‌هایی بین بخش دوم کتاب معلم (راهنمای تدریس) این برنامه درسی با سایر کتاب‌های مشابه وجود دارد که برحسب ضرورت و نیاز دانش‌آموزان دارای آسیب‌شنوایی و معلمین گرامی تصمیم‌گیری شده است.

در ادامه، ساختار کتاب درسی به تفصیل در قالب جدول ارائه شده است.

نمای ساختار و محتوای کتاب‌های زبان آموزی، جمله‌سازی و نگارش

ششم	پنجم	چهارم	سوم	دوم	اول تکمیلی	اول مقدماتی	پایه درس
توصیف انسان	نگارش اول - درک، بیان و توصیف: رنگ و شکل	حروف ربط «و»	کلمه پرسشی «چه کار» نگارش ۱	زمان حال	کلمات اشاره «این» / «آن»	یادآوری و گسترش واژگان	۱
عناصر داستان (۱)	حرف اضافه «برای»	نگارش اول	کلمه پرسشی «چه» نگارش ۲	کلمه‌های پرسشی «چه چیزی» / «چه چیزهایی»	کلمه‌های اشاره «این» و «آن» در جمله	یادآوری و گسترش واژگان مربوط به گروه‌های مختلف	۲
عناصر داستان (۲)	نگارش دوم درک، بیان و توصیف: اندازه و جنس	نگارش دوم	«همه، هیچ، هر» نگارش ۳	ضمیرهای شخصی جدا و پیوسته اول شخص مفرد	است / هستند	طبقه‌بندی معنایی واژگان	۳
عناصر داستان (۳)	کلمه پرسشی «کدام»	حرف اضافه «تا»	قید ۱ / کلمه پرسشی «چگونه» نگارش ۴	ضمیرهای شخصی جدا و پیوسته اول شخص جمع	صفت	درک و کاربرد مفاهیم «بله» و «خیر» در پرسش و پاسخ	۴
عناصر داستان (۴)	نگارش سوم درک، بیان و توصیف: قسمت‌ها و کار کاربرد	نگارش سوم	قید ۲ / کلمه پرسشی «چه وقت» نگارش ۵	کلمه‌های پرسشی «چه کسی» / «چه کسانی»	است / هستند و ...	فعل‌های ساده لازم با نهاد سوم شخص مفرد در جمله‌های دو کلمه‌ای	۵
عناصر داستان (۵)	حرف ربط «یا»	نگارش چهارم	ضمیر «خود» نگارش ۶	ضمیرهای شخصی جدا و پیوسته دوم شخص مفرد	نیست / نیستند و ...	کلمه‌های جمع	۶
عناصر داستان (۶)	نگارش چهارم درک، بیان و توصیف: لامسه و بوایی	حرف ربط «ولی» بین دو جمله	قید ۳ / زمان آینده نگارش ۷	ضمیرهای شخصی جدا و پیوسته دوم شخص جمع	ترکیب وصفی	حرف ربط «و» بین کلمه‌ها	۷
داستان نویسی (۱)	نگارش پنجم درک، بیان و توصیف: چشیدن و شنیدن	نگارش پنجم	قید ۴ نگارش ۸	فعل‌های مرکب	«داشتن» و «نداشتن»	فعل‌های ساده لازم با نهاد سوم شخص جمع در جمله‌های دو کلمه‌ای	۸
داستان نویسی (۲)	کلمه پرسشی «چرا»	تمایل به انجام دادن یک فعالیت می‌خواهم / دوست دارم / و ...	کلمه پرسشی چند (تا)، چندم، چندمین	ضمیرهای شخصی جدا و پیوسته سوم شخص مفرد	جمله‌های پرسشی	ضمیرهای فاعلی اول شخص مفرد و جمع با افعال ساده لازم در جمله‌های دو کلمه‌ای	۹

پایه درس	اول مقدماتی	اول تکمیلی	دوم	سوم	چهارم	پنجم	ششم
۱۰	ضمیرهای فاعلی دوم شخص مفرد و جمع با فعل‌های ساده لازم در جمله‌های دو کلمه‌ای	فعل‌های گذرای ساده در زمان گذشته	ضمیرهای شخصی جدا و پیوسته سوم شخص جمع	فعالیت‌های تکمیلی	نگارش ششم	نگارش ششم درک، بیان و توصیف: تفاوت‌ها و شباهت‌ها ۱	فعالیت‌های دوره‌ای
۱۱	ضمیرهای فاعلی سوم شخص مفرد و جمع با فعل‌های ساده لازم در جمله‌های دو کلمه‌ای	ترکیب اضافی	فعل‌های «بود، بودم و ... / شد، شدم و ...»	_____	نگارش هفتم	نگارش هفتم درک، بیان و توصیف: تفاوت‌ها و شباهت‌ها ۲	_____
۱۲	فعل‌های منفی ساده لازم در جمله‌های دو کلمه‌ای	کاربرد ترکیب‌های وصفی و اضافی در جمله	حرف اضافه «با»	_____	حرف ربط «اگر»	نگارش هشتم درک، بیان و توصیف: تفاوت‌ها و شباهت‌ها ۳	_____
۱۳	_____	فعالیت‌های تکمیلی	حرف اضافه «در»	_____	نگارش هشتم	نگارش نهم توصیف با توجه به ویژگی‌های طبقه مقوله ۱	_____
۱۴	_____	_____	کلمه پرسشی «کجا»	_____	می‌توانم، ... / نمی‌توانم، ...	نگارش دهم توصیف با توجه به ویژگی‌های طبقه مقوله ۲	_____
۱۵	_____	_____	حرف اضافه «به»	_____	نگارش نهم	فعالیت‌های دوره‌ای	_____
۱۶	_____	_____	حرف اضافه «از»	_____	فعالیت‌های تکمیلی	_____	_____
۱۷	_____	_____	فعالیت‌های تکمیلی	_____	_____	_____	_____

نمای ساختار و محتوای کتاب زبان آموزی، جمله‌سازی و نگارش پایه ششم

درس دهم	فعاَلِیَت‌های دوره‌ای
درس نهم	داستان‌نویسی (۲)
درس هشتم	داستان‌نویسی (۱)
درس هفتم	عناصر داستان (۶) : رونویسی و بازنویسی مسئله، حل مسئله و آخر داستان
درس ششم	عناصر داستان (۵) : رونویسی و بازنویسی آغاز داستان
درس پنجم	عناصر داستان (۴) : توالی عناصر داستان
درس چهارم	عناصر داستان (۳) : حل مسئله و آخر داستان
درس سوم	عناصر داستان (۲) : مسئله داستان
درس دوم	عناصر داستان (۱) : آغاز داستان
درس اول	توصیف انسان
کتاب زبان آموزی، جمله‌سازی و نگارش پایه ششم	

مهارت‌های زبان آموزی در کتاب زبان آموزی، جمله‌سازی و نگارش پایه ششم

چهار مهارت زبان آموزی از دید کنش دانش آموز به دو مهارت نیز تقسیم می‌شوند:

۱- فعال یا تولیدی «سخن گفتن و نوشتن» و ۲- مهارت انفعالی یا ادراکی «شنیدن و خواندن»؛ اما موضوع قابل تأمل، درهم تنیدگی و پیوستگی آن‌ها است که مهارت‌های فرازبانی (تفکر، نقد و تحلیل) را نیز پرورش می‌دهند.

در حال حاضر و در پی تغییر نگرش نسبت به زبان، برخی از متخصصان آموزشی، کسب صرف دانش زبانی را دیگر به معنای توانایی زبان آموز در برقراری ارتباط کامل و موفق نمی‌دانند و به همین جهت علاوه بر مهارت‌های چهارگانه، لزوم کسب مهارت دیگری را نیز در فرایند آموزش زبان مورد تأکید قرار داده‌اند. از این مهارت تحت عنوان «مهارت پنجم» نام برده می‌شود. مهارت پنجم مقدمه‌ای برای آمادگی زبان آموز و اعتماد به نفس بیشتر وی در جهت تولیدات شفاهی و نوشتاری می‌باشد. اطلاق عنوان پنجم برای مهارت‌ها و توانایی‌های تفکرمدارانه، به معنای وجود مهارت‌های اول تا چهارم در آموزش زبان و اولویت‌های آن‌ها بر اساس اعداد نیست. اطلاق عدد پنج به مهارت پنجم الزاماً به معنای کسب این مهارت پس از مهارت نوشتن نمی‌باشد. به طوری که این مهارت در جایگاهی پیش از مهارت‌های گوش‌دادن و سخن گفتن قرار می‌گیرد و مقدمه‌ای بر مهارت نوشتن محسوب می‌شود. مهارت پنجم به معنای تفکر به تقویت مهارت نوشتن منجر می‌گردد (حقانی، ۴۸۳۱، ص ۵).

۱- مهارت گوش کردن

درک شنیداری پیش‌نیاز سایر مهارت‌های زبانی از جمله خواندن است. شنیدن هم مانند دیگر مهارت‌ها، به پرورش و مراقبت نیاز دارد. مهارت خوب گوش‌دادن و از راه گوش، ذهن و زبان را پروردن، گام‌ها و مراحل دارد تا مبتنی بر برنامه و اهداف زبان آموزی تربیت گردد و به رشد مؤثری برسد. اگر خوب شنیدن به معنای گوش کردن، درست اتفاق بیفتد. درک شنیداری هم در پی آن، حاصل خواهد شد.

گام‌های فرایند گوش دادن و رسیدن به ادراک شنیداری عبارت‌اند از:

گام اول، **تمرکز شنیداری**: دانش‌آموزان با تمرکز کافی به جمله‌ها و متن شنیداری گوش دهند.

گام دوم، **درک شنیداری**: اطلاعات صریح جمله‌ها و متن شنیداری را درک کنند.

گام سوم، **تشخیص و یادسپاری**: سیر رویدادهای جمله‌ها و متن شنیداری یا نوشتاری را به خاطر بسپارند.

گام چهارم، **برهم‌نهی یا تلفیق**: اطلاعات متن شنیداری را تلفیق کنند.

گام پنجم، **کشف و معناسازی**: اطلاعات متن شنیداری را تفسیر کنند.

مهارت گوش کردن در دانش‌آموزان با آسیب شنوایی

رفتارها و مهارت‌های زبانی از طریق تجربه با محیط به دست می‌آید و به صورت سطوح متوالی و یا سلسله‌مراتبی تکامل می‌یابد. ترتیب این سلسله‌مراتب به صورت احساس، ادراک، تصویرسازی و مفهوم‌سازی است. هرگاه پایین‌ترین سطح یعنی "احساس" دچار نقص شود، یعنی همان چیزی که در کودکان آسیب‌دیده‌ی شنوایی رخ می‌دهد، سطوح بالاتر هم دست‌خوش آسیب می‌شوند (هوسپیان، ۱۳۷۴).

گوش دادن اولین مهارت زبانی است که فرد در جریان رشد خود فرا می‌گیرد. آسیب شنوایی بر کسب مهارت گوش کردن تأثیر منفی می‌گذارد.

در صورت به کار نگرفتن وسایل کمک شنیداری و توان‌بخشی و نبودن آموزش صحیح و کافی، دانش‌آموزان دارای آسیب شنوایی در کسب سایر مهارت‌ها، یعنی گفتار، خواندن و نوشتن به مشکلات متعددی دچار خواهند شد. (کونز^۲ و زولان^۳، ۲۰۰۴ و پاور^۴ و لی^۵، ۲۰۰۰) و این امر بر یادگیری و مشارکت فعال آن‌ها در فعالیت‌های آموزشی بسیار مؤثر است.

۱. منظور از متن شنیداری در این کتاب، هر آنچه به صورت شفاهی در فرایند یاددهی و یادگیری به دانش‌آموزان ارائه می‌شود، است.

2- Conner

3 - Zwolan

4- Power

5- Leigh

فعالیت‌های مربوط به گوش کردن

در کتاب زبان‌آموزی، جمله‌سازی (و نگارش) جداسازی کامل مهارت‌ها از یکدیگر به دلیل ویژگی‌های دانش‌آموزان دارای آسیب شنوایی امکان‌پذیر نیست و وقتی صحبت از درک می‌شود مجموعه‌ای از درک‌های فرایند دیدن، شنیدن (گوش کردن) و خواندن مدنظر است که بنابر ضرورت، محرک لازم، به‌تنهایی یا در کنار سایر محرک‌های ادراکی، به دانش‌آموز ارائه می‌شود.

با توجه به این نکته، تمرین " ببینید، بشنوید و بگویید " به طور مشخص‌تری در جهت پرورش این مهارت طراحی شده است. دانش‌آموز پس از دیدن تصاویر، به دقت به معلم خود گوش می‌دهد (در صورت نیاز لب‌خوانی و گفتارخوانی می‌کنند) و آنچه را معلم خواسته است نشان می‌دهد یا به پرسش معلم پاسخ می‌دهد. در این مرحله معلم لازم است از توانایی درک موضوع درسی موردنظر توسط دانش‌آموز اطمینان حاصل کند و کار را ادامه دهد.

در همه‌ی تمرین‌ها و به اقتضای نیاز پیش آمده، شاید لازم باشد که معلم برای درک بهتر و مؤثرتر، آن را دوباره در کلاس به شکل شفاهی اجرا کند، سپس خواندن و نوشتن را از دانش‌آموزان بخواهد.

۲- مهارت سخن گفتن

توانایی سخن گفتن عامل مهمی در رشد و شکوفایی فکری به شمار می‌آید. سلامت دستگاه شنوایی، رشد بدنی و ذهنی، حضور در اجتماع و محیط، از عوامل مؤثر در سخن گفتن و تکامل گفتارند. تنها در این شرایط کودک می‌تواند سخن گفتن را آغاز کند و دریافته‌های خود را با کمک واژه‌ها آشکار سازد.

مهارت سخن گفتن در دانش آموزان دارای آسیب شنوایی

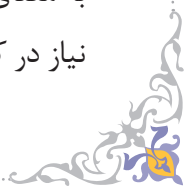
کودک طبیعی پس از چندین ماه گوش دادن و دقت کردن در گفتار اطرافیان، سرانجام کلمه‌ها را بر زبان می‌آورد و در این زمان، افزون بر گوش دادن، تلاش می‌کند تا واژه‌های شنیده شده را تکرار کند و سخن گفتن را آغاز نماید.

کودکان شنوا در هنگام رشد، ناخودآگاه دستور زبان، یعنی یادگیری واژه‌های جدید، چگونگی ساخت واژه (صرف) و کنار هم نهادن آن‌ها و ساخت جمله (نحو) را می‌آموزند و پیوسته ایراد خود را با کمک محیط اصلاح می‌کنند. ولی کودکان دارای آسیب شنوایی، افزون بر بی‌بهره بودن از این رشد، ایرادها را نیز رفع نمی‌کنند و اختلالات در زبان بیانی نمایان می‌گردد (گورابی، ۱۳۸۱).

در کودکان دارای آسیب شنوایی، ناتوانی در دریافت صداها، گفتاری مانع از درک صحیح صداها و کشف ویژگی‌های تولیدی، حرکتی و صوتی می‌گردد. از این رو برای آن‌ها درک و بیان تعدادی از صداها، به‌ویژه صداهایی با فرکانس خاص که توان شنیدن آن‌ها را ندارند (مانند س، ش، ز، و ...) دشوار است.

به دلیل نداشتن حساسیت شنیداری نسبت به پاره مهارت‌های آوایی زبان فارسی (مانند تکیه، مکث، زیرو بمی، کشش آوایی)، این موارد را در گفتارشان به کار نمی‌برند و در یادگیری و کاربرد واژه‌ها و جمله‌سازی (توانایی ترکیب کلمه‌ها در قالب دستوری مناسب برای بیان جمله‌های معنادار) دچار مشکل می‌شوند.

این کودکان در فراگیری گفتار و برقراری ارتباط کلامی با دیگران با موانعی مواجه می‌شوند و در طیفی از مشکلات در گفتار قرار می‌گیرند که در یک سر آن فردی بدون یا با حداقل کلام شفاهی است و در سر دیگر آن فردی است که دارای ارتباط کامل کلامی است. پس توانایی سخن گفتن در دانش‌آموزان آسیب‌دیده شنوایی وابسته به عوامل مختلف در طیف وسیعی قرار دارد و این به معنای عدم توانایی ارتباط با دیگران نیست، بیشتر افراد با آسیب شنوایی می‌توانند در صورت نیاز در کنار یا در غیاب گفتار از اشارات، حرکات بدن و ... برای رساندن پیام کمک بگیرند.

فعالیت‌های مربوط به سخن گفتن

در کتاب زبان‌آموزی، جمله‌سازی و نگارش به سخن گفتن توجه خاصی شده است و در هریک از تمرین‌ها به ویژه در «باهم بیاموزیم»، «ببینید بشنوید و بگویید»، بازگویی جمله‌ها، توصیف‌ها و داستان‌ها از معلم خواسته می‌شود که در کنار توجه به سایر مهارت‌های زبانی در فرایند یاددهی و یادگیری حتماً از دانش‌آموزان بخواهند که بسته به توانایی خودشان گفتار هم داشته باشند.

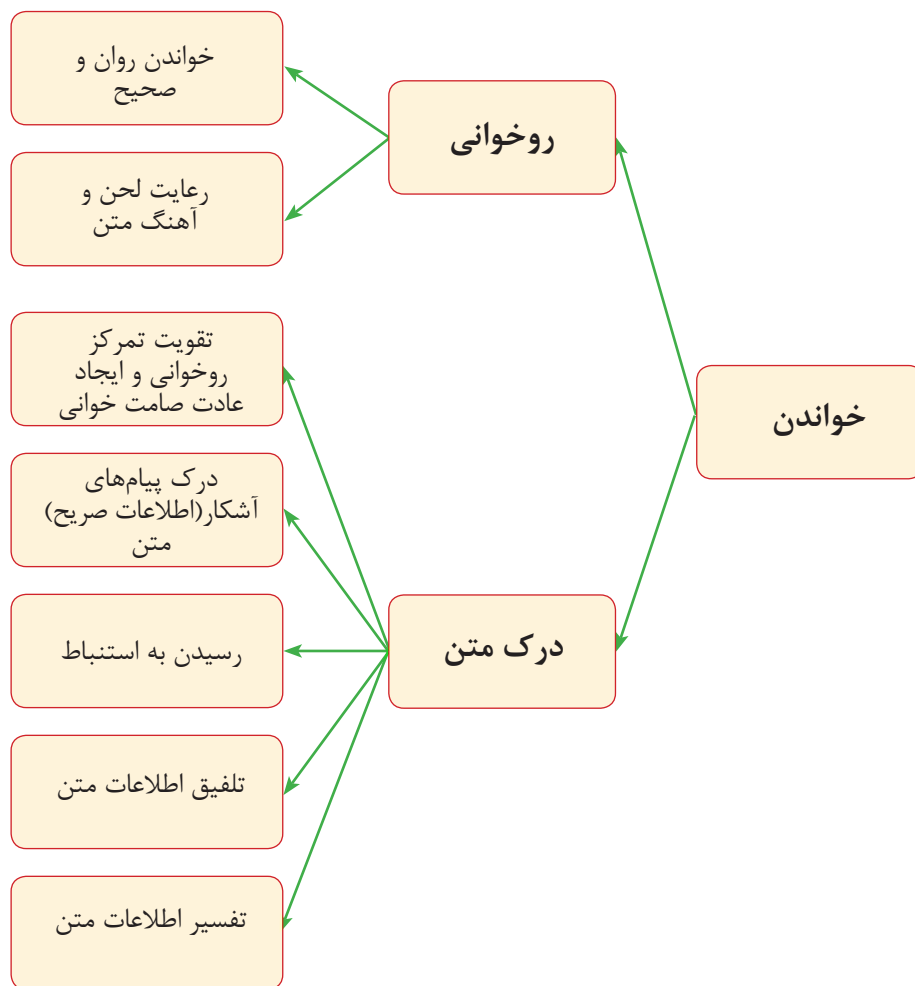
در همهٔ درس‌ها و فعالیت‌های مربوط به نگارش ابتدا باید دانش‌آموز در قالب فعالیت کلاسی و با مشارکت دوستان خود مهارت صحبت کردن مرتبط با تمرین‌ها را به دست آورد، سپس پرداختن به نگارش و بیان از طریق نوشتن، هدف آموزشی قرار گیرد. البته بازگویی جمله‌ها، توصیف‌ها و داستان‌ها یا رونویسی و بازنویسی آن‌ها برای تثبیت آموخته‌ها در هر فعالیت و تمرین تأکید می‌شود.

در تمامی تمرین‌هایی که قرار است برای تصویرها و کلمه‌ها، یک یا چند جمله در قالب توصیف یا جمله‌های مربوط به هر یک از عناصر یک داستان گفته و نوشته شود، لازم است (گفته‌ها و نوشته‌ها) پس از اطمینان معلم از درک موضوع آموزشی توسط دانش‌آموزان، شکل بگیرد.

۳- مهارت خواندن

خواندن یکی از مهمترین مهارت‌های زبانی است که در دوره‌ی ابتدایی به طور خاص مورد توجه است. خواندن دارای سطوح مختلفی است. سطح اول خواندن، که روخوانی است، در اهداف برنامه‌ی درسی زبان‌آموزی، جمله‌سازی و نگارش به‌طور مستقیم مورد توجه نیست. سطح دوم خواندن، که درک متن نوشتاری است، از طریق تمرکز بر خواندن، درک پیام آشکار متن، رسیدن به استنباط و در نهایت تلفیق و تفسیر اطلاعات متن صورت می‌گیرد.

در کتاب زبان‌آموزی، جمله‌سازی و نگارش پایه ششم، تمرکز بر خواندن و همه سطوح درک متن متناسب با توانایی‌های دانش‌آموزان دارای آسیب شنوایی مورد توجه قرار گرفته است. واژه‌ها با درک متون خواندنی و شنیدنی، همچنین با سخن‌گفتن و نوشتن گسترش می‌یابند. این گسترش در همه درس‌ها و به‌طور مشخص‌تر در نگارش‌ها مورد توجه قرار گرفته و در طراحی تمرینات اعمال شده است.

آشنایی این دانش‌آموزان با اجزای جمله و توانایی اینکه جمله را به اجزای آن خرد کنند یا کلمه‌ها را کنار هم بگذارند و جمله بسازند درک خواندن و شنیدن آن‌ها را تقویت می‌کند. ایجاد این آشنایی

در اهداف و موضوعات درسی کتاب زبان آموزی، جمله‌سازی و نگارش، به صورت روشن آمده‌است. تحقیقات بیانگر آن است که بسیاری از دانش‌آموزان از مهارت روخوانی برخوردارند و متن را با صدای بلند و روان و صحیح می‌خوانند اما در بازیابی اطلاعات متن و تعبیر و تلفیق مطالب، عملکرد ضعیفی دارند. پیامد این درک ضعیف متن، در تمامی دروس نمود خواهد یافت.

مهارت خواندن در دانش‌آموزان دارای آسیب شنوایی

مطابق الگوی یادگیری زبان، «درک» مقدّم بر «بیان» است. ادراک بستگی شدیدی به دریافت صحیح فرد از وقایع گفتاری و نوشتاری دارد و هر شخصی با دریافت کامل و صحیح محرک زبانی و با استفاده از قوانینی که آموخته‌است دریافت‌های کلامی یا نوشتاری خود را رمزگشایی می‌کند و منظور فرستنده پیام را می‌فهمد (آدامز و براون و ادواردز، ۱۹۹۸).

روخوانی دانش‌آموزان با آسیب شنوایی نیز به دلیل اختلال در تولید آواهای گفتاری و رعایت نکردن مهارت‌های آوایی زبان فارسی و... در طیفی از خوب تا نامفهوم خواندن قرار می‌گیرد که به عوامل مختلف از جمله شدت آسیب شنوایی بستگی دارد.

در کودکان کم‌شنوا دریافت ناکافی و نامناسب زبانی، موجب محدود شدن دریافت‌های کلامی و به تبع آن، تفکر می‌شود و به موازات آن درک نوشتاری این گروه مختل می‌گردد و این کودکان در درک مطلب خوانده شده ناتوان‌اند (بنج ۱۹۹۲، کاکوجویباری - شریفی، ۲۰۱۰). زیرا برای درک مطلب خوانده‌شده، آشنایی با دستور زبان و نقش‌های دستوری کلمه‌ها در کنار توانایی رمزگشایی هر کلمه نیاز است (نیک‌خو، ۱۳۸۹). بنابراین عدم درک مطلب خوانده‌شده در دانش‌آموزان آسیب‌دیده شنوایی موجب می‌گردد که دانش‌آموزان به مهارت اندیشیدن دست نیابند. از طرفی، زمانی که اندیشیدن و خلاقیت در امر یادگیری نادیده گرفته شود، این فرایند به تدریج خسته‌کننده و کسالت‌آور خواهد شد. در حالی که اگر دانش‌آموزان بتوانند انواع متون را به صورت هدفمند و همراه با درک و آگاهی بخوانند، از کسب دانش فراتر خواهند رفت و یادگیری برای آن‌ها، پویا و لذت‌بخش خواهد شد.

فعالیت‌های مربوط به خواندن

کتاب زبان آموزی، جمله‌سازی و نگارش پایه ششم برای تقویت توانایی ادراکی زبان‌آموزان از موضوع آموزشی نگاه ویژه‌ای به درک متن دارد. انتخاب موضوع‌ها و اهداف آموزشی بر مبنای آشنایی دانش‌آموزان دارای آسیب شنوایی با دستور زبان فارسی و نقش و جایگاه دستوری و معنایی کلمه‌ها در کنار توجه به گسترش خزانه لغات و روابط معنایی بین آن‌ها، در راستای دست یافتن به این هدف بوده است.

ارائه کارت نوشتاری به هنگام اجرای تمرین «باهم بیاموزیم»، توجه به کلمه‌ها و جمله‌های کلیدی در تمرین‌های «ببینید، بشنوید و بگویید»، فعالیت‌های «با صدای بلند بخوانید»، «انتخاب درست و نادرست»، «حذف جمله/جمله‌های نامربوط»، «درک جمله‌ها و متن نوشتاری از طریق وصل کردن، علامت زدن، پرکردن جاهای خالی، درک پرسش‌ها و پاسخ‌دهی و...» از جمله فعالیت‌های مربوط به خواندن در این کتاب است.

خواندن جمله‌ها در تمرین «با صدای بلند بخوانید»، علاوه بر تقویت تمرکز خواندن، موضوع و هدف آموزش و جایگاه آن را به دانش‌آموز یادآور می‌شود و به فرایند درک کمک می‌کند. در فعالیت‌های پیشنهاد شده در هر درس کتاب معلم و در تمرین‌های کتاب درسی به سطوح مربوط به درک متن، دیده، خوانده و شنیده‌گویی (درک اولیه)، استنباط، تلفیق و تفسیر اطلاعات متن توجه شده است که تمام یا بخشی از اهداف آموزشی و یادگیری در آن‌ها تأمین شده است. این به دلیل ویژگی‌های دانش‌آموزان دارای آسیب شنوایی و تسهیل فرایند یاددهی و یادگیری صورت می‌گیرد.

معلمین می‌توانند متناسب با توانایی‌های دانش‌آموزان خود هنگام دادن تمرین‌های تکمیلی، این سطوح را مدنظر قرار دهند.

۴- مهارت نوشتن

نوشتن یکی از مهارت‌های زبانی است که از طریق آن شخص می‌تواند اندیشه‌ها، باورها، احساسات و تجربه‌های مرتبط با دیدن، شنیدن و خواندن را به نوشتار تبدیل کند. نوشتن نیز مانند خواندن شامل دو سطح است. املا از سطوح مقدماتی آن است که خود شامل مراحل است که از آن جمله می‌توان به نوشتن درست نشانه‌ها، توانایی تبدیل نشانه‌های آوایی به نوشتاری و توانایی خوانا و زیبانویسی اشاره کرد. این سطح در کتاب زبان‌آموزی، جمله‌سازی و نگارش به صورت مستقیم مد نظر قرار نگرفته است.

سطح دوم نوشتن نگارش و انشاست. هر نوع نوشتنی (حروف، کلمه، جمله) را نگارش می‌گویند که دارای الگوی ثابت، تغییرناپذیر و قالب‌مند است، نگارش برای رساندن پیام مستقیم است اما انشاءنویسی نوشتنی فعال است که با آن فکر و تخیل به کار می‌افتد. از اهداف نوشتن این است که دانش‌آموزان بتوانند از طریق نوشتن، نیازمندی‌های آنی خود را در برقراری ارتباط با دیگران به خوبی برآورند و بتوانند آنچه را که خود به آن می‌اندیشند و می‌خوانند به دیگران بگویند و یا بنویسند. برای نوشتن و انشاء لازم است دانش‌آموزان پیش‌نیازهایی را طی کنند و مهارت‌هایی را کسب نمایند برای نمونه:

- جمله‌سازی با واژه‌های متفاوت به صورت شفاهی و کتبی (جمله‌نویسی)
- تکمیل جمله‌های ناقص به کمک واژه‌های مناسب، جهت تشخیص ارتباط بین اجزای جمله.
- نوشتن جمله برای کلمه‌های به هم‌ریخته
- توصیف یک تصویر در قالب جمله
- نوشتن داستان یا توصیف رویداد برای مجموعه‌ای از تصاویر که به هم ارتباط دارند.
- ادامه‌ی جمله‌ای ناتمام در یکی دو سطر
- پاسخ دادن به پرسش‌ها بعد از دیدن تصاویر یا خواندن جمله و متن
- اجرای نمایش و بازی بعد از خواندن دستور کار
- نوشتن نتیجه و پیام متن

• خلاصه‌گویی و خلاصه‌نویسی داستان یا متن گزارش دادن شفاهی یا کتبی از یک فعالیت و ... (میرشفیعی، ۱۳۹۰)

از آنجا که جمله و بند (پاراگراف) از اصلی‌ترین اجزای انشا هستند، در این کتاب، به دلیل توانایی‌ها و ویژگی‌های دانش‌آموزان دارای آسیب شنوایی نگارش و نوشتن جمله و ایجاد زمینه برای نوشتن بند و بندنویسی از اهداف فرایند یاددهی - یادگیری قرار گرفته است و به تعمیق و تجربه‌های یادگیری در این زمینه اختصاص می‌یابد.

در کتاب‌های زبان‌آموزی، جمله‌سازی (و نگارش) چگونگی جمله‌سازی به دانش‌آموزان آموزش داده می‌شود. آن‌ها می‌توانند اولین تجربیات خلاقیت نوشتاری را کسب کنند، با انواع جمله‌های خبری، پرسشی، امری و تعجبی آشنا شوند، جایگاه انواع مقوله‌های صرفی مثل گروه اسمی، ضمایر و... را در ساخت جمله بیاموزند و قواعد نحوی موجود در دستور زبان فارسی را غیر مستقیم تجربه کنند. در جمله‌نویسی دو اصل موردنظر است:

(الف) پیام جمله، که باید از لحاظ معنایی و حقایق برون زبانی صحیح و متناسب باشد.

(ب) ساخت نحوی جمله، که باید با اصول و قواعد ساخت جمله در زبان فارسی منطبق باشد. به این ترتیب با گسترش جمله‌نویسی و آموزش چگونگی قرار دادن جمله‌ها در کنار هم و متن‌نویسی دانش‌آموزان، برای نگارش و نوشتن خلاق آماده می‌شوند و این گونه آموزش نوشتن فعال و خلاق با برنامه‌ریزی مشخص تا پایان دوره‌ی ابتدایی ادامه می‌یابد. مراحل نوشتن خلاق در این محتوا از کلمه شروع می‌شود و به گروه (عبارت)، جمله و متن گسترش می‌یابد.

دانش‌آموزان دارای آسیب شنوایی و مسئله‌ی «نوشتن»

شاید بتوان گفت از میان مهارت‌های زبانی، سخت‌ترین گام برای این کودکان «نوشتن» (نگارش و انشا) است. مشاهده شده که بسیاری از قواعد حاکم برگفتار، از جمله قواعد دستوری در نوشتار نیز حکم‌فرماست. از این رو اختلالات مشاهده شده در گفتار افراد دارای آسیب شنوایی در نوشتار آن‌ها نیز نمود پیدا می‌کند (بنچ، ۱۹۹۲). نوشتار این کودکان می‌تواند

ویژگی‌های زیر را داشته باشد:

- ✓ جمله‌ها به سادگی گرایش دارد، با ساختارهای نحوی پیچیده‌ی بسیار کم؛
- ✓ جمله‌ها ترتیب به‌هم ریخته‌ای از کلمات است، که بدون نظم، آرایش، توالی و پایانه‌ی صرفی قابل قبول؛
- ✓ از مترادف، متضاد، استعاره، حروف ربط و اضافه و حذف به قرینه بسیار اندک استفاده شده است (ابراهیمی، ۱۳۸۸)؛
- ✓ در بیان جملات آنان تطابق میان فعل و فاعل وجود ندارد (ویلیامز، ۲۰۰۶)؛
- ✓ تعداد و تنوع واژگانی محدودی دارند؛
- ✓ بعضی از عناصر دستوری را حذف می‌کنند.

بنابراین ناتوانی در درک مطالب خوانده شده و در یادگیری دستور زبان، اختلال در جنبه‌های زبانی نوشتار و در آخر ناآگاهی از قواعد زبانی و درک نشدن رابطه‌ی بین واژه‌ها و نقش این روابط در بازنمایی وقایع، مهارت انتقال پیام از راه جمله‌نویسی، متن‌نویسی و انشا را برای کودکان آسیب‌دیده‌ی شنوایی بسیار دشوار می‌سازد (یعقوبی، ۱۳۸۹).

این در حالی است که «نوشتن» علاوه بر مهارت‌های اساسی و پیش نیاز بودن برای کسب موفقیت در تحصیل و مدرسه، می‌تواند نقش مهمی در زندگی روزانه‌ی افراد دارای آسیب‌شنوایی داشته باشد. آن‌ها برای ارتباط با افرادی فراتر از خانواده و با دوستان خود، برای فرستادن نامه، پیامک یا پست الکترونیک، پرکردن فرم و... از نوشتن استفاده می‌کنند. به ویژه اگر امکان استفاده از سایر راه‌های ارتباطی با دنیای افراد شنوا وجود نداشته باشد، «نوشتن» می‌تواند راهی برای ثبت خاطرات، انتقال ایده‌ها و افکار و احساساتشان باشد (رضایی و همکاران، ۱۳۹۲).

فعالیت‌های مربوط به نوشتن

در کتاب زبان‌آموزی، جمله‌سازی و نگارش پایه ششم، درس اول در ادامه و تکمیل فرایند یاددهی-یادگیری پایه پنجم با هدف ایجاد توانایی در دانش‌آموزان برای نوشتن بندی ساده، پیوسته

و منسجم در توصیف انسان نوشته شده است. در درس زبان و ادبیات فارسی دانش‌آموزان بایستی بیاموزند که بتوانند یک داستان، یک گزارش، یک شرح حال یا زندگی‌نامه و یک خاطره بگویند و بنویسند. بنابراین در بخش دوم همان درس با اضافه کردن توصیف‌ها و توضیح‌هایی، چگونگی نگارش یک شرح حال یا زندگی‌نامه به دانش‌آموزان آموخته می‌شود. در ادامه برای آشنایی دانش‌آموزان با چگونگی ساخت یک داستان، بیان یک گزارش، خاطره و غیره لازم بود دانش‌آموزان با بخش‌ها و عناصر سازنده یک روایت/داستان آشنا شوند و چگونگی کاربرد آن‌ها را برای نمایش افکار، ذهنیات، تخیلات و مهارت‌های زبانی خود طی فرایندهایی یاد می‌گیرند؛ ضمن آن که کاربرد آموخته‌های سال‌های گذشته از جمله استفاده از ابزارهای انسجام و حفظ پیوستگی متن به آن‌ها یادآوری می‌گردد.

تمرین‌های کتاب زبان‌آموزی، جمله‌سازی و نگارش پایه ششم هم به صورتی طراحی شده‌است که تمرین سوم تمرکز فعالیت‌ها و تمرین‌ها بر مهارت‌های گوش کردن، سخن گفتن و خواندن است. اما در تمرین‌های بعدی به مرور به مهارت نوشتن توجه بیشتری می‌شود. به طوری که در آخرین تمرین هردرس، از دانش‌آموز انتظار می‌رود خودش نوشتن مستقلی بر مبنای اهداف همان درس داشته باشد.

در پایان بعد از درس نهم، فعالیت‌های دوره‌ای پیش‌بینی شده‌است تا هم آموخته‌هایشان در سال‌های قبل و در پایان سال تحصیلی تعمیق و تثبیت شود و هم از آن‌ها به منظور ارزشیابی پایانی و ارزشیابی تشخیصی در ابتدای پایه هفتم استفاده شود.

به کارگیری مهارت‌های زبانی و فرا زبانی در کتاب زبان آموزی، جمله‌سازی و نگارش پایه ششم

الف - تولید متن توصیفی درباره انسان

در پایه پنجم برای دستیابی به این مهارت‌های فرا زبانی به دانش‌آموزان آموزش داده شد که با

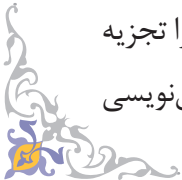

توجه و کنجکاوی در محیط اطرافشان، ویژگی‌های حسی گوناگونی را از موارد مختلف، از طریق حواس پنجگانه دریافت کنند و این اطلاعات را برای تشخیص تضادها، شباهت‌ها و تفاوت‌ها، مقوله‌بندی از طریق استنباط، تلفیق و تفسیر مورد استفاده قرار دهند. سپس درباره آن‌ها سخن گویند و بنویسند. می‌دانیم مهارت نوشتن توصیفی را با استفاده از الگوسازی می‌توان آموزش داد بنابراین در پایه ششم علاوه بر استفاده از الگوی نماد پلکانی برای سازمان‌دهی ذهنی و تولید بند توصیفی با توجه به ویژگی‌های رنگ، شکل، اندازه، جنس، قسمت‌ها، کار یا کاربرد، لمس، بو، مزه و شنیدن؛ طی فرایند یاددهی - یادگیری به کارگیری الگوی شعاعی ویژگی‌های سن، شغل، ظاهر، رفتار و احساس و محل زندگی برای صحبت و ارائه یک توصیف سازمان‌یافته برای یک فرد خاص به دانش‌آموزان آموزش داده می‌شود. همچنین با گردآوری و تکمیل اطلاعاتی مانند زمان و محل تولد، تحصیلات، دوره زمانی که فرد در آن زندگی می‌کند یا می‌کرده است، کارها و رویدادهای مهم زندگی و آثار یک فرد خاص، دانش‌آموزان توانایی نگارش یک زندگی‌نامه یا شرح‌حال را کسب می‌کنند.

ب- تولید روایت

روایت اشکال مختلفی دارد و ادبیات داستانی شکلی از روایت است که در همه یا در بخشی از آن به رویدادهایی اشاره می‌شود که واقعی نیستند، یعنی خیالی و ساخته ذهن نویسنده اثرند و غیر واقع‌گرا (غیر رئالیستی) هستند. در مقابل آن، ادبیات غیر داستانی قرار دارد که عمدتاً به رویدادهای واقعی می‌پردازد یعنی واقع‌گرا (رئالیستی) هستند؛ نظیر تاریخ‌نگاری، خاطره‌نویسی، گزارش‌نویسی و غیره.

داستان‌ها برای ما اهمیتی حیاتی دارند. چون یکی از راه‌های شناخت جهان هستند. شیوه‌ای برای توضیح دنیا برای خودمان و توضیح خودمان برای دنیا. بیشتر افکار و صحبت‌های افراد اساسش بر داستان است وقتی ما یکدیگر را می‌بینیم، درباره اتفاقاتی که برایمان رخ داده است گپ می‌زنیم و شایعات و ماجراهای بامزه را رد و بدل می‌کنیم، وقتی که فکر می‌کنیم، اغلب داستانی را تجزیه و تحلیل می‌کنیم و اتفاق‌هایی را که احتمال داشت رخ دهند مجسم می‌کنیم. داستان‌نویسی

شیوه‌ای اساسی برای ارتباط و درک جهان است.

یک الگوی روایی نسبتاً ساده اما اساسی در درس‌های این کتاب وجود دارد که بچه‌ها باید آن را ملکه ذهنشان کنند تا بتوانند داستان‌های خاص خودشان را خلق کنند. این الگو در ساده‌ترین شکل خود می‌تواند به صورت یک کوه نشان داده شود که در ابتدای دامنه راست آن شروع داستان قرار دارد، آشنا کردن خواننده با شخصیت(ها)، زمان و مکان وقوع داستان و کاری که شخصیت(های) اصلی داستان در آغاز داستان انجام می‌دهند. درمیانه داستان ابتدا نقطه اوج داستان را داریم که مشکل یا درگیری پیش می‌آید، اتفاقی می‌افتد یا یک خطایی رخ می‌دهد یا معمای به وجود می‌آید. سپس حل یا گره‌گشایی داستان را داریم که سلسله رخدادهایی منجر به برطرف شدن مشکل به نحوی می‌شود و همه چیز روبه‌راه می‌گردد. در انتهای داستان نوعی پایان تفکر برانگیز دارد پایانی که می‌توان از اتفاقات و تأثیر آن‌ها بر روی شخصیت‌های داستان چیزهایی آموخت در واقع نشان دهنده آن است که وضعیت چگونه از شروع داستان تا پایان آن تغییر کرده است.

برای کمک به یادآوری عناصر سازنده داستان، ترتیبشان و نشان دادن چگونگی شکل‌گیری سرواژه یا سرنام (آمحا) برای به خاطر سپاری بهتر استفاده می‌گردد. هر حرف این سر واژه به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا یکی از عناصر، آغاز مسئله، حل مسئله و آخر داستان را به شکل پشت‌سرهم و منظم به یاد آورد. سر واژه شزمک می‌تواند برای اجرای بهتر فرایند یاددهی و یادگیری و یادآوری عناصر آغازین داستان «شخصیت(های) اصلی، زمان و مکان و کاری که شخصیت اصلی در ابتدای داستان انجام می‌دهد» مورد استفاده قرار گیرد.

برای فعال کردن ذهن دانش‌آموزان همواره از پرسش‌های اساسی درباره داستان نبایستی غافل شد.

شخصیت یا شخصیت‌های اصلی داستان چه کسی یا کسانی هستند؟ داستان در چه وقت و در کجا اتفاق می‌افتد؟ شخصیت یا شخصیت‌های اصلی داستان در ابتدا چه می‌کنند؟ چه اتفاقی

می‌افتد یا چه مشکلی پیش می‌آید؟ چگونه مشکل حل می‌شود؟ و در آخر چه اتفاقی می‌افتد؟

درس‌ها بر اساس مفاهیم ساده‌ای شکل گرفته‌اند: تقلید، نوآوری و خلاقیت

تقلید: گوش دادن، شرکت در فعالیت کلاسی و آشنایی با تک تک عناصر داستان‌هاست که با این کار کم‌کم ساختار داستان و الگوهای جمله‌بندی داستان ملکه ذهن می‌شود. توانایی بازگویی و بازخوانی داستان با توجه به عناصر سازنده‌اش به وجود می‌آید.

نوآوری: انتخاب یک داستان خوب و استفاده از آن‌ها به عنوان ساختار پایه‌ای برای جایگزینی عناصر داستان و ایجاد تغییرات فرد در آن است.

خلاقیت: ساختن داستان توسط دانش‌آموزان با استفاده از همه قصه‌هایی که می‌دانند.

کار از خواندن و رونویسی یک الگوی داستانی و معرفی تک تک عناصر سازنده داستان شروع می‌شود (درس‌های یک تا سه)، ترتیب و توالی صحیح عناصر داستان تثبیت می‌شود (درس چهارم)، سپس با رونویسی و بازنویسی (درس‌های پنجم و ششم) ادامه می‌یابد و در آخر با هم‌نویسی و مستقل‌نویسی یک داستان، یک گزارش، یک خاطره و... توسط دانش‌آموزان خاتمه می‌یابد. به طوری که در انتها انتظار می‌رود دانش‌آموزان با توجه به الگویی که فراگرفته‌اند یک داستان نیمه تمام را تکمیل کنند یا در قالب یک داستان خاطره‌ای را بگویند و بنویسند یا رویدادی را گزارش کنند.

نکته ۱: در پایه ششم استفاده از ابزارهای انسجام متن (ارجاع، حذف و جایگزینی، حروف ربط و انسجام واژگانی) بر اساس آن‌چه دانش‌آموزان از سال‌های قبل آموخته‌اند بایستی مورد توجه کامل قرار بگیرد تا متنی یکپارچه، روان و منسجم توسط ایشان بیان و نگارش شود.

نکته ۲: رعایت علائم سجاوندی یا نقطه‌گذاری در جمله، هم به درک مطلب دانش‌آموزان کمک می‌کند، هم به زیبایی نوشتار می‌افزاید.

این مقوله در صفحات ۹۲ و ۹۳ کتاب راهنمای کتاب فارسی پایه ششم به تفصیل آورده شده

است. که برای به درازا نکشیدن از تکرار مجدد در این راهنما خودداری شد. استفاده از این علائم در نوشتار دانش آموزان بایستی مورد توجه قرار گیرد.

ارزشیابی پیشرفت تحصیلی (کیفی - توصیفی)

ارزشیابی پیشرفت تحصیلی عبارت است از اندازه گیری میزان تغییرات انجام شده یادگیری و قضاوت درباره عملکرد یادگیرندگان به منظور تصمیم گیری درباره ارتقای دانش آموزان و کسب اطمینان از این که آیا فعالیت های آموزشی معلم و کوشش های دانش آموزان به نتایج مطلوب انجامیده است یا خیر؟

پیشرفت تحصیلی دانش آموزان با رویکرد کیفی - توصیفی از طریق افراد دخیل در فرایند یاددهی، یادگیری (معلم، برنامه ریزان درسی، ارزشیابان و متربی) با مؤلفه هایی به شرح زیر ارزشیابی می شود:

- شناخت اهداف و انتظارات آموزشی.
- جمع آوری اطلاعات.
- تحلیل و تفسیر اطلاعات.
- بازخورد.

با استفاده از ابزارهای گوناگون، از جمله:

- الف) ثبت مشاهدات (فهرست وارسی یا چک لیست، واقعه نگاری).
- ب) آزمون های عملکردی (کتبی، شناسایی، موقعیت شبیه سازی شده، نمونه کار).
- پ) تکلیف های درسی (فعالیت های یادگیری).

ت) خودسنجی و همسال سنجی.

ث) آزمون‌های مداد کاغذی.

ج) پرسیدن.

چ) سنجش والدین.

ح) پوشه کار.

ارزشیابی پیشرفت تحصیلی، با توجه به حفظ شأن و کرامت انسانی یادگیرنده و با توجه به عناصر تفکر، ایمان، علم، عمل و اخلاق، صورت می‌گیرد و نتایج آن به صورت کیفی ارائه می‌شود. نتایج حاصل از ارزشیابی، دانش‌آموزان را به کشف توانایی‌ها، ضعف‌ها و قابلیت‌ها رهنمون می‌سازد و برنامه‌ریزی در جهت غنای یادگیری و استمرار در یادگیری را مدنظر قرار می‌دهد. نظام ارزشیابی در پایه‌های مختلف دوره ابتدایی بر اساس رویکرد فرایند محور و برای گذر دانش‌آموز از یک دوره تحصیلی به دوره دیگر، براساس رویکرد نتیجه‌محور و مبتنی بر استانداردهای ملی صورت می‌گیرد. (برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران).

فرایندهای ناشی از ارزشیابی باید از پایایی و ثبات لازم برخوردار باشد و به تشخیص تفاوت‌های فردی یادگیرندگان و تصمیم‌گیری در خصوص پیش‌بینی آموزش‌های ترمیمی و جبرانی برای شاگردان منجر شود.

در ادامه، اهداف و سطوح عملکرد ارزشیابی توصیفی کتاب زبان آموزی، جمله‌سازی و نگارش پایه ششم به تفصیل در قالب جدول ارائه شده است.

جدول اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد در س زبان آموزی، جمله‌سازی و نگارش پایه ششم دوره ابتدایی

موضوع محتوا	سطوح و اهداف	دروس	نشانه‌های تحقق
موضوع محتوا موضوع محتوا موضوع محتوا موضوع محتوا	خیلی خوب	دروس دروس دروس دروس	نشانه‌های تحقق نشانه‌های تحقق نشانه‌های تحقق نشانه‌های تحقق
	خوب		
	قابل قبول		
	نیازمند آموزش		
موضوع محتوا موضوع محتوا موضوع محتوا موضوع محتوا	خیلی خوب	دروس دروس دروس دروس	نشانه‌های تحقق نشانه‌های تحقق نشانه‌های تحقق نشانه‌های تحقق
	خوب		
	قابل قبول		
	نیازمند آموزش		
موضوع محتوا موضوع محتوا موضوع محتوا موضوع محتوا	خیلی خوب	دروس دروس دروس دروس	نشانه‌های تحقق نشانه‌های تحقق نشانه‌های تحقق نشانه‌های تحقق
	خوب		
	قابل قبول		
	نیازمند آموزش		
موضوع محتوا موضوع محتوا موضوع محتوا موضوع محتوا	خیلی خوب	دروس دروس دروس دروس	نشانه‌های تحقق نشانه‌های تحقق نشانه‌های تحقق نشانه‌های تحقق
	خوب		
	قابل قبول		
	نیازمند آموزش		

توجه بر روی ارزشیابی بهتر دانش آموزان از اجزای و معانی عملی آن‌ها، حرکات بیانگر بدنی و چهره‌ای، تولید استفاده کنید. بیان جمله‌ها را متناسب با استنتاج از توانایی‌های دانش آموزان خود، انتظار داشته باشید و در عین حال توجه کنید که از حداکثر این توانایی‌ها استفاده کنید.

توجه: ارزشیابی دانش آموزان در ریاضت طبیعی کلاس، مدرسه و در شکل بازی، نمایش و معاملات روزمره فرایند یادگیری، یادگیری عملی، آموزش و ارزشیابی رسمی، در شکل غیر طبیعی و همچنین ارزشیابی مستقیم دستور زبان فارسی اجتناب گردد.

جدول اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد درس زبان آموزی، جمله‌سازی و نگارش پایه ششم دوره ابتدایی

عناوین کتابها	دروس	نشانه‌های تحقق
<p>(۱) دستاویزی</p> <p>تولیدی و تلفیقی و داستان و انتخاب و تکمیل داستان برای داستان‌های داستانی با محتوای پرستار جانوران و تکمیل داستان برای داستان‌های داستانی</p>	<p>۸ ۳ ۲</p>	<p>- تشخیص ترتیب و توالی قرارگیری این عناصر در متن داستان و تکمیل داستان</p> <p>- انتخاب نامی مناسب برای داستان</p>
<p>(۲) دستاویزی</p> <p>تولیدی و تلفیقی و داستان و انتخاب و تکمیل داستان برای داستان‌های داستانی با محتوای پرستار جانوران و تکمیل داستان برای داستان‌های داستانی</p>	<p>۸ ۳ ۲</p>	<p>- تشخیص ترتیب و توالی قرارگیری این عناصر در متن داستان و تکمیل داستان</p> <p>- انتخاب نامی مناسب برای داستان</p>
<p>خیلی خوب</p>	<p>با دقت به سخنان معلم خود گوش می‌دهد و گفتار خوانی می‌کند در ک و بیان شفاهی کلامی و یا غیر کلامی (شنیدن، گفتن) و درک خوانداری دارد. جمله‌هایی مرتبط و مستقیم و زبانی برای قسمت‌های حذف شده میانه و آخر داستان، با شناسایی عناصر مسئله-حل مسئله و آخر داستان می‌نویسد. تریب و توالی قرارگیری این عناصر را در متن داستان تشخیص می‌دهد و داستان را کامل می‌کند. نامی مناسب برای داستان انتخاب کرده و می‌نویسد.</p>	
<p>خوب</p>	<p>با دقت به سخنان معلم خود گوش می‌دهد و گفتار خوانی می‌کند در ک و بیان شفاهی کلامی و یا غیر کلامی (شنیدن، گفتن) و درک خوانداری دارد. جمله‌هایی مرتبط و زبانی برای قسمت‌های حذف شده میانه و آخر داستان، با شناسایی عناصر مسئله-حل مسئله و آخر داستان می‌نویسد. تریب و توالی قرارگیری این عناصر را در متن داستان تشخیص می‌دهد و داستان را کامل می‌کند. در بیشتر موارد نامی مناسب برای داستان انتخاب کرده و می‌نویسد.</p>	
<p>قابل قبول</p>	<p>با دقت به سخنان معلم خود گوش می‌دهد و گفتار خوانی می‌کند در ک و بیان شفاهی کلامی و یا غیر کلامی (شنیدن، گفتن) و درک خوانداری دارد. جمله‌هایی کوتاه و مرتبط برای قسمت‌های حذف شده میانه و آخر داستان، با استفاده از عناصر مسئله-حل مسئله و آخر داستان می‌نویسد. تریب و توالی قرارگیری این عناصر را در متن داستان تشخیص می‌دهد و داستان را کامل می‌کند. در برخی موارد نامی مناسب برای داستان انتخاب کرده و می‌نویسد.</p>	
<p>نیازمند آموزش</p>	<p>در ک خوانداری، درک و بیان شفاهی و نوشتن جمله‌هایی کوتاه و ساده برای قسمت‌های حذف شده میانه و آخر داستان، با شناسایی عناصر مسئله-حل مسئله و آخر داستان و تشخیص ترتیب و توالی قرارگیری این عناصر در متن داستان و تکمیل داستان و انتخاب نامی مناسب برای داستان و کمک معلم نیازمند است.</p>	
<p>خیلی خوب</p>	<p>با دقت به سخنان معلم خود گوش می‌دهد و گفتار خوانی می‌کند در ک و بیان شفاهی کلامی و یا غیر کلامی (شنیدن، گفتن) و درک خوانداری دارد. بخش‌های حذف شده داستان را با توجه به عناصر داده شده در متن داستان کامل می‌کند. از ابزارهای انسجام بخشی داستان، کلمه‌های ربط، استفاده از ضمیر به جای تکرار اسم، استفاده از تکرار اسم، استفاده از آغازگرهای مناسب جمله‌ها مانند ناگهان، برای همین، در پایان و، برای تکمیل جمله‌های داستان استفاده می‌کند و انتخاب کرده و می‌نویسد.</p>	
<p>خوب</p>	<p>با دقت به سخنان معلم خود گوش می‌دهد و گفتار خوانی می‌کند در ک و بیان شفاهی کلامی و یا غیر کلامی (شنیدن، گفتن) و درک خوانداری دارد. در بیشتر موارد بخش‌های حذف شده داستان را با توجه به عناصر داده شده در متن داستان کامل می‌کند. در برخی موارد از ابزارهای انسجام بخشی داستان (کلمه‌های ربط، استفاده از ضمیر به جای تکرار اسم، استفاده از آغازگرهای مناسب جمله‌ها مانند ناگهان، برای همین، در پایان و، برای تکمیل جمله‌های داستان استفاده می‌کند و در بیشتر موارد نامی مناسب برای داستان انتخاب کرده و می‌نویسد.</p>	
<p>قابل قبول</p>	<p>با دقت به سخنان معلم خود گوش می‌دهد و گفتار خوانی می‌کند در ک و بیان شفاهی کلامی و یا غیر کلامی (شنیدن، گفتن) و درک خوانداری دارد. در برخی موارد بخش‌های حذف شده داستان را با توجه به عناصر داده شده در متن داستان کامل می‌کند. در برخی موارد از ابزارهای انسجام بخشی داستان (کلمه‌های ربط، استفاده از ضمیر به جای تکرار اسم، استفاده از آغازگرهای مناسب جمله‌ها مانند ناگهان، برای همین، در پایان و، برای تکمیل جمله‌های داستان استفاده می‌کند و در برخی موارد نامی مناسب برای داستان انتخاب کرده و می‌نویسد.</p>	
<p>نیازمند آموزش</p>	<p>در ک خوانداری، درک و بیان شفاهی و نوشتن و تکمیل بخش‌های حذف شده داستان با توجه به عناصر داستان و استفاده از ابزارهای انسجام بخشی داستان (کلمه‌های ربط، استفاده از ضمیر به جای تکرار اسم، استفاده از آغازگرهای مناسب جمله‌ها مانند ناگهان، برای همین، در پایان و، برای تکمیل جمله‌های داستان و انتخاب نامی مناسب برای داستان به راهنمایی و کمک معلم نیازمند است.</p>	

جدول اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد درس زبان آموزی، جمله‌سازی و نگارش پایه ششم دوره ابتدایی

سطوح عملکرد	نشانه‌های تحقق	دروس	کتاب درسی	مهارت‌های پایه
<p>خیلی خوب</p> <p>با دقت به سخنان معلم خود گوش می‌دهد و گفتار خوانی می‌کند. درک و بیان شفاهی کلامی و یا غیر کلامی (شنیدن، گفتن) و درک خوانداری دارد. در بیشتر موارد با خلاقیت ذهنی خود (تفکر خلاق) و با حفظ ترتیب و توالی قرارگیری درست عناصر، داستان را کامل می‌کند. در بیشتر موارد از ابزارهای انسجام بخشی داستان (کلمه‌های ربط، استفاده از ضمیر به جای تکرار اسم، استفاده از آغازگرهای مناسب جمله‌ها مانند ناگهان، برای همین، در پایان و...) برای تکمیل جمله‌های داستان استفاده می‌کند و نامی مناسب برای داستان انتخاب کرده و می‌نویسد.</p>	<p>- درک و بیان شفاهی (شنیدن، گفتن) خواندن و نوشتن و به کارگیری خلاقیت ذهنی خود (تفکر خلاق) برای تکمیل داستان با حفظ ترتیب و توالی قرارگیری درست عناصر داستان</p>	س ۳	<p>کتاب درسی</p> <p>کتاب درسی</p>	<p>مهارت‌های پایه</p> <p>مهارت‌های پایه</p>
<p>خوب</p> <p>با دقت به سخنان معلم خود گوش می‌دهد و گفتار خوانی می‌کند. درک و بیان شفاهی کلامی و یا غیر کلامی (شنیدن، گفتن) و درک خوانداری دارد. در برخی موارد با خلاقیت ذهنی خود (تفکر خلاق) و با حفظ ترتیب و توالی قرارگیری درست عناصر، داستان را کامل می‌کند. در برخی موارد از ابزارهای انسجام بخشی داستان (کلمه‌های ربط، استفاده از ضمیر به جای تکرار اسم، استفاده از آغازگرهای مناسب جمله‌ها مانند ناگهان، برای همین، در پایان و...) برای تکمیل جمله‌های داستان استفاده می‌کند و در بیشتر موارد نامی مناسب برای داستان انتخاب کرده و می‌نویسد.</p>	<p>- استفاده از ابزارهای انسجام بخشی داستان (کلمه‌های ربط، استفاده از ضمیر به جای تکرار اسم، استفاده از آغازگرهای مناسب جمله‌ها مانند ناگهان، برای همین، در پایان و...) در جمله‌های داستان</p>	س ۳	<p>کتاب درسی</p> <p>کتاب درسی</p>	<p>مهارت‌های پایه</p> <p>مهارت‌های پایه</p>
<p>قابل قبول</p> <p>با دقت به سخنان معلم خود گوش می‌دهد و گفتار خوانی می‌کند. درک و بیان شفاهی کلامی و یا غیر کلامی (شنیدن، گفتن) و درک خوانداری دارد با راهنمایی معلم و خلاقیت ذهنی خود (تفکر خلاق) و با حفظ ترتیب و توالی قرارگیری درست عناصر، داستان را کامل می‌کند. گاهی اوقات از ابزارهای انسجام بخشی داستان (کلمه‌های ربط، استفاده از ضمیر به جای تکرار اسم، استفاده از آغازگرهای مناسب جمله‌ها مانند ناگهان، برای همین، در پایان و...) برای تکمیل جمله‌های داستان استفاده می‌کند و در برخی موارد نامی مناسب برای داستان انتخاب کرده و می‌نویسد.</p>	<p>- انتخاب نامی مناسب برای داستان.</p>	س ۳	<p>کتاب درسی</p> <p>کتاب درسی</p>	<p>مهارت‌های پایه</p> <p>مهارت‌های پایه</p>
<p>نیازمند آموزش</p> <p>در درک خوانداری، درک و بیان شفاهی و نوشتن و تکمیل داستان با استفاده از خلاقیت ذهنی خود (تفکر خلاق) و با حفظ ترتیب و توالی قرارگیری درست عناصر و استفاده از ابزارهای انسجام بخشی داستان (کلمه‌های ربط، استفاده از ضمیر به جای تکرار اسم، استفاده از آغازگرهای مناسب جمله‌ها مانند ناگهان، برای همین، در پایان و...) برای تکمیل جمله‌های داستان و انتخاب نامی مناسب برای داستان به راهنمایی و کمک معلم نیازمند است.</p>			<p>کتاب درسی</p> <p>کتاب درسی</p>	<p>مهارت‌های پایه</p> <p>مهارت‌های پایه</p>

توجه: همکار گرامی، با استفاده به موقع از ابزارهای ارزشیابی کیفی، می‌توانید برای شناخت دقیق و همه‌جانبه فرآیند، به اطلاعات معتبر و مستند دست یابید و بر اساس تفاوت‌های فردی آنان مقایسه بین دانش آموزان را حذف کنید و هر کس را با توجه به توانایی‌های خودش مورد سنجش و ارزیابی قرار دهید.

* در ارزشیابی درس زبان آموزی مانند تدریس همواره به از کان و مراحل زبان آموزی «شنیدن (گفتار خوانی) و بیان شفاهی، خواندن و نوشتن» توجه نمایید و در هر مرحله از انجام دادن تمرین ابتدا باید دانش آموزان به درک شنیده‌ها و خواننده‌های مربوط به پرسش و پاسخ برسند سپس بیان شفاهی و نوشتاری پرسش و پاسخ‌ها از آن‌ها خواسته شود. به این معنا که تا دانش آموز پرسش یا پاسخی را چه به صورت شفاهی و چه به صورت خواندن نفهمد و درک نکند، نمی‌تواند بگوید و بنویسد.

بخش دوم

بررسی درس‌ها

درس اوّل

عنوان: توصیف انسان

هدف: آشنایی دانش‌آموزان با درک مفهوم و چگونگی توصیف انسان

انتظارات: در پایان درس از دانش‌آموزان انتظار می‌رود:

بخش اوّل: با درک مفهوم و چگونگی توصیف انسان بر اساس ویژگی‌های سن، ظاهر، شغل، رفتار و احساس، و محلّ زندگی و نیز با استفاده از آموخته‌های قبلی دربارهٔ یک فرد، توصیفی را بیان کنند، بخوانند و بنویسند.

بخش دوم: علاوه بر درک مفهوم و کاربرد پنج ویژگی مربوط به بخش اوّل، در توصیف یک انسان، با درک مفهوم و چگونگی کاربرد ویژگی‌هایی مانند زمان و محلّ تولد، میزان تحصیلات، دوره زمانی زندگی، کارها و رویدادهای مهمّ زندگی و آثار یک فرد، بتوانند شرح حال یا زندگی‌نامه انسانی را بیان کنند، بخوانند و بنویسند.

وسایل: کارت نوشتاری، کارت تصویری و ... .

جدول زمان بندی پیشنهادی

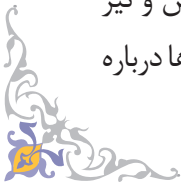
عنوان درس	زمان تدریس	هفته
بخش اول: توصیف انسان	۲ ساعت	هفته اول
بخش اول: توصیف انسان	۲ ساعت	هفته دوم
بخش دوم: توصیف انسان	۲ ساعت	هفته سوم
بخش دوم: توصیف انسان	۲ ساعت	هفته چهارم

نکته‌های دستوری:

- بند توصیفی در سطح نخست آن، بیان اجزای ظاهری چیزی است که نویسنده می‌خواهد توصیف کند. برای جمع‌آوری داده‌ها باید به‌صورت هدفمند از حواس پنج‌گانه استفاده کرد. شرط اول برای نوشتن بند توصیفی، خوب دیدن است.
- شرح حال، گزارشی است که فرد به‌طور کتبی درباره زندگی خود یا دیگران می‌نویسد. این گزارش ممکن است مربوط به گذشته، حال یا آینده باشد؛ درباره گذشته، مانند تجربیات دوران طفولیت یا دوران دبستان، درباره حال، مانند مطالبی مربوط به علایق و خصوصیات خود، و درباره آینده مانند طرح‌ریزی مربوط به شغل و چگونگی کسب درآمد و گذراندن زندگی در آینده.
- زندگی‌نامه یا درباره خود شخص نویسنده (در اینجا منظور، دانش‌آموز) یا درباره دیگران است.

نکته‌های تدریس

- * در این درس به دانش‌آموزان یاد می‌دهید که حواس مختلف خود را - از جمله دیدن - به‌کار گیرند و به‌دقت و با ذکاوت نگاه کنند؛ به ویژگی‌های سن، ظاهر، شغل، رفتار و احساس و نیز محل زندگی هر شخصیت توجه کرده، تحقیق و جست‌وجو کنند و با توجه به این ویژگی‌ها درباره وی سخن بگویند و بنویسند.

* معلم آموخته‌های سال گذشته مربوط به توصیف را یادآوری می‌کند تا دانش‌آموزان هنگام توصیف فرد بتوانند آن‌ها را به کار گیرند.

* همچون گذشته، فرایند یاددهی و یادگیری با توجه به شرایط و توانایی‌های هر دانش‌آموز طرح‌ریزی و برنامه‌ریزی می‌گردد و از همه روش‌ها و ابزارهای آموزشی، از جمله کاربرد روش‌های غیر کلامی، اشارات و حرکات بدنی، فیلم، تصویر و... بهره گرفته می‌شود.

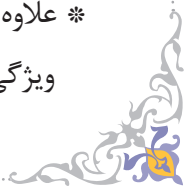
* بهتر است در مراحل اول تدریس به دانش‌آموزان یادآور شوید که هر فرد ویژگی‌های ظاهری، رفتاری، احساسی و... دارد و دانش‌آموزان باید به این خصوصیات توجه کنند، آن‌ها را دریابند تا بتوانند درباره‌شان صحبت کنند و بنویسند. لازمه این کار، آشنایی و درک مفاهیم مربوط به هر کدام از این ویژگی‌هاست. برای درک مفهوم این ویژگی‌ها معلم می‌بایست آن‌ها را به صورت کارت تصویری و نوشتاری معرفی نموده، آموزش دهد و آن‌ها را در جمله به صورت رنگی و برجسته بنویسد و جمله‌ها را با تأکید بیشتری بیان کند و بخواند.

* در فرایند یاددهی و یادگیری این درس نیز، ابتدا درک و سپس بیان اهمیت دارد. در ابتدا مهارت‌های شفاهی (شنیدن و سخن گفتن) و سپس مهارت‌های نوشتاری (خواندن و نوشتن) اولویت‌بندی می‌شوند.

* در اجرای فعالیت‌ها، با دانش‌آموزان درباره ویژگی‌های مختلف شخصیت‌ها (سن، ظاهر، شغل، ویژگی‌های رفتاری و احساسی و نیز، محل زندگی) گفت‌وگو نمایید و ذهن آن‌ها را به سمت تمرکز، فکر کردن و صحبت کردن و بیان جمله‌هایی مناسب بر اساس این ویژگی‌ها، هدایت کنید تا دانش‌آموز بتواند درباره آن شخصیت، صحبت کند و در واقع او را توصیف نماید.

* در تدریس باید جمله‌ها، علاوه بر بیان شفاهی، به صورت نوشتاری هم ارائه شود، یعنی روی تابلو نوشته شود یا به صورت «کارت نوشتاری» به دانش‌آموزان نشان داده شود.

* علاوه بر ویژگی‌های ذکر شده، روش‌های مختلف جمع‌آوری اطلاعات را - برای توصیف کامل ویژگی‌های یک شخصیت مشهور- از طریق جست‌وجو در کتاب‌ها، مجله‌ها یا اینترنت و... به

دانش‌آموزان آموزش دهید تا بتوانند اطلاعاتی دربارهٔ زمان و محلّ تولد، تحصیلات، آثار، فعالیت‌ها و رویدادهای مهمّ زندگی وی کسب کنند. سپس با راهنمایی شما جمله‌هایی در توصیف وی و زندگی‌اش (به صورت شفاهی و نوشتاری) بیان کنند؛ به این ترتیب، دانش‌آموزان توانایی شرح حال نویسی/زندگی‌نامه‌نویسی را نیز کسب می‌نمایند.

* برای تدوین زندگی‌نامه، استفاده از روش پرسش و پاسخ، مناسب و آسان است. بدین گونه که نخست دربارهٔ شخصیت مورد نظر، چند پرسش طرح کرده، سپس به پرسش‌ها پاسخ بدهند. در این مرحله می‌توانند از منابع نیز بهره بگیرند. پس از آن، پاسخ‌های نوشته‌شده را مرتب نموده، ارتباط و انسجامی منطقی، میان آن‌ها برقرار کنند؛ به این ترتیب زندگی‌نامه، تنظیم می‌گردد.

* به دانش‌آموزان خود بیاموزید به جای استفاده از چندین «و» متعدد، بین کلمات ویرگول بگذارند و فقط برای پیوند دو کلمه پایانی از حرف ربط (پیوند)، «و» استفاده نمایند. به این ترتیب دانش‌آموزان با استفاده از حذف به قرینه «لفظی» مناسب، کاربرد حروف ربط، به کارگیری ضمائر به جای تکرار اسم و... نسبت به خلاصه‌نویسی و نوشتن جمله‌های زیبا و منسجم، رهنمون می‌شوند.

* در تدریس، ابتدا همهٔ فعالیت‌ها با همراهی شما انجام می‌شود، سپس با راهنمایی شما، دانش‌آموزان در تعامل با یکدیگر، فعالیت مورد نظر را اجرا کنند.

پیشنهادهایی برای تدریس

برای اجرای فرایند یاددهی-یادگیری این درس، می‌توانید از فعالیت‌های متنوع زیر استفاده کنید:

بخش اول: برای فکر کردن و توصیف انسان بر اساس کاربرد ویژگی‌های سن، ظاهر، شغل، رفتار و احساس و نیز محلّ زندگی می‌توان به این شیوه عمل کرد:

* معلّم آموخته‌های سال گذشته مربوط به توصیف را یادآوری می‌کند تا دانش‌آموزان هنگام توصیف فرد بتوانند آن‌ها را به کار گیرند. سپس تصویر یا فیلم یکی از هم‌کلاسی‌هایشان را که دانش‌آموزان با او آشنایی کامل دارند، نشان می‌دهد.

معلم به ترتیب ابتدا درباره سن، ظاهر، شغل، ویژگی های رفتاری و احساسی و محل زندگی وی در قالب پرسش و پاسخ با دانش آموزان گفت و گو می کند. این ویژگی ها و کلمه هایی که نشان دهنده هر کدام از این ویژگی ها هستند، بر تابلو نوشته می شوند. از هر دانش آموز خواسته می شود با راهنمایی معلم و با توجه به این ویژگی ها و کلمه های کلیدی، درباره آن شخصیت صحبت کند و در واقع او را توصیف نماید.

* تصویری از یک شخصیت معروف روی تابلو نصب کنید توجه دانش آموزان را به تصویر جلب کنید. درباره اینکه چندسال دارد، هر کدام از عناصر ظاهرش (صورت، چشم، مو، قد و اندام) چه شکل، چه رنگ، چه اندازه و... دارند؛ به نظرشان چه شغلی دارد و از نظر رفتاری و احساسی چگونه است و اینکه در کجا زندگی می کند، با دانش آموزان پرسش و پاسخ انجام دهید. اگر دانش آموزان هنگام پاسخ دادن، کلمه های کمی درباره هر ویژگی می دانند لازم است معلم به صورت عینی یا با استفاده از تصویر انواع یک ویژگی و کلمه های مربوط به آن ها را به دانش آموزان یادآور شود. مانند این که مو می تواند صاف، فر، کوتاه، بلند و... باشد.

* کارت های نوشتاری ظاهر (صورت، چشم، مو، قد و اندام از نظر شکل، رنگ، اندازه و...)، سن، شغل، محل زندگی، رفتار و احساس را تهیه کنید و تصویرهایی از شخصیت های مختلف، دختر، پسر و... در اختیار دانش آموزان قرار دهید. از دانش آموزان بخواهید به تصویرها نگاه کنند و کارت های مربوط به ویژگی های آن شخصیت را از بین سایر کارت ها جدا کنند. سپس با توجه به ویژگی های نوشته شده روی کارت های نوشتاری درباره آن شخصیت، در قالب جمله هایی صحبت کند و او را توصیف نماید.

* تعدادی تصویر از افراد مختلف روی تابلو نصب کنید. متن کوتاهی درباره ویژگی های یکی از تصاویر روی تابلو بنویسید. از دانش آموزان بخواهید متن را با دقت بخوانند و با توجه به ویژگی های ذکر شده، در متن از بین تصویرهای روی تابلو، تصویر مناسب را انتخاب کنند.

* تصویر یک انسان از کتاب داستان یا کتاب های درسی را انتخاب کنید و به دانش آموزان نشان

دهید. برای هر دانش‌آموز درباره یکی از پنج ویژگی (سن، شغل، ظاهر، رفتار و احساس، محل زندگی) مواردی را مشخص کنید تا در دفترش بنویسد. سپس از آن‌ها بخواهید تا هر دانش‌آموز با توجه به هر مورد، جمله‌ای را درباره هر فرد بگوید و بنویسد.

* از دانش‌آموز بخواهید عکسی از آلبوم خانوادگی خود را انتخاب کند. درباره یکی از افراد داخل عکس بر اساس ویژگی‌های مطرح شده در این درس مانند سن، شغل (کار)، ظاهر، رفتار و احساس و... متنی را بنویسد و او را توصیف کند.

بخش دوم: علاوه بر درک مفهوم و کاربرد پنج ویژگی مربوط به بخش اول در توصیف یک انسان، برای درک مفهوم و چگونگی کاربرد ویژگی‌هایی مانند زمان و محل تولد، میزان تحصیلات، دوره زمانی زندگی، کارها و رویدادهای مهم زندگی و آثار یک فرد در بیان و نوشتن شرح حال یا زندگی‌نامه انسانی می‌توان به این شیوه عمل کرد:

* تصویری از یک شخصیت معروف و آشنا به دانش‌آموزان نشان داده شود. پس از اطمینان از درک و بیان (شفاهی و نوشتاری)، دانش‌آموزان با کاربرد پنج ویژگی (سن، شغل، ظاهر، رفتار و احساس، محل زندگی) در ارائه توصیف افراد، با همراهی معلم خود، به جست‌وجو در کتاب‌ها، مجلات یا اینترنت و... می‌پردازند و درباره رویدادهای مهم زندگی، تحصیلات و کارهای یک شخصیت، اطلاعاتی را کسب می‌کنند. این ویژگی‌ها در کنار پنج ویژگی قبلی روی تابلو نوشته شده، اطلاعات به دست آمده ذیل آن‌ها نوشته می‌شود. در این مرحله معلم از دانش‌آموزان می‌خواهد که درباره ویژگی‌های شخصیت صحبت کنند. در پایان هر دانش‌آموز با توجه به هر ده ویژگی، با راهنمایی معلم، جمله‌هایی را در توصیف شخصیت مورد نظر و زندگی‌اش بیان می‌کند (شفاهی و نوشتاری).

* معلم فیلمی از یک شخصیت معروف را انتخاب نماید و به دانش‌آموزان نشان دهد. با راهنمایی و کمک معلم دانش‌آموزان درباره پنج ویژگی اول (سن، شغل و...) ایشان صحبت کنند. سپس همراه با دانش‌آموزان در اینترنت یا کتاب درباره ویژگی‌های دیگر آن شخصیت (مانند زمان و

محلّ تولد، میزان تحصیلات، دوره زمانی زندگی، کارها و رویدادهای مهم زندگی و آثار آن فرد) جست‌وجو کنند و دانش‌آموزان اطلاعات به‌دست‌آمده را در دفترشان بنویسند. در مرحله بعد هر دانش‌آموز درباره یکی از ویژگی‌هایی که در شرح حال یا زندگی‌نامه ذکر شده با راهنمایی معلم صحبت کند. بعد از اطمینان از درک چگونگی توصیف و بیان ویژگی‌های زندگی آن شخصیت، از هر کدام از دانش‌آموزان بخواهید، برای دیگران درباره ایشان با کمک اطلاعات جمع‌آوری شده صحبت کنند.

* معلم اطلاعاتی را با توجه به ده ویژگی آموزش داده شده درباره یک فرد بر روی تابلو می‌نویسد. شرح حال آن فرد نیز به صورت متنی کوتاه که جمله‌های ناقص دارند روی تابلو نوشته می‌شود. معلم از دانش‌آموزان می‌خواهد به اطلاعات داده شده درباره ویژگی‌های آن شخصیت توجه کنند و آن‌ها را با دقت بخوانند. دانش‌آموزان با راهنمایی معلم، متن شرح حال را با استفاده از آن ویژگی‌ها کامل کنند. بازگویی و رونویسی مجدد آن توصیه می‌شود.

* داستان زندگی یک شخصیت آشنا و معروف را با استفاده از تصویرها برای دانش‌آموزان تعریف کنید و درباره ویژگی‌ها و شخصیت آن فرد با دانش‌آموزان صحبت کنید. با همراهی دانش‌آموزان اطلاعات و جمله‌های مربوط به شخصیت آن فرد را روی تابلو بنویسید. سپس هر دانش‌آموز شرح حال آن فرد را برای سایرین بگوید و در دفترش بنویسد. با توجه به توانایی دانش‌آموزان خود، نوشتن جمله‌هایی کوتاه، زیبا، منسجم و صحیح با استفاده از ضمیر، ویرگول و حروف ربط و غیره مورد توجه قرار بگیرد.

* با توجه به مطالب و ده ویژگی آموزش داده شده در این درس (سن، شغل، ظاهر، رفتار و احساس، محلّ زندگی، زمان و محلّ تولد، میزان تحصیلات، دوره زمانی زندگی، کارها و رویدادهای مهم زندگی و آثار یک فرد) از دانش‌آموزان بخواهید تا درباره خودشان، اقوام، آشنایان و یا بزرگان و دانشمندان اطلاعات جمع‌آوری کنند و بنویسند. سپس زندگینامه زیبا با جمله‌های درست بنویسند.

بخش اول

دانستنی‌های معلّم: تمرین‌های کتاب درسی زبان آموزی، جمله‌سازی و نگارش

همکار گرامی برای حل تمرین‌های درس اول رعایت نکته‌های زیر ضروری می‌باشد:

* لازم به ذکر است که درس اول با عنوان «توصیف انسان» دویخشی می‌باشد و با هم بیاموزیم هردو بخش آن به صورت اجمالی و کلی در ابتدای بخش اول از کتاب درسی زبان آموزی، جمله‌سازی و نگارش پایه ششم گذاشته شده‌است.

* آموزگار گرامی، به این نکته توجه فرمایید که نخست در بخش اول طی فرایند یاددهی و یادگیری، به کارگیری الگوی شعاعی ویژگی‌های سن، شغل، ظاهر، رفتار و احساس و محل زندگی و ارائه یک توصیف سازمان یافته برای یک فرد خاص به دانش‌آموزان آموزش داده شود.

سپس در بخش دوم با گردآوری و تکمیل اطلاعات به بقیه ویژگی‌های توصیف فرد «زمان و محل تولد، تحصیلات، دوره زمانی که فرد در آن زندگی می‌کند، کارها و رویدادهای مهم زندگی و آثار یک فرد خاص» پردازید تا دانش‌آموزان توانایی نگارش یک زندگی‌نامه یا شرح حال را کسب کنند.

با هم بیاموزیم

هدف از این تمرین:

الف) سازمان‌دهی تفکر، درک مفهوم و کاربرد ویژگی‌های آموزش داده‌شده پیشین و تولید بند توصیفی با توجه به ویژگی‌های رنگ، شکل، اندازه، جنس، قسمت‌ها، کار یا کاربرد، لمس، بو، مزه و شنیدن

ب) بیان شفاهی و درک مفهوم و چگونگی توصیف انسان به ترتیب بر اساس ویژگی‌های «سن، ظاهر، شغل، رفتار و احساس و محل زندگی» و ارائه یک توصیف سازمان یافته برای یک فرد.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

آموزگارگرمی، شرح فعالیت را که در این تمرین آمده است، در ادامه پیشنهادهایی برای تدریس کتاب معلم (راهنمای تدریس) در کلاس با دانش آموزان خود اجرا نمایید و به این صورت که ابتدا درباره ویژگی های «سن، ظاهر، شغل، رفتار و احساس و محل زندگی» در قالب پرسش و پاسخ با دانش آموزان گفت و گو نمایید؛ سپس کلمه ها و عبارتهایی را که نشان دهنده هر کدام از این ویژگی ها هستند روی تابلو بنویسید و از هر دانش آموز بخواهید تا با هدایت و راهنمایی شما درباره آن شخصیت صحبت کند و در واقع او را توصیف نماید و جمله هایی با تأکید بر کاربرد ویژگی های «سن، ظاهر، شغل، رفتار و احساس و محل زندگی» در کنار ویژگی های آموزش داده شده پیشین هنگام توصیف کردن بیان شود و هم زمان از کارت های نوشتاری استفاده نمایید.

تمرین ۱: ببینید، بشنوید و بگویید

هدف از این تمرین:

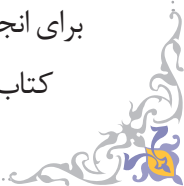
الف) سازمان دهی تفکر برای تمرکز و توجه بر روی جزئیات و ویژگی های متمایزکننده و درک چگونگی کاربرد ویژگی های توصیفی انسان به ترتیب «سن، ظاهر، شغل، رفتار و احساس و محل زندگی» و ارائه یک توصیف سازمان یافته برای یک فرد.

ب) درک شنیداری (گفتارخوانی) و بیان شفاهی ویژگی های توصیفی انسان سن، ظاهر، شغل، رفتار و احساس و محل زندگی « هنگام توصیف کردن.

ج) درک مفهوم و کاربرد و بیان شفاهی و پرسش و پاسخ درباره ویژگی های توصیفی انسان «چند سال دارد؛ هر کدام از عناصر ظاهرش (صورت، چشم، مو، قد و اندام) چه شکلی، چه رنگی، چه اندازه ای است؛ چه شغلی دارد و از نظر رفتاری و احساسی چگونه است و در کجا زندگی می کند.»

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

برای انجام صحیح این تمرین به همراه دانش آموزان، مطابق با شرح داده شده ذیل همین تمرین در کتاب درسی عمل نمایید.

همچنین برای سهولت در اجرای این تمرین بهتر است کارت نوشتاری و کپی از تصویر داده شده را در صفحه مورد نظر، از قبل آماده کرده، آن را به کلاس بیاورید و در اختیار دانش آموزان قرار دهید تا با راهنمایی و هدایت شما به ترتیب ویژگی‌های توصیفی انسان «سن، ظاهر، شغل، رفتار و احساس و محل زندگی» هنگام توصیف کردن را به صورت جمله‌هایی کوتاه، مرتبط و منسجم با استفاده از حذف به قرینه لفظی مناسب، کلمه‌های ربط، کاربرد ضمیر به جای تکرار اسم و... به کار برده و بیان کنند و هم‌زمان از کارت‌های نوشتاری استفاده نمایند.

* بیان نوشتاری در این تمرین مدنظر نیست.

تمرین ۲:

هدف از این تمرین:

(الف) یادآوری آموخته‌های پیشین دانش آموزان در کاربرد توصیف ویژگی‌های فردی

(ب) درک مفاهیم نشان داده شده در تصویرها.

(پ) درک شنیداری (گفتارخوانی).

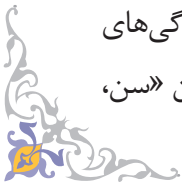
(ت) فراهم آمدن فضای لازم برای بیان شفاهی.

(ث) سازمان‌دهی تفکر برای تمرکز و توجه بر روی جزئیات و ویژگی‌های متمایزکننده و درک چگونگی مفهوم کاربرد ویژگی‌های توصیفی انسان «سن، ظاهر، شغل، رفتار و احساس و محل زندگی» و ارائه یک توصیف سازمان یافته برای یک فرد.

(ج) کامل کردن جاهای خالی و نوشتن کلمه‌هایی بر اساس خصوصیات و ویژگی‌های توصیفی انسان «سن، ظاهر، شغل، رفتار و احساس و محل زندگی» داده شده هنگام توصیف کردن.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

آموزگار گرامی، از دانش آموزان بخواهید که به تصویرها و نماد پلکانی (شعاعی) و ویژگی‌های مطرح شده در آن توجه نمایند؛ سپس کلمه‌هایی را که بر اساس ویژگی‌های توصیفی انسان «سن،

ظاهر، شغل، رفتار و احساس و محلّ زندگی» داده شده است را با یکدیگر بخوانند و درباره آن‌ها با دانش‌آموزان صحبت کنید.

سپس دانش‌آموزان با توجه به تصویرها و کلمه‌های داده شده و با تأکید بر ویژگی‌های توصیفی انسان «سن، ظاهر، شغل، رفتار و احساس و محلّ زندگی» ویژگی‌های هر کدام از دسته تصویرهای داده شده را با هدایت و راهنمایی شما بگویند و درباره آن‌ها صحبت کنید و بر خصوصیات و ویژگی‌های متمایزکننده‌شان تأکید کنید. به این ترتیب ذهن دانش‌آموزان شما آمادگی لازم، جهت فکر کردن و صحبت کردن درباره ویژگی‌های توصیفی انسان «سن، ظاهر، شغل، رفتار و احساس و محلّ زندگی» را کسب می‌نماید. سپس ویژگی درست متناسب با هر تصویر داده شده را با هدایت و راهنمایی شما در جاهای خالی بنویسند و آن‌ها را با صدای بلند برای دوستانش بخوانند و بازگو نمایند.

پاسخ‌های این تمرین به ترتیب زیر است:

سن ..... بچه، جوان، پیر

اندام/ بدن ..... چاق، لاغر، خوش اندام

شغل/ کار ..... مکانیک ماشین، نجار، دکتر، خیاط

چشم ..... سبز، آبی، قهوه‌ای، درشت، ریز، کشیده، گرد

مو ..... کوتاه، بلند، صاف، فر فری، سیاه، قهوه‌ای، طلایی

قد ..... کوتاه، متوسط، بلند

صورت ..... سیاه، سفید، ریش، سبیل، گندمی / سبزه

رفتار و احساس ..... خوش حال، ترسو، خجالتی، عصبانی، باهوش، با ادب

محلّ زندگی ..... روستا، چادر، شهر

تمرین ۳:

هدف از این تمرین:

الف) درک مفاهیم نشان داده شده در تصویرها.

ب) درک شنیداری (گفتارخوانی).

پ) درک خوانداری کلمه‌های داده شده بر اساس خصوصیات و ویژگی‌های توصیفی انسان «سن، ظاهر، شغل، رفتار و احساس و محلّ زندگی» هنگام توصیف کردن و وصل کردن هر تصویر به ویژگی‌های مرتبط با خودش.

ث) سازمان‌دهی تفکر برای تمرکز و توجه بر روی جزئیات و ویژگی‌های متمایزکننده و درک چگونگی مفهوم کاربرد ویژگی‌های توصیفی انسان «سن، ظاهر، شغل، رفتار و احساس و محلّ زندگی» و ارائه یک توصیف سازمان یافته برای یک فرد.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

آموزگار گرامی، از هر دانش‌آموز بخواهید که به تصویرها و نماد پلکانی (شعاعی) و ویژگی‌های مطرح‌شده در آن توجه نمایند. سپس کلمه‌هایی را که بر اساس ویژگی‌های توصیفی انسان «سن، ظاهر، شغل، رفتار و احساس و محلّ زندگی» داده شده است را با یکدیگر بخوانند و درباره آن‌ها با دانش‌آموزان صحبت کنید.

سپس از هر دانش‌آموز بخواهید تا با هدایت و راهنمایی شما درباره هر تصویر صحبت کند و بر خصوصیات و ویژگی‌های متمایزکننده‌شان تأکید کنید. به این ترتیب ذهن دانش‌آموزان شما آمادگی لازم را جهت فکرکردن و صحبت کردن درباره خصوصیات یک فرد بر مبنای کاربرد ویژگی‌های توصیفی او «سن، ظاهر، شغل، رفتار و احساس و محلّ زندگی» کسب می‌نماید. سپس هر تصویر را با هدایت و راهنمایی شما به ویژگی‌های مربوط به خودش وصل نماید و آن‌ها را با صدای بلند برای دوستانش بخواند و بازگو نماید.

تمرین ۴:

هدف از این تمرین:

الف) یادآوری و استفاده از آموخته‌های پیشین دانش‌آموزان در کاربرد توصیف ویژگی‌های فردی
ب) درک مفاهیم نشان داده شده در تصویرها.

پ) درک شنیداری (گفتارخوانی).

ت) درک خوانداری متن‌های داده‌شده بر اساس خصوصیات و ویژگی‌های توصیفی انسان «سن، ظاهر، شغل، رفتار و احساس و محل زندگی» هنگام توصیف کردن و وصل کردن هر متن به تصویر مرتبط با خودش.

ث) سازمان‌دهی تفکر برای تمرکز و توجه بر روی جزئیات و ویژگی‌های متمایزکننده و درک چگونگی مفهوم کاربرد ویژگی‌های توصیفی انسان «سن، ظاهر، شغل، رفتار و احساس و محل زندگی» و ارائه یک توصیف سازمان‌یافته برای یک فرد.

ج) فراهم‌آمدن زمینه لازم برای بیان نوشتاری خودانگیزخته.

چ) فراهم‌آمدن فضای لازم برای بیان شفاهی.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

آموزگار گرامی، از هر دانش‌آموز بخواهید که به تصویرها و نماد پلکانی (شعاعی) و ویژگی‌های مطرح‌شده در آن و متن‌های داده شده، توجه نماید. سپس از هر دانش‌آموز بخواهید تا با هدایت و راهنمایی شما هر متن را به صورت مجزا بخواند و درباره آن صحبت کند و بر خصوصیات و ویژگی‌های متمایزکننده‌شان تأکید کنید. به این ترتیب ذهن دانش‌آموزان شما آمادگی لازم را جهت فکر کردن و صحبت کردن درباره خصوصیات یک فرد بر مبنای کاربرد ویژگی‌های توصیفی او «سن، ظاهر، شغل، رفتار و احساس و محل زندگی» کسب می‌نماید. سپس تصویر مربوط به هر متن را از بین تصویرهای داده شده پیدا کند و علامت بزند.

تمرین ۵:

هدف از این تمرین:

الف) یادآوری و استفاده از آموخته‌های پیشین دانش‌آموزان (رشاجک لب‌مش) در کاربرد توصیف ویژگی‌های فردی

ب) درک مفاهیم نشان داده شده در تصویرها.

پ) درک شنیداری (گفتارخوانی).

ت) درک خوانداری ویژگی‌های مطرح‌شده در تمرین موردنظر.

ث) سازمان‌دهی تفکر برای تمرکز و توجه بر روی جزئیات و ویژگی‌های متمایزکننده و درک چگونگی مفهوم کاربرد ویژگی‌های توصیفی انسان «سن، ظاهر، شغل، رفتار و احساس و محل زندگی» و ارائه یک توصیف سازمان یافته برای یک فرد.

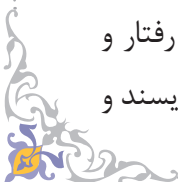
ج) فراهم‌آمدن فضای لازم برای بیان شفاهی

چ) بیان شفاهی و نوشتن جمله‌هایی کوتاه، مرتبط، منسجم و صحیح با استفاده از حذف به قرینه لفظی مناسب، کلمه‌های ربط، کاربرد ضمیر به جای تکرار اسم و ...

ح) فراهم‌آمدن زمینه لازم برای بیان نوشتاری خودانگیخته.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

آموزگار گرامی، از دانش‌آموزان بخواهید که به تصویرها و نماد پلکانی (شعاعی) و ویژگی‌های مطرح‌شده توجه نمایند. سپس از آن‌ها بخواهید تا با هدایت و راهنمایی شما هر ویژگی و خصوصیت را به صورت مجزا بخوانند و درباره آن صحبت کنند و بر خصوصیات و ویژگی‌های متمایزکننده‌شان تأکید کنید و هم‌زمان توجه آن‌ها را به تصویر مقابل هر کدام جلب نمایید. سپس با صحبت کردن درباره خصوصیات یک فرد بر مبنای کاربرد ویژگی‌های توصیفی او «سن، ظاهر، شغل، رفتار و احساس و محل زندگی» جمله‌هایی کوتاه، مرتبط، منسجم و صحیح با راهنمایی شما بنویسند و

آن‌ها را با صدای بلند برای دوستانشان بخوانند و بازگو نمایند.

پاسخ‌های این تمرین می‌تواند به ترتیب زیر باشد:

* پدربزرگ ریش و سبیل دارد و کم مو است و چشم‌های او آبی و قد پدربزرگ کوتاه است. او چاق است.

* خانم احمدی جوان است. او کشاورز است. خانم احمدی پرکار و خوش‌اخلاق است.

* او دامدار است. او در کشور ایران، استان لرستان و در چادر عشایر زندگی می‌کند.

تمرین ۶:

هدف از این تمرین:

الف) یادآوری و استفاده از آموخته‌های پیشین دانش‌آموزان (رشاچک لب‌مش) در کاربرد توصیف ویژگی‌های فردی.

ب) درک مفاهیم نشان داده شده در تصویرها.

پ) درک شنیداری (گفتارخوانی).

ت) درک خوانداری ویژگی‌های مطرح شده در تمرین موردنظر.

ث) فراهم‌آمدن فضای لازم برای بیان شفاهی.

ج) سازمان‌دهی تفکر برای تمرکز و توجه بر روی جزئیات و ویژگی‌های متمایزکننده و درک چگونگی مفهوم کاربرد ویژگی‌های توصیفی انسان «سن، ظاهر، شغل، رفتار و احساس و محل زندگی» و ارائه یک توصیف سازمان یافته برای یک فرد.

چ) بیان شفاهی و نوشتن جمله‌هایی کوتاه، مرتبط، منسجم و صحیح با استفاده از حذف به قرینه لفظی مناسب، کلمه‌های ربط، کاربرد ضمیر به جای تکرار اسم و....

ح) فراهم‌آمدن زمینه لازم برای بیان نوشتاری خودانگیخته.

خ) رعایت خلاصه‌گویی و خلاصه‌نویسی جمله‌ها با توجه به آموخته‌های پیشین.

د) قراردادن و منظم کردن جمله‌ها در یک بند توصیفی.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

آموزگار گرامی، از هر دانش‌آموز بخواهید که به ویژگی‌های مطرح شده و تصویر و هر دو نماد (الگوی شعاعی ویژگی‌های توصیفی هر فرد) و (رشاجکلب‌مش) توجه نماید؛ سپس از هر دانش‌آموز بخواهید تا با هدایت و راهنمایی شما ویژگی‌های تصویر داده‌شده را بخواند و درباره آن صحبت کند و بر خصوصیات و ویژگی‌های متمایزکننده‌اش تأکید کنید. به این ترتیب ذهن دانش‌آموزان شما آمادگی لازم را جهت فکر کردن و صحبت کردن درباره خصوصیات یک فرد بر مبنای کاربرد ویژگی‌های توصیفی او «سن، ظاهر، شغل، رفتار و احساس و محل زندگی» و «رشاجکلب‌مش» کسب می‌نماید. سپس توصیفی سازمان‌یافته بر اساس خصوصیات و ویژگی‌های داده‌شده در قالب متنی زیبا، ارائه داده، بنویسد و در پایان آن را برای دوستانش بازگو نماید.

پاسخ‌های این تمرین می‌تواند به ترتیب زیر باشد:

دربارهٔ محبوبه

اسم این دختر «محبوبه» است. محبوبه هشت سال دارد و دانش‌آموز است. او لاغراندام است و رنگ چشم‌هایش قهوه‌ای می‌باشد و قدی متوسط دارد. موهای محبوبه صاف و بلند است و رنگ صورت او سفید است. او مهربان است و در شیراز زندگی می‌کند.

تمرین ۷:

هدف از این تمرین:

الف) یادآوری و استفاده از آموخته‌های پیشین دانش‌آموزان (رشاجکلب‌مش) در کاربرد توصیف ویژگی‌های فردی.

(ب) درک مفاهیم نشان داده شده در تصویرها.

(پ) درک شنیداری (گفتارخوانی).

(ت) نوشتن ویژگی‌های خود و توصیف خودش.

(ث) فراهم آمدن فضای لازم برای بیان شفاهی.

(ج) سازمان‌دهی تفکر برای تمرکز و توجه بر روی جزئیات و ویژگی‌های متمایزکننده و درک چگونگی مفهوم کاربرد ویژگی‌های توصیفی انسان «سن، ظاهر، شغل، رفتار و احساس و محل زندگی» و ارائه توصیفی سازمان‌یافته برای یک فرد.

(چ) بیان شفاهی و نوشتن جمله‌هایی کوتاه، مرتبط، منسجم و صحیح با استفاده از حذف به قرینه لفظی مناسب، کلمه‌های ربط، کاربرد ضمیر به جای تکرار اسم و ...

(ح) فراهم آمدن زمینه لازم برای بیان نوشتاری خودانگیخته.

(خ) رعایت خلاصه‌گویی و خلاصه‌نویسی جمله‌ها با توجه به آموخته‌های پیشین.

(د) قراردادن و منظم کردن جمله‌ها در یک بند توصیفی

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

آموزگار گرامی، از هر دانش‌آموز بخواهید که به ویژگی‌های مطرح شده و تصویر و هر دو نماد (الگوی شعاعی ویژگی‌های توصیفی هر فرد و رشاجقک‌لب‌مش) توجه نمایند، سپس از هر دانش‌آموز بخواهید تا عکسی را از خودش انتخاب نماید و در قسمت مشخص شده در کتاب درسی خود بچسباند. سپس با هدایت و راهنمایی شما درباره ویژگی‌های خودش مانند «اسم، سن، شغل، ظاهرش، رفتار و احساساتی که دارد و جایی که زندگی می‌کند» در کلاس برای هم‌کلاسی‌هایش صحبت کند و در حین صحبت‌های دانش‌آموز، شما بر خصوصیات و ویژگی‌های متمایزکننده‌اش تأکید کنید. به این ترتیب ذهن دانش‌آموزان شما آمادگی لازم را جهت فکر کردن و صحبت کردن درباره خصوصیات خودش بر مبنای کاربرد ویژگی‌های توصیفی‌اش «سن، ظاهر، شغل، رفتار و

احساس و محلّ زندگی» و (رشاجقک لب‌مش) را کسب می‌نماید و از او بخواهید تا در ابتدا به صورت کلمه‌هایی در برابر هر شماره بنویسد. سپس توصیفی سازمان یافته بر اساس خصوصیات و ویژگی‌های خودش در قالب متنی زیبا، ارائه داده و بنویسد و در پایان آن را برای دوستانش بازگو نماید.

تمرین ۸:

هدف از این تمرین:

(الف) یادآوری و استفاده از آموخته‌های پیشین دانش‌آموزان (رشاجقک لب‌مش) در کاربرد توصیف ویژگی‌های فردی.

(ب) درک مفاهیم نشان داده شده در تصویرها.

(پ) درک شنیداری (گفتارخوانی).

(ت) فراهم آمدن فضای لازم برای بیان شفاهی.

(ث) سازمان‌دهی تفکر برای تمرکز و توجه بر روی جزئیات و ویژگی‌های متمایزکننده و درک چگونگی مفهوم کاربرد ویژگی‌های توصیفی انسان «سن، ظاهر، شغل، رفتار و احساس و محلّ زندگی» و ارائه یک توصیف سازمان یافته برای یک فرد.

(ج) بیان شفاهی و نوشتن جمله‌هایی کوتاه، مرتبط، منسجم و صحیح با استفاده از حذف به قرینه لفظی مناسب، کلمه‌های ربط، کاربرد ضمیر به جای تکرار اسم و...

(چ) فراهم آمدن زمینه لازم برای بیان نوشتاری خودانگیخته.

(ح) رعایت خلاصه‌گویی و خلاصه‌نویسی جمله‌ها با توجه به آموخته‌های پیشین.

(خ) قراردادن و منظم کردن جمله‌ها در یک بند توصیفی.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

آموزگار گرامی، از هر دانش‌آموز بخواهید که به هر دو نماد (الگوی شعاعی ویژگی‌های توصیفی هر فرد و رشاجک لب‌مش) توجه نمایند سپس از هر دانش‌آموز بخواهید تا عکسی از یکی از نزدیکان خود را انتخاب نماید و در قسمت مشخص شده در کتاب درسی خود بچسباند. سپس با هدایت و راهنمایی شما درباره ویژگی‌های آن شخص «اسم، سن، شغل او، ظاهرش، رفتار و احساساتی که دارد و جایی که زندگی می‌کند.» در کلاس برای هم‌کلاسی‌هایش صحبت کند و در حین صحبت‌های دانش‌آموز، شما بر خصوصیات و ویژگی‌های متمایزکننده‌اش تأکید کنید. به این ترتیب ذهن دانش‌آموزان شما آمادگی لازم را جهت فکر کردن و صحبت کردن درباره خصوصیات او بر مبنای کاربرد ویژگی‌های توصیفی‌اش «سن، ظاهر، شغل، رفتار و احساس و محل زندگی» و «رشاجک لب‌مش» را کسب می‌نماید و از او بخواهید تا توصیفی سازمان‌یافته بر اساس خصوصیات و ویژگی‌های او در قالب متنی زیبا، ارائه داده و بنویسد و در پایان آن را برای دوستانش بازگو نماید.

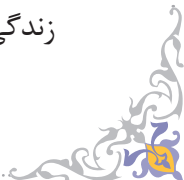
بخش دوم

تمرین ۱: ببینید، بشنوید و بگویید

هدف از این تمرین:

الف) سازمان‌دهی تفکر برای تمرکز و توجه بر روی جزئیات و ویژگی‌های متمایزکننده و درک چگونگی کاربرد پنج ویژگی مربوط به بخش اول در توصیف یک انسان «سن، ظاهر، شغل، رفتار و احساس و محل زندگی» و ارائه یک توصیف سازمان‌یافته برای یک فرد.

ب) درک مفهوم و چگونگی کاربرد و گردآوری و تکمیل اطلاعات بقیه ویژگی‌های توصیفی یک فرد «زمان و محل تولد، تحصیلات، دوره زمانی که فرد در آن زندگی می‌کند، کارها و رویدادهای مهم زندگی و آثار یک فرد خاص» برای نوشتن یک شرح‌حال یا زندگی‌نامه

پ) درک شنیداری (گفتارخوانی) و بیان شفاهی ویژگی‌های توصیفی انسان «سن، ظاهر، شغل، رفتار و احساس و محلّ زندگی» و ویژگی‌های «زمان و محلّ تولد، تحصیلات، دوره‌ی زمانی که فرد در آن زندگی می‌کند، کارها و رویدادهای مهمّ زندگی و آثار یک فرد خاص» هنگام توصیف کردن.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

برای انجام صحیح این تمرین به همراه دانش‌آموزان، مطابق با شرح داده‌شده ذیل همین تمرین در کتاب درسی عمل نمایید.

همچنین برای سهولت در اجرای این تمرین بهتر است کارت نوشتاری و کپی از تصویر داده شده در صفحه موردنظر را از قبل آماده کرده، به کلاس بیاورید و در اختیار دانش‌آموزان قرار دهید تا با راهنمایی و هدایت شما به ترتیب ویژگی‌های توصیفی انسان «سن، ظاهر، شغل، رفتار و احساس و محلّ زندگی» سپس با گردآوری و تکمیل اطلاعات به بقیه ویژگی‌های توصیفی یک فرد «زمان و محلّ تولد، تحصیلات، دوره‌ی زمانی که فرد در آن زندگی می‌کند، کارها و رویدادهای مهمّ زندگی و آثار یک فرد خاص» که در یک شرح حال یا زندگی‌نامه هنگام توصیف کردن به آن اشاره می‌شود را به صورت جمله‌های کوتاه، مرتبط و منسجم با استفاده از حذف به قرینه لفظی مناسب، کلمه‌های ربط، کاربرد ضمیر به جای تکرار اسم و... به کار ببرند و بیان کنند و هم‌زمان از کارت‌های نوشتاری استفاده نمایید.

* بیان نوشتاری در این تمرین مدنظر نیست.

تمرین ۲:

هدف از این تمرین:

الف) درک مفاهیم نشان داده‌شده در تصویر.

ب) درک شنیداری (گفتارخوانی) از طریق پرسش و پاسخ درباره‌ی اطلاعات و ویژگی‌های توصیفی «حسین فهمیده» و متن داده‌شده با تأکید بر مفهوم و کاربرد ده ویژگی توصیف یک انسان.

پ) فراهم آمدن فضای لازم برای بیان شفاهی.

ت) سازمان دهی تفکر برای تمرکز و توجه بر روی جزئیات و ویژگی های متمایزکننده و درک چگونگی کاربرد پنج ویژگی مربوط به بخش اول در توصیف یک انسان «سن، ظاهر، شغل، رفتار و احساس و محل زندگی» و ارائه یک توصیف سازمان یافته برای یک فرد.

ث) درک مفهوم چگونگی کاربرد و گردآوری و تکمیل اطلاعات با بقیه ویژگی های توصیفی یک فرد «زمان و محل تولد، تحصیلات، دوره زمانی که فرد در آن زندگی می کند، کارها و رویدادهای مهم زندگی و آثار یک فرد خاص» برای نوشتن یک شرح حال یا زندگی نامه.

ج) فراهم آمدن زمینه مناسب جهت درک خوانداری و بیان نوشتاری متناسب با توانایی و میزان آسیب شنوایی هر دانش آموز و حذف به قرینه لفظی مناسب، کلمه های ربط، کاربرد ضمیر به جای تکرار اسم و بیان جمله های کوتاه تر.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

آموزگار گرامی، از دانش آموزان بخواهید که به تصویر موردنظر و نماد پلکانی (شعاعی) و ویژگی های مطرح شده در آن توجه نمایند. سپس ویژگی هایی که دورتادور تصویر «حسین فهمیده» نوشته شده و بر اساس ویژگی های توصیفی انسان «سن، ظاهر، شغل، رفتار و احساس و محل زندگی» که مربوط به بخش اول و همچنین «زمان و محل تولد، تحصیلات، دوره زمانی که فرد در آن زندگی می کند، کارها و رویدادهای مهم زندگی و آثار یک فرد خاص» برای نوشتن یک شرح حال یا زندگی نامه داده شده است را بایکدیگر بخوانید و پرسش و پاسخ هایی را انجام دهید و درباره آنها با دانش آموزان گفت و گو کنید.

سپس با راهنمایی و هدایت شما آموزگار گرامی متن داده شده را با تأکید بر ویژگی های توصیفی حسین فهمیده «سن، ظاهر، شغل، رفتار و احساس و محل زندگی» و «زمان و محل تولد، تحصیلات، دوره زمانی که فرد در آن زندگی می کند، کارها و رویدادهای مهم زندگی و آثار یک فرد خاص» را بخوانند و با آنها صحبت کنید و بر خصوصیات و ویژگی های متمایزکننده شان تأکید کنید. به این ترتیب ذهن دانش آموزان شما آمادگی لازم را هنگام

توصیف، جهت فکر کردن و صحبت کردن درباره آن‌ها بر مبنای کاربرد ده ویژگی توصیفی انسان برای نوشتن یک زندگی‌نامه یا شرح حال نویسی را کسب می‌نماید.

*همچنین لازم به ذکر است که توجه آن‌ها را به جمله‌هایی کوتاه، مرتبط و منسجم با استفاده از حذف به قرینه لفظی مناسب، کلمه‌های ربط، کاربرد ضمیر به جای تکرار اسم و... جلب نمایید و آن را با صدای بلند بخوانند و بازگو کنند.

*همکار گرامی، برای ایجاد زمینه لازم جهت نوشتن خود انگیزته، می‌توانید از هر دانش‌آموز بخواهید که در منزل جمله‌های این تمرین را رونویسی نماید.

تمرین ۳:

هدف از این تمرین:

الف) درک مفاهیم نشان داده شده در تصویر.

ب) درک شنیداری (گفتارخوانی).

پ) فراهم آمدن فضای لازم برای بیان شفاهی

ت) سازمان‌دهی تفکر برای تمرکز و توجه بر روی جزئیات و ویژگی‌های متمایز کننده و درک چگونگی کاربرد پنج ویژگی مربوط به بخش اول در توصیف یک انسان «سن، ظاهر، شغل، رفتار و احساس و محل زندگی» و ارائه یک توصیف سازمان یافته برای یک فرد

ث) درک مفهوم چگونگی کاربرد و گردآوری و تکمیل اطلاعات بقیه ویژگی‌های توصیفی یک فرد «زمان و محل تولد، تحصیلات، دوره زمانی که فرد در آن زندگی می‌کند، کارها و رویدادهای مهم زندگی و آثار یک فرد خاص» برای نوشتن یک شرح حال یا زندگی‌نامه

ج) درک خوانداری و پرسش و پاسخ درباره اطلاعات و ویژگی‌های توصیفی داده شده از پیامبر اکرم (ص) و تکمیل متن داده شده با تأکید بر مفهوم و کاربرد ده ویژگی توصیفی یک انسان

چ) فراهم آمدن زمینه لازم برای بیان نوشتاری خودانگیزته.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

آموزگار گرامی، از دانش آموزان بخواهید که به تصویر داده شده و نماد پلکانی (شعاعی) و ویژگی های مطرح شده در آن توجه نمایند. سپس ویژگی هایی که دورتادور تصویر پیامبر اکرم (ص) بر اساس ویژگی های توصیفی انسان «سن، ظاهر، شغل، رفتار و احساس و محل زندگی» که مربوط به بخش اول می باشد و همچنین «زمان و محل تولد، تحصیلات، دوره زمانی که فرد در آن زندگی می کند، کارها و رویدادهای مهم زندگی و آثار یک فرد خاص» برای نوشتن یک شرح حال یا زندگینامه داده شده است را با یکدیگر بخوانند و درباره آن ها با دانش آموزان گفت و گو کنید.

سپس با راهنمایی و هدایت شما آموزگار گرامی و ویژگی های داده شده، جاهای خالی متن داده شده را با تأکید بر ویژگی های توصیفی انسان «سن، ظاهر، شغل، رفتار و احساس و محل زندگی» و «زمان و محل تولد، تحصیلات، دوره زمانی که فرد در آن زندگی می کند، کارها و رویدادهای مهم زندگی و آثار یک فرد خاص» تکمیل نموده و همزمان بر خصوصیات و ویژگی های متمایز کننده شان تأکید کنید. به این ترتیب ذهن دانش آموزان شما آمادگی لازم را هنگام توصیف، جهت فکر کردن و صحبت کردن درباره آن ها بر مبنای کاربرد ده ویژگی توصیفی انسان برای نوشتن یک زندگی نامه یا شرح حال نویسی را کسب می نمایند و در پایان متن تکمیل شده خود را هر دانش آموز برای دیگر دوستانش با صدای بلند بخواند و بازگو کند.

پاسخ های این تمرین به ترتیب زیر باشد:

پیامبر ما

پیامبر ما حضرت محمد (ص) در سال **عام الفیل** و در **مکه** به دنیا آمد. ایشان قبل از بعثت **سرپرست کاروان تجاری** و **چوپان** بود تا این که در ۴۰ سالگی به **پیامبری** برگزیده شد. او **امین و مهربان** بود. پیامبر (ص) **سواد نداشتند**. اما خدا قرآن را برای هدایت انسان به او داد. پیامبر (ص) ۶۳ سال در شهرهای **مکه** و **مدینه** زندگی کرد.

تمرین ۴ :

هدف از این تمرین:

(الف) درک مفاهیم نشان داده شده در تصویر.

(ب) درک شنیداری (گفتار خوانی).

(پ) فراهم آمدن فضای لازم برای بیان شفاهی

(ت) روخوانی و درک کلمه‌ها، عبارت‌های مربوط به ویژگی‌های توصیفی داده شده از ابوعلی سینا

(ث) سازمان‌دهی تفکر برای تمرکز و توجه بر روی جزئیات و ویژگی‌های متمایز کننده و درک چگونگی کاربرد پنج ویژگی مربوط به بخش اول در توصیف یک انسان «سن، ظاهر، شغل، رفتار و احساس و محل زندگی» و ارائه یک توصیف سازمان یافته برای یک فرد

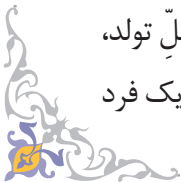
(ج) درک مفهوم چگونگی کاربرد و گردآوری و تکمیل اطلاعات به بقیه ویژگی‌های توصیفی یک فرد «زمان و محل تولد، تحصیلات، دوره زمانی که فرد در آن زندگی می‌کند، کارها و رویدادهای مهم زندگی و آثار یک فرد خاص» برای نوشتن یک شرح حال یا زندگی نامه

(چ) نوشتن متنی با تأکید بر مفهوم و کاربرد ده ویژگی توصیفی یک انسان در نوشتن زندگی نامه ابوعلی سینا

(ح) بیان شفاهی و نوشتن جمله‌هایی کوتاه، مرتبط و منسجم با استفاده از حذف به قرینه لفظی مناسب، کلمه‌های ربط، کاربرد ضمیر به جای تکرار اسم و ...

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

آموزگار گرامی، از هر دانش‌آموز بخواهید که به تصویر داده شده و نماد پلکانی (شعاعی) و ویژگی‌های مطرح شده در آن توجه نماید. سپس ویژگی‌هایی که دور تادور تصویر ابوعلی سینا بر اساس ویژگی‌های توصیفی انسان «سن، ظاهر، شغل، رفتار و احساس و محل زندگی» و همچنین «زمان و محل تولد، تحصیلات، دوره زمانی که فرد در آن زندگی می‌کند، کارها و رویدادهای مهم زندگی و آثار یک فرد

خاص» آمده است و به ما در نوشتن یک شرح حال یا زندگی‌نامه کمک زیادی می‌کند را با یکدیگر بخوانند و درباره آن‌ها با او گفت‌وگو کنید.

سپس با راهنمایی و هدایت شما آموزگار گرامی و ویژگی‌های داده شده، متنی زیبا با تأکید بر ویژگی‌های توصیفی انسان «سن، ظاهر، شغل، رفتار و احساس و محل زندگی» و «زمان و محل تولد، تحصیلات، دوره زمانی که فرد در آن زندگی می‌کند، کارها و رویدادهای مهم زندگی و آثار یک فرد خاص» نوشته و همزمان بر خصوصیات و ویژگی‌های متمایزکننده‌شان تأکید کنید و در پایان متن خود را برای دوستانش با صدای بلند بخواند و بازگو کند.

پاسخ‌های این تمرین می‌تواند به ترتیب زیر باشد:

ابوعلی سینا

ابوعلی سینا در سال ۷۳ هجری قمری در بخارا به دنیا آمد. او دانشمند و پزشک بود. ابوعلی سینا باهوش و پرتلاش بود و کتاب‌هاب زیادی برای درمان بیماران نوشته است. او در همدان و ری و بخارا زندگی کرد و کتاب قانون و شفا را نوشته است.

تمرین ۵ :

هدف از این تمرین:

الف) درک مفاهیم نشان داده شده در تصویر.

ب) درک شنیداری (گفتارخوانی).

پ) فراهم آمدن فضای لازم برای بیان شفاهی.

ت) سازمان‌دهی تفکر برای تمرکز و توجه بر روی جزئیات و ویژگی‌های متمایزکننده و درک چگونگی کاربرد پنج ویژگی مربوط به بخش اول در توصیف یک انسان «سن، ظاهر، شغل، رفتار و احساس و محل زندگی» و ارائه یک توصیف سازمان یافته برای یک فرد

ث) درک مفهوم چگونگی کاربرد و گردآوری و تکمیل اطلاعاتِ بقیه ویژگی‌های توصیفی یک فرد «زمان و محل تولد، تحصیلات، دوره زمانی که فرد در آن زندگی می‌کند، کارها و رویدادهای مهم زندگی و آثار یک فرد خاص» برای نوشتن یک شرح حال یا زندگی‌نامه

ج) گردآوری اطلاعات از طریق جستجو در کتابخانه، اینترنت و... سپس تکمیل کردن جاهای خالی داده شده مرتبط با ده ویژگی توصیفی آموزش داده شده.

چ) نوشتن متنی با تأکید بر مفهوم و کاربرد ده ویژگی توصیف یک انسان

ح) قراردادن و منظم کردن جمله‌ها در یک بند توصیفی، بیان و نوشتن جمله‌هایی کوتاه، مرتبط و منسجم با استفاده از حذف به قرینه لفظی مناسب، کلمه‌های ربط، کاربرد ضمیر به جای تکرار اسم و...

خ) رعایت خلاصه‌گویی و خلاصه‌نویسی جمله‌ها با توجه به آموخته‌های پیشین.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

آموزگار گرامی، از هر دانش‌آموز بخواهید که به تصویر داده شده و نماد پلکانی (شعاعی) و ویژگی‌های مطرح شده در آن توجه نماید. سپس ویژگی‌هایی که دورتادور تصویر امام خمینی (ره) بر اساس ویژگی‌های توصیفی انسان «سن، ظاهر، شغل، رفتار و احساس و محل زندگی» و همچنین «زمان و محل تولد، تحصیلات، دوره زمانی که فرد در آن زندگی می‌کند، کارها و رویدادهای مهم زندگی و آثار یک فرد خاص» آمده است را بخواند و فکر کند، جستجو کند و درباره آن‌ها با او گفت‌وگو کنید و جاهای خالی اطلاعات خواسته شده را با هدایت و راهنمایی شما کامل کرده و بنویسد. سپس در قسمت پایین صفحه متنی زیبا با تأکید بر ویژگی‌های توصیفی نوشته شده، و جمله‌هایی کوتاه، مرتبط و منسجم بنویسد و همزمان بر خصوصیات و ویژگی‌های متمایزکننده‌شان تأکید کنید و در آخر شرح حال یا زندگی‌نامه‌ی خود را برای دوستانش با صدای بلند بخواند و بازگو کند.

پاسخ‌های این تمرین می‌تواند به ترتیب زیر باشد:

امام خمینی (ره)

امام خمینی در ۳۰ شهریور ۱۲۸۱ در خمین به دنیا آمد. او در حوزه تدریس می‌کرد و ۸۸ سال سن داشتند. و ظاهری آرام و مهربان داشتند. امام خمینی (ره) رهبر ما بودند و برای پیروزی انقلاب اسلامی خیلی تلاش کردند.

تمرین ۶:

هدف از این تمرین:

(الف) درک مفاهیم نشان داده شده در تصویری که از یکی از نزدیکان خود در محل مورد نظر می‌چسباند.

(ب) درک شنیداری (گفتارخوانی).

(پ) فراهم آمدن فضای لازم برای بیان شفاهی

(ت) سازماندهی تفکر برای تمرکز و توجه بر روی جزئیات و ویژگی‌های متمایز کننده و درک چگونگی کاربرد پنج ویژگی مربوط به بخش اول در توصیف یک انسان «سن، ظاهر، شغل، رفتار و احساس و محل زندگی» و ارائه یک توصیف سازمان یافته برای یک فرد

(ث) درک مفهوم چگونگی کاربرد و گردآوری و تکمیل اطلاعات بقیه ویژگی‌های توصیفی یک فرد «زمان و محل تولد، تحصیلات، دوره زمانی که فرد در آن زندگی می‌کند، کارها و رویدادهای مهم زندگی و آثاریک فرد خاص» برای نوشتن یک شرح حال یا زندگی نامه

(ج) گردآوری اطلاعات سپس تکمیل کردن جاهای خالی داده شده مرتبط با ده ویژگی توصیفی آموزش داده شده.

چ) نوشتن متنی با تأکید بر مفهوم و کاربرد ده ویژگی توصیف یک انسان
 ح) قراردادن و منظم کردن جمله‌ها در یک بند توصیفی، بیان و نوشتن جمله‌هایی کوتاه،
 مرتبط و منسجم با استفاده از حذف به قرینه لفظی مناسب، کلمه‌های ربط، کاربرد ضمیر
 به جای تکرار اسم و ... .

خ) رعایت خلاصه‌گویی و خلاصه‌نویسی جمله‌ها با توجه به آموخته‌های پیشین.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

آموزگار گرامی، از دانش‌آموزان خود بخواهید که به نماد پلکانی (شعاعی) و ویژگی‌های
 مطرح‌شده بر روی آن توجه نمایند. سپس عکس یکی از نزدیکان خود را انتخاب نمایند و
 در محلّ معین شده بچسبانند و با آن‌ها گفت‌وگو کنید و بر اساس ویژگی‌های توصیفی
 انسان «سن، ظاهر، شغل، رفتار و احساس و محلّ زندگی» و همچنین «زمان و محلّ تولد،
 تحصیلات، دوره زمانی که فرد در آن زندگی می‌کند، کارها و رویدادهای مهم زندگی و آثار
 یک فرد خاص» جاهای خالی اطلاعات خواسته شده را با هدایت و راهنمایی شما کامل کنند
 و بنویسند و در قسمت پایین صفحه متنی زیبا با تأکید بر ویژگی‌های توصیفی نوشته شده،
 بنویسند و هم‌زمان شما آموزگار گرامی بر استفاده از حذف به قرینه لفظی مناسب، کلمه‌های
 ربط، کاربرد ضمیر به جای تکرار اسم و ... تأکید نمایید و جمله‌هایی کوتاه، مرتبط و منسجم و
 زیبا بنویسند و در آخر آن را برای دوستانشان با صدای بلند بخوانند و بازگو کنند.

تمرین ۷:

هدف از این تمرین:

الف) درک مفاهیم نشان داده شده در تصویر.

ب) درک شنیداری (گفتارخوانی).

پ) فراهم آمدن فضای لازم برای بیان شفاهی

ت) سازمان‌دهی تفکر برای تمرکز و توجه بر روی جزئیات و ویژگی‌های متمایز کننده و درک چگونگی کاربرد پنج ویژگی مربوط به بخش اول در توصیف یک انسان «سن، ظاهر، شغل، رفتار و احساس و محل زندگی» و ارائه یک توصیف سازمان یافته برای یک فرد

ث) درک مفهوم چگونگی کاربرد و گردآوری و تکمیل اطلاعات بقیه ویژگی‌های توصیفی یک فرد «زمان و محل تولد، تحصیلات، دوره زمانی که فرد در آن زندگی می‌کند، کارها و رویدادهای مهم زندگی و آثار یک فرد خاص» برای نوشتن یک شرح حال یا زندگی‌نامه

ج) گردآوری اطلاعات از طریق جستجو در کتابخانه، اینترنت و... سپس تکمیل کردن جاهای خالی داده شده مرتبط با ده ویژگی توصیفی آموزش داده شده.

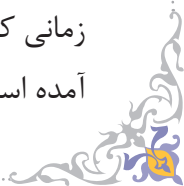
چ) نوشتن متنی با تأکید بر مفهوم و کاربرد ده ویژگی توصیف یک انسان

ح) قراردادن و منظم کردن جمله‌ها در یک بند توصیفی، بیان و نوشتن جمله‌هایی کوتاه، مرتبط و منسجم با استفاده از حذف به قرینه لفظی مناسب، کلمه‌های ربط، کاربرد ضمیر به جای تکرار اسم و...

خ) رعایت خلاصه‌گویی و خلاصه‌نویسی جمله‌ها با توجه به آموخته‌های پیشین.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

آموزگار گرامی، از هر دانش‌آموز بخواهید که به نماد پلکانی (شعاعی) و ویژگی‌های مطرح شده بر روی آن توجه نماید. سپس در یک روز با هم به کتابخانه مدرسه بروید و از او بخواهید که کتابی که درباره زندگی شخصی که به او علاقمند است را انتخاب نماید و با خود به کلاس بیاورد و آن را مطالعه نماید و اطلاعاتی را از او جمع‌آوری کند سپس عکسی از آن شخصیت را در محل معین شده یا نقاشی کند و یا بچسباند و بر اساس ویژگی‌های توصیفی انسان «سن، ظاهر، شغل، رفتار و احساس و محل زندگی» و همچنین «زمان و محل تولد، تحصیلات، دوره زمانی که فرد در آن زندگی می‌کند، کارها و رویدادهای مهم زندگی و آثار یک فرد خاص» که آمده است، اطلاعاتی را بنویسد و درباره آن شخصیت با او گفت‌وگو کنید. سپس جاهای خالی

اطلاعات خواسته شده را با هدایت و راهنمایی شما کامل کند و بنویسد و در قسمت پایین صفحه متنی زیبا با تأکید بر ویژگی‌های توصیفی نوشته شده، بنویسد و همزمان شما آموزگار گرامی بر استفاده از حذف به قرینه لفظی مناسب، کلمه‌های ربط، کاربرد ضمیر به جای تکرار اسم و... در جمله‌ها تأکید کنید و جمله‌هایی کوتاه، مرتبط و منسجم بنویسد و در آخر آن را برای دوستانش با صدای بلند بخواند و بازگو کند.

عنوان: عناصر داستان (۱) : آغاز داستان

هدف: آشنایی دانش‌آموزان با درک مفهوم و کاربرد عناصر آغازین داستان

انتظارات: در پایان درس از دانش‌آموزان انتظار می‌رود:

با خواندن هر داستان عناصر آغازین: شخصیت (های) اصلی، زمان، مکان، کار شخصیت اصلی (شزمک سرواژه این عنصرهاست) و ترتیب و توالی آن‌ها را در داستان تشخیص دهند. عناصر آغازین داستان را بازگو کنند و بنویسند (رونویسی).

وسایل: کارت نوشتاری، کارت تصویری، کتاب داستان و ... .

جدول زمان بندی پیشنهادی

عنوان درس	زمان تدریس	هفته
عناصر داستان (۱) : آغاز داستان	۲ ساعت	هفته اول
عناصر داستان (۱) : آغاز داستان	۲ ساعت	هفته دوم
عناصر داستان (۱) : آغاز داستان	۲ ساعت	هفته سوم

نکته‌های دستوری:

هر داستانی دارای ساختار و خط داستانی (پیرنگ) است که شامل آغاز، میانه و پایان می‌باشد که با توجه به عناصری که در آغاز داستان معرفی شده‌اند «شخصیت (های) اصلی، زمان، مکان، کار شخصیت اصلی» به جلو برده شده و به سرانجام می‌رسد. ساده‌ترین ساختار داستان را به شکل یک کوه می‌توان تصویر کرد که مبنای نگارش این کتاب است. لازم به ذکر است خط یک داستان می‌تواند دارای اوج و فرود زیادی باشد که گاهی به صورت زیگزاگی نشان داده می‌شود. روایت یک داستان می‌تواند به صورت تخیلی باشد یا واقعی و در قالب تاریخ‌نگاری، زندگی‌نامه‌نویسی، خاطره‌نویسی، گزارش‌نویسی و غیره، صورت بگیرد.

نکته‌های تدریس

*هر داستان باید چند بار در کلاس توسط معلم و دانش‌آموزان خوانده و تعریف شود. این کار به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا با موضوع داستان و عناصر داستان آشنا شوند. بازگویی مکرر داستان نیز شیوه‌ی بسیار مؤثری برای زنده و جذاب کردن داستان است و بازگویی و درک عناصر آغازین داستان را برای همه دانش‌آموزان راحت‌تر می‌کند.

* فرایند یاددهی و یادگیری باید در قالب پرسش و پاسخ صورت بگیرد. بنابراین استفاده از پرسش‌واژه‌های "چه کسی، چه کسانی، چه وقت، کجا، چه کار" در تمام مدت آموزش عناصر آغازین داستان توصیه می‌شود.

* با استفاده از شیوه‌های مختلف مثل استفاده از فیلم، تصویر، نمایش عروسکی و... دانش‌آموزان را تشویق کنید که در فعالیت‌های کلاسی برای بازگ کردن داستان شرکت کنند و دربارهٔ عناصر آغازین داستان (شزمک) با یکدیگر گفت‌وگو کنند.

* در صورت توانایی دانش‌آموزان، استفاده از آموخته‌های قبلی (رشاحقک لب‌مَش) در داستان‌گویی‌ها در جهت گسترش جمله‌های داستان استفاده شود.

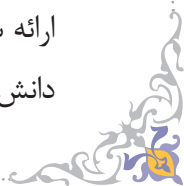
* لازم است جایگاه و توالی درست عناصر آغازین داستان (شزمک) برای دانش‌آموزان با تأکید بیانی و رنگ‌های مختلف هنگام نوشتن برجسته شوند. به این ترتیب دانش‌آموزان متوجه می‌شوند هر داستانی آغازی دارد که از توالی چهار عنصر شخصیت، زمان، مکان و کار تشکیل شده است.

* بهتر است برای آشنایی بهتر دانش‌آموزان به استفاده از جمله‌ها و عبارت‌هایی مانند «یکی بود، یکی نبود، غیر از خدا هیچ کس نبود»، «روزی بود، روزگاری بود» و... در شروع تعریف یک داستان تأکید شود.

* لازم به ذکر است، در آغاز داستان هر آن چه در جمله بعد از فاعل شخصیت (های) اصلی می‌آید، می‌تواند در پاسخ به این که «شخصیت اصلی داستان چه کار می‌کند؟» باشد.

* برای دریافت بهتر دانش‌آموزان در شناسایی چهار عنصر آغازین داستان از رنگ‌ها کمک گرفته شود. سعی شود در اولین تصویر هر داستان همه عناصر آغازین گنجانده شوند. با پرسش و پاسخ دانش‌آموزان را برای درک و یافتن پاسخ راهنمایی کنید.

* در تدریس باید عناصر آغازین داستان (شزمک)، علاوه بر بیان شفاهی، به صورت نوشتاری هم ارائه شوند، یعنی روی تابلو نوشته شوند یا به صورت «کارت نوشتاری» و به صورت رنگی به دانش‌آموزان نشان داده شود.

* در مراحل اول تدریس لازم است، متن داستانها همراه با تصویرها در اختیار دانش‌آموزان قرار بگیرد. زیرا درک عناصر آغازین داستان همراه با تصویر بهتر صورت می‌گیرد. پس از اطمینان از درک مفهوم و کاربرد عناصر آغازین داستان توسط دانش‌آموز می‌توانید در مراحل بعدی آموزش جهت مشخص کردن عناصر آغازین فقط از متن داستان بدون تصویر برای تمرین به روش‌های مختلف استفاده شود.

* در تدریس‌ها ابتدا هر فعالیت با همراهی شما انجام می‌شود، سپس با راهنمایی شما، دانش‌آموزان در تعامل با یکدیگر فعالیت مورد نظر را اجرا کنند.

* توانایی‌های درکی و بیانی دانش‌آموزان، متناسب با میزان آسیب شنوایی و... آنها است. در اجرای فعالیت‌ها حداکثر توانایی‌های درکی و بیانی (کلامی و غیر کلامی) آنها را در نظر داشته باشید.

* در فرایند یاددهی و یادگیری این درس هم در ابتدا درک و سپس بیان، اول مهارت‌های شفاهی (شنیدن و سخن گفتن) و سپس مهارت‌های نوشتاری (خواندن و نوشتن) اولویت‌بندی می‌شوند.

پیشنهادهایی برای تدریس

برای اجرای فرایند یاددهی - یادگیری این درس می‌توانید از فعالیت‌های متنوع زیر استفاده کنید:

* معلم از کتاب‌های داستان ساده یا داستانهای تصویری برای اجرای فرایند یاددهی - یادگیری استفاده می‌نماید. در تعامل با دانش‌آموزان داستانی آشنا و مورد علاقه‌ی آنها انتخاب می‌کند و دانش‌آموزان را با نام داستان آشنا می‌کند. ضمن استفاده از آموخته‌های کلاس چهارم در اجرای مراحل داستان گویی، معلم در تعامل با دانش‌آموزان آن را برای دیگران تعریف می‌نماید. لازم است دانش‌آموزان با دقت توجه کنند تا آنها نیز بتوانند درباره آن داستان صحبت کنند و داستان را در کلاس بازگو کنند.

* معلم به شکل نمادین کارت نوشتاری عناصر آغازین داستان «شخصیت اصلی، زمان، مکان و کار شخصیت اصلی داستان» را که از قبل آماده کرده است، به دانش‌آموزان نشان می‌دهد و توجه

دانش‌آموزان را به این عناصر جلب می‌کند و تأکید می‌کند در آغاز همه داستان‌ها این قسمت‌ها (عناصر) وجود دارند. معلم پرسش‌هایی مرتبط با این عناصر از دانش‌آموزان می‌پرسد و برای درک بهتر، پرسش‌ها را روی تابلو می‌نویسد و آن‌ها را برای دادن پاسخ مناسب هدایت می‌کند.

برای مثال درباره داستان مهمان ناخوانده پرسش و پاسخ‌ها به قرار زیر است:

۱. شخصیت اصلی داستان چه کسی است؟ مادر بزرگ

۲. زمان داستان چه وقت بود؟ شب بارانی

۳. مکان داستان کجا بود؟ خانه

۴. شخصیت اصلی در ابتدای داستان چه کاری انجام داد؟ مادر بزرگ در خانه اش خوابیده بود.

*توجه دانش‌آموزان را به شکل نمادین عناصر داستان جلب نمایید و بگویید تا درک کنند هر داستانی از قسمت‌هایی تشکیل می‌شود. عناصر (قسمت‌های) آغازین داستان را با توجه به شکل نمادین، همراه با دانش‌آموزان و با توجه به پرسش و پاسخ مرحله قبل مشخص نمایید و راجع به آن‌ها گفت‌وگو نمایید. در صورت توانایی دانش‌آموزان، سرواژه «شزمک» به آن‌ها معرفی شود.

*یک داستان را انتخاب کنید و با دانش‌آموزان خود بخوانید. از دانش‌آموزان بخواهید به تصویرها نگاه کنند. به شکل نمادین و کادر صورتی که دور قسمت آغازین داستان کشیده‌اید توجه کنند. با کلمه‌های پرسشی «چه کسی، چه وقت، کجا و چه کار» بر عناصر آغازین داستان، که برای درک بهتر دانش‌آموزان با رنگ‌های مختلف نشان داده شده‌اند، تأکید کنید و قسمت مربوط را روخوانی کنید. پس از اطمینان از درک خواندن، کامل کردن کادرهای خالی مربوط به عناصر آغازین داستان را از دانش‌آموزان بخواهید.

*معلم با دانش‌آموزان داستانی را با توجه به تصویرهای آن تعریف کنند و متن داستان را بخوانند. پرسش‌هایی از قبل درباره عناصر آغازین داستان روی تابلو نوشته شود. از دانش‌آموزان بخواهید پرسش‌ها را بخوانند و مطمئن شوید سؤال‌ها را درک کرده‌اند. به عناصر (قسمت‌های) آغازین

داستان با توجه به شکل نمادین آن توجه نمایید. پس از پرسش و پاسخ شفاهی، پاسخ پرسش‌ها با توجه به متن نوشته شوند.

* یک داستان کوتاه را انتخاب کنید. متن داستان را در اختیار دانش‌آموزان قرار دهید تا آن را با دقت بخوانند. کارت‌هایی به نام عناصر آغازین «شخصیت اصلی داستان، زمان، مکان، کار» آماده کنید. کارت‌ها را به دانش‌آموزان بدهید و از آن‌ها بخواهید با توجه به عناصر آغازین داستان (شزمک) جاهای خالی را در هر کارت پر کنند.

* متن یک داستان را در اختیار دانش‌آموزان قرار دهید. سپس از دانش‌آموزان بخواهید تا آن را با دقت بخوانند و تصویر مربوط به عناصر آغازین داستان (شزمک) را در یک صفحه از دفترشان نقاشی کنند. با توجه به متن داستان عناصر آغازین را نیز در دفترشان مشخص کرده و بنویسند.

دانش‌آموزانی معلم: تمرین‌های کتاب درسی زبان آموزی، جمله‌سازی و نگارش

همکار گرامی برای حل تمرین‌های درس دوم رعایت نکته‌های زیر ضروری می‌باشد:

* همکار گرامی برای اجرای بهتر فرایند یاددهی و یادگیری و تسهیل در امر یادگیری دانش‌آموزان، رنگ‌هایی برای عناصر آغازین داستان «شخصیت، زمان، مکان و کار» مشخص شده و تا آخر کتاب با همان رنگ‌ها مورد استفاده قرار گرفته است.

* آموزگار گرامی؛ سرواژه شزمک می‌تواند برای اجرای بهتر فرایند یاددهی و یادآوری عناصر آغازین داستان «شخصیت(ها) اصلی، زمان، مکان و کاری که شخصیت اصلی در ابتدای داستان انجام می‌دهد» مورد استفاده قرار گیرد.

* لازم به ذکر است که نماد کوه و سرواژه یا سرنام (أمحا) برای کمک به یادآوری عناصر سازنده داستان، ترتیبشان و همچنین برای به‌خاطر سپاری بهتر دانش‌آموزان استفاده می‌گردد و هر حرف این سرواژه به آن‌ها کمک می‌کند تا یکی از عناصر داستان؛ آغاز، مسئله، حل مسئله و آخر داستان را به شکل پشت‌سرهم و منظم به یاد آورند.

با هم بیاموزیم

هدف از این تمرین:

الف) سازمان‌دهی تفکر برای تمرکز، درک مفهوم و کاربرد و بیان شفاهی عناصر آغازین داستان (شزمک) با تشخیص آن‌ها و توجه به ترتیب و توالی درست عناصر و با تأکید بیانی بر رنگ‌های مختلف آن‌ها در شکل نمادین و نوشتار

ب) معرفی تک‌تک عناصر سازنده آغاز یک داستان «شخصیت (ها)، زمان و مکان وقوع داستان و کارشخصیت (های) اصلی داستان» در آغاز داستان

پ) فعال کردن ذهن دانش‌آموزان با استفاده از پرسش‌های اساسی درباره داستان «چه کسی، چه وقت، کجا، چه کار»

ت) آشنایی با چگونگی به‌خاطر سپاری و کمک به یادآوری عناصر داستان و ترتیبشان با استفاده از نمادکوه و شکل‌گیری (حرف «آ» ابتدای آغاز داستان) در سرواژه یا سرنام «آمحا»

ث) درک مفهوم و کاربرد جمله‌هایی مانند «یکی بود، یکی نبود، غیر از خدا هیچ‌کس نبود و...» در شروع داستان

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

آموزگار گرامی، شرح فعالیت‌هایی که در این تمرین آمده است را در ادامه پیشنهادهایی برای تدریس کتاب معلم (راهنمای تدریس) در کلاس با دانش‌آموزان خود اجرا نمایید و جمله‌هایی برای داستان مهمان ناخوانده با تأکید بر جمله آغازین داستان که عناصر یا قسمت‌های تشکیل دهنده آن (شزمک) با رنگ‌های مختلف برجسته شده‌اند بیان نمایید. همچنین به حرف (آ) در سرواژه یا سرنام (آمحا) که یادآور عناصر آغازین داستان است، تأکید کنید و همزمان می‌توانید از کارت‌های نوشتاری استفاده نمایید.

تمرین ۱: ببینید، بشنوید و بگویید

هدف از این تمرین:

الف) درک مفاهیم نشان داده شده در تصویرها.

ب) معرفی تک تک عناصر سازنده آغاز یک داستان «شخصیت (ها)، زمان و مکان وقوع داستان و کارشخصیت (های) اصلی داستان» در آغاز داستان

پ) سازمان دهی تفکر برای تمرکز، درک مفهوم و کاربرد و بیان شفاهی عناصر آغازین داستان (شزمک) با تشخیص آن‌ها و توجه به ترتیب و توالی درست عناصر و با تأکید بیانی بر رنگ‌های مختلف آن‌ها در شکل نمادین و نوشتار

ت) درک شنیداری (گفتارخوانی) و بیان شفاهی عناصر آغازین داستان (شزمک)

ث) فعال کردن ذهن دانش‌آموزان با استفاده از پرسش‌های اساسی درباره داستان «چه کسی، چه وقت، کجا، چه کار»

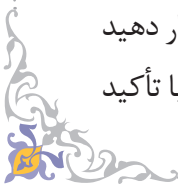
ج) آشنایی با چگونگی به‌خاطر سپاری و کمک به یادآوری عناصر داستان و ترتیبشان با استفاده از نمادکوه و شکل‌گیری (حرف «آ» ابتدای آغاز داستان) درسرواژه یا سرنام «آمحا»

چ) توجه به نحوه به‌کارگیری جمله‌هایی مانند «یکی بود، یکی نبود، غیر از خدا هیچ‌کس نبود و...» در شروع داستان

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

برای انجام صحیح این تمرین به همراه دانش‌آموزان، مطابق با شرح داده‌شده ذیل همین تمرین در کتاب درسی عمل نمایید.

همچنین برای سهولت در اجرای این تمرین بهتر است کارت نوشتاری و کپی از تصویر داده‌شده در صفحه موردنظر را از قبل آماده کرده، آن را به کلاس بیاورید و در اختیار دانش‌آموزان قرار دهید تا با راهنمایی و هدایت شما ضمن تشخیص هر کدام از اجزای آغازین داستان، جمله‌هایی با تأکید

بر کاربرد عناصر آغازین داستان (شزمک) با ترتیب و توالی درست بیان کنند همچنین حرف (آ) از سرواژه یا سرنام (آمحا) را به دانش‌آموزان معرفی کنید و همزمان از کارت‌های نوشتاری استفاده نمایید.

* بیان نوشتاری در این تمرین مدنظر نیست.

پاسخ این تمرین می‌تواند به ترتیب زیر باشد:

پاکیزگی

یکی بود، یکی نبود، غیر از خدا هیچ‌کس نبود. علی عصر یک روز پاییزی در پارک موز خورد اما آشغال موز خود را بر روی زمین انداخت. در همان موقع آقای رفتگر او را صدا زد، علی آشغال موز خود را از روی زمین برداشت و داخل سطل آشغال انداخت. در آخر علی تصمیم گرفت که دیگر آشغال بر روی زمین نریزد.

تمرین ۲:

هدف از این تمرین:

(الف) درک مفاهیم نشان داده شده در تصویرها.

(ب) درک شنیداری (گفتار خوانی).

(پ) بیان شفاهی و درک خوانداری.

(ت) معرفی تک‌تک عناصر سازنده آغاز یک داستان «شخصیت(ها)، زمان و مکان وقوع داستان و کار شخصیت(های) اصلی داستان در آغاز داستان» با توجه به رنگ هر کدام از این عناصر در متن نوشتاری داستان

(ث) سازمان‌دهی تفکر برای تمرکز، درک مفهوم و کاربرد و بیان شفاهی عناصر آغازین داستان (شزمک) با توجه به ترتیب و توالی درست عناصر آغازین داستان در جمله و قراردادن عناصر در کادری

صورتی رنگ جهت سهولت در تشخیص آن‌ها

ج) فعال کردن ذهن دانش‌آموزان با استفاده از پرسش‌های اساسی درباره داستان «چه کسی، چه وقت، کجا، چه کار»

چ) آشنایی با چگونگی به‌خاطر سپاری و کمک به یادآوری عناصر داستان و ترتیبشان با استفاده از نمادکوه و شکل‌گیری (حرف «آ» ابتدای آغاز داستان) درس‌رواژه یا سرنام «آمحا»

ح) توجه به نحوه به‌کارگیری جمله‌هایی مانند «یکی بود، یکی نبود، غیر از خدا هیچ‌کس نبود و...» در شروع داستان

خ) فراهم آمدن زمینه مناسب جهت درک خوانداری و بیان نوشتاری متناسب با توانایی و میزان آسیب‌شنوایی هر دانش‌آموز و حذف به‌قرینه لفظی مناسب و بیان جمله‌هایی کوتاه برای داستان.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

آموزگار گرامی، از دانش‌آموزان بخواهید که به تصویرهای داستان آتش‌سوزی و نمادکوه و دامنه راست آن و ویژگی‌های مطرح‌شده در آن که با رنگ‌های مختلف آمده، توجه نمایند. و برای اجرای بهتر فرایند یاددهی و یادگیری و ترتیب و توالی درست داستان، مرحله به مرحله از پرسش‌های اساسی درباره‌ی داستان «شخصیت یا شخصیت‌های اصلی داستان چه کسی یا کسانی هستند؟ زمان داستان چه وقت است؟ مکان داستان کجا است؟ شخصیت اصلی داستان ابتدا چه کاری انجام داد؟» استفاده نمایید. با دانش‌آموزان گفت‌وگو کنید تا با هدایت و راهنمایی شما عناصر آغازین داستان (شزمک) را که با رنگ‌های مختلف در قسمت بالای متن داستان مشخص شده‌اند را تشخیص دهند و با نوشته‌های شکل نمادین کوه مطابقت دهند و به این موضوع که هر داستانی می‌تواند با جمله‌هایی مانند «یکی بود، یکی نبود، غیر از خدا هیچ‌کس نبود و...» شروع شود، تأکید کنید. سپس متن داستان را با هم بخوانید و توجه آن‌ها را به کادر صورتی رنگ داخل متن داده شده، جلب نمایید و یک‌بار دیگر درباره‌ی عناصر آغازین داستان (شزمک) که به رنگ‌های مختلف در

متن داستان نشان داده شده، صحبت کنید، دانش‌آموزان به ترتیب و توالی درست عناصر آغازین داستان و به نامی که برای داستان مورد نظر انتخاب شده، توجه کنند و در پایان مجدداً داستان را با صدای بلند بخوانند و بازگو کنند.

*همکار گرامی، برای ایجاد زمینه لازم جهت نوشتن خود انگیزه، می‌توانید از هر دانش‌آموز بخواهید که در منزل جمله‌های این تمرین را رونویسی نماید.

تمرین ۳ :

هدف از این تمرین:

(الف) درک مفاهیم نشان داده شده در تصویرها.

(ب) درک شنیداری (گفتارخوانی)، بیان شفاهی و درک خوانداری

(پ) فعال کردن ذهن دانش‌آموزان با استفاده از پرسش‌های اساسی درباره‌ی داستان «چه کسی، چه وقت، کجا، چه کار»

(ت) تشخیص عناصر آغازین داستان (شزمک) با توجه به رنگ‌های متمایزشان و تشخیص توالی درست عناصر آغازین داستان در جمله‌ای که در کادر صورتی رنگ قرار گرفته است.

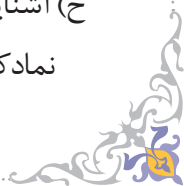
(ث) توجه به نحوه به کارگیری جمله‌هایی مانند «یکی بود، یکی نبود، غیر از خدا هیچ‌کس نبود و...» در شروع داستان

(ج) کامل کردن جاهای خالی با رونویسی چهار عنصر آغازین داستان شستن لباس

(چ) فراهم آمدن زمینه لازم برای بیان نوشتاری خودانگیزه

(ح) خلاصه‌نویسی و حذف به قرینه لفظی مناسب و بیان جمله‌ای کوتاه برای داستان.

(خ) آشنایی با چگونگی به خاطر سپاری و کمک به یادآوری عناصر داستان و ترتیب‌شان با استفاده از نمادکوه و شکل‌گیری (حرف «آ» ابتدای آغاز داستان) درسرواژه یا سرنام «آمحا»

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

آموزگار گرامی، از دانش‌آموزان بخواهید که به تصویرهای داستان شستن لباس و نماد کوه و دامنه راست آن و ویژگی‌های مطرح‌شده در آن که با رنگ‌های مختلف آمده، توجه نمایند. و برای اجرای بهتر فرایند یاددهی و یادگیری و ترتیب و توالی درست داستان، مرحله به مرحله از پرسش‌های اساسی درباره‌ی داستان «شخصیت یا شخصیت‌های اصلی داستان چه کسی یا کسانی هستند؟ زمان داستان چه وقت است؟ مکان داستان کجا است؟ شخصیت اصلی داستان ابتدا چه کاری انجام داد؟» استفاده نمایید. با دانش‌آموزان گفت‌وگو کنید تا با هدایت و راهنمایی شما عناصر قسمت‌های آغازین داستان (شزمک) را که با رنگ‌های مختلف در متن داستان مشخص شده‌اند را تشخیص دهند و با نوشته‌های شکل نمادین کوه مطابقت دهند و به این موضوع که هر داستانی می‌تواند با جمله‌هایی مانند «یکی بود، یکی نبود، غیر از خدا هیچ‌کس نبود و...» شروع شود، تأکید کنید سپس متن داستان را با هم بخوانید و توجه آن‌ها را به کادر صورتی رنگ داخل متن داده شده، جلب نمایید و یک‌بار دیگر درباره‌ی عناصر آغازین داستان (شزمک) که به رنگ‌های مختلف در متن نشان داده شده، صحبت کنید و دانش‌آموزان به ترتیب و توالی درست عناصر آغازین داستان و به نامی که برای داستان موردنظر انتخاب شده، توجه کنند. سپس با توجه به شکل نمادین کوه و جمله داخل کادر صورتی رنگ، عناصر داستان را تشخیص و داخل کادرهای خالی رونویسی کنند. در پایان مجدداً داستان را با صدای بلند بخوانند و بازگو کنند.

پاسخ‌های این تمرین به ترتیب زیر می‌باشد:

شخصیت (های) اصلی داستان: **زهرا**

زمان داستان: **یک روز پاییزی**

مکان داستان: **اتاقش**

کاری که شخصیت اصلی داستان ابتدا انجام می‌دهد: **نقاشی می‌کرد**

تمرین ۴:

هدف از این تمرین:

الف) درک مفاهیم نشان داده شده در تصویرها.

ب) درک شنیداری (گفتارخوانی)، بیان شفاهی و درک خوانداری

پ) تشخیص عناصر آغازین داستان (شزمک) با توجه به رنگ‌های متمایزشان و تشخیص توالی درست عناصر آغازین داستان در جمله‌ای که در کادر صورتی رنگ قرار گرفته است.

ت) توجه به نحوه به کارگیری جمله‌هایی مانند «یکی بود، یکی نبود، غیر از خدا هیچ کس نبود و...» در شروع داستان

ث) درک شفاهی و خوانداری پرسش‌های اساسی مطرح شده درباره عناصر آغازین داستان محسن و درخت سیب

ج) پاسخ به پرسش‌های نوشته شده مرتبط با عناصر آغازین داستان

چ) فراهم آمدن زمینه لازم برای بیان نوشتاری خودانگیخته.

ح) آشنایی با چگونگی به خاطر سپاری و کمک به یادآوری عناصر داستان و ترتیبشان با استفاده از نمادکوه و شکل‌گیری (حرف «آ» ابتدای آغاز داستان) درسرواژه یا سرنام «آمحا»

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

آموزگار گرامی، از دانش آموزان بخواهید که به تصویرهای داستان محسن و درخت سیب و نمادکوه و دامنه راست آن و ویژگی‌های مطرح شده در آن که با رنگ‌های مختلف آمده، توجه نماید و با او گفت‌وگو کند و با هدایت و راهنمایی شما عناصر آغازین داستان (شزمک) را که با رنگ‌های مختلف در متن داستان مشخص شده‌اند را تشخیص دهند و به این موضوع که هر داستانی می‌تواند با جمله‌هایی مانند «یکی بود، یکی نبود، غیر از خدا هیچ کس نبود و...» شروع شود، تأکید کنید. سپس متن داستان را با هم بخوانید و توجه دانش آموزان را به قسمت پایین متن مورد نظر و پرسش‌های اساسی که درباره چهار عنصر آغاز یک داستان مطرح شده جلب نمایید و از آن‌ها بخواهید که با توجه

به متن و تصویرهای داده شده به پرسش‌ها پاسخ دهند.

*همکار گرامی می‌توانید موقعیتی ایجاد نمایید که دانش‌آموزان در تعامل با هم پرسش و پاسخ انجام دهند و پاسخ‌ها را از روی متن داستان پیدا کرده، بیان کنند و رونویسی نمایند.

پاسخ‌های این تمرین به ترتیب زیر می‌باشد:

شخصیت اصلی داستان چه کسی است؟ **محسن**

زمان داستان چه وقت است؟ **صبح زود**

مکان داستان کجا است؟ **باغ**

شخصیت اصلی داستان ابتدا چه کاری انجام داد؟ **می‌خواست سیب بچیند برای همین از درخت بالا رفت**

تمرین ۵ :

هدف از این تمرین:

الف) درک مفاهیم نشان داده شده در تصویرها.

ب) درک شنیداری (گفتار خوانی)، بیان شفاهی و درک خوانداری

پ) تشخیص جمله آغازین داستان و عناصر تشکیل دهنده آن (شزمک)

ت) درک شفاهی و خوانداری پرسش‌های اساسی مطرح شده درباره عناصر آغازین داستانِ پرخوری

ث) پاسخ به پرسش‌های نوشته شده مرتبط با عناصر آغازین داستان

ج) فراهم آمدن زمینه لازم برای بیان نوشتاری خودانگیزته.

چ) آشنایی با چگونگی به‌خاطر سپاری و کمک به یادآوری عناصر داستان و ترتیبشان با استفاده از

نمادکوه و شکل‌گیری (حرف «آ» ابتدای آغاز داستان) در سرواژه یا سرنام «آمحا»

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

آموزگار گرامی، از دانش‌آموزان بخواهید که به تصویرهای داستان پرخوری و نماد کوه و دامنه‌راست آن و ویژگی‌های مطرح‌شده در آن که با رنگ‌های مختلف آمده، توجه نمایند و با آن‌ها گفت‌وگو کنید. به نام داستان و این موضوع که هر داستانی می‌تواند با جمله‌هایی مانند «یکی بود، یکی نبود، غیر از خدا هیچ‌کس نبود...» شروع شود، تأکید کنید و هم‌زمان متن داستان را با هم بخوانید. با هدایت و راهنمایی شما دانش‌آموزان جمله آغازین و عناصر آغازین داستان (شزمک) و ترتیب و توالی درست عناصر در جمله مربوطه را تشخیص دهند. سپس توجه آن‌ها را به قسمت پایین متن مورد نظر و پرسش‌های اساسی که دربارهٔ چهار عنصر آغاز یک داستان مطرح شده جلب نمایید و از آن‌ها بخواهید که با توجه به متن و تصویرهای داده شده در تعامل با یکدیگر به پرسش‌ها با توجه به متن مورد نظر پاسخ بدهند و رونویسی نمایند و در پایان آن‌ها را با صدای بلند برای دوستانشان بخوانند و بازگو کنند.

پاسخ‌های این تمرین به ترتیب زیر می‌باشد:

شخصیت اصلی داستان چه کسی است؟ **سنجاب کوچولو**

زمان داستان چه وقت است؟ **یک شب**

مکان داستان کجا است؟ **مهمانی**

شخصیت اصلی داستان ابتدا چه کاری انجام داد؟ **مقدار زیادی گردو و بادام خورد**

تمرین ۶:

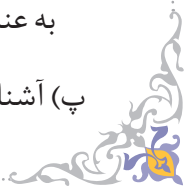
هدف از این تمرین:

الف) بیان شفاهی، درک خواننداری نام داستان و متن داستان احمد در مدرسه‌ی جدید

ب) تشخیص جمله آغازین و چهار عنصر سازنده آغاز یک داستان (شزمک) و وصل کردن عناوین

به عناصر آغازین داستان

پ) آشنایی با چگونگی به‌خاطر سپاری و کمک به یادآوری عناصر داستان و ترتیبشان با استفاده از

نمادکوه و شکل‌گیری (حرف «آ» ابتدای آغاز داستان) درسرواژه یا سرنام «آمحا»

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

آموزگار گرامی، از دانش‌آموزان بخواهید که به نمادکوه و دامنه راست آن و ویژگی‌های مطرح‌شده در آن که با رنگ‌های مختلف آمده، توجه نمایند و با آن‌ها گفت‌وگو کنید. همزمان متن داستان را با هم بخوانید و با هدایت و راهنمایی شما دانش‌آموزان جمله آغازین و عناصر آغازین داستان (شزمک) را تشخیص دهند و با شکل‌نمادین مطابقت دهند. سپس توجه آن‌ها را به قسمت پایین متن مورد نظر و عبارت و جمله‌هایی که دربارهٔ چهار عنصر آغازین یک داستان مطرح شده جلب نمایید و از آن‌ها بخواهید که با توجه به متن داستان داده شده، پاسخ‌ها را بیان کرده و بخوانند و با خطی به یکدیگر وصل نمایند و در پایان مجدداً داستان را با صدای بلند برای دوستانشان بخوانند و بازگو کنند.

*رونویسی کامل داستان و کشیدن نقاشی برای داستان به عنوان تکلیف منزل به کامل‌تر کردن فرایند یاددهی و یادگیری کمک می‌کند.

پاسخ‌های این تمرین به ترتیب زیر می‌باشد:

شخصیت (های) اصلی داستان ..... احمد

زمان داستان ..... امسال

مکان داستان ..... مدرسه جدید

کاری که شخصیت اصلی داستان ابتدا انجام داد ..... امسال به مدرسه جدیدی می‌رود.

تمرین ۷:

هدف از این تمرین:

الف) درک خواننداری و بیان شفاهی نام داستان و متن داستان گم شدن در پارک

ب) تشخیص جمله آغازین و چهار عنصر سازنده آغاز یک داستان «شخصیت، زمان، مکان و کار»

پ) تکمیل جاهای خالی با رونویسی عناصر آغازین (شزمک) از متن داستان
 ت) آشنایی با چگونگی به‌خاطر سپاری و کمک به یادآوری عناصر داستان و ترتیبشان با استفاده از
 نمادکوه و شکل‌گیری (حرف «آ» ابتدای آغاز داستان) درسرواژه یا سرنام «آمحا»
 ث) فراهم‌آمدن زمینه لازم برای بیان نوشتاری خودانگیخته.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

آموزگار گرامی، از دانش‌آموز خود بخواهید که به نماد کوه و دامنه راست آن و ویژگی‌های مطرح‌شده در آن که بارنگ‌های مختلف آمده، توجه نماید و با او گفت‌وگو کنید، متن داستان را بخوانید. با هدایت و راهنمایی شما جمله آغازین و عناصر تشکیل‌دهنده آن (شزمک) را تشخیص دهد و با شکل نمادین مطابقت دهد سپس توجه او را به قسمت پایین متن مورد نظر و عناوین چهار عنصر آغازین یک داستان جلب نماید و از او بخواهید که با توجه به متن داستان داده شده، پاسخ‌ها را بیان کند و پیدا نموده و در جاهای خالی رونویسی کند. در پایان مجدداً داستان را با صدای بلند برای دوستانش بخواند و بازگو کند.

*رونویسی کامل داستان و کشیدن نقاشی برای داستان به عنوان تکلیف منزل به کامل‌تر کردن فرایند یاددهی و یادگیری کمک می‌کند.

پاسخ‌های این تمرین به ترتیب زیر می‌باشد:

شخصیت (های) اصلی : **سارا و تینا**

زمان داستان : **پنج‌شنبه**

مکان داستان : **پارک**

کارشخصیت(ها) : **گردش رفتند**

تمرین ۸ :

هدف از این تمرین:

- الف) درک خوانداری و بیان شفاهی نام داستان و متن داستانِ نیکی کردن
- ب) تشخیص جملهٔ آغازین و چهار عنصر سازنده آغاز یک داستان «شخصیت، زمان، مکان و کار»
- پ) تکمیل جاهای خالی با رونویسی عناصر آغازین (شزمک) از متن داستان
- ت) آشنایی با چگونگی به‌خاطر سپاری و کمک به یادآوری عناصر داستان و ترتیبشان با استفاده از نمادکوه و شکل‌گیری (حرف «آ» ابتدای آغاز داستان) درسرواژه یا سرنام «آمحا»
- ث) فراهم‌آمدن زمینه لازم برای بیان نوشتاری خودانگیزخته.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

آموزگار گرامی، از دانش‌آموزان بخواهید که به نماد کوه و دامنه راست آن و ویژگی‌های مطرح‌شده در آن که با رنگ‌های مختلف آمده، توجه نمایند و با آن‌ها گفت‌وگو کنید، متن داستان را بخوانید. با هدایت و راهنمایی شما دانش‌آموزان جمله آغازین و عناصر تشکیل دهنده آن (شزمک) را تشخیص دهند و با شکل نمادین مطابقت دهند. سپس توجه آن‌ها را به قسمت پایین متن مورد نظر و عناوین چهار عنصر آغازین یک داستان جلب نمایید و از آن‌ها بخواهید که با توجه به متن داستان داده شده، پاسخ‌ها را در جاهای خالی داده شده، بنویسند و در پایان مجدداً داستان را با صدای بلند برای دوستانشان بخوانند و بازگو کنند.

*رونویسی کامل داستان و کشیدن نقاشی برای داستان به عنوان تکلیف منزل به کامل‌تر کردن فرایند یاددهی و یادگیری کمک می‌کند.

پاسخ‌های این تمرین به ترتیب زیر می‌باشد:

شخصیت (های) اصلی : صادق و پدرش

زمان داستان : دیروز

مکان داستان : بازار

کار شخصیت (ها) : کفش نو بخرند.

نگارش دوم: درک، بیان و توصیف: اندازه و جنس

عنوان: عناصر داستان (۲) : مسئله داستان

هدف: آشنایی دانش‌آموزان با درک مفهوم و کاربرد مسئله داستان

انتظارات: در پایان درس از دانش‌آموزان انتظار می‌رود:

با خواندن هر داستان بخش مسئله و جایگاه آن را در داستان تشخیص دهند. دانش‌آموزان مسئله داستان را بازگو کنند و مسئله داستان را بنویسند (رونویسی).

وسایل: کارت نوشتاری، کارت تصویری، کتاب داستان و ...

جدول زمان بندی پیشنهادی

عنوان درس	زمان تدریس	هفته
عناصر داستان (۲) : مسئله‌ی داستان	۲ ساعت	هفته اول
عناصر داستان (۲) : مسئله‌ی داستان	۲ ساعت	هفته دوم
عناصر داستان (۲) : مسئله‌ی داستان	۲ ساعت	هفته سوم

نکته‌های دستوری:

متن عبارت است از یک یا چند جمله که دارای معنا یا پیام معینی باشد، ولی واضح است که هر چند جمله‌ای که به‌طور متوالی کنار هم قرار گرفته باشند، تشکیل متن نمی‌دهند. بین جمله‌های یک متن روابط معینی برقرار است که آن متن را از مجموعه جمله‌هایی که به‌طور تصادفی کنار هم قرار گرفته‌اند، جدا می‌سازد.

مجموعه این روابط آفریننده متن را «انسجام متنی» می‌نامند. در این درس‌ها ما دارای یک متن داستانی در قالب یک بند (پاراگراف) هستیم و نیاز است تا آشنایی و به‌کارگیری این ابزارها یا عوامل انسجامی در فرایند یاددهی و یادگیری صورت بگیرد.

چهار نوع ابزار یا عامل انسجام‌بخش وجود دارد:

۱-ارجاع؛ ۲-حذف و جایگزینی؛ ۳-حروف ربط؛ ۴-انسجام واژگانی.

نکته‌های تدریس

*هر داستان باید چند بار در کلاس توسط معلم و دانش‌آموزان خوانده و تعریف شود. این کار به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا با موضوع داستان و عناصر داستان آشنا شوند. بازگویی مکرر داستان نیز شیوه بسیار مؤثری برای زنده و جذاب کردن داستان است و بازگویی و درک عناصر داستان را برای همه دانش‌آموزان راحت‌تر می‌کند.

*در آموزش و تدریس این درس در ابتدا عناصر آغازین داستان « شخصیت اصلی داستان، زمان، مکان، کار» یادآوری شود. پس از مرور آموزش‌های قبلی و اطمینان از درک و بیان عناصر آغازین داستان، توجه دانش‌آموزان را به مسئله، اتفاق یا مشکلی که در داستان برای شخصیت یا شخصیت‌های اصلی داستان اتفاق افتاده است، جلب کنید.

*فرایند یاددهی و یادگیری باید در قالب پرسش و پاسخ صورت بگیرد. بنابراین استفاده از پرسش‌واژه‌های «چه مسئله‌ای، چه مشکلی، چه اتفاقی» در تمام مدت آموزش مسئله داستان توصیه می‌شود.

*هم‌معنایی مسئله، مشکل و اتفاق را برای دانش‌آموزان بیان کنید و از درک و کاربرد صحیح این کلمه‌ها مطمئن شوید.

*با استفاده از شیوه‌های مختلف مثل استفاده از فیلم، تصویر، نمایش عروسکی و... دانش‌آموزان را تشویق کنید که در فعالیت‌های کلاسی برای بازگو کردن داستان شرکت کنند و درباره مسئله داستان با یکدیگر گفت‌وگو کنند.

*در صورت توانایی دانش‌آموزان استفاده از آموخته‌های قبلی (رشاچک‌لب‌مش) در داستان‌گویی‌ها در جهت گسترش جمله‌ها و بسط داستان استفاده شود.

*بهتر است مانند درس قبل در تعریف و خواندن داستان به نام داستان توجه شود. استفاده از جمله‌ها و عبارت‌هایی مانند «یکی بود، یکی نبود، غیر از خدا هیچ کس نبود»، «روزی بود، روزگاری بود» و... در شروع تعریف یک داستان تأکید شود.

*لازم است جایگاه مسئله در داستان برای دانش‌آموزان با تأکید بیانی و رنگ‌های مختلف هنگام نوشتن برجسته شود. به این ترتیب دانش‌آموزان متوجه می‌شوند که در اکثر داستان‌ها شخصیت(های) اصلی داستان با مسئله‌ای مواجه می‌شوند.

*برای دریافت بهتر دانش‌آموزان در شناسایی مسئله داستان از رنگ قرمز در متن کمک گرفته شود. سعی شود در تصویر هر داستان نیز مسئله داستان به وضوح گنجانده شوند. تا بتوانید با توجه به تصویر و با پرسش و پاسخ دانش‌آموزان را برای درک و یافتن پاسخ راهنمایی کنید.

* در تدریس باید مسئله داستان، علاوه بر بیان شفاهی به صورت نوشتاری هم ارائه شود. یعنی روی تابلو نوشته شوند یا به صورت «کارت نوشتاری» و به صورت رنگی به دانش‌آموزان نشان داده شود.

* در مراحل اول تدریس لازم است، متن داستانها همراه با تصویرهایی در اختیار دانش‌آموزان قرار بگیرد. زیرا درک مسئله داستان همراه با تصویر بهتر صورت می‌گیرد. پس از اطمینان از درک مفهوم و کاربرد مسئله در داستان توسط دانش‌آموز می‌توانید در مراحل بعدی آموزش جهت مشخص کردن عناصر داستان فقط از متن داستان بدون تصویر برای تمرین به روش‌های مختلف استفاده شود.

* کلمه‌هایی مانند یک‌دفعه، ناگهان، اما و... می‌تواند برای شروع جمله/جمله‌های بخش مسئله داستان، در صورت تناسب، مورد استفاده قرار گیرد، پس کاربرد آن‌ها را به دانش‌آموزان آموزش دهید.

* لازم است در تعریف کردن یا خواندن داستان‌ها روی استفاده از کلمه‌های ربط، ضمیر، حذف‌های مناسب به قرینه لفظی و ... جهت انسجام و زیبایی متن داستان، تأکید کنید.

* در تدریس‌ها ابتدا هر فعالیت با همراهی شما انجام می‌شود، سپس با راهنمایی شما، دانش‌آموزان در تعامل با یکدیگر فعالیت مورد نظر را اجرا کنند. انجام پرسش و پاسخ در ارتباط دونفره دانش‌آموزان به صورت شفاهی و بعد از تعریف یا خواندن متن داستان توصیه می‌شود.

* توانایی‌های درکی و بیانی دانش‌آموزان، متناسب با میزان آسیب‌شنوایی و... آن‌ها است. در اجرای فعالیت‌ها حداکثر توانایی‌های درکی و بیانی (کلامی و غیرکلامی) آن‌ها را در نظر داشته باشید.

* در فرایند یاددهی و یادگیری این درس هم در ابتدا درک و سپس بیان، اول مهارت‌های شفاهی (شنیدن و سخن گفتن) و سپس مهارت‌های نوشتاری (خواندن و نوشتن) اولویت‌بندی می‌شوند.

* بهتر است بعد از پاسخ به پرسش‌ها در تمرین‌ها و نوشتن آن‌ها، بازگویی داستان از دانش‌آموزان خواسته شود.

پیشنهادهایی برای تدریس

برای اجرای فرایند یاددهی - یادگیری این درس می‌توانید از فعالیت‌های متنوع زیر استفاده کنید:

* معلم از کتاب‌های داستان ساده یا داستان‌های تصویری برای اجرای فرایند یاددهی - یادگیری استفاده می‌نماید. در تعامل با دانش‌آموزان داستانی آشنا و مورد علاقه آن‌ها انتخاب می‌کند و دانش‌آموزان را با نام داستان آشنا می‌کند. ضمن استفاده از آموخته‌های کلاس چهارم در اجرای مراحل داستان گویی، معلم در تعامل با دانش‌آموزان آن را برای دیگران تعریف می‌نماید. لازم است دانش‌آموزان با دقت توجه کنند تا آن‌ها نیز بتوانند درباره آن داستان صحبت کنند و داستان را در کلاس بازگو کنند.

* معلم از همان داستان درس قبل برای معرفی عنصر مسئله استفاده می‌کند بنابراین پس از مرور آموزش‌های قبلی و اطمینان از درک و بیان عناصر آغازین داستان، شکل نمادین و کارت نوشتاری مسئله داستان را که از قبل آماده کرده است، به دانش‌آموزان نشان می‌دهد و توجه دانش‌آموزان را به آن جلب می‌کند. معلم پرسش‌هایی مرتبط با مسئله داستان از دانش‌آموزان می‌پرسد و برای درک بهتر، پرسش‌ها را روی تابلو می‌نویسد و به این ترتیب با جلب توجه دانش‌آموزان به مسئله داستان، آن‌ها را برای دادن پاسخ مناسب هدایت می‌کند.

درباره داستان مهمان ناخوانده پرسش مناسب به این شکل است:

چه مسئله‌ای (مشکلی) در داستان اتفاق افتاد؟ حیوانات مزرعه زیر باران خیس شده بودند و جایی نداشتند.

* در مرحله بعد توجه دانش‌آموزان را به شکل نمادین عناصر داستان جلب نمایید و به آن‌ها بگویید تا درک کنند هر داستانی از قسمت‌هایی تشکیل می‌شود. به حرف (آ) برای عناصر آغاز داستان «سرواژه‌ی (آمحا)» در شکل نمادین اشاره شود. پس از مرور و مشخص کردن عناصر آغاز داستان توجه دانش‌آموزان را به مسئله داستان جلب کنید، همراه با پرسش و پاسخ که چه اتفاقی، چه مشکلی یا چه مسئله‌ای در روند داستان اتفاق افتاده است، به درک و دریافت دانش‌آموزان از

وجود و به‌کارگیری قسمت مربوط به مسئله داستان کمک کنید. بدین ترتیب قسمت دیگر یک داستان که همان «مسئله داستان» است، به دانش‌آموزان معرفی می‌شود. در صورت توانایی دانش‌آموزان، حرف (م) برای مسئله داستان «سروازه‌ی (آمحا)» به آن‌ها معرفی شود.

* برای تمرین و تثبیت یادگیری دانش‌آموزان را راهنمایی کنید همان داستانهای تکراری قبل و در صورت توانایی دانش‌آموزان داستانهای جدید را در کلاس تعریف کنند و با توجه به عناصر آغازین و مسئله داستان با یکدیگر پرسش و پاسخ انجام دهند.

* یک داستان را انتخاب کنید و از دانش‌آموزان بخواهید به تصویرها نگاه کنند. داستان را با توجه به تصویرها همراه با دانش‌آموزان بخوانند و به شکل نمادین و قسمت مسئله داستان که به رنگ قرمز نوشته‌اید توجه کنند. عناصر آغازین داستان را یادآوری کنید و با کلمه‌های پرسشی «چه مسئله‌ای و چه مشکلی» درباره مسئله داستان از آن‌ها سؤال کنید و مسئله داستان را در قسمت قرمز رنگ متن و کادر مربوط به دانش‌آموزان نشان دهید. هنگام بیان و خواندن داستان بر روی آن قسمت تأکید کنید و از درک و دریافت دانش‌آموزان از قسمت مسئله داستان مطمئن شوید. سپس از دانش‌آموزان بخواهید کادرهای خالی مربوط به عناصر آغازین داستان و مسئله داستان را روی تابلوی کلاس کامل کنند.

* با دانش‌آموزان داستانی را با توجه به تصویرهای آن تعریف کنید و متن داستان را بخوانید. معلم با دانش‌آموزان و سپس دانش‌آموزان با یکدیگر به صورت شفاهی پرسش و پاسخ‌هایی درباره عناصر داستان که تا اینجا آموخته‌اند انجام دهید. بعد از آن پرسش‌هایی درباره عناصر داستان روی تابلو نوشته‌شده شود. به دانش‌آموزان فرصت دهید تا پرسش‌ها را بخوانند و مطمئن شوید سؤال‌ها را درک کرده‌اند. به شکل نمادین، عناصر آغازین داستان و مسئله داستان توجه نمایند. در نهایت برای نوشتن پاسخ پرسش‌ها با توجه به متن در دفترشان راهنمایی شوند.

* یک داستان کوتاه را انتخاب کنید. متن داستان را در اختیار دانش‌آموزان قرار دهید تا آن را با دقت بخوانند. کارت‌هایی به نام عناصر آغازین «شخصیت اصلی داستان، زمان، مکان، کار» و

مسئله داستان و کارت‌های دیگری از جمله‌ها و عبارت‌های عناصر آغازین و مسئله همان داستان با توجه به متن آماده کنید. این کارت‌ها را به دانش‌آموزان بدهید و از آن‌ها بخواهید با توجه به متن داستان کارت‌هایی که به هم مربوط هستند را در کنار هم قرار دهند.

* متن یک داستان را در اختیار دانش‌آموزان قرار دهید. سپس از دانش‌آموزان بخواهید تا آن را با دقت بخوانند و با توجه به متن داستان عناصر آغازین « شخصیت اصلی داستان، زمان، مکان، کار» و مسئله داستان را در دفترشان مشخص کرده و بنویسند.

دانستنی‌های معلم: تمرین‌های کتاب درسی زبان آموزی، جمله‌سازی و نگارش

همکار گرامی برای حل تمرین‌های درس سوم رعایت نکته‌های زیر ضروری می‌باشد:

* همکار گرامی برای اجرای بهتر فرایند یاددهی و یادگیری و تسهیل در امر یادگیری دانش‌آموزان، رنگ‌هایی برای عناصر آغازین داستان « شخصیت، زمان، مکان و کار» و مسئله داستان و جایگاه آن در داستان، مشخص شده و تا آخر کتاب با همان رنگ‌ها مورد استفاده قرار گرفته است.

* لازم به ذکر است که نماد کوه و سرواژه یا سرنام (آمحا) برای کمک به یادآوری عناصر سازنده داستان، ترتیبشان و همچنین برای به‌خاطر سپاری بهتر دانش‌آموزان استفاده می‌گردد و هر حرف این سر واژه به آن‌ها کمک می‌کند تا یکی از عناصر داستان؛ آغاز، مسئله، حل مسئله و آخر داستان را به شکل پشت‌سرهم و منظم به یاد آورند.

* آموزگار گرامی در حین آموزش و تدریس به دانش‌آموز/ دانش‌آموزان کلاس خود، حتماً توجه آن‌ها را به جمله‌ی مسئله داستان که در داخل متن داستانه‌های درس سوم با رنگ قرمز نوشته شده و با کلمه‌های (یک‌دفعه، ناگهان، اما و... .) شروع شده، جلب نمایید و بر آن تأکید زیادی نمایید تا به خوبی یاد بگیرند.

باهم بیاموزیم

هدف از این تمرین:

- الف) یادآوری آموخته‌های پیشین؛ عناصر آغازین داستان (شزمک)
- ب) درک شنیداری (گفتارخوانی)، بیان شفاهی و درک خوانداری
- پ) سازمان‌دهی تفکر برای تمرکز، درک مفهوم و کاربرد و بیان شفاهی دومین عنصر داستان (مسئله) با تشخیص جایگاه آن با تأکید بیانی بر رنگ قرمز آن در شکل نمادین و نوشتار
- ت) فعال کردن ذهن دانش‌آموزان با استفاده از پرسش‌های اساسی درباره داستان «چه کسی، چه وقت، کجا، چه کار، چه مسئله‌ای»
- ث) آشنایی با چگونگی به‌خاطر سپاری و کمک به یادآوری عناصر داستان و ترتیبشان با استفاده از نمادکوه و شکل‌گیری (حرف «آ» ابتدای آغاز داستان و حرف «م» ابتدای عبارت مسئله داستان) در سرازه یا سرنام «آمحا»
- ج) توجه به نام داستان و نحوه به‌کارگیری جمله‌هایی مانند «یکی بود، یکی نبود، غیر از خدا هیچ‌کس نبود و...» در شروع داستان

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

آموزگار گرامی، شرح فعالیت‌هایی که در این تمرین آمده است را در ادامه پیشنهادهایی برای تدریس کتاب معلم (راهنمای تدریس) در کلاس با دانش‌آموزان خود اجرا نمایید و علاوه بر جمله‌هایی که با هم برای داستان مهمان ناخوانده با تأکید بر عناصر آغازین داستان (شزمک) بیان می‌کنید، این بار توجه دانش‌آموزان را به مسئله، اتفاق و مشکلی که در داستان برای شخصیت اصلی داستان اتفاق افتاده است جلب نموده و جمله‌ای را با هم درباره این موضوع، بیان نمایید، همچنین به حروف (آم) در سرازه یا سرنام (آمحا) که یادآور عناصر آغاز و مسئله داستان هستند تأکید کنید و همزمان می‌توانید از کارت‌های نوشتاری استفاده نمایید.

تمرین ۱: ببینید، بشنوید و بگویید

هدف از این تمرین:

(الف) درک مفاهیم نشان داده شده در تصویرها.

(ب) یادآوری آموخته‌های پیشین؛ عناصر آغازین داستان (شزمک)

(پ) معرفی دومین عنصر سازنده یک داستان «مسئله داستان»

(ت) سازمان‌دهی تفکر برای تمرکز، درک مفهوم و کاربرد و بیان شفاهی دومین عنصر داستان (مسئله) با تشخیص جایگاه آن با تأکید بیانی بر رنگ قرمز آن در شکل نمادین و نوشتار

(ث) درک شنیداری (گفتارخوانی) و بیان شفاهی عنصر مسئله داستان

(ج) فعال کردن ذهن دانش‌آموزان با استفاده از پرسش‌های اساسی درباره داستان «چه کسی، چه وقت، کجا، چه کار و چه مسئله‌ای»

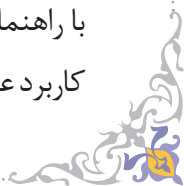
(چ) آشنایی با چگونگی به خاطر سپاری و کمک به یادآوری عناصر داستان و ترتیبشان با استفاده از نمادکوه و شکل‌گیری (حرف «آ» ابتدای آغاز داستان و حرف «م» ابتدای عبارت مسئله داستان) در سرواژه یا سرنام «آمحا»

(ح) توجه به نحوه به کارگیری جمله‌هایی مانند «یکی بود، یکی نبود، غیر از خدا هیچ‌کس نبود و...» در شروع داستان

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

برای انجام صحیح این تمرین به همراه دانش‌آموزان، مطابق با شرح داده شده ذیل همین تمرین در کتاب درسی عمل نمایید.

همچنین برای سهولت در اجرای این تمرین بهتر است کارت نوشتاری و کپی از تصویر داده شده در صفحه موردنظر را از قبل آماده کرده، آن را به کلاس بیاورید و در اختیار دانش‌آموزان قرار دهید تا با راهنمایی و هدایت شما ضمن تشخیص هر کدام از عناصر سازنده داستان، جمله‌هایی با تأکید بر کاربرد عنصر مسئله داستان بیان کنند. همچنین حرف (م) از سرواژه یا سرنام (آمحا) به دانش‌آموزان

معرفی کنید و همزمان از کارت‌های نوشتاری استفاده نمایید.

* بیان نوشتاری در این تمرین مدنظر نیست.

پاسخ این تمرین می‌تواند به ترتیب زیر باشد:

پاکیزگی

یکی بود، یکی نبود، غیر از خدا هیچ‌کس نبود علی عصر یک روز پاییزی در پارک موز خورد اما آشغال موز خود را بر روی زمین انداخت. در همان موقع آقای رفتگر او را صدا زد، علی آشغال موز خود را از روی زمین برداشت و داخل سطل آشغال انداخت. در آخر علی تصمیم گرفت که دیگر آشغال بر روی زمین نریزد.

تمرین ۲:

هدف از این تمرین:

الف) درک مفاهیم نشان داده شده در تصویرها.

ب) یادآوری آموخته‌های پیشین؛ عناصر آغازین داستان (شزمک)

پ) درک شنیداری (گفتار خوانی)، بیان شفاهی و درک خوانداری

ت) معرفی مسئله داستان در «میان داستان» و توجه به رنگ قرمز آن در متن نوشتاری داستان

ث) فعال کردن ذهن دانش‌آموزان با استفاده از پرسش‌های اساسی درباره داستان «چه کسی، چه وقت، کجا، چه کار و چه مسئله‌ای»

ج) بیان شفاهی و درک خوانداری کلمه‌های (یک‌دفعه، ناگهان، اما و...) در شروع جمله مسئله داستان

چ) آشنایی با چگونگی به‌خاطر سپاری و کمک به یادآوری عناصر داستان و ترتیبشان با استفاده از نمادکوه و شکل‌گیری (حرف «آ» ابتدای آغاز داستان و حرف «م» ابتدای عبارت مسئله داستان) در سوراخه یا سرنام «آمحا»

ح) درک مفهوم و کاربرد جمله‌هایی مانند «یکی بود، یکی نبود، غیر از خدا هیچ‌کس نبود و...» در شروع داستان

خ) فراهم آمدن زمینه مناسب جهت درک خوانداری و بیان نوشتاری متناسب با توانایی و میزان آسیب‌شنوایی هر دانش‌آموز و بیان جمله‌هایی کوتاه، متناسب و زیبا برای داستان با استفاده از ابزارها و عوامل انسجام‌بخشی متن.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

آموزگار گرامی، از دانش‌آموزان بخواهید که به تصویرهای داستان آتش‌سوزی و نماد کوه و ویژگی‌های مطرح‌شده در آن که با رنگ‌های مختلف آمده و نام داستان مورد نظر، توجه نمایند. و مرحله به مرحله از پرسش‌های اساسی «شخصیت یا شخصیت‌های اصلی داستان چه کسی یا کسانی هستند؟ زمان داستان چه وقت است؟ مکان داستان کجا است؟ چه کاری شخصیت اصلی داستان ابتدا انجام داد؟ چه مسئله‌ای در داستان اتفاق افتاد؟» استفاده نمایید و با دانش‌آموزان گفت‌وگو کنید تا با هدایت و راهنمایی شما عناصر آغاز و مسئله داستان را که با رنگ‌های مختلف در قسمت بالای متن داستان مشخص شده است را بیان نمایند سپس با هم متن داستان را بخوانید و تأکید بیشتری بر روی جمله‌های قسمت‌های آغاز و مسئله داستان نمایید تا کاملاً آن را بیاموزند و درک کنند.

*همکار گرامی، برای ایجاد زمینه لازم جهت نوشتن خود انگیزه‌دهنده، می‌توانید از هر دانش‌آموز بخواهید که در منزل جمله‌های این تمرین را رونویسی نماید.

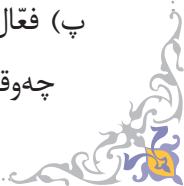
تمرین ۳:

هدف از این تمرین:

الف) درک مفاهیم نشان داده شده در تصویرها.

ب) درک شنیداری (گفتارخوانی)، بیان شفاهی و درک خوانداری

پ) فعال کردن ذهن دانش‌آموزان با استفاده از پرسش‌های اساسی درباره داستان «چه کسی، چه وقت، کجا، چه کار و چه مسئله‌ای»

ت) تشخیص عناصر آغازین داستان (شزمک) و مسئله داستان

ث) بیان شفاهی و درک خوانداری کلمه‌های (یک‌دفعه، ناگهان، اما و...) در شروع جمله مسئله داستان

ج) کامل کردن جاهای خالی با رونویسی عناصر آغازین داستان (شزمک) و مسئله داستان

چ) توجه به نمادکوه و سرواژه یا سرنام (شزمک) و حروف (آم) مربوط به سرواژه‌ی «آمحا» در حین انجام تمرین

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

آموزگار گرامی، از دانش‌آموزان بخواهید که به تصویرهای داستان شستن لباس خوب نگاه کنند سپس به نماد کوه و ویژگی‌های مطرح شده در آن که با رنگ‌های مختلف آمده، توجه نمایند و همزمان نام داستان را با هم بخوانید و ذهن دانش‌آموزان را با استفاده از پرسش‌های اساسی درباره داستان «چه کسی، چه وقت، کجا، چه کار و چه مسئله‌ای» فعال کنید و با آن‌ها گفت‌وگو کنید سپس با هدایت و راهنمایی شما و یادآوری عناصر قسمت‌های آغازین داستان و دومین بخش داستان که همان مسئله‌ی داستان می‌باشد متن داستان را با دقت بخوانند و درک کنند و با توجه به شکل نمادین کوه، عناصر داستان را تشخیص داده و در جاهای خالی رونویسی کنند. سپس یک‌باردیگر متن داستان را با صدای بلند برای دوستانشان بخوانند و بازگو کنند.

پاسخ‌های این تمرین به ترتیب زیر می‌باشد:

شخصیت اصلی داستان: زهرا

زمان داستان: یک روز پاییزی

مکان داستان: اتاقش

کاری که شخصیت اصلی داستان ابتدا انجام می‌دهد: نقاشی می‌کرد

مسئله داستان: ناگهان رنگ روی لباس زهرا ریخت و لباسش کثیف شد.

تمرین ۴:

هدف از این تمرین:

- الف) درک مفاهیم نشان داده شده در تصویرها.
- ب) یادآوری آموخته‌های پیشین؛ عناصر آغازین داستان (شزمک)
- پ) درک شنیداری (گفتار خوانی)، بیان شفاهی و درک خوانداری
- ت) درک شفاهی و خوانداری پرسش‌های اساسی مطرح شده درباره عناصر آغازین و مسئله داستان
- ث) پاسخ به پرسش‌های نوشته شده مرتبط با عناصر آغازین و مسئله داستان
- ج) توجه به بیان جمله‌هایی کوتاه، متناسب و زیبا برای داستان با استفاده از ابزارها و عوامل انسجام‌بخشی متن مانند حذف به قرینه لفظی مناسب و بیان جمله‌ای کوتاه برای داستان.
- چ) فراهم آمدن زمینه لازم برای بیان نوشتاری خودانگیزته.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

آموزگار گرامی، از هر دانش‌آموز بخواهید که به تصویرهای داستان محسن و درخت سیب دقت کند و به نام داستان و نماد کوه و ویژگی‌های مطرح شده در آن توجه نماید و با او گفت‌وگو کنید و با راهنمایی شما و یادآوری عناصر قسمت‌های آغازین داستان (شزمک) که با رنگ سیاه نوشته شده و دومین عنصر داستان (مسئله داستان) را که با رنگ قرمز در متن داستان آمده است را تشخیص داده و بخواند. سپس توجه او را به قسمت پایین متن مورد نظر و پرسش‌های اساسی که درباره چهار عنصر آغاز یک داستان و مسئله داستان، مطرح شده جلب نمایید و از او بخواهید که با توجه به متن و تصویرهای داده شده به پرسش‌ها پاسخ دهد و آن را با صدای بلند برای همکلاسی‌هایش بخواند و تعریف کند.

پاسخ‌های این تمرین به ترتیب زیر می‌باشد:

شخصیت(های) اصلی داستان چه کسی است؟ محسن

زمان داستان چه وقت است؟ صبح زود

مکان داستان کجا است؟ باغ

چه کاری شخصیت اصلی داستان ابتدا انجام داد؟ می‌خواست سیب بچیند برای همین از درخت بالا رفت

چه مسئله‌ای در داستان اتفاق افتاد؟ از بالای درخت افتاد و پایش درد گرفت.

تمرین ۵:

هدف از این تمرین:

الف) درک مفاهیم نشان داده شده در تصویرها.

ب) تشخیص عناصر آغازین داستان (شزمک) و مسئله داستان

پ) درک شنیداری (گفتار خوانی)، بیان شفاهی و درک خوانداری

ت) بیان شفاهی و درک خوانداری کلمه‌های (یک‌دفعه، ناگهان، اما و... .) در شروع جمله مسئله داستان

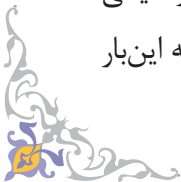
ث) پاسخ به پرسش‌های نوشته شده مرتبط با عناصر آغازین و مسئله داستان و رونویسی آن‌ها

ج) توجه به بیان جمله‌هایی کوتاه، متناسب و زیبا برای داستان با استفاده از ابزارها و عوامل انسجام‌بخشی متن مانند حذف به قرینه لفظی مناسب و بیان جمله‌ای کوتاه برای داستان، استفاده از ضمیر (او)

چ) فراهم آمدن زمینه لازم برای بیان نوشتاری خودانگیخته.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

آموزگار گرامی، از دانش‌آموزان بخواهید که به تصویرهای داستان پرخوری خوب دقت کنند سپس به نام داستان و نماد کوه و ویژگی‌های مطرح شده در آن، که با رنگ‌های مختلف آمده، توجه نمایند و با آن‌ها گفت‌وگو کنید. و این موضوع که هر داستان می‌تواند با جمله‌هایی مانند «یکی بود، یکی نبود، غیر از خدا هیچ‌کس نبود و...» شروع شود، تأکید کنید و همزمان متن داستان را که این بار

به طور کل به رنگ سیاه نوشته شده توجه کنند و آن را با هم بخوانید و با هدایت و راهنمایی شما دانش‌آموزان پرسش‌های اساسی که دربارهٔ چهارعنصر آغاز یک داستان و مسئله داستان مطرح شده جلب نمایند و از آن‌ها بخواهید که با توجه به متن و تصویرهای داده شده در تعامل با یکدیگر به پرسش‌ها پاسخ دهند و پاسخ‌ها را در متن پیدا کرده و رونویسی کنند. در پایان آن‌ها را با صدای بلند برای دوستانشان بخوانند و بازگو کنند.

پاسخ‌های این تمرین به ترتیب زیر می‌باشد:

شخصیت(های) اصلی داستان چه کسی است؟ **سنجاب کوچولو**

زمان داستان چه وقت است؟ **یک شب**

مکان داستان کجا است؟ **مهمانی**

چه کاری شخصیت اصلی داستان ابتدا انجام داد؟ **مقدار زیادی گردو و بادام خورد.**

چه مسئله‌ای در داستان اتفاق افتاد؟ **سنجاب کوچولو دلش درد گرفت.**

تمرین ۶:

هدف از این تمرین:

(الف) بیان شفاهی، درک خوانداری نام داستان و متن داستان احمد در مدرسه‌ی جدید

(ب) تشخیص عناصر آغازین داستان (شزمک) و مسئله داستان

(پ) وصل کردن عناصر آغازین داستان و مسئله داستان به عناوین داده شده

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

آموزگار گرامی، از دانش‌آموزان بخواهید که به نماد کوه و ویژگی‌های مطرح‌شده در آن که با رنگ‌های مختلف آمده، توجه نمایند و همزمان نام داستان و سپس متن داستان را با هم بخوانید و با هدایت و راهنمایی شما دانش‌آموزان عناصر قسمت‌های آغازین داستان (شزمک) و مسئله داستان را در متن داستان تشخیص داده و بیان کرده و بخوانند سپس توجه آن‌ها را به قسمت پایین متن مورد نظر و عبارت و جمله‌هایی که دربارهٔ چهار عنصر آغازین یک داستان و مسئله داستان مطرح

شده جلب نمایید و از آن‌ها بخواهید که با توجه به متن داستان داده شده، پاسخ‌ها را بیان کرده و بخوانند و با خطی به یکدیگر وصل نمایند و یک‌باردیگر داستان را با صدای بلند برای دوستانشان بخوانند و بازگو کنند.

*رونویسی کامل داستان و کشیدن نقاشی برای داستان به عنوان تکلیف منزل به کامل‌تر کردن فرایند یاددهی و یادگیری کمک می‌کند.

پاسخ‌های این تمرین به ترتیب زیر می‌باشد:

شخصیت (ها)ی اصلی داستان ..... احمد

زمان داستان ..... امسال

مکان داستان ..... مدرسه جدید

کاری که شخصیت اصلی داستان ابتدا انجام داد ..... امسال به مدرسه جدیدی می‌رود.

مسئله داستان ..... او هیچ دوستی در آنجا ندارد.

تمرین ۷ :

هدف از این تمرین:

(الف) درک شنیداری (گفتارخوانی)، بیان شفاهی و درک خوانداری

(ب) یادآوری آموخته‌های پیشین؛ عناصر آغازین داستان (شزمک)

(پ) درک خوانداری و بیان شفاهی نام داستان و متن داستان گم شدن در پارک

(ت) تکمیل جاهای خالی با رونویسی عناصر آغازین (شزمک) و مسئله داستان از روی متن داده شده

(ث) فراهم آمدن زمینه لازم برای بیان نوشتاری خودانگیخته و استفاده از ابزارهای انسجامی متن

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

آموزگار گرامی، از هر دانش‌آموز بخواهید که به نماد کوه و ویژگی‌های مطرح‌شده در آن که با

رنگ‌های مختلف آمده، توجه نماید و با او گفت‌وگو کنید، متن داستان و نام آن را با هم بخوانید و درباره داستان داده شده با او صحبت نمایید سپس با هدایت و راهنمایی شما عناصر داستان را تشخیص دهد و در قسمت پایین متن داده شده، در جلوی عناوین چهار عنصر آغازین یک داستان و مسئله داستان را با توجه به متن داستان گم شدن در پارک، پاسخ‌ها را بیان نموده و پیدا کرده و رونویسی کند. و در آخر داستان را با صدای بلند برای دوستانش بخواند و بازگو کند.

پاسخ‌های این تمرین به ترتیب زیر می‌باشد:

شخصیت (های) اصلی داستان: **سارا و تینا**

زمان داستان: **پنج‌شنبه**

مکان داستان: **پارک**

کاری که شخصیت (های) اصلی داستان در ابتدا انجام می‌دهند: **گردش رفتند**

مسئله‌ی داستان: **یک سگ به آن‌ها نزدیک شد**

تمرین ۸:

هدف از این تمرین:

الف) درک شنیداری (گفتارخوانی)، بیان شفاهی و درک خواننداری

ب) تشخیص چهار عنصر سازنده آغاز یک داستان «شخصیت، زمان، مکان و کار» و مسئله داستان

پ) درک خواننداری و بیان شفاهی نام داستان و متن داستان نیکی کردن

ت) کامل کردن جاهای خالی با استفاده از متن داستان مورد نظر و عناصر داستان

ث) فراهم آمدن زمینه لازم برای بیان نوشتاری خودانگیخته و استفاده از ابزارهای انسجامی متن

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

آموزگار گرامی، از دانش‌آموزان بخواهید که نام داستان را بخوانند و به نماد کوه و ویژگی‌های مطرح شده در آن که با رنگ‌های مختلف آمده، توجه نمایند و با آن‌ها گفت‌وگو کنید، سپس متن

داستان را با همیاری هم بخوانید و توضیح دهید و داستان آن را اجرا نمایید و توجه آن‌ها را به قسمت پایین متن مورد نظر و عناوین چهار عنصر آغازین یک داستان و مسئله‌ی داستان جلب نمایید و از آن‌ها بخواهید که با توجه به متن داستان داده شده، پاسخ‌ها را در جاهای خالی رونویسی کنند. و یک‌بار دیگر داستان را با صدای بلند برای دوستانشان بخوانند و بازگو کنند.

*رونویسی کامل داستان و کشیدن نقاشی برای داستان به عنوان تکلیف منزل به کامل‌تر کردن فرایند یاددهی و یادگیری کمک می‌کند.

پاسخ‌های این تمرین به ترتیب زیر می‌باشد:

شخصیت (های) اصلی داستان : **صادق و پدرش**

زمان داستان : **دیروز**

مکان داستان : **بازار**

کاری که شخصیت (های) اصلی داستان در ابتدا انجام می‌دهند: **کفش نو بخرند.**

مسئله داستان : **وقتی صادق کفش را پوشید، یک پسر فقیر با کفش پاره دید.**

درس چهارم

عنوان: عناصر داستان (۳): حل مسئله و آخر داستان

هدف: آشنایی دانش‌آموزان با درک مفهوم و کاربرد عناصر حل مسئله و آخر داستان و ترتیب و توالی آنها

انتظارات: در پایان درس از دانش‌آموزان انتظار می‌رود:

با خواندن هر داستان عناصر حل مسئله و آخر داستان و جایگاه آنها را در داستان تشخیص دهند.

دانش‌آموزان حل مسئله و آخر داستان را بازگو کنند و حل مسئله و آخر داستان را بنویسند (رونویسی).

وسایل: کارت نوشتاری، کارت تصویری، کتاب داستان و ...

جدول زمان بندی پیشنهادی

عنوان درس	زمان تدریس	هفته
عناصر داستان (۳) : حل مسئله و آخر داستان	۲ ساعت	هفته اول
عناصر داستان (۳) : حل مسئله و آخر داستان	۲ ساعت	هفته دوم
عناصر داستان (۳) : حل مسئله و آخر داستان	۲ ساعت	هفته سوم

نکته‌های دستوری:

از عوامل انسجام بخشی به متن ارجاع و حروف ربط هستند:

ارجاع به فرایندی اطلاق می‌شود که به واسطه آن، کلمه‌ای که خود فاقد معناست، مانند ضمیر «او»، برای معنا یافتن به کلمه دیگری در متن رجوع می‌کند یا در جمله «علی یک پرنده زخمی دید، او آن را برداشت و به خانه اش برد.»، ضمائر "او" و "آن" هر کدام به کلمه‌های علی و پرنده در جمله قبل ارجاع می‌دهد و از تکرار اسم‌ها و نازیبا شدن متن هم جلوگیری می‌کند.

حروف ربط عناصر زبانی‌ای هستند که نویسنده / گوینده به کار می‌برد تا فهم و تفسیر متن توسط خواننده را آسان تر سازند. مانند اَما، و، ... علی آمد اَما حسین نیامد. / او از درخت بالا رفت و سیب چید.

نکته‌های تدریس

*هر داستان باید چند بار در کلاس توسط معلم و دانش‌آموزان خوانده و تعریف شود. این کار به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا با موضوع داستان و عناصر داستان آشنا شوند. بازگویی مکرر داستان نیز شیوه بسیار مؤثری برای زنده و جذاب کردن داستان است و بازگویی و درک عناصر داستان را برای همه دانش‌آموزان راحت تر می‌کند.

* در آموزش و تدریس این درس در ابتدا عناصر آغازین و مسئله داستان یادآوری شود. پس از مرور آموزش‌های قبلی و اطمینان از درک و بیان عناصر آغازین و مسئله داستان، توجه دانش‌آموزان را به چگونگی حل مسئله و این که داستان چگونه پایان یافته است، جلب می‌کنیم و بدین ترتیب به شناسایی عناصر یا قسمت‌های دیگر یک داستان که همان «حل مسئله داستان» و «آخر داستان» است، هدایت می‌شوند.

* فرایند یاددهی و یادگیری باید در قالب پرسش و پاسخ صورت بگیرد بنابراین استفاده از پرسش واژه‌های «چه راه‌حلی برای حل مشکل در داستان پیدا شده است؟ او چگونه مشکل را حل کرد؟، آخر داستان یا پایان داستان چه می‌شود؟ و...» در تمام مدت آموزش حل مسئله و آخر داستان توصیه می‌شود.

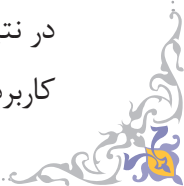
* هم‌معنایی کلمه‌ها و ترکیب‌های حل مسئله، حل مشکل، راه حل مسئله یا مشکل، آخر، پایان یا تمام شدن داستان را به دانش‌آموزان یادآور شوید.

* با استفاده از شیوه‌های مختلف مثل استفاده از فیلم، تصویر، نمایش عروسکی و... دانش‌آموزان را تشویق کنید که در فعالیت‌های کلاسی برای بازگو کردن داستان شرکت کنند و درباره حل مسئله و آخر داستان با یکدیگر گفت و گو کنند.

* در صورت توانایی دانش‌آموزان استفاده از آموخته‌های قبلی (رشاچک لب‌مش) در داستان‌گویی‌ها در جهت گسترش و طولانی کردن جمله‌های داستان و بسط آن استفاده شود.

* بهتر است مانند درس قبل در تعریف و خواندن داستان به نام داستان توجه شود. استفاده از جمله‌ها و عبارت‌هایی مانند «یکی بود، یکی نبود، غیر از خدا هیچ کس نبود»، «روزی بود، روزگاری بود» و... در شروع تعریف یک داستان تأکید شود.

* کلمه‌هایی مانند برای همین، بنابراین، در همان زمان، همان موقع و... می‌تواند، در صورت تناسب، برای شروع جمله / جمله‌های مربوط به بخش حل داستان، و کلمه‌هایی مانند در آخر، در پایان، در نتیجه و... در ابتدای جمله/جمله‌های مربوط به آخر داستان، مورد استفاده قرار گیرد، پس کاربرد آن‌ها را به دانش‌آموزان آموزش دهید.

* لازم است جایگاه درست عناصر حل مسئله و آخر داستان برای دانش‌آموزان با تأکید بیانی و رنگ‌های مختلف هنگام نوشتن برجسته شوند. به این ترتیب دانش‌آموزان متوجه می‌شوند که در هر داستان، مسئله (مشکل) را شخصیت‌ها حل می‌کنند و داستان به پایان می‌رسد.

* برای دریافت بهتر دانش‌آموزان در شناسایی جایگاه عناصر حل مسئله و آخر داستان از رنگ آبی و بنفش در متن کمک گرفته شود. سعی شود در تصویر هر داستان نیز حل مسئله و آخر داستان به وضوح گنجانده شوند. تا بتوانید با توجه به تصویر و با پرسش و پاسخ دانش‌آموزان را برای درک و یافتن پاسخ راهنمایی کنید.

* در تدریس باید حل مسئله و آخر داستان، علاوه بر بیان شفاهی به صورت نوشتاری هم ارائه شود. یعنی روی تابلو نوشته شوند یا به صورت «کارت نوشتاری» و به صورت رنگی به دانش‌آموزان نشان داده شود.

* در مراحل اول تدریس لازم است، متن داستان‌ها همراه با تصویرهای آن در اختیار دانش‌آموزان قرار بگیرد. زیرا درک عناصر حل مسئله و آخر داستان همراه با تصویر بهتر صورت می‌گیرد. پس از اطمینان از درک مفهوم و کاربرد این عناصر در داستان توسط دانش‌آموز می‌توانید در مراحل بعدی آموزش جهت مشخص کردن عناصر داستان فقط از متن داستان بدون تصویر برای تمرین به روش‌های مختلف استفاده شود.

* توجه به متن داستان و انسجام آن به دلیل کاربرد ابزارهای انسجامی مناسب به دانش‌آموزان نشان و مورد تأکید قرار گیرد.

* در تدریس‌ها ابتدا هر فعالیت با همراهی شما انجام می‌شود، سپس با راهنمایی شما، دانش‌آموزان در تعامل با یکدیگر فعالیت موردنظر را اجرا کنند. انجام پرسش و پاسخ در ارتباط دوفره دانش‌آموزان به صورت شفاهی و بعد از تعریف یا خواندن متن داستان توصیه می‌شود.

* توجه دانش‌آموزان را به سر واژه «آمحا» جلب کنید و با چگونگی استفاده از آن برای یادآوری عناصر داستانی آشنایشان کنید.

* در انجام تمرین‌ها و برای مشخص کردن عناصر داستان، از دانش‌آموزان بخواهید ابتدا به صورت

شفاهی و یا با استفاده از مهارت خوانداری به پرسش و پاسخ با یکدیگر بپردازند، سپس پاسخ پرسش‌ها را بنویسند و عناصر داستان «آمحا» را مشخص کنند. بعد از پاسخ به پرسش‌ها در تمرین‌ها و نوشتن آن‌ها، بازگویی داستان از دانش‌آموزان خواسته شود و بر توالی و ویژگی‌های انسجامی داستان تأکید گردد.

* توانایی‌های درکی و بیانی دانش‌آموزان، متناسب با میزان آسیب شنوایی و... آن‌ها است. در اجرای فعالیت‌ها حداکثر توانایی‌های درکی و بیانی (کلامی و غیر کلامی) آن‌ها را در نظر داشته باشید.

* در فرایند یاددهی و یادگیری این درس هم در ابتدا درک و سپس بیان، اول مهارت‌های شفاهی (شنیدن و سخن گفتن) و سپس مهارت‌های نوشتاری (خواندن و نوشتن) اولویت‌بندی می‌شوند.

پیشنهادهایی برای تدریس

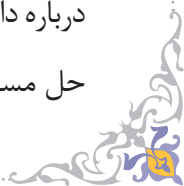
برای اجرای فرایند یاددهی - یادگیری این درس می‌توانید از فعالیت‌های متنوع زیر استفاده کنید:

* معلم از کتاب‌های داستان ساده یا داستان‌های تصویری برای اجرای فرایند یاددهی - یادگیری استفاده می‌نماید. در تعامل با دانش‌آموزان داستانی آشنا و مورد علاقه آن‌ها انتخاب می‌کند و دانش‌آموزان را با نام داستان آشنا می‌کند. ضمن اجرای مراحل داستان گویی، معلم در تعامل با دانش‌آموزان آن را برای دیگران تعریف می‌نماید. لازم است دانش‌آموزان با دقت توجه کنند تا آن‌ها نیز بتوانند درباره آن داستان صحبت کنند و داستان را در کلاس بازگو کنند.

* معلم پس از مرور آموزش‌های قبلی و اطمینان از درک و بیان عناصر آغازین داستان و مسئله داستان، شکل نمادین و کارت نوشتاری حل مسئله داستان و آخر داستان را که از قبل آماده کرده است، به دانش‌آموزان نشان می‌دهد و پرسش‌هایی مرتبط با حل مسئله داستان و آخر داستان از دانش‌آموزان می‌پرسد. برای درک بهتر، پرسش‌ها را روی تابلو می‌نویسد و به این ترتیب با جلب توجه دانش‌آموزان به این عناصر، آن‌ها را برای دادن پاسخ مناسب هدایت می‌کند.

درباره داستان مهمان ناخوانده پرسش‌های مناسب به این شکل است:

حل مسئله در داستان چگونه بود؟ حیوانات در خانه‌ی مادر بزرگ را زدند و به داخل خانه رفتند.

خودشان را خشک کردند، غذا خوردند و خوابیدند.

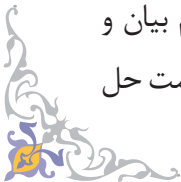
آخر داستان چه شد؟ آن‌ها تصمیم گرفتند از آن به بعد با مادر بزرگ زندگی کنند.

* در مرحله بعد توجه دانش‌آموزان را به شکل نمادین عناصر داستان جلب نمایید و به آن‌ها بگویید تا درک کنند هر داستانی از قسمت‌هایی تشکیل می‌شود. به حروف (آم) برای عناصر آغاز داستان و مسئله‌ی داستان (سرواژه «آمحا») در شکل نمادین اشاره شود. پس از مرور و مشخص کردن عناصر آغازین و مسئله داستان، توجه دانش‌آموزان را به چگونگی حل مسئله و این‌که داستان چگونه پایان یافته است، جلب کنید. همراه با پرسش و پاسخ که حل مسئله در داستان چگونه است؟ آخر داستان چه شد؟ به درک و دریافت دانش‌آموزان از وجود و به‌کارگیری قسمت مربوط به «حل مسئله داستان» و «آخر داستان» کمک کنید.

بدین ترتیب عناصر یا قسمت‌های دیگر یک داستان که همان «حل مسئله داستان» و «آخر داستان» است، به دانش‌آموزان معرفی می‌شود. در صورت توانایی دانش‌آموزان، حروف (حا) برای حل مسئله داستان و آخر داستان به آن‌ها معرفی شود و چگونگی شکل‌گیری سرواژه‌ی آمحا و استفاده از آن برای یادآوری عناصر و اجزای داستان، برایشان توضیح داده می‌شود.

* برای تمرین و تثبیت یادگیری دانش‌آموزان را راهنمایی کنید همان داستانهای تکراری قبل و در صورت توانایی دانش‌آموزان داستانهای جدید را در کلاس تعریف کنند و با توجه به عناصر آغازین، مسئله، حل مسئله و آخر داستان با یکدیگر پرسش و پاسخ انجام دهند.

* یک داستان را انتخاب کنید و از دانش‌آموزان بخواهید به تصویرها نگاه کنند. داستان را با توجه به تصویرها همراه با دانش‌آموزان بخوانند و به شکل نمادین همه عناصر از جمله «قسمت حل مسئله و آخر داستان» که در متن به رنگ آبی و بنفش نوشته‌اید توجه کنند. پس از یادآوری عناصر آغازین و مسئله‌ی داستان با پرسش و پاسخ درباره چگونگی حل مسئله و این‌که چه راه‌حلی برای حل مشکل در داستان پیدا شده و آخر داستان چه می‌شود، به درک و دریافت دانش‌آموزان کمک کنید. توجه دانش‌آموزان را به عناصر داستان جلب کنید. هنگام بیان و خواندن داستان بر روی آن قسمت‌ها تأکید کنید و از درک و دریافت دانش‌آموزان از قسمت حل

مسئله و آخر داستان مطمئن شوید. سپس از دانش آموزان بخواهید کادرهای خالی مربوط به عناصر داستان را روی تابلوی کلاس کامل کنند. رونویسی داستان (در صورت امکان چندرنگ نویسی عناصر داستان مطابق نوشتار کتاب) به عنوان تکلیف توصیه می شود.

*معلم با دانش آموزان داستانی را با توجه به تصویرها تعریف کنند و متن داستان را بخوانند. معلم با دانش آموزان و سپس دانش آموزان با یکدیگر به صورت شفاهی با پرسش و پاسخ هایی درباره عناصر داستان این که چه کسی، چه زمانی، کجا، چه کاری در ابتدای داستان انجام می دهد، چه مسئله ای رخ می دهد، شخصیت داستان آن را چگونه حل می کند و چه اتفاقی در آخر داستان می افتد، از قسمت های مختلف داستان آگاه شوند. بعد از آن پرسش هایی درباره عناصر داستان روی تابلو نوشته شود. به دانش آموزان فرصت دهید تا پرسش ها را بخوانند و مطمئن شوید سؤال ها را درک کرده اند. به شکل نمادین، عناصر داستان «آمحا» توجه نمایند. در نهایت برای نوشتن پاسخ پرسش ها را با توجه به متن در دفترشان راهنمایی شوند.

*یک داستان کوتاه را انتخاب کنید. متن داستان را در اختیار دانش آموزان قرار دهید تا آن را با دقت بخوانند. کارت های نوشتاری به نام عناصر آغازین «شخصیت اصلی داستان، زمان، مکان، کار»، مسئله، حل مسئله و آخر داستان تهیه کنید. کارت های دیگری از جمله ها و عبارات های مربوط به عناصر داستان «آمحا» با توجه به متن داستان آماده کنید. همه این کارت ها را به دانش آموزان بدهید و از آن ها بخواهید با توجه به متن داستان کارت هایی که به هم مربوط هستند را در کنار هم قرار دهند.

* متن یک داستان را در اختیار دانش آموزان قرار دهید. سپس از هر دانش آموز بخواهید تا متن داستان را با دقت بخواند. به دانش آموزان این فرصت را بدهید که داستان را برای یکدیگر تعریف کنند و درباره عناصر داستان با هم گفت و گو کنند. پس از اطمینان از درک مفهوم آن با توجه به متن داستان عناصر آغازین «شخصیت اصلی داستان، زمان، مکان، کار»، مسئله، حل مسئله و آخر داستان را در دفترشان مشخص کرده و بنویسند.

دانستنی‌های معلّم: تمرین‌های کتاب درسی زبان آموزی، جمله‌سازی و نگارش

همکار گرامی برای حل تمرین‌های درس چهارم رعایت نکته‌های زیر ضروری می‌باشد:

* همکار گرامی برای اجرای بهتر فرایند یاددهی و یادگیری و تسهیل در امر یادگیری دانش آموزان، به هم‌معنایی کلمه‌ها و ترکیب‌های حل مسئله یا حل مشکل، راه‌حل مسئله یا مشکل، آخر یا پایان یا تمام شدن داستان را به دانش‌آموزان یادآوری نمایید.

* لازم به ذکر است که نماد کوه و سرواژه یا سرنام (آمحا) برای کمک به یادآوری عناصر سازنده داستان، ترتیبشان و همچنین برای به‌خاطر سپاری بهتر دانش آموزان استفاده می‌گردد و هر حرف این سر واژه به آن‌ها کمک می‌کند تا یکی از عناصر داستان؛ آغاز، مسئله، حل مسئله و آخر داستان را به شکل پشت‌سرهم و منظم به یاد آورند.

* آموزگار گرامی در حین آموزش و تدریس به دانش‌آموز/دانش‌آموزان کلاس خود، حتماً توجه آن‌ها را به جمله حل مسئله که به رنگ قرمز و همچنین جمله آخر داستان که در داخل متن داستان‌های درس چهارم با رنگ بنفش نوشته شده جلب نمایید تا دانش‌آموزان آن‌ها را به خوبی یاد بگیرند.

* کلمه‌هایی مانند بعد، بنابراین، در همان زمان، همان موقع و... که می‌توانند، در صورت تناسب، برای شروع جمله / جمله‌های مربوط به بخش حل داستان، و کلمه‌هایی مانند در آخر، در پایان، در نتیجه و... در ابتدای جمله / جمله‌های مربوط به آخر داستان، مورد استفاده قرار گیرد، پس توجه دانش‌آموزان را به کاربرد آن‌ها در متن داستان جلب کنید.

باهم بیاموزیم

هدف از این تمرین:

الف) یادآوری آموخته‌های پیشین؛ عناصر آغازین و مسئله‌ی داستان

ب) سازمان‌دهی تفکر برای تمرکز، درک مفهوم و کاربرد و بیان شفاهی سومین عنصر داستان (حل مسئله) و چهارمین عنصر (آخر داستان) با تشخیص جایگاه آن‌ها به ترتیب و با تأکید بیانی

بر رنگ‌های آبی و بنفش عناصر در شکل نمادین و نوشتاری

(پ) فعال کردن ذهن دانش‌آموزان با استفاده از پرسش‌های اساسی و مرتبط با عناصر داستان به ویژه بخش‌های حل مسئله و آخر داستان

(ت) آشنایی با چگونگی به‌خاطر سپاری و یادآوری عناصر داستان و ترتیبشان با کمک نمادکوه و شکل‌گیری (حرف «آ» ابتدای آغاز داستان و حرف «م» ابتدای عبارت مسئله داستان، حرف «ح» ابتدای حل مسئله و حرف «آ» ابتدای آخر داستان در سرواژه یا سرنام «آمحا»

(ث) توجه به نام داستان و نحوه به‌کارگیری جمله‌هایی مانند «یکی بود، یکی نبود، غیر از خدا هیچ‌کس نبود و...» در شروع داستان

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

آموزگار گرامی، شرح فعالیت‌تی که در این تمرین آمده‌است را در ادامه پیشنهادهایی برای تدریس کتاب معلم (راهنمای تدریس) در کلاس با دانش‌آموزان خود اجرا نمایید و علاوه بر جمله‌هایی که با هم برای داستان مهمان ناخوانده با تأکید بر یادآوری عناصر آغازین و مسئله‌ی داستان بیان می‌کنید، این بار توجه دانش‌آموزان را به چگونگی حل مسئله و این‌که داستان چگونه پایان یافته است، جلب نموده و جمله‌هایی را با هم درباره‌ی این موضوع، بیان نمایید. همچنین حروف (آمحا) که بر روی نمادکوه آمده است و یادآور عناصر داستان هستند، را با دانش‌آموزان بیان نمایید و بر آن تأکید کنید و همزمان می‌توانید از کارت‌های نوشتاری استفاده نمایید.

تمرین ۱: ببینید، بشنوید و بگویید

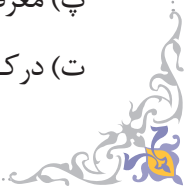
هدف از این تمرین:

(الف) درک مفاهیم نشان داده شده در تصویرها.

(ب) یادآوری آموخته‌های پیشین؛ عناصر آغازین و مسئله‌ی داستان

(پ) معرفی سومین و چهارمین عنصر سازنده یک داستان «حل مسئله و آخر داستان»

(ت) درک شنیداری (گفتارخوانی) و بیان شفاهی عناصر حل مسئله و آخر داستان

ث) سازمان‌دهی تفکر برای تمرکز، درک مفهوم و کاربرد و بیان شفاهی سومین عنصر داستان (حل مسئله) و چهارمین عنصر (آخر داستان) با تشخیص جایگاه آن‌ها به ترتیب و با تأکید بیانی بر رنگ‌های آبی و بنفش آن عناصر در شکل نمادین و نوشتاری آن‌ها

ج) فعال کردن ذهن دانش‌آموزان با استفاده از پرسش‌های اساسی و مرتبط با عناصر داستان (چ) آشنایی با چگونگی به‌خاطر سپاری و یادآوری عناصر داستان و ترتیبشان با کمک نمادکوه و شکل‌گیری سرواژه یا سرنام «آمحا»

ح) توجه به نحوه به‌کارگیری جمله‌هایی مانند «یکی بود، یکی نبود، غیر از خدا هیچ‌کس نبود و...» در شروع هر داستان

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

برای انجام صحیح این تمرین به همراه دانش‌آموزان، مطابق با شرح داده شده ذیل همین تمرین در کتاب درسی عمل نمایید.

همچنین برای سهولت در اجرای این تمرین بهتر است کارت نوشتاری و کپی از تصویر داده شده در صفحه موردنظر را از قبل آماده کرده، آن را به کلاس بیاورید و در اختیار دانش‌آموزان قرار دهید تا با راهنمایی و هدایت شما ضمن تشخیص هر کدام از عناصر سازنده داستان، جمله‌هایی با تأکید بر کاربرد عناصر حل مسئله داستان و آخر یا پایان داستان بیان کنند همچنین حروف (آمحا) که بر روی نمادکوه آمده است را با دانش‌آموزان بیان نمایید و بر آن تأکید کنید و همزمان از کارت‌های نوشتاری استفاده نمایید.

* بیان نوشتاری در این تمرین مدنظر نیست.

پاسخ این تمرین می‌تواند به ترتیب زیر باشد:

پاکیزگی

یکی بود، یکی نبود، غیر از خدا هیچ‌کس نبود علی عصر یک روز پاییزی در پارک موز خورد اما آشغال موز خود را بر روی زمین انداخت. در همان موقع آقای رفتگر او را صدا زد، علی آشغال موز خود را

از روی زمین برداشت و داخل سطل آشغال انداخت. در آخر علی تصمیم گرفت که دیگر آشغال بر روی زمین نریزد.

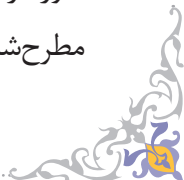
تمرین ۲:

هدف از این تمرین:

- الف) درک مفاهیم نشان داده شده در تصویرها.
- ب) درک شنیداری (گفتارخوانی)، بیان شفاهی و درک خوانداری
- پ) یادآوری آموخته‌های پیشین؛ عناصر آغازین و مسئله داستان
- ت) معرفی عناصر حل مسئله و آخر داستان و توجه به رنگ‌های آبی و بنفش آن‌ها
- ث) فعال کردن ذهن دانش‌آموزان با استفاده از پرسش‌های اساسی و مرتبط با عناصر داستان
- ج) آشنایی با چگونگی به‌خاطر سپاری و یادآوری عناصر داستان و ترتیبشان با کمک نمادکوه و شکل‌گیری سرواژه یا سرنام «آمحا»
- چ) درک و مفهوم و کاربرد کلمه‌هایی مانند برای همین، بنابراین، در همان زمان، همان موقع و... که می‌توانند، در صورت تناسب، برای شروع جمله/ جمله‌های مربوط به بخش حل داستان، و کلمه‌هایی مانند در آخر، در پایان،
- در نتیجه و... در ابتدای جمله/ جمله‌های مربوط به آخر داستان بیایند.
- ح) فراهم آمدن زمینه مناسب جهت درک خوانداری و بیان نوشتاری متناسب با توانایی و میزان آسیب‌شنوایی هر دانش‌آموز و بیان جمله‌هایی کوتاه، متناسب و زیبا برای داستان با استفاده از ابزارها و عوامل انسجام‌بخشی متن.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

آموزگار گرامی، از دانش‌آموزان بخواهید که به تصویرهای داستان آتش‌سوزی و نماد کوه و ویژگی‌های مطرح‌شده در آن و سرواژه (آمحا) که با رنگ‌های مختلف آمده و نام داستان مورد نظر، توجه نمایند.

و مرحله به مرحله از پرسش‌های اساسی « شخصیت یا شخصیت‌های اصلی داستان چه کسی یا کسانی هستند؟ زمان داستان چه وقت است؟ مکان داستان کجا است؟ چه کاری شخصیت اصلی داستان ابتدا انجام داد؟ چه مسئله‌ای در داستان اتفاق افتاد؟ حل مسئله در داستان چگونه بود؟ آخر داستان چه شد؟ » استفاده نمایید و با دانش‌آموزان گفت‌وگو کنید تا با هدایت و راهنمایی شما و با یادآوری عناصر آغاز و مسئله داستان دربارهٔ چگونگی حل مسئله و راه‌حل‌های آن و آخر داستان را بیان نمایند سپس با هم متن داستان را بخوانید و در حین آموزش و خواندن متن داستان، تأکید بیشتری بر روی جمله‌های قسمت حل مسئله و آخر داستان و رنگ‌های آبی و بنفش آن‌ها نمایید تا کاملاً آن‌ها را بیاموزند و درک کنند.

*همکار گرامی، برای ایجاد زمینه لازم جهت نوشتن خود انگیزته، می‌توانید از هر دانش‌آموز بخواهید که در منزل جمله‌های این تمرین را رونویسی نماید.

تمرین ۳:

هدف از این تمرین:

(الف) یادآوری آموخته‌های پیشین؛ عناصر آغازین و مسئله‌ی داستان

(ب) درک مفاهیم نشان داده شده در تصویرها.

(پ) درک شنیداری (گفتارخوانی)، بیان شفاهی و درک خوانداری

(ت) تشخیص عناصر حل مسئله و آخر داستان

(ث) کامل کردن جاهای خالی با رونویسی عناصر آغازین مسئله، حل مسئله و آخر داستان

(ج) توجه به نمادکوه و سرواژه یا سرنام (شزمک) و حروف (آم) مربوط به سرواژه‌ی «آمحا» در حین

انجام تمرین

(چ) بیان شفاهی و درک خوانداری کلمه‌هایی که می‌توانند در شروع جمله / جمله‌های حل مسئله و

آخر داستان بیابند، مانند در پایان و ... .

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

آموزگار گرامی، از دانش‌آموزان بخواهید که به تصویرهای داستان شستن لباس خوب نگاه کنند سپس به نماد کوه و ویژگی‌های مطرح‌شده در آن و سرواژه (آمحا) که با رنگ‌های مختلف آمده، توجه نمایند و در ابتدا نام داستان را باهم بخوانید و ذهن دانش‌آموزان را با استفاده از پرسش‌های اساسی و مرتبط درباره داستان «چه کسی، چه وقت، کجا، چه کار و چه مسئله‌ای، حل مسئله چگونه بود؟ و آخر داستان چه شد؟» فعال نمایید و با آن‌ها به گفت‌وگو بپردازید. سپس با هدایت و راهنمایی شما و یادآوری عناصر قسمت‌های آغازین و مسئله داستان عناصر پایانی داستان را که همان حل مسئله و آخر داستان می‌باشد را توضیح داده و همزمان متن داستان را با دقت و با هدایت شما بخوانند و درک کنند و با توجه به شکل نمادین کوه و متن داستان مورد نظر، عناصر داستان را تشخیص داده و در جاهای خالی رونویسی کنند. سپس یک‌بار دیگر متن داستان را با صدای بلند برای دوستانشان بخوانند و بازگو کنند.

پاسخ‌های این تمرین به ترتیب زیر می‌باشد:

شخصیت اصلی داستان : زهرا

زمان داستان : یک روز پاییزی

مکان داستان: اتاقش

کاری که شخصیت اصلی داستان ابتدا انجام می‌دهد: نقاشی می‌کرد

مسئله داستان : ناگهان رنگ روی لباس زهرا ریخت و لباسش کثیف شد.

حل مسئله داستان : زهرا لباسش را شست و روی بند پهن کرد.

آخر داستان : در پایان لباس او تمیز و خشک شد.

تمرین ۴ :

هدف از این تمرین:

الف) درک مفاهیم نشان داده شده در تصویرها.

(ب) یادآوری آموخته‌های پیشین؛ عناصر آغازین و مسئله‌ی داستان

(پ) درک شنیداری (گفتارخوانی)، بیان شفاهی و درک خوانداری

(ت) درک شفاهی و خوانداری پرسش‌های اساسی مطرح شده درباره عناصر داستان

(ث) پاسخ به پرسش‌های نوشته شده مرتبط با عناصر داستان

(ج) توجه به بیان جمله‌هایی کوتاه، متناسب و زیبا برای داستان با استفاده از ابزارها و عوامل

انسجام‌بخشی متن مانند حذف به قرینه لفظی مناسب و بیان جمله‌هایی کوتاه برای داستان،

استفاده از ضمیر به جای تکرار اسم و ...

(چ) بیان شفاهی و درک خوانداری کلمه‌هایی که می‌توانند در شروع جمله/ جمله‌های حل مسئله و

آخر داستان بیایند، مانند آن به بعد و ...

(ح) فراهم آمدن زمینه لازم برای بیان نوشتاری خودانگیزخته.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

آموزگار گرامی، از هر دانش‌آموز بخواهید که به تصویرهای داستان محسن و درخت سیب دقت

کند و به نام داستان، نماد کوه و ویژگی‌های مطرح شده در آن و سرواژه (آمحا) توجه نماید و با او

گفت‌وگو کنید و با هدایت شما و یادآوری عناصر قسمت‌های آغاز و مسئله‌ی داستان که با رنگ سیاه

نوشته شده و عناصر حل مسئله و آخر داستان را که با رنگ آبی و بنفش در متن داستان آمده است

را تشخیص داده و بخواند. سپس توجه او را به قسمت پایین متن مورد نظر و پرسش‌های اساسی

که درباره عناصر داستان، مطرح شده جلب نمایید و از او بخواهید که با توجه به متن و تصویرهای

داده شده پرسش‌ها را بخواند و پاسخ آن‌ها را از متن مورد نظر پیدا کرده، بخواند و رونویسی نماید

سپس آن را با صدای بلند برای همکلاسی‌هایش بازگو نماید و داستان محسن و درخت سیب را

بک‌بار دیگر تعریف کند.

پاسخ‌های این تمرین به ترتیب زیر می‌باشد:

شخصیت (های) اصلی داستان چه کسی است؟ **محسن**

زمان داستان چه وقت است؟ صبح زود

مکان داستان کجا است؟ باغ

شخصیت اصلی داستان در ابتدا چه کاری انجام داد؟ می‌خواست سیب بچیند برای همین از درخت بالا رفت.

چه مسئله‌ای در داستان اتفاق افتاد؟ از بالای درخت افتاد و پایش درد گرفت.

حل مسئله در داستان چگونه بود؟ پدرش با عجله او را به بیمارستان برد و دکتر پایش را درمان کرد.

آخر داستان چه شد؟ محسن تصمیم گرفت دیگر هیچ وقت از درخت بالا نرود.

تمرین ۵ :

هدف از این تمرین:

(الف) درک مفاهیم نشان داده شده در تصویرها.

(ب) تشخیص عناصر آغازین داستان (شزمک)، مسئله، حل مسئله و آخر داستان

(پ) درک شنیداری (گفتار خوانی)، بیان شفاهی و درک خوانداری

(ت) بیان شفاهی و درک خوانداری کلمه‌های (بعد، در آخر و ...) در شروع جمله‌های مربوط به عناصر داستان

(ث) پاسخ به پرسش‌های نوشته شده مرتبط با عناصر آغازین داستان (شزمک)، مسئله، حل مسئله و آخر داستان و رونویسی آن‌ها

(ج) توجه به بیان جمله‌هایی کوتاه، متناسب و زیبا برای داستان با استفاده از ابزارها و عوامل انسجام‌بخشی متن مانند حذف به قرینه لفظی مناسب و بیان جمله‌هایی کوتاه برای داستان، استفاده از ضمیر (او)

(چ) فراهم آمدن زمینه لازم برای بیان نوشتاری خودانگیزته.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

آموزگار گرامی، از دانش‌آموزان بخواهید که به تصویرهای داستان پرخوری خوب دقت کنند سپس نام داستان را بخوانند و به نماد کوه و ویژگی‌های مطرح‌شده در آن توجه نمایند و با آن‌ها گفت‌وگو کنید. متن داستان را که این بار به طور کل به رنگ سیاه نوشته شده توجه کنند و نمایش آن را با هم اجرا نموده و از روی متن داستان بخوانید و با راهنمایی شما، دانش‌آموزان پرسش‌های اساسی که دربارهٔ چهارعنصر آغاز یک داستان، مسئله، حل مسئله و آخر داستان مطرح شده جلب نمایند و از آن‌ها بخواهید که با توجه به متن و تصویرهای داده شده در تعامل با یکدیگر به پرسش‌ها پاسخ دهند و پاسخ‌ها را در متن پیدا کرده و بخوانند و در جاهای خالی داده شده، رونویسی کنند. در پایان آن‌ها را با صدای بلند برای دوستانشان بخوانند و بازگو کنند.

پاسخ‌های این تمرین به ترتیب زیر می‌باشد:

شخصیت(های) اصلی داستان چه کسی است؟ **سنجاب کوچولو**

زمان داستان چه وقت است؟ **یک شب**

مکان داستان کجا است؟ **مهمانی**

شخصیت اصلی داستان ابتدا چه کاری انجام داد؟ **مقدار زیادی گردو و بادام خورد.**

چه مسئله‌ای در داستان اتفاق افتاد؟ **سنجاب کوچولو دلش درد گرفت.**

حل مسئله در داستان چگونه بود؟ **مادرش او را به بیمارستان برد. دکتر به سنجاب کوچولو دارو داد.**

آخر داستان چه شد؟ **سنجاب کوچولو حالش خوب شد و تصمیم گرفت دیگر پر خوری نکند.**

تمرین ۶:

هدف از این تمرین:

الف) درک شنیداری (گفتارخوانی)، بیان شفاهی و درک خوانداری

ب) تشخیص عناصر آغاز مسئله، حل مسئله و آخر داستان.

پ) درک خوانداری و بیان شفاهی نام داستان و متن داستان گم شدن در پارک

ت) تکمیل جاهای خالی با رونویسی عناصر داستان از روی متن داده شده

ث) توجه به کلمه‌هایی که در ابتدای جمله‌های مربوط به عناصر داستان می‌آیند و متن داستان را زیباتر و منسجم‌تر می‌کنند.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

آموزگار گرامی، از هر دانش‌آموز بخواهید که به نماد کوه و ویژگی‌های مطرح‌شده در آن و سر واژه (آمحا) توجه نماید و با او گفت‌وگو کنید، نام داستان را بیان نموده و آن را بخوانید. سپس درباره داستان داده شده با او گفت‌وگو نمایید و همزمان با هم متن داستان موردنظر را بخوانید و با هدایت و راهنمایی شما عناصر داستان را تشخیص داده و در قسمت زیر متن داده شده، در داخل کادرهایی که در آن فقط عناوین عناصر داستان نوشته شده، پاسخ‌ها را بنویسند و در آخر داستان را با صدای بلند برای دوستانش بخواند و بازگو کند.

پاسخ‌های این تمرین به ترتیب زیر می‌باشد:

شخصیت (های) اصلی داستان: **سارا و تینا**

زمان داستان: **پنج‌شنبه**

مکان داستان: **پارک**

کاری که شخصیت (های) اصلی داستان در ابتدا انجام می‌دهند: **گردش رفتند**

مسئله داستان: **یک سنگ به آن‌ها نزدیک شد آن‌ها فرار کردند ولی گم شدند.**

حل مسئله در داستان چگونه بود؟ **مادر سارا و تینا دنبالشان گشت و آن‌ها را پیدا کرد.**

آخر داستان چه شد؟ **همه به خانه رفتند.**

تمرین ۷:

هدف از این تمرین:

الف) بیان شفاهی، درک خوانداری نام داستان و متن داستان احمد در مدرسه‌ی جدید
ب) درک شنیداری (گفتارخوانی)، بیان شفاهی، درک خوانداری و تشخیص عناصر داستان
پ) وصل کردن عناصر داستان به جمله‌های مرتبط با هر کدام
ت) توجه به کلمه‌هایی که در ابتدای جمله‌های مربوط به عناصر داستان می‌آیند و متن داستان را زیباتر و منسجم‌تر می‌کنند.

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

آموزگار گرامی، از هر دانش‌آموز بخواهید که به نماد کوه و ویژگی‌های مطرح‌شده در آن و سرواژه (آمحا) توجه نماید و نام داستان را بخواند. سپس متن داستان را با هم بخوانید و از او بخواهید تا عناوین عناصر داستان و جمله‌های داخل کادرهای پایین را بخواند و درک نماید. سپس با هدایت شما جمله‌هایی را که درباره‌ی عناصر داستان مطرح شده را به عناوین عناصر داستان با خطی به هم وصل نماید و در پایان کار یک‌باردیگر داستان را با صدای بلند برای دوستانش بخواند و بازگو کند. پاسخ‌های این تمرین به ترتیب زیر می‌باشد:

آغاز داستان ..... احمد امسال به مدرسه‌ی جدیدی می‌رود.

مسئله داستان ..... او هیچ دوستی در آنجا ندارد.

حل مسئله ..... وقتی به مدرسه می‌رسد به بچه‌ها لبخند بزند و سلام کند.

آخر داستان ..... او می‌تواند با بچه‌ها دوست شود و با آن‌ها بازی کند.

تمرین ۸:

هدف از این تمرین:

الف) درک شنیداری (گفتارخوانی)، درک خوانداری و بیان شفاهی نام داستان و متن آن

ب) درک خوانداری و نوشتاری و تشخیص عناصر سازنده‌ی داستانِ خرس کوچولو
 پ) کامل کردن جاهای خالی با توجه متن داستان مورد نظر و عناصر داستان
 ت) توجه به کلمه‌هایی که در ابتدای جمله‌های مربوط به عناصر داستان می‌آیند و متن داستان را
 زیباتر و منسجم‌تر می‌کنند.

ث) فراهم‌آمدن زمینه لازم برای بیان نوشتاری خودانگیخته و استفاده از ابزارهای انسجامی متن
برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

آموزگار گرامی، از دانش‌آموزان بخواهید که نام داستان را بخوانند. سپس به نماد کوه و ویژگی‌های
 مطرح شده در آن توجه نمایند و با آن‌ها گفت‌وگو کنید، سپس متن داستان را با همیاری هم
 بخوانید و توضیح دهید و نمایش داستان خرس کوچولو را در کلاس اجرا نمایید و توجه آن‌ها را به
 کادرهای داده شده جلب کرده و از آن‌ها بخواهید که با توجه به متن خرس کوچولو و عناصر داستان،
 جاهای خالی داخل هر کادر را با توجه به متن داده شده، پاسخ داده و رونویسی نمایند و در آخر
 یک‌بار دیگر داستان را با صدای بلند برای همکلاسی‌هایشان بخوانند و بازگو کنند.
 پاسخ‌های این تمرین به ترتیب زیر می‌باشد:

آغاز داستان: **خرس کوچولو در یک روز گرم تابستان در جنگل کندوی عسلی دید.**
 مسئله داستان: **می‌خواست عسل بخورد. دستش را داخل کندو کرد. یک‌دفعه همه‌ی
 زنبورها به او حمله کردند و نیشش زدند.**

حل مسئله داستان: **خرس کوچولو به طرف رودخانه فرار کرد و داخل آب پرید.**
 آخر مسئله داستان: **زنبورها رفتند و خرس کوچولو از آب بیرون آمد.**

عنوان: عناصر داستان (۴): توالی عناصر داستان

هدف: آشنایی دانش‌آموزان با ترتیب و توالی درست عناصر داستان (آمحا)

انتظارات: در پایان درس از دانش‌آموزان انتظار می‌رود:

- با خواندن جمله‌های داستان تشخیص دهند که کدام‌یک از عناصر داستان (آمحا) است سپس آن‌ها را با ترتیب و توالی درست، کنار هم قرار دهند و بنویسند (رونویسی داستان).
- دانش‌آموزان ابزار انسجامی داستان مانند کلمه‌های ربط (و، ولی و ...)، استفاده از ضمیر به جای تکرار اسم، آغازگرهای مناسب جمله‌ها مانند «اما، برای همین، در پایان و ...» را بشناسند و بتوانند استفاده کنند.
- داستان را برای دیگران بازگو کنند.

وسایل: کارت نوشتاری، کارت تصویری، کتاب داستان و ...

جدول زمان بندی پیشنهادی

عنوان درس	زمان تدریس	هفته
عناصر داستان (۴): توالی عناصر داستان	۲ ساعت	هفته اول
عناصر داستان (۴): توالی عناصر داستان	۲ ساعت	هفته دوم

نکته‌های دستوری:

هر دانش آموز برای فهم متن باید علاوه بر فهم کلمه‌ها و جمله‌های تشکیل دهنده آن متن، بتواند بین این جمله‌ها روابط معنایی ایجاد کند. روابط منطقی معنایی بین جمله‌های متن با نشانه‌هایی که نشانه‌های انسجام نام دارد، ایجاد می‌شود. یکی دیگر از عوامل در انسجام متن «حذف» است:

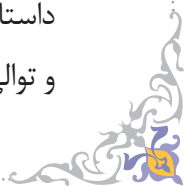
حذف: در این فرایند اطلاعاتی که در بخش‌های پیشین متن آمده است، حذف می‌شود؛ و چیزی جایگزین آن نمی‌شود: می‌خواهم سیب بخورم. حسن هم می‌خورد.

سیب شیرین است و سیب سرخ است . . . . . سیب شیرین و سرخ است.

در کتاب‌های دوره ابتدایی تأکید بیشتر بر روی استفاده از این سه نوع ابزار انسجام‌بخشی (ارجاع، حرف ربط و حذف) است.

نکته‌های تدریس

*هر داستان باید چند بار در کلاس توسط معلم و دانش‌آموزان خوانده و تعریف شود. این کار به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا با موضوع داستان و جایگاه عناصر داستان آشنا شوند. بازگویی مکرر داستان نیز شیوه بسیار مؤثری برای زنده و جذاب کردن داستان است و بازگویی و درک ترتیب و توالی درست عناصر داستان (آمحا) را برای همه دانش‌آموزان راحت‌تر می‌کند.

✳ در آموزش و تدریس این درس در ابتدا توجه دانش‌آموزان را به سرواژه «آمحا» جلب کنید و با چگونگی استفاده از آن برای یادآوری عناصر داستانی آشنایشان کنید. پس از مرور آموزش‌های قبلی و اطمینان از درک، بیان و جایگاه عناصر آغازین، مسئله داستان، حل مسئله و آخر داستان دانش‌آموزان نسبت به تشخیص ترتیب و توالی درست عناصر داستان «آمحا» هدایت شوند.

✳ با استفاده از شیوه‌های مختلف مثل استفاده از فیلم، تصویر، نمایش عروسکی و... دانش‌آموزان را تشویق کنید که در فعالیت‌های کلاسی برای بازگ کردن داستان شرکت کنند و با یکدیگر گفت‌وگو کنند.

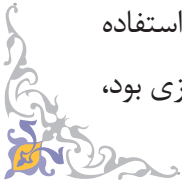
✳ در مراحل اول تدریس لازم است، متن داستان‌ها همراه با تصویرهای آن، در اختیار دانش‌آموزان قرار بگیرد. زیرا ترتیب و توالی عناصر داستان (آمحا) همراه با تصویر بهتر صورت می‌گیرد. پس از اطمینان از درک مفهوم و کاربرد این ویژگی در داستان توسط دانش‌آموز می‌توانید در مراحل بعدی آموزش و تمرین جهت مشخص کردن جایگاه جمله‌ها با توجه به، ترتیب و توالی عناصر داستان بدون تصویر استفاده شود.

✳ در انجام تمرین‌ها و برای قراردادن جمله‌ها به ترتیب و با توجه به عناصر داستان در کنار هم، از دانش‌آموزان بخواهید ابتدا به صورت شفاهی و با مشخص نمودن این که هر جمله نمایان‌کننده کدام یک از عناصر داستانی است با تأکید بر توالی و ویژگی‌های انسجامی عناصر داستان، جمله‌های داستان را کنار هم قرار دهند. سپس داستان را تعریف کنند. پس از بازگویی داستان توسط دانش‌آموزان نوشتن آن را انتظار داشته باشید.

✳ بهتر است کارت نوشتاری جمله‌ها تهیه شود که برای قراردادن در توالی مناسب، سپس قرارگیری در شکل نمادین عناصر داستان، کار راحت‌تر انجام شود.

✳ در صورت توانایی دانش‌آموزان استفاده از آموخته‌های قبلی (رشاچک لب‌مش) در داستان‌گویی‌ها در جهت گسترش و طولانی کردن جمله‌های داستان و بسط آن استفاده شود.

✳ بهتر است مانند درس‌های پیشین در تعریف و خواندن داستان به نام داستان توجه شود. استفاده از جمله‌ها و عبارت‌هایی مانند «یکی بود، یکی نبود، غیر از خدا هیچ کس نبود»، «روزی بود،

روزگاری بود» و... در شروع تعریف یک داستان تأکید شود.

* کلمه‌هایی مانند یک‌دفعه، ناگهان، اما و... می‌تواند برای شروع جمله / جمله‌های بخش مسئله داستان، در صورت تناسب، مورد استفاده قرار گیرد، نسبت به کاربرد آن‌ها به دانش‌آموزان یادآوری شود.

* کلمه‌هایی مانند برای همین، بنابراین، در همان زمان، همان موقع و... می‌تواند، در صورت تناسب، برای شروع جمله / جمله‌های مربوط به بخش حل داستان، و کلمه‌هایی مانند در آخر، در پایان، در نتیجه و ... در ابتدای جمله / جمله‌های مربوط به آخر داستان، مورد استفاده قرار گیرد. نسبت به کاربرد آن‌ها در داستان به دانش‌آموزان یادآوری شود.

* لازم است در تعریف کردن یا خواندن و نوشتن داستان‌ها روی استفاده از کلمه‌های ربط، ضمیرها، حذف‌های مناسب به قرینه لفظی و...، جهت انسجام و زیبایی متن داستان، تأکید کنید.

* در تدریس‌ها ابتدا هر فعالیت با همراهی شما انجام می‌شود، سپس با راهنمایی شما، دانش‌آموزان در تعامل با یکدیگر فعالیت مورد نظر را اجرا کنند. انجام پرسش و پاسخ در ارتباط دونفره دانش‌آموزان به صورت شفاهی و بعد از تعریف یا خواندن متن داستان توصیه می‌شود.

* توانایی‌های درکی و بیانی دانش‌آموزان، متناسب با میزان آسیب‌شنوایی و... آن‌ها است. در اجرای فعالیت‌ها حداکثر توانایی‌های درکی و بیانی (کلامی و غیرکلامی) آن‌ها را در نظر داشته باشید.

پیشنهادهایی برای تدریس

برای اجرای فرایند یاددهی - یادگیری این درس می‌توانید از فعالیت‌های متنوع زیر استفاده کنید:

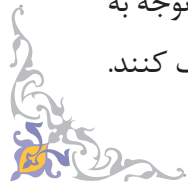
* معلم از کتاب‌های داستان ساده یا داستان‌های تصویری برای اجرای فرایند یاددهی - یادگیری استفاده می‌نماید. در تعامل با دانش‌آموزان داستانی آشنا و مورد علاقه آن‌ها را انتخاب می‌کند و دانش‌آموزان را با نام داستان آشنا می‌کند. سپس شکل نمادین مربوط به عناصر داستان را روی تابلو می‌کشد. از آموخته‌های کلاس پیشین در اجرای مراحل داستان‌گویی استفاده شود. معلم

در تعامل با دانش‌آموزان و همراه با پرسش و پاسخ داستان را می‌گویند و در همین حین به شکل نمادین توجه دارند و این که کدام بخش از بخش‌های چهارگانه داستان بازگو می‌شود.

* در مرحله‌ی بعد معلم جمله‌های داستان را بی‌نظم و بدون توالی خاص بیان می‌کند و روی تابلو می‌نویسد. با یادآوری آموخته‌هایشان در سال چهارم از آن‌ها بخواهید جمله‌ها را ابتدا بخوانند و با توجه به ترتیب و توالی داستان شماره‌ای برای آن‌ها بگویند تا توالی مناسب جمله‌ها مشخص شود. از دانش‌آموزان بخواهید با توجه به آموخته‌های درس‌های قبل تشخیص دهند که هر جمله مربوط به کدام عنصر یا قسمت داستان است و هر جمله را در شکل نمادین با بخش مربوطه (آغاز، مسئله و...) تطابق دهند. ابتدا معلم و سپس دانش‌آموزان با مشخص کردن توالی و ترتیب درست عناصر داستان، جمله‌های داستان را کنار هم قرار دهند. در پایان از هر دانش‌آموز خواسته شود داستان را بازگو کرده یا دوباره بخواند.

* تصویرهای یک داستان را روی تابلو بچسبانید. کارت‌های نوشتاری مربوط به جمله‌های داستان را آماده کنید و در اختیار دانش‌آموزان قرار دهید. بعد از این که دانش‌آموزان تصویرها را دیدند و جمله‌ها را خواندند، برای مشخص نمودن توالی مناسب جمله‌های داستان و مشخص نمودن این که هر جمله نمایان کننده کدام یک از عناصر داستانی است بر توالی این عناصر تأکید کنید بدین ترتیب دانش‌آموزان با استفاده از کارت‌های نوشتاری، جمله‌های مربوط به عناصر داستان را به ترتیب در کنار هم قرار دهند. دانش‌آموزان را راهنمایی کنید تا وقتی جمله‌های هر عنصر داستانی را کنار هم می‌نویسند، واژه‌ها و حروف ربط مناسب انتخاب کنند تا انسجام داستان حفظ شود. سپس برای داستان نامی انتخاب کرده و بگویند.

* داستانی را برای دانش‌آموزان در نظر بگیرید (بدون تصویر). جمله‌های داستان را بی‌نظم و بدون توالی خاص روی برگه بنویسید. از دانش‌آموزان بخواهید جمله‌ها را بخوانند و با همراهی شما و درگفت‌وگو با یکدیگر با مشخص نمودن این که هر جمله نمایان کننده کدام یک از عناصر داستانی است بر توالی عناصر داستان، تأکید کنید. جمله‌های داستان را به ترتیب و با توجه به عناصر داستان شماره‌گذاری نمایند و آن‌ها را در کنار هم قرار دهند و داستان را تعریف کنند.

سپس دانش‌آموزان داستان را در دفترشان بنویسند و نامی زیبا برای آن انتخاب کنند و بنویسند. نقاشی درباره داستان به تکمیل فرایند یاددهی و یادگیری کمک می‌کند.

دانستنی‌های معلم: تمرین‌های کتاب درسی زبان آموزی، جمله‌سازی و نگارش

همکار گرامی برای حل تمرین‌های درس پنجم رعایت نکات زیر ضروری می‌باشد:

* لازم به ذکر است که نماد کوه و سرواژه یا سرنام (آمحا) برای کمک به یادآوری عناصر سازنده داستان، ترتیبشان و همچنین برای به‌خاطر سپاری بهتر دانش‌آموزان استفاده می‌گردد و هر حرف این سرواژه به آن‌ها کمک می‌کند تا یکی از عناصر داستان؛ آغاز، مسئله، حل مسئله و آخر داستان را به شکل پشت‌سرهم و منظم به یاد آورند.

* کلمه‌هایی مانند (یک‌دفعه، ناگهان، اما و...) در شروع جمله/ جمله‌های مسئله داستان و کلمه‌هایی مانند بعد، بنابراین، در همان زمان، همان موقع و... که می‌توانند، در صورت تناسب، برای شروع جمله/ جمله‌های مربوط به بخش حل مسئله داستان و کلمه‌هایی مانند در آخر، در پایان، در نتیجه و... در ابتدای جمله/ جمله‌های مربوط به آخر داستان، مورد استفاده قرار گیرد، پس توجه دانش‌آموزان را به کاربرد آن‌ها در متن داستان جلب کنید.

باهم بیاموزیم

هدف از این تمرین:

الف) تشخیص جمله‌های مربوط به هر یک از عناصر داستان و تطابق آن‌ها با شکل نمادین

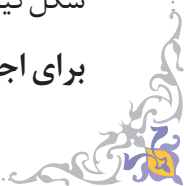
ب) تشخیص ترتیب و توالی درست عناصر داستان

پ) درک شنیداری (گفتارخوانی)، بیان شفاهی، درک خوانداری داستان

ت) یادآوری چگونگی به‌خاطر سپاری و یادآوری عناصر داستان و ترتیبشان با کمک نمادکوه و

شکل‌گیری سرواژه یا سرنام «آمحا»

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

آموزگار گرامی، شرح فعالیتتی که در این تمرین آمده است را در ادامه پیشنهادهایی برای تدریس کتاب معلم (راهنمای تدریس) در کلاس با دانش آموزان خود اجرا نمایید و همزمان جمله‌هایی با تأکید بر یادآوری عناصر آغاز، مسئله، حل مسئله و آخرداستان همراه با ترتیب و توالی درست آن‌ها، بیان نمایید. همچنین حروف (آمحا) که بر روی نمادکوه آمده است و یادآور عناصر داستان هستند، را با دانش آموزان بیان نمایید و بر آن تأکید کنید و در حین کار می‌توانید از کارت‌های نوشتاری استفاده نمایید.

تمرین ۱: ببینید، بشنوید و بگویید

هدف از این تمرین:

الف) درک مفاهیم نشان داده شده در تصویرها.

ب) درک شنیداری (گفتارخوانی) و بیان شفاهی داستان و نام آن

پ) فعال کردن ذهن دانش آموزان با استفاده از پرسش‌های اساسی و مرتبط با عناصرداستان

ت) تشخیص جمله‌های مربوط به هر یک از عناصر داستان و تطابق آن‌ها با شکل نمادین

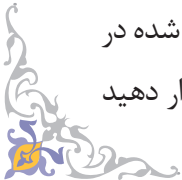
ث) درک و تشخیص ترتیب و توالی درست و پشت سرهم جمله‌های مربوط به عناصر داستان و شماره‌گذاری آن‌ها (یادآوری از پایه چهارم)

ج) توجه به به‌کارگیری ابزار انسجامی داستان، بیان و نوشتن جمله‌هایی کوتاه، مرتبط و منسجم با استفاده از حذف به قرینه لفظی مناسب، استفاده از ضمیر به جای تکرار اسم، استفاده از آغازگرهای مناسب جمله‌ها مانند ناگهان، اما، برای همین، در پایان و...

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

برای انجام صحیح این تمرین به همراه دانش آموزان، مطابق با شرح داده شده ذیل همین تمرین در کتاب درسی عمل نمایید.

همچنین برای سهولت در اجرای این تمرین بهتر است کارت نوشتاری و کپی از تصویر داده شده در صفحه موردنظر را از قبل آماده کرده، آن را به کلاس بیاورید و در اختیار دانش آموزان قرار دهید

تا با راهنمایی و هدایت شما ضمن تشخیص هر کدام از عناصر سازنده داستان و تأکید بر کاربرد عناصر آغاز، مسئله، حل مسئله و آخرداستان آن‌ها را بیان کنند و همچنین حروف (آمحا) که بر روی نمادکوه آمده است را با دانش آموزان بیان نمایید و بر آن تأکید کنید و همزمان از کارتهای نوشتاری استفاده نمایید.

* بیان نوشتاری در این تمرین مدنظر نیست.

پاسخ این تمرین به ترتیب زیر می باشد:

پسر مهربان

یکی بود یکی نبود. غیر از خدا هیچکس نبود.

۱ ..... رامین دانش آموز کلاس ششم است، او خیلی مهربان و شجاع است. رامین یک روز عصر

بعد از بازی با دوستانش به خانه برمی گشت که

۲ ..... ناگهان در راه خانه پرنده‌ای زخمی دید.

۳ ..... برای همین رامین پرنده را برداشت، به خانه بُرد و با کمک مادرش، زخم پرنده را بست.

۴ ..... پرنده بعد از چند روز، خوب شد، پرواز کرد و رفت.

تمرین ۲:

هدف از این تمرین:

(الف) درک مفاهیم نشان داده شده در تصویرها.

(ب) درک شنیداری (گفتار خوانی)، بیان شفاهی و درک خوانداری جمله‌های داستانِ گرگ و بزها

(پ) ایجاد زمینه برای تشخیص جمله‌های مربوط به هر یک از عناصر داستان و تطابق آن‌ها با شکل

نمادین

(ت) ایجاد زمینه برای درک و تشخیص ترتیب و توالی درست و پشت سرهم جمله‌های مربوط به

عناصر داستان با توجه به آموخته‌های پیشین

ث) فراهم آمدن زمینه مناسب جهت درک خواننداری و بیان نوشتاری متناسب با توانایی و میزان آسیب‌شنوایی هر دانش‌آموز و بیان جمله‌هایی کوتاه، متناسب و زیبا برای داستان با استفاده از ابزارها و عوامل انسجام بخشی متن

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

آموزگار گرامی، از دانش‌آموزان بخواهید که به تصویرهای داستان گرگ و بزها، نمادکوه و ویژگی‌های مطرح‌شده در آن، سرواژه (آمحا) و نام داستان مورد نظر، توجه نمایند. سپس از آن‌ها بخواهید جمله‌ها را بخوانند و مرحله به مرحله از پرسش‌هایی که عناصر داستان را مورد سؤال قرار می‌دهند مانند «شخصیت یا شخصیت‌های اصلی داستان چه کسی یا کسانی هستند؟ زمان داستان چه وقت است؟ مکان داستان کجا است؟ چه کاری شخصیت اصلی داستان ابتدا انجام داد؟ چه مسئله‌ای در داستان اتفاق افتاد؟ حل مسئله در داستان چگونه بود؟ آخر داستان چه شد؟» استفاده نمایید. در تعامل با دانش‌آموزان درباره این که هر کدام از جمله‌ها با کدام عناصر داستان مرتبط هستند و به چه ترتیب و توالی کنار هم قرار می‌گیرند صحبت کنید و همزمان به شماره‌هایی که در کنار هر جمله و شکل نمادین پایین صفحه است تأکید نمایید.

*همکار گرامی، برای ایجاد زمینه لازم جهت نوشتن خود انگیزه، می‌توانید از هر دانش‌آموز بخواهید که در منزل جمله‌های این تمرین را رونویسی نماید.

تمرین ۳:

هدف از این تمرین:

الف) درک مفاهیم نشان داده شده در تصویرها.

ب) درک شنیداری (گفتارخوانی)، بیان شفاهی و درک خواننداری داستان

پ) شماره‌گذاری جمله‌های داستان با توجه با ترتیب و توالی درست آن‌ها

ت) تشخیص جمله‌های مربوط به هر یک از عناصر داستان و تطابق آن‌ها با شکل نمادین

ث) کنارهم قراردادن درست جمله‌ها با ترتیب و توالی درست عناصر داستان در نوشتار (رونویسی)

ج) انتخاب نامی مناسب برای داستان مورد نظر

چ) به کارگیری جمله‌هایی مانند «یکی بود، یکی نبود، غیر از خدا هیچ کس نبود و...» در شروع داستان
ح) به کارگیری ابزار انسجامی داستان، بیان و نوشتن جمله‌هایی کوتاه، مرتبط و منسجم با استفاده از حذف به قرینه لفظی مناسب، استفاده از ضمیر به جای تکرار اسم، استفاده از آغازگرهای مناسب جمله‌ها مانند ناگهان، اما، برای همین، در پایان و...

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

آموزگار گرامی، از دانش‌آموزان بخواهید که به تصویرهای داستان خوب نگاه کنند. ذهن دانش‌آموزان را با استفاده از پرسش‌های اساسی و مرتبط با هر یک از عناصر داستان مانند «چه کسی، چه وقت، کجا، چه کار و چه مسئله‌ای، حل مسئله چگونه بود؟ و آخر داستان چه شد؟» فعال نمایید و با آن‌ها به گفت‌وگو بپردازید. سپس جمله‌هایی که در زیر تصویرها آمده است را بخوانند، درک کنند و با هدایت و راهنمایی شما، این که هر کدام به کدام بخش داستان مربوط است را تشخیص دهند، سپس با توجه به ترتیب و توالی درست، جمله‌های داستان را شماره‌گذاری نموده و این شماره‌ها را با شکل نمادین مطابقت دهند. سپس جمله‌ها را پشت سرهم به صورت مناسب، در قسمت پایین در داخل کادر مشخص شده رونویسی کنند و آن‌ها را راهنمایی کنید که در ابتدا داستان را با جمله‌هایی مانند «یکی بود، یکی نبود، غیر از خدا هیچ کس نبود و...» شروع نمایند. همچنین از آغازگرهای مناسب جمله‌ها مانند ناگهان، اما، برای همین، در پایان و... در ابتدای هر جمله و حروف ربط در صورت نیاز استفاده کنند و نامی زیبا با راهنمایی شما برای داستان مورد نظر انتخاب نمایند. در پایان یک بار دیگر متن داستان را با صدای بلند برای دوستانشان بخوانند و بازگو کنند.

پاسخ‌های این تمرین به ترتیب زیر می‌باشد:

۳..... وقتی نازنین به خانه برگشت، پشیمان شد و از مادرش عذرخواهی کرد.

۲..... او به مغازه رفت. اما با همه پولش شکلات خرید و دیگر پولی برای خرید تخم‌مرغ

نداشت.

۱.....نازنین ۷ سال دارد و با پدر و مادرش در روستا زندگی می‌کرد. مادر نازنین دیروز از او خواست تا به مغازه برود و تخم‌مرغ بخرد.

۴.....در آخر مادر کار بد او را بخشید و به نازنین پول داد تا دوباره به مغازه برود و تخم‌مرغ بخرد.

قصه‌ی نازنین

یکی بود یکی نبود. غیر از خدا هیچکس نبود. نازنین ۷ سال دارد و با پدر و مادرش در روستا زندگی می‌کند. مادر نازنین دیروز از او خواست تا به مغازه برود و تخم‌مرغ بخرد. او به مغازه رفت. اما با همه پولش شکلات خرید و دیگر پولی برای خرید تخم‌مرغ نداشت. برای همین وقتی نازنین به خانه برگشت، پشیمان شد و از مادرش عذرخواهی کرد. در آخر مادر کار بد او را بخشید و به نازنین پول داد تا دوباره به مغازه برود و تخم‌مرغ بخرد.

تمرین ۴ :

هدف از این تمرین:

الف) آشنایی با چگونگی به‌خاطر سپاری و یادآوری عناصر داستان و ترتیبشان با کمک نمادکوه و شکل‌گیری سرواژه یا سرنام «آمحا» و توجه به شماره‌هایی که در کنار هریک از عناصر قرار داده شده

ب) درک شنیداری (گفتار خوانی)، بیان شفاهی و درک خوانداری داستان

پ) تشخیص جمله‌های مربوط به هر یک از عناصر داستان

ت) شماره‌گذاری جمله‌های داستان با توجه به ترتیب و توالی درست آن‌ها

ث) کنارهم قرار دادن درست جمله‌ها با ترتیب و توالی درست عناصر داستان در نوشتار (رونویسی)

ج) انتخاب نامی مناسب برای داستان مورد نظر

چ) نحوه‌ی به‌کارگیری جمله‌هایی مانند «یکی بود، یکی نبود، غیر از خدا هیچ‌کس نبود...» در شروع داستان

ح) کنارهم قرار دادن جمله‌ها در متن داستان با توجه به به‌کارگیری ابزار انسجامی داستان، بیان و

نوشتن جمله‌هایی کوتاه، مرتبط و منسجم با استفاده از حذف به قرینه لفظی مناسب، استفاده از ضمیر به جای تکرار اسم، استفاده از آغازگرهای مناسب جمله‌ها مانند ناگهان، اما، برای همین، در پایان و...

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

آموزگار گرامی، از دانش‌آموزان بخواهید که به نماد کوه و شماره‌هایی که در کنار هریک از عناصر سازنده یک داستان آمده، توجه نمایند و با هدایت و راهنمایی شما جمله‌ها را بخوانند، درک نمایند و مرتبط بودنشان به هر کدام از عناصر داستان را تشخیص دهند. سپس با توجه به ترتیب و توالی درست جایگاه عناصر داستان جمله‌ها را شماره‌گذاری نموده و در قسمت پایین در داخل کادر مشخص شده، ابتدا داستان را با جمله‌هایی مانند «یکی بود، یکی نبود، غیر از خدا هیچ‌کس نبود و...» شروع نموده و جمله‌ها را رونویسی کنند و در صورت نیاز از آغازگرهای مناسب جمله‌ها مانند ناگهان، اما، برای همین، در پایان و... استفاده نمایند و نامی زیبا با راهنمایی شما برای داستان مورد نظر انتخاب نمایند. در پایان متن داستان را با صدای بلند برای دوستانشان بخوانند و بازگو کنند.

پاسخ‌های این تمرین به ترتیب زیر می‌باشد:

۲..... موش کوچولو خیلی گرسنه بود.

۱..... موش کوچک، لاغر و قهوه‌ای رنگی در یک مزرعه زندگی می‌کرد. موش کوچولو یک شب از لانه اش به کاسه شیر گربه‌ها نگاه می‌کرد.

۴..... موش کوچولو سیر شد و گربه‌ها گرسنه ماندند.

۳..... برای همین موش کوچولو آهسته آهسته رفت، همه شیر را خورد و فرار کرد.

موش کوچولو

یکی بود یکی نبود. غیر از خدا هیچ‌کس نبود. موش کوچک، لاغر و قهوه‌ای رنگی در یک مزرعه زندگی می‌کرد. موش کوچولو یک شب از لانه اش به کاسه شیر گربه‌ها نگاه می‌کرد. او خیلی گرسنه بود. برای همین موش کوچولو آهسته آهسته رفت، همه‌ی شیر را خورد و فرار کرد. در آخر موش کوچولو سیر شد و گربه‌ها گرسنه ماندند.

عنوان: عناصر داستان (۵) : رونویسی و بازنویسی آغاز داستان

هدف: آشنایی دانش‌آموزان با چگونگی رونویسی و بازنویسی آغاز داستان و ایجاد زمینه برای نوشتن خودانگیزه

انتظارات: در پایان درس از دانش‌آموزان انتظار می‌رود:

- عناصر آغازین داستان را تشخیص دهند.
  - با تشخیص ترتیب و توالی درست عناصر آغازین، هر داستان را کامل کنند.
  - نامی برای داستان بگویند و بنویسند.
  - داستان کامل شده را دوباره بخوانند و به صورت منسجم و زیبا برای دیگران تعریف کنند.
- وسایل:** کارت نوشتاری، کارت تصویری، کتاب داستان و ...

جدول زمان بندی پیشنهادی

عنوان درس	زمان تدریس	هفته
عناصر داستان (۵) : رونویسی و بازنویسی آغاز داستان	۲ ساعت	هفته اول
عناصر داستان (۵) : رونویسی و بازنویسی آغاز داستان	۲ ساعت	هفته دوم

نکته‌های دستوری

رعایت علائم سجاوندی یا نقطه‌گذاری در جمله، هم به درک مطلب دانش‌آموزان کمک می‌کند، هم به زیبایی نوشتار می‌افزاید. در این درس و درس بعدی به اختصار، به بیان کاربرد برخی از این علائم می‌پردازیم:

نقطه (.)

۱- در پایان همه جمله‌ها نقطه گذاشته می‌شود.

۲- پس از حرف یا حروفی که نشانه اختصاری کلمه است، مانند در سال ۱۳۵۷ ه.ش. انقلاب اسلامی ایران به ثمر رسید.

ویرگول (درنگ نما) (,)

۱- بین جمله‌های مستقل که در مجموع، جمله کامل می‌سازند : او که بسیار تلاش کرد، به مقصود رسید.

۲- پس از منادا: خدایا، مرا عفو کن.

۳- هر جا واژه یا عبارتی به عنوان بدل در ضمن جمله یا در عبارتی دیگر آورده شود: اخوان ثالث، شاعر معاصر، سراینده‌ی شعر معروف «خوان هشتم» است.

۴- بین واژه‌های همپایه به جای «و» می‌آید: فردوسی، مولوی، سعدی و حافظ از بزرگان شعر فارسی هستند.

۵- بین دو واژه که ممکن است خواننده، آن‌ها را با کسره اضافه بخواند: مادر، حسن را به سوی خود خواند.

۶- به جای مکث کوتاه در جمله: اگر شب‌ها همه قدر بودی، شب قدر بی قدر بودی.

دونقطه (:)

۱- قبل از نقل قول: صاحب نظران آموزشی می‌گویند: «شرط درست نوشتن، درست فهمیدن است».

۲- هنگام برشمردن اجزای یک چیز: اساس نگارش خوب، دانستن و رعایت چند نکته است: چشم باز، گوش شنوا، دقت و ...

۳- مقابل واژه‌هایی که می‌خواهیم آن‌ها را معنی کنیم.

نکته‌های تدریس

* هر داستان باید چند بار در کلاس توسط معلم و دانش‌آموزان خوانده و تعریف شود. این کار به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا با موضوع داستان و عناصر داستان آشنا شوند. بازگویی مکرر داستان نیز شیوه بسیار مؤثری برای زنده و جذاب کردن داستان است، ضمن آن که توانایی بازگویی مجدد و درک عناصر داستان را برای همه دانش‌آموزان راحت‌تر می‌کند.

* بازگویی و رونویسی یا بازنویسی همه داستان‌های درس به عنوان تکلیف شب، به رشد مهارت‌های زبانی دانش‌آموزان کمک می‌کند و توصیه اکید می‌شود.

* با استفاده از شیوه‌های مختلف مثل استفاده از فیلم، تصویر، نمایش عروسکی و ... دانش‌آموزان را تشویق کنید که در فعالیت‌های کلاسی برای بازگ کردن داستان شرکت کنند و درباره عناصر آغازین داستان (شزمک) با یکدیگر گفت‌وگو کنند.

*فرایند یاددهی و یادگیری باید در قالب پرسش و پاسخ صورت بگیرد. بنابراین استفاده از کلمه‌های پرسشی (چه کسی، چه وقت، کجا، چه کار) با توجه به عناصر آغازی داستان (شزمک) در زمان آموزش این درس توصیه می‌شود.

*در صورت توانایی دانش‌آموزان استفاده از آموخته‌های قبلی (رشاچک لب‌مش) در داستان‌گویی‌ها در جهت گسترش و طولانی کردن جمله‌های داستان و بسط آن استفاده شود.

*بهبتر است مانند درس‌های پیشین در تعریف و خواندن داستان به نام داستان توجه شود. استفاده از جمله‌ها و عبارت‌هایی مانند «یکی بود، یکی نبود، غیر از خدا هیچ کس نبود»، «روزی بود، روزگاری بود» و... در شروع تعریف یک داستان تأکید شود.

*توجه دانش‌آموزان را به چگونگی انسجام جمله‌های داستان از طریق به کارگیری کلمه‌های ربط، استفاده از ضمیر به جای اسم و به کاربردن کلمه‌های آغازگر هر کدام از جمله‌ها (در همان موقع، اما، برای همین، در نتیجه و ...) جلب نمایید.

*توجه دانش‌آموزان را به سرواژه «شزمک» جلب کنید و با چگونگی استفاده از آن برای یادآوری عناصر آغازین داستان آشنایشان کنید.

*در انجام تمرین‌ها و برای کامل کردن عناصر داستان، از دانش‌آموزان بخواهید ابتدا به صورت شفاهی و یا با استفاده از مهارت خوانداری به پرسش و پاسخ با یکدیگر بپردازند، سپس پاسخ پرسش‌ها را بنویسند و عناصر آغازین داستان «شزمک» را مشخص کنند. بعد از کامل کردن جاهای خالی متن داستان، بازگویی و بازنویسی داستان از دانش‌آموزان خواسته شود و بر توالی و ویژگی‌های انسجامی داستان تأکید گردد.

*در تدریس‌ها ابتدا هر فعالیت با همراهی شما انجام شود، سپس با راهنمایی شما، دانش‌آموزان در تعامل با یکدیگر فعالیت مورد نظر را اجرا کنند. انجام پرسش و پاسخ در ارتباط دونفره دانش‌آموزان به صورت شفاهی و بعد از تعریف یا خواندن متن داستان توصیه می‌شود.

* توانایی‌های درکی و بیانی دانش‌آموزان، متناسب با میزان آسیب شنوایی و... آن‌ها است. در

اجرای فعالیت‌ها حداکثر توانایی‌های درکی و بیانی (کلامی و غیرکلامی) آن‌ها را در نظر داشته باشید.

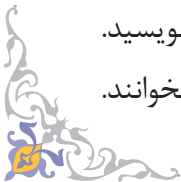
پیشنهادهایی برای تدریس

برای اجرای فرایند یاددهی- یادگیری این درس می‌توانید از فعالیت‌های متنوع زیر استفاده کنید:

• معلم از کتاب‌های داستان ساده یا داستان‌های تصویری برای اجرای فرایند یاددهی- یادگیری استفاده می‌نماید. در تعامل با دانش‌آموزان داستانی آشنا و مورد علاقه آن‌ها انتخاب می‌کند و دانش‌آموزان را با نام داستان آشنا می‌کند. تصویرها یا کلمه‌هایی که مربوط به عناصر مختلف بخش آغازین داستان هستند، یعنی شخصیت، زمان، مکان و کار شخصیت اصلی (شزمک) را به صورت کارت‌های تصویری و نوشتاری آماده کرده و در معرض دید دانش‌آموزان قرار داده می‌شود. با توجه به عناصر آغازین داستان (شزمک) با دانش‌آموزان پرسش و پاسخ با استفاده از کلمه‌های پرسشی (چه کسی، چه وقت، کجا و چه کار) انجام می‌شود. تا آن‌ها علاوه بر شناسایی عناصر آغازین داستان، به توانایی تشخیص چگونگی قرار دادن این عناصر در توالی مناسب در جمله ابتدایی داستان و نحوه شروع داستان برسند.

• معلم چند بار داستان را برای دانش‌آموزان بیان (گفتاری یا نوشتاری) می‌کند. در هر مرحله از بیان داستان جمله‌های ابتدایی داستان را ناقص بگوید و هر بار فقط یکی از عناصر آغازین داستان (شخصیت/شخصیت‌های اصلی، زمان، مکان و کار شخصیت اصلی داستان) را ناگفته باقی بگذارد تا دانش‌آموزان با توجه به تصویرهای داستان، کارت‌های نوشتاری و پرسش و پاسخ قبلی، آن کلمه یا جمله را انتخاب و داستان را کامل کنند. با کمک و راهنمایی معلم دانش‌آموزان نامی برای داستان بگویند و داستان را بازگو کنند.

• یک داستان تصویری انتخاب کنید و تصویرهای آن را روی تابلو نصب کنید. پرسش و پاسخ‌هایی را دربارهٔ عناصر شخصیت، زمان، مکان و کار شخصیت اصلی داستان در کنار آن‌ها بنویسید. از دانش‌آموزان بخواهید تصویرهای داستان را ببینند و پرسش‌ها و پاسخ‌ها را بخوانند.

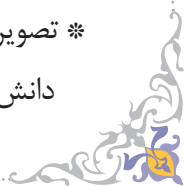

دانش‌آموزان با درک مفهوم پرسش‌ها، پاسخ دهند تا به این ترتیب علاوه بر شناسایی عناصر آغازین داستان، به توانایی قرار دادن این عناصر در توالی مناسب در جمله‌ی ابتدایی داستان و چگونگی شروع داستان برسند. متن داستان را به صورتی که جمله/جمله‌های ابتدایی آن ناقص است در اختیار دانش‌آموزان قرار دهید یا در دفترشان بنویسید. سپس هر دانش‌آموز باید جاهای خالی متن داستان را با توجه به پاسخ‌ها کامل کند (رونویسی). با کمک و راهنمایی شما دانش‌آموزان نامی برای داستان انتخاب کنند و بنویسند. از دانش‌آموزان بخواهید داستان را برای دیگران بازگو کنند.

*معلم با دانش‌آموزان داستانی را با توجه به تصویرهای آن تعریف کنند. سپس با یکدیگر به صورت شفاهی با پرسش و پاسخ‌هایی درباره‌ی عناصر داستان این که چه کسی، چه زمانی، کجا، چه کاری در ابتدای داستان انجام می‌دهند، تا دانش‌آموزان از عناصر آغازین داستان آگاه شوند. معلم متن داستان را که قسمت‌های آغازین آن ناقص است روی تابلو بنویسد و کارت‌هایی که از کلمه‌ها و جمله‌های مربوط به عناصر آغازین داستان آماده کرده است به آن‌ها بدهد. جاهای خالی متن داستان را با استفاده از عناصر داده شده داستان، کامل نمایند (رونویسی) و نامی دیگر برای داستان انتخاب کنند و بنویسند.

*یک داستان کوتاه را انتخاب کنید. تصویرهای داستان را به دانش‌آموزان نشان دهید. با توجه به عناصر آغازین داستان (شزمک) با دانش‌آموزان پرسش و پاسخ داشته باشید، پرسش‌ها را روی تابلو بنویسید، در این پرسش‌ها از کلمه‌های پرسشی (چه کسی، چه وقت، کجا و چه کار) استفاده کنید. متن داستان که جمله آغازین آن کامل نیست را در اختیار دانش‌آموزان قرار دهید تا آن را با دقت بخوانند. از آن‌ها بخواهید به پرسش‌ها پاسخ بدهند و جاهای خالی ابتدای متن داستان را با استفاده از پاسخ‌ها و عناصر آغازین داستان، کامل نمایند و نامی دیگر برای داستان انتخاب کنند و بنویسند. دانش‌آموزان داستان را در کلاس یا منزل بازگویی و بازنویسی کنند.

* تصویرهای یک داستان را همراه با متن آن داستان که قسمت ابتدای آن ناقص است در اختیار دانش‌آموزان قرار دهید. سپس از هر دانش‌آموز بخواهید تا به تصویرها و شکل نمادین عناصر

داستان توجه کنند. متن داستان را با دقت بخوانند. پس از اطمینان از درک مفهوم آن و با استفاده از کلمه‌ها و جمله‌های داده شده، عناصر آغازین داستان (شخصیت اصلی داستان، زمان، مکان، کار) را در جاهای خالی بنویسند. به این ترتیب داستان را کامل کنند و نامی برای آن بنویسند. دانش‌آموزان داستان را در کلاس یا منزل بازگویی و دوباره بازنویسی کنند.

* در آخرین تمرین دانش‌آموزان بایستی با استفاده از این فعالیت‌ها بتوانند خودشان به صورت مستقل جمله آغازین داستان را با همه عناصرش (شزمک) بیان و بازنویسی کنند.

دانش‌تنی‌های معلم: تمرین‌های کتاب درسی زبان آموزی، جمله‌سازی و نگارش

همکار گرامی برای حل تمرین‌های درس ششم رعایت نکته زیر ضروری می‌باشد:

* لازم به ذکر است که نماد کوه و سرواژه یا سرنام (آمحا) برای کمک به یادآوری عناصر سازنده داستان، ترتیبشان و همچنین برای به‌خاطر سپاری بهتر دانش‌آموزان استفاده می‌گردد و هر حرف این سرواژه به آن‌ها کمک می‌کند تا یکی از عناصر داستان؛ آغاز، مسئله، حل مسئله و آخر داستان را به شکل پشت‌سرهم و منظم به یاد آورند.

باهم بیاموزیم

هدف از این تمرین:

الف) سازمان‌دهی تفکر، درک مفهوم، کاربرد و تشخیص عناصر آغازین داستان و ترتیب و توالی درست آن

ب) فعال کردن ذهن دانش‌آموزان با استفاده از پرسش‌های اساسی درباره داستان «چه کسی، چه وقت، کجا، چه کار»

پ) درک شنیداری (گفتارخوانی)، بیان شفاهی، درک خوانداری عناصر آغازین داستان

ت) بازگویی، رونویسی و بازنویسی قسمت‌های حذف‌شده ابتدای داستان، با استفاده از عناصر آغازین داستان «شخصیت، زمان، مکان، کار»

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

آموزگار گرامی، شرح فعالیت‌هایی که در این تمرین آمده است را در ادامه پیشنهادهایی برای تدریس کتاب معلم (راهنمای تدریس) در کلاس با دانش‌آموزان خود اجرا نمایید. لازم است جمله ابتدایی داستان هر بار با حذف یکی از عناصر آغازین بیان شود تا دانش‌آموزان با تشخیص عنصر حذف شده و جایگاه درست آن در توالی عناصر آغازین (شزمک)، داستان را به صورت شفاهی و نوشتاری تکمیل کرده و بازگو نمایند. درحین کار می‌توانید از کارت‌های نوشتاری استفاده نمایید.

تمرین ۱: ببینید، بشنوید و بگویید

هدف از این تمرین:

الف) درک مفاهیم نشان داده شده در تصویرها.

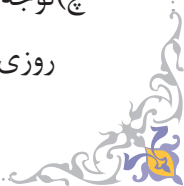
ب) درک شنیداری (گفتارخوانی) و بیان شفاهی داستان

پ) سازمان‌دهی تفکر، درک مفهوم، کاربرد و تشخیص عناصر آغازین داستان و ترتیب و توالی درست آن‌ها

ت) فعال کردن ذهن دانش‌آموزان با استفاده از پرسش‌های اساسی و مرتبط با عناصر آغازین داستان (شزمک)

ث) بیان قسمت‌های حذف‌شده از ابتدای داستان، با استفاده از عناصر آغازین «شخصیت، زمان، مکان، کار»
ج) انتخاب نامی مناسب برای داستان

چ) توجه به نحوه به‌کارگیری جمله‌هایی مانند «یکی بود، یکی نبود، غیر از خدا هیچ‌کس نبود، روزی روزگاری و...» در شروع داستان

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

برای انجام صحیح این تمرین به همراه دانش‌آموزان، مطابق با شرح داده‌شده ذیل همین تمرین در کتاب درسی عمل نمایید.

همچنین برای سهولت در اجرای این تمرین بهتر است کارت نوشتاری و کپی از تصویر داده‌شده در صفحه مورد نظر را از قبل آماده کرده، آن را به کلاس بیاورید و در اختیار دانش‌آموزان قرار دهید تا با راهنمایی و هدایت شما ضمن تشخیص هر کدام از عناصر سازنده آغاز یک داستان (شزمک) و ترتیب و توالی درست آن‌ها، جاهای خالی جمله‌های ناقصی را که شما آموزگار گرامی با توجه به تصویرها و پرسش‌های اساسی بیان می‌کنید، را تکمیل کرده و نامی مناسب برای داستان مورد نظر انتخاب نمایند. همچنین بر سر واژه (آمحا) که بر روی نمادکوه آمده است، تأکید کنید و همزمان از کارت‌های نوشتاری و تصویری استفاده نمایید.

* بیان نوشتاری در این تمرین مدنظر نیست.

تمرین ۲:

هدف از این تمرین:

الف) درک مفاهیم نشان داده شده در تصویرها.

ب) درک شنیداری (گفتارخوانی)، بیان شفاهی و درک خوانداری جمله‌های داستان پاکیزگی

پ) شناسایی عناصر آغازین داستان (شزمک) و تشخیص ترتیب و توالی قرارگیری این عناصر در جمله ابتدایی داستان با توجه به آموخته‌های پیشین

ت) فراهم آمدن زمینه مناسب جهت بیان نوشتاری متناسب با توانایی و میزان آسیب‌شنوایی هر دانش‌آموز

ث) فعال کردن ذهن دانش‌آموزان با استفاده از پرسش‌های اساسی و مرتبط با عناصر آغازین داستان مورد نظر

ج) یادآوری چگونگی به‌خاطر سپاری عناصر داستان و ترتیبشان با کمک نمادکوه و شکل‌گیری سرواژه یاسرنام «آمحا»

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

آموزگار گرامی، از دانش‌آموزان بخواهید که به تصویرهای داستان پاکیزگی، نمادکوه و ویژگی‌های مطرح‌شده در آن، سرواژه‌ی (آمحا) و نام داستان مورد نظر، توجه نمایند. سپس مرحله به مرحله از پرسش‌های اساسی «شخصیت یا شخصیت‌های اصلی داستان چه کسی یا کسانی هستند؟ زمان داستان چه وقت است؟ مکان داستان کجا است؟ چه کاری شخصیت اصلی داستان ابتدا انجام داد؟» استفاده نمایید و با دانش‌آموزان گفت‌وگو کنید تا با هدایت و راهنمایی شما، عناصر آغازین یک داستان را بیان نمایند. سپس با هم جمله‌های داستان را بخوانید و در حین آموزش بر ترتیب و توالی درست و پشت سرهم قراردادن عناصر داستان تأکید بیشتری نمایید تا کاملاً آن‌ها را بیاموزند و درک کنند.

*همکار گرامی، برای ایجاد زمینه لازم جهت نوشتن خود انگیخته، می‌توانید از هر دانش‌آموز بخواهید که در منزل جمله‌های این تمرین را رونویسی نماید.

تمرین ۳:

هدف از این تمرین:

الف) درک مفاهیم نشان داده شده در تصویرها.

ب) درک شنیداری (گفتارخوانی)، درک خوانداری و بیان شفاهی متن داستان و پرسش و پاسخ‌های اساسی و مرتبط با عناصر آغازین داستان (شزمک)

پ) کامل کردن جاهای خالی داده شده در متن داستان (رونویسی) با توجه به پاسخ‌های ارائه شده مربوط به عناصر آغازین داستان (شزمک)

ت) توجه و به‌کارگیری ترتیب و توالی صحیح عناصر آغازین داستان هنگام تکمیل جاهای خالی داده شده در متن داستان

ث) توجه به نحوه به کارگیری جمله‌هایی مانند «یکی بود، یکی نبود، غیر از خدا هیچ کس نبود، روزی روزگاری و...» در شروع داستان

ج) انتخاب نامی مناسب برای داستان مورد نظر

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

آموزگار گرامی، از دانش‌آموزان بخواهید که به تصویرهای داستان خوب نگاه کنند. سپس به نمادکوه توجه نمایند و با هدایت و راهنمایی شما و یادآوری عناصر آغازین داستان (شزمک) که در درس‌های قبلی آموخته‌اند، پرسش و پاسخ‌هایی را که در قسمت پایین تمرین در داخل کادری صورتی رنگ قرار داده شده است را بخوانند و درک نمایند. سپس به ترتیب و توالی درست عناصر آغازین داستان (شزمک) در جمله توجه نمایند. و آن را تشخیص بدهند و جاهای خالی متن داستان مورد نظر را کامل نمایند و نامی زیبا با راهنمایی شما برای داستان مورد نظر انتخاب نمایند و در پایان یک بار دیگر متن داستان را با صدای بلند برای دوستانشان بخوانند و بازگو کنند. بازنویسی داستان به‌عنوان تکلیف شب آن‌ها توصیه می‌گردد.

پاسخ‌های این تمرین به ترتیب زیر می‌باشد:

آدم‌برفی

یکی بود، یکی نبود، غیر از خدا هیچ کس نبود. **مریم و امین در یک روز برفی در حیاط خانه می‌خواستند آدم برفی درست کنند.** اما هوا خیلی سرد بود. برای همین آن‌ها تصمیم گرفتند که لباس گرم بپوشند تا بیمار نشوند و در آخر آن‌ها یک آدم برفی زیبا درست کردند.

تمرین ۴:

هدف از این تمرین:

الف) درک مفاهیم نشان داده شده در تصویرها

ب) درک شنیداری (گفتارخوانی)، درک خوانداری و بیان شفاهی متن داستان و عبارت، جمله و کلمه‌های مرتبط با عناصر آغازین داستان (شزمک)

پ) کامل کردن جاهای خالی داده شده در متن داستان (رونویسی) با توجه به عبارت، جمله و کلمه‌های ارائه شده مربوط به عناصر آغازین داستان (شزمک)

ت) توجه و به‌کارگیری ترتیب و توالی صحیح عناصر آغازین داستان هنگام تکمیل جاهای خالی داده شده در متن داستان

ث) انتخاب نامی غیر از نام ارائه شده، برای داستان مورد نظر

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

آموزگار گرامی، از دانش‌آموزان بخواهید که به نام داستان و تصویرهای آن خوب دقت کنند و نمایش داستان مورد نظر را اجرا نمایند. سپس توجه آن‌ها را به نماد کوه و عبارت، جمله و کلمه‌هایی که در کنار هریک از عناصر سازنده آغاز یک داستان آمده، جلب نمایید و با هدایت و راهنمایی شما آن‌ها را بخوانند و درک نمایند و بعد از آن متن داستان را بخوانند. سپس به ترتیب و توالی درست عناصر آغازین داستان (شزمک) در جمله توجه نمایند و آن را تشخیص دهند و جاهای خالی متن داستان مورد نظر را کامل نمایند. یک نام جدید برای داستان مورد نظر انتخاب نمایند و در پایان متن داستان تکمیل شده را با صدای بلند برای دوستانشان بخوانند و بازگو کنند.

پاسخ‌های این تمرین به ترتیب زیر می‌باشد:

دخترهای باهوش و مهربان

یکی بود، یکی نبود، فاطمه و زهرا، ظهر از خیابان عبور می‌کردند تا به خانه بروند. ناگهان آن‌ها خانه‌ای را دیدند که آتش گرفته است. برای همین فاطمه سریع به ۱۲۵ تلفن کرد و آتش‌نشان‌ها آمدند. در آخر آن‌ها آتش را خاموش کردند.

تمرین ۵:

هدف از این تمرین:

الف) درک مفاهیم نشان داده شده در تصویرها.

ب) درک شنیداری (گفتارخوانی)، درک خوانداری و بیان شفاهی متن داستان و پرسش‌های مرتبط با عناصر آغازین داستان (شزمک)

پ) پاسخ شفاهی و نوشتاری به پرسش‌های ارائه شده با توجه به کلمه و عبارت‌های داده شده

ت) بازنویسی جمله آغازین با توجه به پاسخ‌های مرتبط با عناصر آغازین داستان (شزمک)

ث) توجه و به‌کارگیری ترتیب و توالی صحیح عناصر آغازین داستان هنگام بیان و نوشتن (بازنویسی) جمله مربوط به شروع داستان

ج) به‌کارگیری ابزار انسجامی داستان، بیان و نوشتن جمله‌هایی کوتاه، مرتبط و منسجم با استفاده از حذف به قرینه لفظی مناسب، استفاده از ضمیر به جای تکرار اسم و...

چ) انتخاب نامی مناسب برای داستان مورد نظر

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

آموزگار گرامی، از دانش‌آموزان بخواهید که به تصویرهای داستان خوب نگاه کنند. سپس به نماد کوه توجه نمایند و با هدایت و راهنمایی شما پرسش‌هایی را که در قسمت پایین تمرین در داخل کادری صورتی رنگ قرار داده شده است را بخوانند و درک کرده و با توجه به کلمه و عبارت‌های داده شده در زیر کادر صورتی رنگ، به پرسش‌ها پاسخ بدهند. سپس به ترتیب و توالی درست عناصر آغازین داستان (شزمک) در جمله توجه نمایند و آن را تشخیص بدهند و در جای خالی داده شده در متن داستان مورد نظر، جمله آغازین داستان را بازنویسی کنند. نامی زیبا با راهنمایی شما برای داستان مورد نظر انتخاب کرده و بنویسند. در پایان یک بار دیگر متن داستان را با صدای بلند برای دوستانشان بخوانند و بازگو کنند و به‌عنوان تکلیف شب رونویسی یا باز نویسی کنند.

پاسخ‌های این تمرین به ترتیب زیر می‌باشد:

مسابقه‌ی دو

یکی بود یکی نبود، غیر از خدا هیچکس نبود. پارسا هر روز بعد از مدرسه در پارک می‌دوید. چون همسایه‌ها می‌خواستند در پارک محله مسابقه دو برگزار کنند و او دلش می‌خواست در این مسابقه برنده شود. اما بقیه دوندها قوی بودند و خیلی سریع می‌دویدند. برای همین پارسا با مربی‌اش خیلی تمرین کرد و سرانجام او در مسابقه‌ی دو شرکت کرد و برنده شد.

شخصیت اصلی داستان چه کسی است؟ پارسا

زمان داستان چه وقت اتفاق می‌افتد؟ هر روز بعد از مدرسه

مکان داستان کجا است؟ پارک

شخصیت اصلی داستان چه کاری انجام می‌داد؟ می‌دوید

تمرین ۶:

هدف از این تمرین:

الف) درک مفاهیم نشان داده شده در تصویرها.

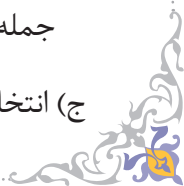
ب) درک شنیداری (گفتارخوانی) و درک خوانداری متن داستان و کلمه‌ها، و عبارت‌های مرتبط با عناصر آغازین داستان (شزمک)

پ) تشخیص و تفکیک هر کدام از عناصر آغازین داستان (شزمک) و نوشتن آن‌ها در کادرهای خالی

ت) بازنویسی جمله آغازین با توجه به کلمه‌ها و عبارت‌های مرتبط با عناصر آغازین داستان (شزمک)

ث) توجه و به کارگیری ترتیب و توالی صحیح عناصر آغازین داستان هنگام بیان و نوشتن (بازنویسی) جمله مربوط به شروع داستان

ج) انتخاب نامی مناسب برای داستان مورد نظر

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

آموزگار گرامی، از دانش‌آموزان بخواهید که به تصویرهای داستان خوب نگاه کنند سپس به نماد کوه توجه نمایند و ابتدا با هدایت و راهنمایی شما جاهای خالی کادر صورتی رنگ را با توجه به عناصر آغازین داستان (شزمک) که در بالای آن ارائه شده است، کامل نموده و متن داستان را با هم بخوانید. سپس به ترتیب و توالی درست عناصر آغازین داستان (شزمک) در جمله توجه نمایند و آن را تشخیص بدهند و در جای خالی متن داستان مورد نظر، جمله آغازین داستان را بازنویسی کنند و بخوانند و نامی زیبا با راهنمایی شما برای داستان مورد نظر انتخاب نموده و بنویسند. در پایان یک بار دیگر متن داستان را با صدای بلند برای دوستانشان بخوانند و بازگو کنند و به‌عنوان تکلیف شب رونویسی یا باز نویسی کنند.

پاسخ‌های این تمرین به ترتیب زیر می‌باشد:

روباه و اردک

روزی و روزگاری اردک زرنگ در یک صبح قشنگ روی برکه شنا می‌کرد. روباه گرسنه بود و می‌خواست یک اردک شکار کند. یک دفعه روباه به اردک حمله کرد و دنبالش دوید. اما اردک توانست فرار کند و در نتیجه روباه گرسنه ماند.

کار

شنا می‌کرد

مکان

برکه

زمان

یک صبح قشنگ

شخصیت

اردک زرنگ

عنوان: عناصر داستان (۶) : رونویسی و بازنویسی مسئله، حل مسئله و آخر داستان

هدف: آشنایی دانش‌آموزان با چگونگی رونویسی و بازنویسی عناصر مسئله، حل مسئله و آخر داستان و ایجاد زمینه برای نوشتن خود انگیخته

انتظارات: در پایان درس از دانش‌آموزان انتظار می‌رود:

- عناصر؛ مسئله، حل مسئله و آخر داستان را تشخیص دهند.
- دانش‌آموزان با تشخیص ترتیب و توالی درست عناصر؛ مسئله، حل مسئله و آخر هر داستان، آن را کامل کنند.
- نامی برای داستان بگویند و بنویسند.
- داستان کامل شده را دوباره بخوانند و به صورت منسجم و زیبا برای دیگران تعریف کنند.

وسایل: کارت نوشتاری، کارت تصویری، کتاب داستان و ...

جدول زمان بندی پیشنهادی

عنوان درس	زمان تدریس	هفته
عناصر داستان (۶) : رونویسی و بازنویسی مسئله، حل مسئله و آخر داستان	۲ ساعت	هفته اول
عناصر داستان (۶) : رونویسی و بازنویسی مسئله، حل مسئله و آخر داستان	۲ ساعت	هفته دوم

نکته‌های دستوری

از دیگر علائم سجاوندی که می‌توانند به درک متن و زیبایی نوشتار کمک کنند، به موارد زیر می‌توان اشاره کرد:

علامت سؤال (؟)

۱- در پایان جمله‌های پرسشی: آیا تاکنون فکر کرده اید که هزاران ماده نگارشی پیش روی شماست؟

۲- برای نشان دادن مفهوم تردید: وفات حافظ در سال (۷۲۱؟) اتفاق افتاد.

۳- برای نشان دادن مفهوم استهزا: او نابغه (؟) است.

علامت تعجب (!)

۱- در پایان جمله‌های تعجبی، تأکیدی، عاطفی، مثال: عجب روزگاری است!

۲- پس از اصوات، مثال: هان! ای دل عبرت بین.

گیومه (« »)

۱- سخنی که به طور مستقیم از جایی یا کسی نقل می‌شود:

به قول سعدی : «بنیاد ظلم در جهان اندک بود، هر کس چیزی بدان مزید کرد، تا بدین غایت رسید».

۲- اسامی و عناوین و اصطلاحات علمی یا فنی (فقط بار اول): «فضا سازی» در آغاز، میانه و پایان نوشته، نقش مهمی ایفا می‌کند.

نقطه ویرگول (؛)

برای جدا کردن جمله‌هایی که از جهت ساختمان و مفهوم مستقل به نظر می‌رسند ولی در یک عبارت طولانی، با یکدیگر بستگی معنایی دارند: برای نگارش گزارش خوب باید فکر کرد؛ تفکر لازمه هر اقدام مهمی است.

یادآوری: نقطه ویرگول کاربردی نزدیک به نقطه دارد و نباید آن را با ویرگول معادل دانست.

مثال: فروشنده‌ای که با کم فروشی و گران فروشی می‌خواهد سرمایه بیندوزد ناموفق است؛ بار کج به منزل نمی‌رسد.

نکته‌های تدریس

* هر داستان باید چند بار در کلاس توسط معلم و دانش‌آموزان خوانده و تعریف شود. این کار به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا با موضوع داستان و عناصر داستان آشنا شوند. بازگویی مکرر داستان نیز شیوه بسیار مؤثری برای زنده و جذاب کردن داستان است، ضمن آن که توانایی بازگویی مجدد و درک عناصر داستان را برای همه دانش‌آموزان راحت‌تر می‌کند.

* بازگویی و رونویسی یا بازنویسی همه داستان‌های درس به عنوان تکلیف شب، به رشد مهارت‌های زبانی دانش‌آموزان کمک می‌کند و توصیه اکید می‌شود.

* با استفاده از شیوه‌های مختلف مثل استفاده از فیلم، تصویر، نمایش عروسکی و... دانش‌آموزان را تشویق کنید که در فعالیت‌های کلاسی برای بازگو کردن داستان شرکت کنند و دربارهٔ عناصر آغازین داستان (شزمک) با یکدیگر گفت‌وگو کنند.

فرایند یاددهی و یادگیری باید در قالب پرسش و پاسخ صورت بگیرد. بنابراین استفاده از پرسش‌های «چه مسئله‌ای / مشکلی؟»، «چه راه حلی؟» یا «چگونگی حل مسئله»، و «چه اتفاقی در پایان داستان افتاد؟»، با توجه به عناصر داستان (آمحا) در زمان آموزش این درس و در تعامل با دانش‌آموزان توصیه می‌شود.

* بهتر است در مراحل اول آموزش هر بار فقط یکی از عناصر (آمحا) مانند حل مسئله حذف شود و هر بار دانش‌آموزان پس از تکمیل داستان با یکی از عناصر (آمحا)، آن را بازتعریف و بازنویسی کنند.

** در صورت توانایی دانش‌آموزان، هر یک از عناصر (آمحا) می‌تواند با توصیف‌هایی (رشاچک لب‌مَش) دقیق‌تر، گسترده‌تر و زیباتر بیان شوند. همچنین لازم است در صورت توانایی دانش‌آموزان به کارگیری ابزار انسجامی و علایم سجاوندی برای زیباتر و مفهوم‌دارتر شدن داستان مورد توجه قرار گیرد.

* توجه دانش‌آموزان را به سر واژه «آمحا» جلب کنید و چگونگی استفاده از آن برای یادآوری عناصر داستان را تمرین کنید.

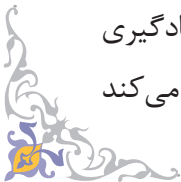
* در تدریس‌ها ابتدا هر فعالیت با همراهی شما انجام می‌شود، سپس با راهنمایی شما، دانش‌آموزان در تعامل با یکدیگر فعالیت مورد نظر را اجرا کنند. انجام پرسش و پاسخ در ارتباط دوفره دانش‌آموزان به صورت شفاهی و بعد از تعریف یا خواندن متن داستان توصیه می‌شود.

* توانایی‌های درکی و بیانی دانش‌آموزان، متناسب با میزان آسیب شنوایی و... آن‌ها است. در اجرای فعالیت‌ها حداکثر توانایی‌های درکی و بیانی (کلامی و غیر کلامی) آن‌ها را در نظر داشته باشید.

پیشنهادهایی برای تدریس

برای اجرای فرایند یاددهی - یادگیری این درس می‌توانید از فعالیت‌های متنوع زیر استفاده کنید:

* معلم از کتاب‌های داستان ساده یا داستانهای تصویری برای اجرای فرایند یاددهی - یادگیری استفاده می‌نماید. در تعامل با دانش‌آموزان داستانی آشنا و مورد علاقه آن‌ها را انتخاب می‌کند

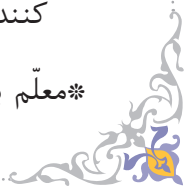

و دانش‌آموزان را با نام داستان آشنا می‌کند. تصویرها یا کلمه‌هایی که مربوط به عناصر مختلف مسئله، حل مسئله و آخر داستان (آمحا) را به صورت کارت‌های تصویری و نوشتاری آماده کرده و در معرض دید دانش‌آموزان قرار می‌دهد. با توجه به عناصر داستان (آمحا) با دانش‌آموزان پرسش و پاسخ‌هایی به صورت «چه مسئله‌ای / مشکلی؟»، «چه راه حلی؟» یا «چگونگی حل مسئله»، و «چه اتفاقی در پایان داستان افتاد؟» انجام می‌شود تا آن‌ها علاوه بر شناسایی عناصر داستان (آمحا)، به توانایی تشخیص چگونگی قرار دادن این عناصر در ترتیب و توالی مناسب در داستان برسند.

*معلم چندبار داستان را برای دانش‌آموزان با توجه به تصویرها بیان می‌کند (گفتاری یا نوشتاری) و هر بار جمله‌ای را که مربوط به یکی از عناصر؛ مسئله، حل مسئله و آخر داستان است حذف می‌کند و داستان را ناقص می‌گوید تا دانش‌آموزان با توجه به تصویرهای داستان، کارت‌های نوشتاری و پرسش و پاسخ قبلی، آن کلمه یا جمله را انتخاب و داستان را کامل کنند. با کمک و راهنمایی معلم دانش‌آموزان نامی برای داستان بگویند و داستان را بازگو کنند.

*یک داستان تصویری انتخاب کنید و تصویرهای آن را روی تابلو نصب کنید. پرسش و پاسخ‌هایی را دربارهٔ عناصر مختلف مسئله، حل مسئله و آخر داستان (آمحا) در کنار آن‌ها بنویسید. از دانش‌آموزان بخواهید تصویرهای داستان را ببینند و پرسش‌ها و پاسخ‌ها را بخوانند. پس از اطمینان از درک مفهوم پرسش‌ها و پاسخ‌ها و شناسایی عناصر مختلف مسئله، حل مسئله و آخر داستان (آمحا)، متن داستان را به صورتی که قسمت‌هایی از آن ناقص است در اختیار دانش‌آموزان قرار دهید یا در دفترشان بنویسید. سپس آن‌ها را به سوی جاگذاری و چگونگی توالی این قسمت‌ها در داستان هدایت کنید تا هر دانش‌آموز جاهای خالی متن داستان را با توجه به پرسش و پاسخ‌ها کامل کند (رونویسی). با کمک و راهنمایی شما دانش‌آموزان نامی برای داستان انتخاب کنند و بنویسند. از دانش‌آموزان بخواهید داستان را برای دیگران بازگو کنند.

*معلم با دانش‌آموزان داستانی را با توجه به تصویرهای آن تعریف کنند. سپس با یکدیگر

به صورت شفاهی با پرسش و پاسخ‌هایی دربارهٔ عناصر داستان (آمحا) با پرسش‌های «چه مسئله‌ای/مشکلی؟»، «چه راه حلی؟» یا «چگونگی حل مسئله»، و «چه اتفاقی در پایان داستان افتاد؟» دانش‌آموزان از عناصر مختلف داستان آگاه شوند. معلّم متن داستان را که قسمت‌هایی از آن ناقص است روی تابلو بنویسد و کارت‌هایی که از جمله‌های مربوط به آن قسمت‌ها و عناصر مختلف داستان (آمحا) آماده کرده است به آن‌ها بدهد. جاهای خالی متن داستان را با استفاده از عناصر داده شده داستان، کامل نمایند (رونویسی) و نامی دیگر برای داستان انتخاب کنند و بنویسند.

* یک داستان کوتاه را انتخاب کنید. تصاویر داستان را به دانش‌آموزان نشان دهید. با توجه به عناصر مختلف داستان (آمحا) با دانش‌آموزان پرسش و پاسخ داشته باشید، پرسش‌ها را روی تابلو بنویسید، متن داستان که قسمت‌هایی از آن کامل نیست را در اختیار دانش‌آموزان قرار دهید تا آن را با دقت بخوانند. از آن‌ها بخواهید به پرسش‌ها پاسخ بدهند و جاهای خالی متن داستان را با استفاده از پاسخ‌ها و عناصر مختلف داستان (آمحا)، کامل نمایند و نامی دیگر برای داستان انتخاب کنند و بنویسند. دانش‌آموزان داستان را در کلاس یا منزل بازگویی و بازنویسی کنند.

* تصویرهای یک داستان را همراه با متن آن داستان که قسمت‌هایی از آن ناقص است در اختیار دانش‌آموزان قرار دهید. سپس از هر دانش‌آموز بخواهید تا به تصویرها و شکل نمادین عناصر داستان توجه کنند. متن داستان را با دقت بخوانند. پس از اطمینان از درک مفهوم آن و با استفاده از جمله‌های داده شده، عناصر آغازین مختلف داستان (آمحا) را در جاهای خالی بنویسند. به این ترتیب داستان را کامل کنند و نامی برای آن بنویسند. دانش‌آموزان داستان را در کلاس یا منزل بازگویی و دوباره بازنویسی کنند.

* در آخرین تمرین دانش‌آموزان بایستی با استفاده از این فعالیت‌ها بتوانند خودشان به صورت مستقل جمله‌های ناقص داستان را با عناصر مسئله، حل مسئله و آخر داستان (آمحا) بیان و بازنویسی کنند.

دانستنی‌های معلّم: تمرین‌های کتاب درسی زبان آموزی، جمله‌سازی و نگارش

همکار گرامی برای حل تمرین‌های درس هفتم رعایت نکته‌های زیر ضروری می‌باشد:

* لازم به ذکر است که نمادکوه و سرواژه یا سرنام (آمحا) برای کمک به یادآوری عناصرسازنده داستان، ترتیبشان و همچنین برای به‌خاطر سپاری بهتر دانش‌آموزان استفاده می‌گردد و هر حرف این سرواژه به آن‌ها کمک می‌کند تا یکی از عناصر داستان؛ آغاز، مسئله، حل مسئله و آخر داستان را به شکل پشت‌سرهم و منظم به یاد آورند.

* کلمه‌هایی مانند یک‌دفعه، ناگهان، اما و... در شروع جمله/جمله‌های مسئله داستان و کلمه‌هایی مانند بعد، بنابراین، در همان زمان، همان موقع و... که می‌توانند، در صورت تناسب، برای شروع جمله/جمله‌های مربوط به بخش حل داستان و کلمه‌هایی مانند در آخر، در پایان، در نتیجه و... در ابتدای جمله/جمله‌های مربوط به آخر داستان، مورد استفاده قرار گیرد، پس توجه دانش‌آموزان را به کاربرد آن‌ها در متن داستان جلب کنید.

* همکار گرامی برای اجرای بهتر فرایند یاددهی و یادگیری و تسهیل در امر یادگیری دانش‌آموزان، به هم‌معنایی کلمه‌ها و ترکیب‌های حل مسئله یا حل مشکل، راه‌حل مسئله یا مشکل، آخر یا پایان یا تمام شدن داستان را به دانش‌آموزان مجدداً یادآوری نمایید.

باهم بیاموزیم

هدف از این تمرین:

الف) سازمان‌دهی تفکر، درک مفهوم، کاربرد و تشخیص عناصر مسئله، حل مسئله و آخر داستان و ترتیب و توالی درست آن‌ها

ب) درک شنیداری (گفتار خوانی)، بیان شفاهی، درک خوانداری عناصر مسئله، حل مسئله و آخر داستان

پ) فعال کردن ذهن دانش‌آموزان با استفاده از پرسش‌های اساسی درباره داستان «چه مسئله‌ای

در داستان اتفاق افتاد؟ حل مسئله در داستان چگونه بود؟ آخر داستان چه شد؟»

(ت) بازگویی، رونویسی و بازنویسی قسمت‌های حذف‌شده عناصر مسئله، حل مسئله و آخر داستان

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

آموزگار گرامی، شرح فعالیت‌تی که در این تمرین آمده‌است را در ادامه پیشنهادهایی برای تدریس کتاب معلم (راهنمای تدریس) در کلاس با دانش‌آموزان خود اجرا نمایید. لازم است هر بار یکی از عناصر مسئله، حل مسئله و آخر داستان، بیان نشود تا دانش‌آموزان با تشخیص عنصرهای حذف شده و جایگاه درست آن‌ها، جمله‌های داستان را به صورت شفاهی و نوشتاری تکمیل کرده و بازگو نمایند. در حین کار می‌توانید از کارت‌های نوشتاری استفاده نمایید.

تمرین ۱: ببینید، بشنوید و بگویید

هدف از این تمرین:

(الف) درک شنیداری (گفتارخوانی) و بیان شفاهی داستان

(ب) درک مفاهیم نشان داده شده در تصویرها.

(پ) سازمان‌دهی تفکر، درک مفهوم، کاربرد و تشخیص عناصر مسئله، حل مسئله و آخر داستان و ترتیب و توالی درست آن‌ها

(ت) فعال کردن ذهن دانش‌آموزان با استفاده از پرسش‌های اساسی درباره داستان «چه مسئله‌ای در داستان اتفاق افتاد؟ حل مسئله در داستان چگونه بود؟ آخر داستان چه شد؟»

(ث) بازگویی قسمت‌های حذف‌شده عناصر مسئله، حل مسئله و آخر داستان

(ج) انتخاب نامی مناسب برای داستان

(چ) استفاده از حروف ربط، آغازگرهای مناسب برای هر جمله، استفاده از ضمیر به جای تکرار اسم و...

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

برای انجام صحیح این تمرین به همراه دانش‌آموزان، مطابق با شرح داده‌شده ذیل همین تمرین در کتاب درسی عمل نمایید.

همچنین برای سهولت در اجرای این تمرین بهتر است کارت نوشتاری و کپی از تصویر داده شده در صفحه مورد نظر را از قبل آماده کرده، آن را به کلاس بیاورید و در اختیار دانش‌آموزان قرار دهید تا با راهنمایی و هدایت شما ضمن تشخیص هر کدام از عناصر مسئله، حل مسئله و آخر داستان و ترتیب و توالی درست آن‌ها، جاهای خالی متن داستان را که شما آموزگار گرامی با توجه به تصویرها و پرسش‌های اساسی بیان می‌کنید، را تکمیل کرده و نامی مناسب برای داستان مورد نظر انتخاب نمایند. همچنین بر سر واژه (آمحا) که بر روی نمادکوه آمده است، تأکید کنید و همزمان از کارت‌های نوشتاری و تصویری استفاده نمایید.

* بیان نوشتاری در این تمرین مدنظر نیست.

تمرین ۲:

هدف از این تمرین:

الف) درک مفاهیم نشان داده شده در تصویرها.

ب) درک شنیداری (گفتارخوانی)، بیان شفاهی و درک خوانداری جمله‌های داستان

پ) شناسایی عناصر مسئله، حل مسئله و آخر داستان و تشخیص ترتیب و توالی قرارگیری درست این عناصر در میانه و آخر داستان با توجه به آموخته‌های پیشین

ت) فراهم آمدن زمینه مناسب جهت بیان نوشتاری متناسب با توانایی و میزان آسیب‌شنوایی هر دانش‌آموز

ث) فعال کردن ذهن دانش‌آموزان با استفاده از پرسش‌های اساسی درباره داستان «چه مسئله‌ای

در داستان اتفاق افتاد؟ حل مسئله در داستان چگونه بود؟ آخر داستان چه شد؟»

ج) بازگویی، رونویسی و بازنویسی قسمت‌های حذف‌شده عناصر مسئله، حل مسئله و آخر داستان
چ) یادآوری چگونگی به‌خاطر سپاری عناصر داستان و ترتیبشان با کمک نمادکوه و شکل‌گیری
سرواژه یا سرنام «آمحا»

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

آموزگار گرامی، از دانش‌آموزان بخواهید که به تصویرهای داستان پاکیزگی، نماد کوه و ویژگی‌های مطرح‌شده در آن، سرواژه (آمحا) و نام داستان مورد نظر، توجه نمایند و مرحله به مرحله از پرسش‌های اساسی «چه مسئله‌ای در داستان اتفاق افتاد؟ حل مسئله در داستان چگونه بود؟ آخر داستان چه شد؟» استفاده نمایید و با آن‌ها گفت‌وگو کنید. از دانش‌آموزان بخواهید داستان را بخوانند، جمله‌ای از داستان را بگویند یا نشان دهند و یا بخواهید جمله مربوط به یکی از عناصر داستان (مسئله، حل مسئله یا آخر) را نشان داده و بخوانند و با هدایت و راهنمایی شما، عناصر مسئله، حل مسئله و آخر داستان را با توجه آموخته‌های قبلیشان تشخیص داده و بر ترتیب و توالی قرارگیری درست این عناصر تأکید کرده و با هم جمله‌های داستان را بخوانید. بر همه نکته‌های ذکر شده تأکید بیشتری نموده، تا کاملاً آن‌ها را بیاموزند و درک کنند و بازگو نمایند. *همکار گرامی، برای ایجاد زمینه لازم جهت نوشتن خود انگیخته، می‌توانید از هر دانش‌آموز بخواهید که در منزل جمله‌های این تمرین را رونویسی نماید.

تمرین ۳:

هدف از این تمرین:

الف) درک مفاهیم نشان داده شده در تصویرها.

ب) درک شنیداری (گفتارخوانی)، درک خوانداری و بیان شفاهی متن داستان یک روز برفی

پ) کامل کردن جاهای خالی داده شده در متن داستان (رونویسی)، با توجه به پاسخ‌های ارائه شده مربوط به عناصر مسئله، حل مسئله و آخر داستان

ت) توجه و به کارگیری ترتیب و توالی صحیح عناصر مسئله، حل مسئله و آخر داستان هنگام تکمیل جاهای خالی داده شده در متن داستان

ث) به کارگیری علائم سجاوندی و ابزار انسجامی به طور مناسب در متن داستان: بیان و نوشتن جمله‌هایی کوتاه، مرتبط و منسجم با استفاده از حذف به قرینه لفظی مناسب، نقطه گذاری در پایان هر جمله، استفاده از ضمیر به جای تکرار اسم و...

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

آموزگار گرامی، از دانش آموزان بخواهید که به تصویرهای داستان خوب نگاه کنند سپس به نماد کوه توجه نمایند و با هدایت و راهنمایی شما و یادآوری عناصر مسئله، حل مسئله و آخر داستان که در درس‌های قبلی آموخته‌اند، پرسش و پاسخ‌هایی را که در قسمت پایین تمرین در داخل کادرهای قرمز، آبی و بنفش قرار داده شده است را بخوانند و درک نمایند سپس به ترتیب و توالی درست عناصر مسئله، حل مسئله و آخر داستان توجه نمایند و جاهای خالی متن داستان مورد نظر را با استفاده از پاسخ‌های ارائه شده و در ترتیب و توالی درست آن‌ها، جاهای خالی متن داستان را کامل (رونویسی) نمایند و در انتها یک بار دیگر آن را با صدای بلند برای دوستانشان بخوانند و بازگو کنند. بازنویسی داستان به عنوان تکلیف شب آن‌ها توصیه می‌گردد.

پاسخ‌های این تمرین به ترتیب زیر می‌باشد:

یک روز برفی

یکی بود، یکی نبود، غیر از خدا هیچ کس نبود. مریم و امین در یک روز برفی در حیاط خانه می‌خواستند آدم برفی درست کنند. **اما هوا خیلی سرد بود.** برای همین آن‌ها تصمیم گرفتند که لباس گرم بپوشند تا بیمار نشوند و در آخر آن‌ها یک آدم برفی زیبا درست کردند.

تمرین ۴:

هدف از این تمرین:

(الف) درک مفاهیم نشان داده شده در تصویرها.

(ب) کامل کردن جاهای خالی داده شده با توجه به پاسخهای ارائه شده مربوط به عناصر مسئله، حل مسئله و آخر داستان در نمادکوه

(پ) درک شنیداری (گفتارخوانی)، درک خوانداری و بیان شفاهی متن و جمله‌های مرتبط با بخش‌های مسئله، حل مسئله و آخر داستان آتش‌سوزی

(ت) به‌کارگیری علائم سجاوندی و ابزار انسجामी به‌طور مناسب در متن داستان: بیان و نوشتن جمله‌هایی کوتاه، مرتبط و منسجم با استفاده از حذف به‌قرینه لفظی مناسب، نقطه‌گذاری در پایان هر جمله، استفاده از ضمیر به جای تکرار اسم و...

(ث) توجه و به‌کارگیری ترتیب و توالی صحیح عناصر مسئله، حل مسئله و آخر داستان هنگام تکمیل جاهای خالی داده شده در متن داستان

(ج) بازگویی، رونویسی و بازنویسی قسمت‌های حذف‌شده عناصر مسئله، حل مسئله و آخر داستان

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

آموزگار گرامی، از دانش‌آموزان بخواهید که به تصویرهای داستان خوب نگاه کنند. سپس به نماد کوه توجه نمایند و با هدایت و راهنمایی شما و یادآوری عناصر؛ مسئله، حل مسئله و آخر داستان که در درس‌های قبلی آموخته‌اند، پرسش و پاسخ‌هایی را که بر روی نماد کوه در داخل ابرهایی در قسمت مسئله، حل مسئله و آخر داستان قرار داده شده است را بخوانند و درک نمایند. سپس با تشخیص و توجه به ترتیب و توالی درستشان از آن‌ها برای تکمیل جاهای خالی متن داستان استفاده کنند. در آخر یک‌بار دیگر داستان را با صدای بلند برای دوستانشان بخوانند و بازگو کنند. بازنویسی داستان به عنوان تکلیف شب آن‌ها توصیه می‌گردد.

پاسخ‌های این تمرین به ترتیب زیر می‌باشد:

آتش‌سوزی

یکی بود، یکی نبود، فاطمه و زهرا، ظهر از خیابان عبور می‌کردند تا به خانه بروند. ناگهان آن‌ها خانه‌ای را دیدند که آتش گرفته است. برای همین فاطمه سریع به ۱۲۵ تلفن کرد و آتش‌نشانیها آمدند. در آخر آن‌ها آتش را خاموش کردند.

تمرین ۵:

هدف از این تمرین:

الف) درک مفاهیم نشان داده شده در تصویرها.

ب) درک شنیداری (گفتارخوانی)، درک خوانداری و بیان شفاهی متن داستان و پرسش‌های مرتبط با عناصر مسئله، حل مسئله و آخر داستان

پ) انتخاب پاسخ پرسش‌های ارائه شده با توجه به جمله‌های داده شده

ت) توجه و به‌کارگیری ترتیب و توالی صحیح عناصر مسئله، حل مسئله و آخر داستان هنگام بیان و نوشتن

ث) کامل کردن جاهای خالی داده شده در متن داستان با توجه به پاسخ‌های ارائه شده مربوط به عناصر مسئله، حل مسئله و آخر داستان (بازنویسی)

ج) انتخاب نامی مناسب برای داستان

چ) به‌کارگیری علائم سجاوندی و ابزار انسجامی به‌طور مناسب در متن داستان: بیان و نوشتن جمله‌هایی کوتاه، مرتبط و منسجم با استفاده از حذف به قرینه لفظی مناسب، نقطه گذاری در پایان هر جمله، استفاده از ضمیر به جای تکرار اسم و...

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

آموزگار گرمی، از دانش‌آموزان بخواهید که به تصویرهای داستان خوب نگاه کنند. سپس به نماد کوه توجه نمایند و با هدایت و راهنمایی شما پرسش‌هایی را که در قسمت پایین تمرین در داخل کادرهای قرمز، آبی و بنفش رنگ قرار داده شده است را بخوانند و درک کرده و با توجه به جمله‌های داده شده در زیر کادرهای رنگی، به پرسش‌ها پاسخ بدهند و آن‌ها را بازنویسی نمایند. سپس به ترتیب و توالی درست عناصر مسئله، حل مسئله و آخر داستان در جمله‌ها توجه نمایند و آن‌ها را تشخیص بدهند و در جاهای خالی داده شده در متن داستان مورد نظر آن‌ها را بازنویسی کنند و نامی زیبا با راهنمایی شما برای داستان مورد نظر انتخاب کرده و بنویسند. در پایان یک‌بار دیگر متن داستان را با صدای بلند برای دوستانشان بخوانند و بازگو کنند و به عنوان تکلیف شب رونویسی یا بازنویسی کنند.

پاسخ‌های این تمرین به ترتیب زیر می‌باشد:

مسابقه‌ی دو

یکی بود یکی نبود، غیر از خدا هیچکس نبود. پارسا هر روز بعد از مدرسه در پارک می‌دوید. چون همسایه‌ها می‌خواستند در پارک محله مسابقه دو برگزار کنند. او دلش می‌خواست در این مسابقه برنده شود. اما بقیه دوندگان قوی بودند و خیلی سریع می‌دویدند. برای همین پارسا با مربی‌اش خیلی تمرین کرد و سرانجام او در مسابقه‌ی دو شرکت کرد و برنده شد.

چه مسئله‌ای در داستان اتفاق افتاد؟ بقیه دوندگان قوی بودند و خیلی سریع می‌دویدند.

حل مسئله در داستان چگونه بود؟ پارسا با مربی‌اش خیلی تمرین کرد.

آخر داستان چه شد؟ او در مسابقه‌ی دو شرکت کرد و برنده شد.

تمرین ۶:

هدف از این تمرین:

(الف) درک مفاهیم نشان داده شده در تصویرها.

(ب) درک شنیداری (گفتارخوانی)، درک خوانداری و بیان شفاهی متن داستان مورد نظر

(پ) تشخیص و تفکیک هر کدام از جمله های درست و مرتبط با عناصر مسئله، حل مسئله و آخر داستان و رونویسی آن ها در کادر رنگی مربوطه

(ت) توجه و به کارگیری ترتیب و توالی صحیح عناصر مسئله، حل مسئله و آخر داستان هنگام بیان و نوشتن (بازنویسی)

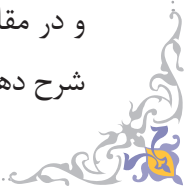
(ث) کامل کردن داستان با بازنویسی جمله های انتخاب شده و مرتبط با عناصر مسئله، حل مسئله و آخر داستان

(ج) انتخاب نامی مناسب برای داستان

(چ) به کارگیری علائم سجاوندی و ابزار انسجامی به طور مناسب در متن داستان: بیان و نوشتن جمله هایی کوتاه، مرتبط و منسجم با استفاده از حذف به قرینه لفظی مناسب، نقطه گذاری در پایان هر جمله، استفاده از ضمیر به جای تکرار اسم و...

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

آموزگار گرامی، از دانش آموزان بخواهید که به تصویرهای داستان خوب نگاه کنند. سپس به نماد کوه توجه نمایند و ابتدا با هدایت شما نمایش داستان مورد نظر را اجرا نمایند. سپس جمله هایی را که در داخل کادرهایی در پایین متن مورد نظر آمده است را با هم بخوانید و جمله های درست و مرتبط با عناصر مسئله، حل مسئله و آخر داستان را از بین جمله های داده شده انتخاب نموده و در مقابل نام عنصر مربوطه رونویسی کنند. متن داستان را مرحله به مرحله با هم بخوانید و شرح دهید. سپس به ترتیب و توالی درست عناصر مسئله، حل مسئله و آخر داستان در جمله ها

توجه نمایند و آن‌ها را تشخیص بدهند و در جای خالی متن داستان مورد نظر، آن‌ها را بازنویسی کنند و بخوانند و نامی زیبا با راهنمایی شما برای داستان مورد نظر انتخاب نموده و بنویسند. در پایان یک‌بار دیگر متن داستان را با صدای بلند برای دوستانشان بخوانند و بازگو کنند و به عنوان تکلیف شب رونویسی یا باز نویسی کنند.

پاسخ‌های این تمرین به ترتیب زیر می‌باشد:

روباه و اردک

روزی و روزگاری اردک زرنگ در یک صبح قشنگ توی برکه شنا می‌کرد. روباه گرسنه بود و می‌خواست یک اردک شکار کند. یک دفعه روباه به اردک حمله کرد و دنبالش دوید اما اردک توانست فرار کند و در نتیجه روباه گرسنه ماند.

مسئله : روباه به اردک حمله کرد و دنبالش دوید.

حل مسئله : اردک توانست فرار کند.

آخرداستان : روباه گرسنه ماند.

عنوان: داستان‌نویسی (۱)

هدف: آشنایی دانش‌آموزان با چگونگی تکمیل یک داستان با توجه به عناصر داده شده در متن داستان

انتظارات: در پایان درس از دانش‌آموزان انتظار می‌رود:

- با خواندن داستان و با توجه به عناصر داده شده در متن، داستان را کامل بیان کنند و بنویسند.
  - از ابزارهای انسجام (کلمه‌های ربط و ...) در جمله‌های داستان به صورت مناسب استفاده کنند و نامی برای داستان انتخاب کرده و بنویسند.
  - داستان را دوباره بخوانند و برای دیگران تعریف کنند.
- وسایل:** کارت نوشتاری، کارت تصویری، کتاب داستان و ...

جدول زمان بندی پیشنهادی

عنوان درس	زمان تدریس	هفته
داستان نویسی (۱)	۲ ساعت	هفته اول
داستان نویسی (۱)	۲ ساعت	هفته دوم
داستان نویسی (۱)	۲ ساعت	هفته سوم

نکته‌های دستوری

خاطره‌نویسی و گزارش‌نویسی نوعی از نوشتار ادبی واقع‌گرا است که می‌تواند در قالب یک داستان به روایت رخداد‌های واقعی از زندگی افراد، بپردازند. برای نوشتن آن‌ها از الگوی متداول ساختار سازنده یک داستان (آمحا) می‌توان استفاده کرد.

نکته‌های تدریس

* هر داستان باید چند بار در کلاس توسط معلم و دانش‌آموزان خوانده و تعریف شود. این کار به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا با موضوع داستان و عناصر داستان آشنا شوند. بازگویی مکرر داستان نیز شیوه بسیار مؤثری برای زنده و جذاب کردن داستان است، ضمن آن که توانایی بازگویی مجدد و درک عناصر داستان را برای همه دانش‌آموزان راحت می‌کند.

* استفاده از اتفاقاتی که در مدرسه یا منزل برای دانش‌آموزان رخ داده‌اند، اردوها و بازدیدها فرصت مناسبی برای هدایت دانش‌آموزان برای نوشتن خودانگیزخته با استفاده از آموخته‌هایشان است.

* بازگویی و رونویسی یا بازنویسی همه داستان‌های درس به‌عنوان تکلیف شب، به رشد مهارت‌های زبانی دانش‌آموزان کمک می‌کند و توصیه اکید می‌شود.

* با استفاده از شیوه‌های مختلف مثل استفاده از فیلم، تصویر، نمایش عروسکی و... دانش‌آموزان را تشویق کنید که در فعالیت‌های کلاسی برای بازگود کردن داستان شرکت کنند و در مورد عناصر داستان (آمحا) با یکدیگر گفت‌وگو کنند.

* بهتر است برای اجرای مراحل آموزش این درس، معلم هر بار داستان را بدون یکی از عناصر و قسمت‌های داستان مانند بدون بیان آخر داستان بازگو نماید، دانش‌آموزان قسمت حذف شده را بگویند تا داستان کامل شود. دانش‌آموزان پس از تکمیل داستان با یکی از عناصر داستان (آمحا)، آن را بازتعریف و بازنویسی کنند.

* در انجام تمرین‌ها و برای کامل کردن عناصر داستان، توجه به شکل نمادین داستان و پرسش و پاسخ درباره قسمت حذف شده از داستان به فهم دانش‌آموزان از عناصر داستان و توالی آن‌ها کمک می‌کند. بعد از کامل کردن جاهای خالی متن داستان، بازگویی و بازنویسی داستان از دانش‌آموزان خواسته شود و بر توالی و ویژگی‌های انسجامی داستان تأکید گردد.

* در انجام تمرین‌ها توجه دانش‌آموزان را به شکل نمادین عناصر داستان و سر واژه «آمحا» جلب کنید و با چگونگی استفاده از آن برای یادآوری عناصر و قسمت‌های مختلف داستان آشنایشان کنید.

* لازم است در صورت توانایی دانش‌آموزان به‌کارگیری ابزار انسجامی برای زیباتر و مفهوم‌دارتر شدن داستان مورد توجه قرار گیرد.

* انتخاب نامی مناسب برای داستانها با توجه به محتوای آن و آموخته‌های سال چهارم صورت گیرد.

* فرایند یاددهی و یادگیری باید در قالب پرسش و پاسخ صورت بگیرد. بنابراین استفاده از پرسش‌های «چه کسی»، «چه وقت»، «کجا»، «چه کار»، «چه مسئله‌ای / مشکلی؟»، «چه

راه حلی؟» یا «چگونگی حل مسئله»، و «چه اتفاقی در پایان داستان افتاد؟»، با توجه به شکل نمادین عناصر داستان (آمحا) در زمان آموزش این درس توصیه می‌شود.

* در صورت توانایی دانش‌آموزان استفاده از آموخته‌های قبلی (رشاچک لب‌مش) در داستان‌گویی‌ها در جهت گسترش و طولانی کردن جمله‌های داستان و بسط آن استفاده شود.

* در تدریس‌ها ابتدا هر فعالیت با همراهی شما انجام می‌شود، سپس با راهنمایی شما، دانش‌آموزان در تعامل با یکدیگر فعالیت مورد نظر را اجرا کنند. انجام پرسش و پاسخ در ارتباط دوفره دانش‌آموزان به صورت شفاهی و بعد از تعریف یا خواندن متن داستان توصیه می‌شود.

* توانایی‌های درکی و بیانی دانش‌آموزان، متناسب با میزان آسیب شنوایی و... آن‌ها است. در اجرای فعالیت‌ها حداکثر توانایی‌های درکی و بیانی (کلامی و غیر کلامی) آن‌ها را در نظر داشته باشید.

پیشنهادهایی برای تدریس

برای اجرای فرایند یاددهی - یادگیری این درس می‌توانید از فعالیت‌های متنوع زیر استفاده کنید:

* معلم برای اجرای فرایند یاددهی - یادگیری این درس از داستانهای ساده و بسیار آشنا یا ماجراهای روزمره همراه با تصویرهای آن را استفاده نماید. بعد از انتخاب داستانی آشنا و یا ماجرای مورد علاقه دانش‌آموزان، آن‌ها را با نام داستان آشنا کند. شکل نمادین عناصر و قسمت‌های مختلف داستان روی تابلو کشیده شود. یکی از دانش‌آموزان با راهنمایی معلم داستان را با توجه به شکل نمادین عناصر داستان و بدون بیان آخر داستان بازگو نماید. دانش‌آموزان دیگر نیز با هدایت معلم درباره قسمت‌های بیان شده داستان صحبت کنند و عناصر داستان مشخص گردد. بعد از صحبت درباره این موضوع که بخش پایانی داستان بیان نشده است، دانش‌آموزان در تعامل با هم پایانی برای داستان بیان کنند و قسمت حذف شده را بگویند تا داستان کامل شود. سپس دانش‌آموزان داستان را دوباره بخوانند و برای دیگران تعریف کنند.

* در مرحله بعد دانش‌آموز دیگری داستان را بدون قسمت حل مسئله بگوید. دانش‌آموز بعدی نیز با توجه به تصویرها و شکل نمادین عناصر و قسمت‌های مختلف داستان، قسمت حذف شده را بیان نماید. به این ترتیب آن قسمت داستان را کامل کند و داستان را بازگو نماید.

* در ادامه فعالیت‌های آموزشی این درس بیان داستان بدون قسمت «مسئله» و پس از آن بدون قسمت «آغاز» توسط یکی از دانش‌آموزان صورت می‌گیرد. معلم از دانش‌آموزان می‌خواهد به تصویرهای داستان نگاه کنند و قسمت‌های داده شده داستان را بخوانند. دوباره بر شکل نمادین عناصر و قسمت‌های مختلف داستان تأکید شود. معلم در تعامل با دانش‌آموزان جمله‌های داده شده در متن را با عناصر داستان تطبیق می‌دهد و با پرسش و پاسخ، توجه آن‌ها را به بخش حذف شده داستان جلب می‌کند. بعد از این گفت‌وگو دانش‌آموزان قسمت حذف شده را بازگو و داستان را کامل می‌نمایند. لازم است هر دانش‌آموز داستان را بازگو و بازنویسی نماید. با توجه به توانایی‌های دانش‌آموزان بر کاربست ابزارهای انسجام‌هنگام تعریف داستان تأکید شود.

* استفاده از عروسک برای بازگویی داستان، شیوه مفید دیگری در کلاس است که می‌توان برای جذاب کردن داستان آن را به کار گرفت. با استفاده از حیوانات عروسکی یا عروسک‌های نمایشی داستانی آشنا را از زبان آن‌ها برای دانش‌آموزان تعریف کنید اما قسمت آخر داستان را بازگو نکنید. متن داستان را نیز بدون قسمت آخر بر روی تابلو بنویسید. پس از دیدن نمایش عروسکی و خواندن قسمت‌های داده شده داستان، بر شکل نمادین تأکید کنید و در تعامل با دانش‌آموزان جمله‌های داده شده در متن را با عناصر داستان تطبیق دهید. سپس با پرسش و پاسخ، توجه دانش‌آموزان را به بخش حذف شده داستان جلب کنید و ذهن آن‌ها را به سوی تکمیل قسمت حذف شده داستان (شفاهی و نوشتاری) هدایت کنید. هر دانش‌آموز می‌تواند از عروسک‌ها در بازگویی داستان برای سایرین استفاده کند. به همین ترتیب این فعالیت را با حذف قسمت‌های دیگر داستان (حل مسئله، مسئله و آغاز) همراه با دانش‌آموزان انجام دهید. هر دانش‌آموز نیز به انتخاب خود نامی برای داستان بگوید و بنویسد.

*از داستانهایی که چند بار برای دانش‌آموزان گفته‌اید یا خوانده‌اید استفاده کنید. داستان را بگویید و هر بار بخشی از آن را حذف کنید و با تغییر در لحن و آهنگ صدا و حالت چهره از آن‌ها بخواهید قسمت حذف شده را بازگو کنند. هر دانش‌آموز نیز تصویر آن قسمت از داستان را در دفترش نقاشی کند. نوشتن بخش حذف شده داستان و تکمیل آن را از هر دانش‌آموز بخواهید.

*تعدادی کارت تصویری از داستانی آشنا (که هر یک نشانگر بخش مهمی از داستان است) آماده کنید و در اختیار دانش‌آموزان قرار دهید. متن داستان را به صورتی که قسمتی آغاز آن حذف شده است روی تابلو بنویسید. سپس از دانش‌آموزان بخواهید کارت‌ها را با توجه به داستان به طور مرتب و صحیح پشت سر هم بچینند. پس از دیدن تصویرها و خواندن قسمت‌های داده شده داستان با یک جمله مناسب جاهای خالی را کامل کنند. نامی زیبا برای داستان بنویسند.

*در آخرین فعالیت این درس دانش‌آموز با هدایت و راهنمایی معلم صحنه‌های مهم یکی از داستانهایی که در تمرین‌های قبل با آن آشنا شده است نقاشی کند و تصویر صحنه‌های داستان را با ترتیب و توالی مناسب در کنار هم قرار دهد. سپس داستان را برای دوستانش بازگو کند و بنویسد.

دانش‌تنی‌های معلم: تمرین‌های کتاب درسی زبان آموزی، جمله‌سازی و نگارش

باهم بیاموزیم

هدف از این تمرین:

(الف) درک شنیداری (گفتارخوانی)، بیان شفاهی، درک خوانداری عناصرداستان

(ب) تشخیص عناصر داستان، به ویژه بخش حذف شده آن

(پ) بازگویی قسمت‌های حذف‌شده عناصر آغاز، مسئله، حل مسئله و آخر داستان

ت) انتخاب نامی مناسب برای داستان با توجه به آموخته‌های پیشین

ث) یادآوری چگونگی به خاطر سپاری عناصر داستان و ترتیبشان با کمک نمادکوه و شکل‌گیری سرواژه یا سرنام «آمحا»

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

آموزگار گرامی، شرح فعالیت‌هایی که در این تمرین آمده است را در ادامه پیشنهادهایی برای تدریس کتاب معلم (راهنمای تدریس) در کلاس با دانش‌آموزان خود اجرا نمایید. بهتر است هر بار یکی از عناصر آغاز، مسئله، حل مسئله و آخر داستان، بیان نشود تا دانش‌آموزان با تشخیص عنصرهای حذف شده و جایگاه درست آن‌ها در متن داستان مورد نظر، جمله‌های داستان را تکمیل کرده و بازگو نمایند. در حین کار می‌توانید از کارت‌های نوشتاری استفاده نمایید.

تمرین ۱: ببینید، بشنوید و بگویید

هدف از این تمرین:

الف) درک شنیداری (گفتارخوانی) و بیان شفاهی داستان

ب) درک مفاهیم نشان داده شده در تصویرها.

پ) تشخیص عناصر داستان و ترتیب و توالی درست آن‌ها، به ویژه بخش حذف شده آن

ت) فعال کردن ذهن دانش‌آموزان با استفاده از پرسش‌های اساسی و مرتبط درباره داستان

ث) بازگویی قسمت‌های حذف شده داستان (عناصر آغاز، مسئله، حل مسئله و آخر)

ج) توجه و به‌کارگیری ابزار انسجامی داستان، بیان و نوشتن جمله‌هایی کوتاه، مرتبط و منسجم

با استفاده از حذف به قرینه لفظی مناسب، استفاده از ضمیر به جای تکرار اسم، استفاده از آغازگرهای مناسب جمله‌ها مانند ناگهان، اما، برای همین، در پایان و...

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

برای انجام صحیح این تمرین به همراه دانش‌آموزان، مطابق با شرح داده‌شده ذیل همین تمرین در کتاب درسی عمل نمایید.

همچنین برای سهولت در اجرای این تمرین بهتر است کارت نوشتاری و کپی از تصویر داده‌شده در صفحه مورد نظر را از قبل آماده کرده، آن را به کلاس بیاورید و در اختیار دانش‌آموزان قرار دهید تا با راهنمایی و هدایت شما ضمن تشخیص هر کدام از عناصر آغاز، مسئله، حل مسئله و آخر داستان و ترتیب و توالی درست آن‌ها، جاهای خالی قسمت‌های حذف شده در متن داستان مورد نظر را که شما آموزگار گرامی با توجه به تصویرها و پرسش‌های اساسی بیان می‌کنید، را تکمیل کرده و بازگویی و رونویسی نمایند. همچنین بر سر واژه (آمحا) که بر روی نماد کوه آمده است، تأکید کنید و همزمان از کارت‌های نوشتاری و تصویری استفاده نمایید.

* بیان نوشتاری در این تمرین مدنظر نیست.

تمرین ۲:

هدف از این تمرین:

(الف) درک مفاهیم نشان داده شده در تصویرها.

(ب) درک شنیداری (گفتارخوانی)، بیان شفاهی و درک خوانداری جمله‌های متن داستان مورد نظر

(پ) شناسایی عناصر مختلف داستان با کمک نماد کوه و سرواژه یا سرنام «آمحا»

ت) فعال کردن ذهن دانش‌آموزان با استفاده از پرسش «آخر داستان چه شد؟» جهت کمک به تشخیص عنصر حذفی (آخر داستان)

ث) بیان شفاهی آخر داستان، با توجه به تصویر و جمله‌های داده شده و نوشتن آن در متن داستان

ج) انتخاب نامی مناسب برای داستان

چ) توجه و به‌کارگیری ابزار انسجامی داستان، بیان و نوشتن جمله‌هایی کوتاه، مرتبط و منسجم با استفاده از حذف به قرینه لفظی مناسب، استفاده از ضمیر به جای تکرار اسم، استفاده از آغازگرهای مناسب جمله‌ها مانند در پایان و...

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

آموزگار گرامی، از دانش‌آموزان بخواهید که به تصویرهای داستان، نماد کوه و ویژگی‌های مطرح‌شده در آن، سرواژه (آمحا) و عنصر آخر که به رنگ قرمز بر روی نماد کوه نوشته شده، توجه نمایند و با هم به بحث و گفت‌وگو بپردازید و جمله‌های متن داستان را باهم بخوانید سپس توجه آن‌ها را به جای خالی داده شده در انتهای داستان جلب نمایید و یک بار دیگر با هم داستان را بازگو کنید و با هدایت و راهنمایی شما از آن‌ها بپرسید که: آخر داستان چه شد؟ و با آن‌ها گفت‌وگو کنید تا دانش‌آموزان با راهنمایی شما، قسمت آخر داستان را که حذف شده است را با توجه آموخته‌های قبلیشان تشخیص داده و جمله‌ای زیبا برای آخر داستان مورد نظر بگویند و بنویسند و نامی زیبا برای داستان مورد نظر انتخاب کرده و بنویسند. سپس از هر دانش‌آموز بخواهید یک بار دیگر متن داستان تکمیل شده را برای دوستانش با صدای بلند بخواند یا بازگو نماید.

پاسخ‌های این تمرین به ترتیب زیر می‌باشد:

گرگ و بزها

یکی بود یکی نبود، غیر از خدا هیچکس نبود. سه تا بز چاق و سفید با موهای بلند با هم دوست بودند. بزها در یک روز بهاری چمنزاری را در آن طرف رودخانه می‌بینند و می‌خواهند از روی پل عبور کنند تا به آن‌جا بروند. ناگهان آقا گرگه جلوی آن‌ها را می‌گیرد. اما بزها به گرگ شاخ می‌زنند و گرگ را توی رودخانه پرتاب می‌کنند. سرانجام بزها به آن طرف پل می‌رسند و علف می‌خورند.

تمرین ۳:

هدف از این تمرین:

(الف) درک مفاهیم نشان داده شده در تصویرها.

(ب) درک شنیداری (گفتارخوانی)، بیان شفاهی و درک خوانداری جمله‌های متن داستان مورد نظر

(پ) فعال کردن ذهن دانش‌آموزان با استفاده از پرسشی درباره چگونگی حل مسئله توسط شخصیت‌های داستان، به منظور کمک به تشخیص قسمت حذفی (حل مسئله داستان)

(ت) شناسایی عناصر مختلف داستان با کمک نمادکوه و سرواژه یا سرنام «آمحا»

(ث) بیان شفاهی حل مسئله داستان، با توجه به تصویر و جمله‌های داده شده و نوشتن آن در متن داستان

(ج) انتخاب نامی مناسب برای داستان

(چ) توجه و به‌کارگیری ابزار انسجامی داستان، بیان و نوشتن جمله‌هایی کوتاه، مرتبط و منسجم با استفاده از حذف به قرینه لفظی مناسب، استفاده از ضمیر به جای تکرار اسم، استفاده از آغازگرهای مناسب جمله‌ها مانند برای همین و...

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

آموزگار گرامی، از دانش‌آموزان بخواهید که به تصویرهای داستان، نماد کوه و ویژگی‌های مطرح‌شده در آن، سرواژه‌ی (آمحا) و قسمت حل‌مسئله که با رنگ قرمز نوشته شده، توجه نمایند و با هم به بحث و گفت‌وگو بپردازید و متن داستان را باهم بخوانید. سپس توجه آن‌ها را به جای خالی داده شده در میانه داستان جلب نمایید با هدایت و راهنمایی شما از آن‌ها بپرسید که « حل مسئله در داستان چگونه بود؟ » و با آن‌ها به بحث و گفت‌وگو بپردازید تا دانش‌آموزان با تشخیص قسمت حذف شده و جایگاه درست آن و با راهنمایی شما قسمت حل مسئله داستان را با توجه آموخته‌های قبلیشان تشخیص داده و جمله‌ای زیبا بگویند و بنویسند و نامی زیبا با همیاری شما برای داستان مورد نظر انتخاب کرده و بنویسند. سپس یک باردیگر متن داستان تکمیل شده را برای دوستانشان با صدای بلند بخوانند و بازگو کنند.

پاسخ‌های این تمرین می‌تواند به ترتیب زیر می‌باشد:

قصه‌ی نازنین

یکی بود یکی نبود، غیراز خدا هیچکس نبود، نازنین ۷ سال دارد و با پدر و مادرش در روستا زندگی می‌کرد. مادر نازنین دیروز از او خواست تا به مغازه برود و تخم‌مرغ بخرد. او به مغازه رفت. اما با همه‌ی پولش شکلات خرید و دیگر پولی برای خرید تخم‌مرغ نداشت. وقتی نازنین به خانه برگشت، پشیمان شد و از مادرش عذرخواهی کرد. در آخر مادر کار بد او را بخشید و به نازنین پول داد تا دوباره به مغازه برود و تخم‌مرغ بخرد.

تمرین ۴:

هدف از این تمرین:

الف) درک مفاهیم نشان داده شده در تصویرها.

ب) فعال کردن ذهن دانش‌آموزان با استفاده از پرسش «چه مسئله‌ای در داستان اتفاق افتاد؟» به منظور کمک به تشخیص قسمت حذفی داستان (مسئله‌ی داستان)

پ) درک شنیداری (گفتارخوانی)، بیان شفاهی و درک خوانداری جمله‌های متن داستان مورد نظر

ت) بیان شفاهی مسئله داستان، با توجه به تصویر و جمله‌های داده شده و نوشتن آن در متن داستان

ث) شناسایی عناصر مختلف داستان با کمک نمادکوه و سرواژه یا سرنام «آمحا»

ج) انتخاب نامی مناسب برای داستان

چ) توجه و به‌کارگیری ابزار انسجامی داستان، بیان و نوشتن جمله‌هایی کوتاه، مرتبط و منسجم با استفاده از حذف به قرینه لفظی مناسب، استفاده از ضمیر به جای تکرار اسم، استفاده از آغازگرهای مناسب جمله‌ها مانند ناگهان، اما و...

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

آموزگار گرامی، از هردانش‌آموز بخواهید که به تصویرهای داستان، نماد کوه و ویژگی‌های مطرح‌شده در آن، سرواژه‌ی (آمحا) توجه نماید و توجه آن‌ها را به قسمت مسئله که با رنگ قرمز بر روی نماد کوه نوشته شده جلب نمایید و با هم به بحث و گفت‌وگو بپردازید. سپس جمله‌های متن داستان را باهم بخوانید و از آن‌ها بپرسید که «چه مسئله‌ای در داستان اتفاق افتاد؟» و به بحث و گفت‌وگو بپردازید تا دانش‌آموزان با تشخیص قسمت حذف شده و جایگاه درست آن و با راهنمایی شما قسمت مسئله داستان را با توجه به آموخته‌های قبلیشان تشخیص داده و جمله‌ای زیبا بنویسند و داستان را کامل نمایند. نامی زیبا با هدایت شما برای داستان مورد نظر انتخاب کرده و بنویسند. سپس در انتها یک بار دیگر متن داستان کامل شده را برای هم‌کلاسی‌هایش با صدای بلند بخواند و بازگو کند.

پاسخ‌های این تمرین می‌تواند به ترتیب زیر می‌باشد:

شیر و موش

یکی بود یکی نبود غیر از خدا هیچکس نبود، موش کوچولوی لاغر و قهوه‌ای یک شب از لانه‌اش برای پیدا کردن غذا بیرون رفت که ناگهان موش کوچولو شیری را دید که در دامی اسیر شده است (در دام افتاده است). در همان موقع موش کوچولو نترسید و فکر کرد. او با دندان‌های کوچکش طناب‌ها را جوید و پاره کرد. در پایان شیر آزاد شد و آن‌ها با هم دوست شدند.

تمرین ۵:

هدف از این تمرین:

الف) درک مفاهیم نشان داده شده در تصویرها.

ب) درک شنیداری (گفتارخوانی)، بیان شفاهی و درک خوانداری جمله‌های متن داستان مورد نظر

پ) بیان شفاهی آغاز داستان، با توجه به تصویر و جمله‌های داده شده و نوشتن آن در متن داستان

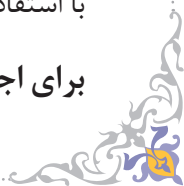
ت) فعال کردن ذهن دانش‌آموزان با استفاده از پرسشی درباره آغاز داستان و اجزای آن «چه کسی، چه وقت، کجا، چه کار» به منظور کمک به تشخیص عنصر حذفی (آغاز داستان)

ث) شناسایی عناصر مختلف داستان با کمک نمادکوه و سرواژه یا سرنام «آمحا»

ج) انتخاب نامی مناسب برای داستان

چ) توجه و به‌کارگیری ابزار انسجامی داستان، بیان و نوشتن جمله‌هایی کوتاه، مرتبط و منسجم با استفاده از حذف به قرینه لفظی مناسب، استفاده از ضمیر به جای تکرار اسم و... .

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

آموزگار گرامی، از دانش‌آموزان بخواهید که به تصویرهای داستان، نماد کوه و ویژگی‌های مطرح‌شده در آن، سرواژه‌ی (آمحا) و عنصر آغاز که با رنگ قرمز نوشته شده، توجه نمایند و با هم به بحث و گفت‌وگو بپردازید و متن داستان را باهم بخوانید سپس توجه آن‌ها را به جای خالی داده شده در ابتدای داستان جلب نمایید و از آن‌ها بپرسید که «شخصیت یا شخصیت‌های اصلی داستان چه کسی یا کسانی هستند؟ زمان داستان چه وقت است؟ مکان داستان کجا است؟ چه کاری شخصیت اصلی داستان ابتدا انجام داد؟» به این ترتیب با پرسش و پاسخ دانش‌آموزان ضمن تشخیص حذف آغاز داستان، با راهنمایی شما عناصر آغازین داستان (شزمک) را با توجه آموخته‌های قبلیشان تشخیص داده و در جمله‌ای زیبا بیان کرده و بنویسند. سپس نامی زیبا برای داستان مورد نظر انتخاب کرده و بنویسند. و در آخر یک بار دیگر متن داستان تکمیل شده را برای دوستانشان با صدای بلند بخوانند و بازگو کنند.

پاسخ‌های این تمرین می‌تواند به ترتیب زیر می‌باشد:

کشاورز و کلاغ‌ها

روزی روزگاری، کشاورزی صبح یک روز زیبا در مزرعه خود دانه کاشت و کلاغ‌ها او را نگاه می‌کردند. وقتی کشاورز از مزرعه دور شد، کلاغ‌ها آمدند و دانه‌ها را خوردند. کشاورز فکر کرد و یک مترسک ترسناک درست کرد و در مزرعه گذاشت. از آن به بعد کلاغ‌ها از مترسک می‌ترسیدند و دانه‌ها را نمی‌خوردند.

تمرین ۶:

هدف از این تمرین:

الف) یادآوری آموخته‌ها با انتخاب یک داستان زیبا از داستانهای ارائه شده در این درس و کشیدن نقاشی آن

ب) فراهم آوردن زمینه لازم برای بیان شفاهی و نوشتاری یک داستان

پ) توجه و به‌کارگیری ترتیب و توالی صحیح عناصر داستان هنگام بیان و نوشتن با کمک نمادکوه و شکل‌گیری سرواژه یا سرنام «آمحا»

ت) توجه و به‌کارگیری ابزار انسجامی داستان، بیان و نوشتن جمله‌هایی کوتاه، مرتبط و منسجم با استفاده از حذف به قرینه لفظی مناسب، استفاده از ضمیر به جای تکرار اسم، استفاده از آغازگرهای مناسب جمله‌ها مانند ناگهان، امّا، برای همین، در پایان و...

ث) انتخاب نامی مناسب برای داستان

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

آموزگار گرامی، از دانش‌آموزان بخواهید که به نماد کوه و ویژگی‌های مطرح‌شده در آن، سرواژه‌ی (آمحا) توجه نمایند. یکی از داستان‌های ارائه شده در این درس را انتخاب نمایید و در ابتدا از دانش‌آموزان بخواهید که نقاشی داستان مورد نظر را بکشند و آن‌ها را راهنمایی کنید تا با توجه آموخته‌های قبلیشان داستان را بازنویسی کنند. در صورت توانایی آن‌ها داستان را به گونه‌ای دیگر مانند با شخصیت‌های دیگری نقاشی کنند و بیان نمایند. توجه به ترتیب و توالی درست جایگاه عناصر آموخته شده و به‌کارگیری ابزار انسجامی داستان، جمله‌هایی کوتاه، مرتبط و منسجم با استفاده از حذف به قرینه لفظی مناسب، استفاده از ضمیر به جای تکرار اسم، استفاده از آغازگرهای مناسب جمله‌ها مانند یکی بود یکی نبود، ناگهان، امّا، برای همین، در پایان و... مورد تأکید قرار گیرد. پس از کامل نمودن داستان مورد نظر، نامی زیبا برای داستان انتخاب کرده و بنویسند. در آخر یک بار دیگر متن داستان خود را برای دوستانشان با صدای بلند بخوانند و بازگو کنند.

این تمرین به عنوان تکلیف شب برای همه‌ی داستان‌های این درس انجام شود.

عنوان: داستان نویسی (۲)

هدف: آشنایی دانش‌آموزان با چگونگی تکمیل یک داستان و ایجاد زمینه برای تفکر و نوشتن خلاق

انتظارات: در پایان درس از دانش‌آموزان انتظار می‌رود:

- به نام و قسمت‌های ناتمام داستان توجه کنند، آموخته‌ها و خلاقیت ذهنی خود را برای تکمیل داستان به کار گیرند.
  - از علائم سجاوندی و ابزارهای انسجام (کلمه‌های ربط و ...) در جمله‌های داستان به خوبی و مناسب استفاده کنند.
  - داستان را پس از تکمیل بخوانند و برای دیگران تعریف کنند.
- وسایل:** کارت نوشتاری، کارت تصویری، کتاب داستان و ...

جدول زمان بندی پیشنهادی

عنوان درس	زمان تدریس	هفته
داستان نویسی (۲)	۲ ساعت	هفته اول
داستان نویسی (۲)	۲ ساعت	هفته دوم
داستان نویسی (۲)	۲ ساعت	هفته سوم

نکته‌های دستوری

بر اساس مفاهیم ساده‌ای می‌توان داستان نویسی را در دانش‌آموزان شکل داد: تقلید، نوآوری و خلاقیت

تقلید: گوش دادن، شرکت در فعالیت کلاسی و آشنایی با تک تک عناصر داستانهاست که با این کار کم کم ساختار داستان و الگوهای جمله بندی داستان ملکه ذهن می‌شود. توانایی بازگویی و بازخوانی داستان با توجه به عناصر سازنده اش به وجود می‌آید.

نوآوری: انتخاب یک داستان خوب و استفاده از آن‌ها به عنوان ساختار پایه‌ای برای جایگزینی عناصر داستان و ایجاد تغییرات فرد در آن است.

خلاقیت: ساختن داستان توسط دانش‌آموزان با استفاده از همه قصه‌هایی که می‌دانند.

از این رو تکمیل داستانهای ناتمام، تغییر در عناصر سازنده یک داستان آشنا مانند تغییر دادن پایان داستانها با هدف بازسازی وقایع، از روش‌های پرورش خلاقیت و نوآوری در نوشتن است که متناسب با توانایی‌های شناختی، زبانی و گفتاری دانش‌آموزان ناشنوا می‌توانند به کار گرفته شوند. در این دروس و کتاب ساده‌ترین حالت ممکن آورده شده است.

نکته‌های تدریس

* استفاده از اتفاقاتی که در مدرسه یا منزل برای دانش‌آموزان رخ داده‌اند، اردوها و بازدیدها فرصت مناسبی برای هدایت دانش‌آموزان برای نوشتن خودانگیزه و خلاق با استفاده از آموخته‌هایشان در قالب خاطره‌نویسی، گزارش‌نویسی و نوشتن یک داستان جدید است.

* معلم برای تمرین‌های این درس داستانها و ماجراهای آشنا و ملموسی را انتخاب می‌کند که جذاب هستند و دانش‌آموزان با آنها کاملاً آشنایی دارند. در صورت توانایی‌های بالاتر دانش‌آموزان می‌توان از موضوع‌های کمتر آشنا استفاده نمود.

* بازگویی و رونویسی یا بازنویسی همه داستانهای درس به عنوان تکلیف شب، به رشد مهارت‌های زبانی دانش‌آموزان کمک می‌کند و توصیه اکید می‌شود. در صورتی که دانش‌آموزان از توانایی‌های زبانی بالاتری برخوردارند از آنها بخواهید هنگام بازگویی‌ها و بازنویسی‌ها تغییراتی در عناصر سازنده هر داستان بدهند و داستانی جدید خلق کنند.

* با استفاده از شیوه‌های مختلف مثل استفاده از فیلم، تصویر، نمایش عروسکی و... دانش‌آموزان را تشویق کنید که در فعالیت‌های کلاسی برای بازگودن داستان شرکت کنند و دربارهٔ عناصر داستان (آمحا) با یکدیگر گفت‌وگو کنند.

* بهتر است برای اجرای مراحل آموزش این درس، معلم هر بار بخشی از داستان را بیان کند و عناصری از داستان یک به یک حذف گردند. حذف از عناصر پایانی شروع شود و به قسمت آغازی برسد. این روند ادامه می‌یابد و در آخرین داستان، ممکن است از عناصر داستان فقط بخش آغازین بیان شود، یا فقط به بیان «یکی بود، یکی نبود» بسنده گردد.

* برای اجرای فرایند یاددهی - یادگیری این درس با نشان دادن شکل نمادین عناصر یک داستان و پرسش و پاسخ، ذهن دانش‌آموزان را برای تکمیل هر کدام از داستانهای این درس هدایت کنید، تفکر آنها را آزاد بگذارید و زمینه گسترش و پرورش آن را فراهم آورید تا توانایی خلق داستان، با توجه به آموخته‌های قبلی برای دانش‌آموزان فراهم آید.

* در انجام تمرین‌ها توجه دانش‌آموزان را به شکل نمادین عناصر داستان و سر واژه «آمحا» جلب کنید و با چگونگی استفاده از آن برای یادآوری عناصر و قسمت‌های مختلف داستان آشنایشان کنید. نقش تفکر خلاق و اجازه دادن به دانش‌آموزان برای پرورش و تکمیل داستان نادیده گرفته نشود.

* در این درس فعالیت‌هایی مانند خاطره نویسی، گزارش نویسی و... می‌توانند در قالب داستان طراحی و بیان شوند.

* لازم است در صورت توانایی دانش‌آموزان به کارگیری علائم سجاوندی و ابزار انسجامی برای زیباتر و مفهومی‌تر شدن داستان مورد توجه قرار گیرد.

* انتخاب نامی مناسب برای داستانها با توجه به محتوای آن و آموخته‌های سال چهارم صورت گیرد.

* فرایند یاددهی و یادگیری باید در قالب پرسش و پاسخ صورت بگیرد. بنابراین استفاده از پرسش‌های «چه کسی»، «چه وقت»، «کجا»، «چه کار»، «چه مسئله‌ای / مشکلی؟»، «چه راه‌حلی؟» یا «چگونگی حل مسئله»، و «چه اتفاقی در پایان داستان افتاد؟»، با توجه به شکل نمادین عناصر داستان (آمحا) در زمان آموزش این درس توصیه می‌شود.

* در صورت توانایی دانش‌آموزان استفاده از آموخته‌های قبلی (رشاجقک لب‌مش) در داستان‌گویی‌ها در جهت گسترش و طولانی کردن جمله‌های داستان و بسط آن استفاده شود.

* در تدریس‌ها ابتدا هر فعالیت با همراهی شما انجام می‌شود، سپس با راهنمایی شما، دانش‌آموزان در تعامل با یکدیگر فعالیت مورد نظر را اجرا کنند. انجام پرسش و پاسخ در ارتباط دونفره دانش‌آموزان به صورت شفاهی و بعد از تعریف یا خواندن متن داستان توصیه می‌شود.

* توانایی‌های درکی و بیانی دانش‌آموزان، متناسب با میزان آسیب‌شنوایی و... آن‌ها است. در اجرای فعالیت‌ها حداکثر توانایی‌های درکی و بیانی (کلامی و غیرکلامی) آن‌ها را در نظر داشته باشید.

پیشنهادهایی برای تدریس

برای اجرای فرایند یاددهی - یادگیری این درس می‌توانید از فعالیت‌های متنوع زیر استفاده کنید:

* معلم برای اجرای فرآیند یاددهی - یادگیری این درس از اتّفاقیها، برنامه‌ها و اردوهای مدرسه که هر کدام داستانهایی هستند با عناصر مشخص، داستانهای ساده و بسیار آشنا یا ماجراهای روزمره همراه با تصویرهای آن استفاده نماید. شکل نمادین عناصر و قسمت‌های مختلف داستان روی تابلو کشیده شود. یکی از دانش‌آموزان با راهنمایی معلم داستان را با توجّه به شکل نمادین عناصر داستان و بدون بیان آخر داستان بازگو نماید. دانش‌آموزان دیگر نیز با هدایت معلم و پرسش و پاسخ درباره قسمت‌های بیان شده داستان صحبت کنند و عناصر داستان مشخص گردد. بعد از صحبت درباره این موضوع که بخش پایانی داستان بیان نشده است، دانش‌آموزان با خلاقیت ذهنی خود پایانی برای داستان بیان کنند و قسمت حذف شده را بگویند تا داستان کامل شود. سپس دانش‌آموزان داستان را دوباره بخوانند و برای دیگران تعریف کنند.

* در ادامه فعالیت‌های آموزشی این درس هر بار بخشی از داستان بیان می‌شود و عناصری از داستان یک به یک حذف می‌گردند. بیان داستان در این مرحله علاوه بر حذف آخر داستان، بدون قسمت «حل مسئله» و سپس بدون قسمت «مسئله» تا بعد به قسمت آغازین برسد. این روند ادامه می‌یابد و در آخرین داستان، ممکن است از عناصر داستان فقط بخش آغازین بیان شود، یا فقط به بیان «یکی بود، یکی نبود» بسنده گردد. هر بار معلم از دانش‌آموزان می‌خواهد به تصویرهای داستان نگاه کنند و قسمت‌های داده شده داستان را بخوانند. دوباره بر شکل نمادین عناصر و قسمت‌های مختلف داستان تأکید شود. معلم در تعامل با دانش‌آموزان جمله‌های داده شده در متن را با عناصر داستان تطبیق می‌دهد و توجّه آن‌ها را به بخش حذف شده داستان جلب می‌کند. با پرسش و پاسخ، زمینه گسترش و پرورش تفکر آن‌ها را فراهم آورد تا توانایی خلق داستان، با توجّه به آموخته‌های قبلی برای دانش‌آموزان فراهم آید. بعد از این گفت‌وگو دانش‌آموزان قسمت حذف شده را بازگو و در تعامل با هم داستان را با توالی مناسبی (آغاز، مسئله، حل مسئله و آخر داستان) کامل می‌کنند. لازم است برای تثبیت

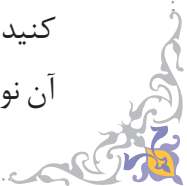

یادگیری، دانش آموزان داستان را تعریف و بازنویسی نمایند. با توجه به توانایی های دانش آموزان بر کار بست ابزارهای انسجام هنگام تعریف داستان تأکید شود.

* استفاده از نمایش عروسکی برای بازگویی داستان، شیوه مفید دیگری در کلاس است که می توان برای جذاب کردن داستان آن را به کار گرفت. با استفاده از حیوانات عروسکی یا عروسک های نمایشی، داستانی آشنا یا اتفاقاتی که در مدرسه، اردوها و... روی داده است از زبان آن عروسک ها برای دانش آموزان تعریف کنید اما قسمتی از داستان را بازگو نکنید. متن داستان را نیز به همان صورت که قسمتی از آن حذف شده بر روی تابلو بنویسید. پس از اجرای نمایش عروسکی و خواندن قسمت های داده شده داستان، بر شکل نمادین تأکید کنید و در تعامل با دانش آموزان جمله های داده شده در متن را با عناصر داستان تطبیق دهید. سپس با پرسش و پاسخ، توجه دانش آموزان را به بخش حذف شده داستان جلب کنید و ذهن آن ها را به سوی تکمیل قسمت حذف شده داستان (شفاهی و نوشتاری) هدایت کنید. تفکر آن ها را آزاد بگذارید و زمینه گسترش و پرورش آن را فراهم آورید تا هر دانش آموز با خلاقیت خود و با توجه به آموخته های قبلی داستان را کامل کند. به همین ترتیب این فعالیت را با حذف یک به یک قسمت های دیگر داستان (حل مسئله، مسئله و آغاز) همراه با دانش آموزان انجام دهید. هر دانش آموز نیز به انتخاب خود نامی برای داستان بگوید و بنویسد.

* از داستان هایی که چند بار برای دانش آموزان گفته اید یا خوانده اید استفاده کنید. داستان را تعریف کنید و بخش هایی از آن را حذف نمایید. با تغییر در لحن و آهنگ صدا و حالت چهره و با پرسش از دانش آموزان آن ها را به سوی تکمیل داستان، با توجه به عناصر داستانی (آمحا) هدایت کنید تا قسمت حذف شده را بازگو کنند. هر دانش آموز نیز تصویر آن قسمت از داستان را در دفترش نقاشی کند. نوشتن بخش حذف شده داستان و تکمیل آن را از هر دانش آموز بخواهید.

* تعدادی کارت تصویری از داستانی آشنا (که هر یک نشانگر بخش مهمی از داستان است) آماده کنید و در اختیار دانش آموزان قرار دهید. متن داستان را به صورتی که فقط قسمت آغازین آن نوشته شده است روی تابلو بنویسید. سپس از دانش آموزان بخواهید کارت های تصویری را

با توجه به عناصر داستان به طور مرتب و صحیح پشت سر هم بچینند. پس از دیدن تصاویر و خواندن قسمت‌های داده شده داستان با جمله‌های مناسب مربوط به مسئله، حل مسئله و آخر(پایان) داستان را کامل کنند. نامی زیبا برای داستان بنویسند.

* داستانی را که به روش‌های بالا با دانش‌آموزان تمرین نموده اید دوباره در اختیارشان قرار دهید و از آن‌ها بخواهید نام شخصیت‌ها، زمان و مکان را عوض کنند یا پایان دیگری را برای داستان بیان کنند و بدین ترتیب داستان را به گونه‌ای جدید بازنویسی و بازتعریف کنند.

* در آخرین فعالیت این درس داستان‌هایی که بارها برای دانش‌آموزان تعریف شده است و یا ماجراهایی که در مدرسه و منزل برایشان اتفاق افتاده است به صورت داستان ناقص برای آن‌ها روی تابلو یا در دفترشان نوشته شود. معلم با پرسش و پاسخ از دانش‌آموزان ذهن آن‌ها را برای تکمیل داستان، با توجه به عناصر داستانی (آمحا) هدایت کند. سپس هر دانش‌آموز داستان را با خلاقیت ذهنی خود کامل کند و برای دوستانش بازگو کند.

دانستنی‌های معلم: تمرین‌های کتاب درسی زبان آموزی، جمله‌سازی و نگارش

همکار گرامی برای حل تمرین‌های درس نهم رعایت نکته زیر ضروری می‌باشد:

* بازگویی داستان‌ها برای افراد خانواده، همچنین بازنویسی داستانها با دادن تغییراتی در متن داستانها (اسامی، زمان، محل و ...). یا صرفاً یک بازنویسی ساده (مطابق متن کتاب) به‌عنوان تکلیف شب دانش‌آموزان در نظر گرفته شود.

باهم بیاموزیم

هدف از این تمرین:

الف) درک شنیداری (گفتارخوانی) و درک خوانداری داستان

ب) سازمان‌دهی تفکر، آگاهی از عناصر سازنده داستان و بیان آن‌ها با حفظ ترتیب و توالی درست قرارگیری‌شان در خط(پیرنگ) داستان

پ) کسب توانایی تکمیل داستان به صورت شفاهی و نوشتاری با استفاده از آموخته‌های پیشین
 ت) تعامل فعال دانش‌آموزان با استفاده از پرسش و پاسخ مرتبط با بخش‌های مختلف داستان
 ث) ایجاد زمینه برای پرورش و به‌کارگیری خلاقیت ذهنی دانش‌آموزان (تفکرخلاق) و رسیدن
 به توانایی نوشتن خلاق (انشاء)

ج) به‌کارگیری علائم سجاوندی و ابزار انسجامی داستان

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

آموزگارگرمی، شرح فعالیت‌هایی که در این تمرین آمده است را در ادامه پیشنهادهایی برای تدریس کتاب معلم (راهنمای تدریس) در کلاس با دانش‌آموزان خود اجرا نمایید و آن‌ها به طور مرحله‌ای بخش‌های مختلف یک داستان ناتمام را تکمیل کنند، به طوری که در آخرین مرحله توانایی تکمیل و کامل نمودن و خلق یک داستان را با توجه به تجربیات و آموخته‌هایشان، کسب نمایند. در حین کار می‌توانید از کارت‌های نوشتاری استفاده نمایید. بازگویی و بازنویسی داستان در پایان کار توسط همه دانش‌آموزان انجام می‌شود.

تمرین ۱:

هدف از این تمرین:

الف) درک مفاهیم نشان داده شده در تصویرها

ب) درک شنیداری (گفتارخوانی)، بیان شفاهی و درک خوانداری متن داستان

پ) سازمان‌دهی تفکر، آگاهی از بخش پایانی داستان و بیان آن با حفظ ترتیب و توالی درست
 قرارگیری در خط (پیرنگ) داستان

ت) تعامل فعال دانش‌آموزان با استفاده از پرسش و پاسخ مرتبط با بخش پایانی داستان

ث) کسب توانایی تکمیل داستان با اضافه کردن بخش پایانی آن به صورت شفاهی و نوشتاری
 با استفاده از آموخته‌های پیشین

ج) ایجاد زمینه برای پرورش و به‌کارگیری خلاقیت ذهنی دانش‌آموزان (تفکر خلاق) و رسیدن به توانایی نوشتن خلاق (انشاء)

چ) به‌کارگیری علائم سجاوندی و ابزار انسجامی داستان

ح) کاربرد نمادکوه و سرواژه «آمحا» به منظور یادآوری عناصر داستان و توالی‌شان

خ) توجه به نام داستان مورد نظر

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

آموزگار گرامی، از دانش‌آموزان بخواهید که به تصویرهای داستان، نام داستان، نماد کوه و ویژگی‌های مطرح‌شده در آن، سرواژه (آمحا) و عنصر آخر که به رنگ قرمز بر روی نمادکوه نوشته شده، توجه نمایند و با هم به بحث و گفت‌وگو بپردازید و جمله‌های متن داستان را باهم بخوانید. سپس توجه آن‌ها را به جای خالی داده شده در انتهای داستان جلب نمایید و در تعامل با هم از آن‌ها بپرسید که «آخر داستان چه شد؟» و با آن‌ها گفت‌وگو کنید، ذهن آن‌ها را آزاد بگذارید تا با توجه به آموخته‌های قبلی خود بخش حذف‌شده داستان (آخر داستان) را حدس بزنند و بیان کنند. در پایان هر دانش‌آموز می‌تواند داستان تکمیل شده را برای دوستانش با صدای بلند بخواند یا بازگو کند.

پاسخ‌های این تمرین می‌تواند به ترتیب زیر می‌باشد، اما می‌تواند برحسب توانایی و میزان آسیب‌شنوایی هر دانش‌آموز پاسخ‌ها تغییر پیدا کند.

اتحاد

یکی بود یکی نبود، غیراز خدا هیچکس نبود. یک کشاورز در زمانهای قدیم در مزرعه‌ای کار می‌کرد. او می‌خواست یک چغندر را از زیر خاک بیرون بیاورد. اما چغندر خیلی بزرگ بود و او به تنهایی نمی‌توانست آن را بیرون بیاورد. او از همه‌ی همسایه‌ها کمک گرفت و با هم چغندر را از خاک بیرون آوردند. بعد کشاورز با چغندر آتش خوشمزه‌ای درست کرد و همه همسایه‌ها از آن آتش خوردند.

تمرین ۲:

هدف از این تمرین:

- الف) درک مفاهیم نشان داده شده در تصویرها
- ب) درک شنیداری (گفتارخوانی)، بیان شفاهی و درک خوانداری متن داستان
- پ) سازمان دهی تفکر، آگاهی از عناصر حل مسئله و آخر داستان و بیان آن‌ها با حفظ ترتیب و توالی درست قرارگیری‌شان در خط (پیرنگ) داستان
- ت) کسب توانایی تکمیل داستان با اضافه کردن بخش‌های حل مسئله و آخر داستان به صورت شفاهی و نوشتاری با استفاده از آموخته‌های پیشین
- ث) تعامل فعال دانش‌آموزان با استفاده از پرسش و پاسخ مرتبط با بخش‌های حل مسئله و پایان داستان
- ج) ایجاد زمینه برای پرورش و به کارگیری خلاقیت ذهنی دانش‌آموزان (تفکر خلاق) و رسیدن به توانایی نوشتن خلاق (انشاء)
- چ) به کارگیری علائم سجاوندی و ابزار انسجامی داستان
- ح) کاربرد نمادکوه و سرواژه «آمحا» به منظور یادآوری عناصر داستان و توالی‌شان
- خ) توجه به نام داستان مورد نظر

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

آموزگار گرامی، از دانش‌آموزان بخواهید که به نام داستان، تصویرهای داستان، نماد کوه و ویژگی‌های مطرح شده در آن، سرواژه (آمحا) و عناصر حل مسئله و آخر که با رنگ‌های قرمز نوشته شده‌اند، توجه نمایند و با هم به بحث و گفت‌وگو بپردازید و متن داستان را باهم بخوانید. سپس توجه آن‌ها را به جای خالی داده شده در انتهای داستان جلب نمایید و در تعامل با هم از آن‌ها بپرسید که « حل مسئله در داستان چگونه بود؟»، « آخر داستان چه شد؟»، با آن‌ها گفت‌وگو کنید، ذهن آن‌ها را آزاد بگذارید تا با توجه به آموخته‌های قبلی خود بخش‌های حذف شده داستان (حل مسئله و آخر داستان) را حدس بزنند و بیان کنند. در پایان هر دانش‌آموز می‌تواند

داستان تکمیل شده را برای دوستانشان با صدای بلند بخواند یا بازگو کند. پاسخ‌های این تمرین می‌تواند به ترتیب زیر می‌باشد، اما می‌تواند برحسب توانایی و میزان آسیب‌شنوایی هر دانش‌آموز پاسخ‌ها تغییر پیدا کند.

همکاری

روزی روزگاری، گروهی کبوتر در دشت زندگی می‌کردند که سردسته آن‌ها کبوتری به نام طوقی بود. کبوترها صبح که پرواز می‌کردند مقدار زیادی دانه روی زمین دیدند و برای خوردن آن‌ها نشستند؛ اما در همان لحظه به دام شکارچی افتادند. طوقی فکر کرد تا همگی باهم پرواز کنند و پیش سنجاب بروند. ناگهان سنجاب کوچولو به کمک آن‌ها آمد و شروع به جویدن دام کرد. در پایان همه کبوترها آزاد شدند.

تمرین ۳:

هدف از این تمرین:

(الف) درک مفاهیم نشان داده شده در تصویرها

(ب) درک شنیداری (گفتارخوانی)، بیان شفاهی و درک خوانداری متن داستان

(پ) سازمان‌دهی تفکر، آگاهی از عناصر مسئله، حل مسئله و آخر داستان و بیان آن‌ها با حفظ ترتیب و توالی درست قرارگیری‌شان در خط (پیرنگ) داستان

(ت) کسب توانایی تکمیل داستان با اضافه کردن بخش‌های مسئله، حل مسئله و آخر داستان به صورت شفاهی و نوشتاری با استفاده از آموخته‌های پیشین

(ث) تعامل فعال دانش‌آموزان با استفاده از پرسش و پاسخ مرتبط با بخش‌های مسئله، حل مسئله و پایان داستان

(ج) انتخاب و نوشتن نامی مناسب برای داستان

(چ) ایجاد زمینه برای پرورش و به‌کارگیری خلاقیت ذهنی دانش‌آموزان (تفکرخلاق) و رسیدن

به توانایی نوشتن خلاق (انشاء)

ح) به کارگیری علائم سجاوندی و ابزار انسجامی داستان

خ) کاربرد نمادکوه و سرواژه «آمحا» به منظور یادآوری عناصر داستان و توالی شان

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

آموزگار گرامی، از هر دانش آموز بخواهید که به تصویرهای داستان، نماد کوه و ویژگی های مطرح شده در آن، سرواژه (آمحا) توجه نماید و به عناصر مسئله، حل مسئله و آخرداستان که با رنگ های قرمز بر روی نماد کوه نوشته شده، دقت نمایید و با هم صحبت کنید. متن داستان را با هم بخوانید و در تعامل با هم از او بپرسید که «چه مسئله ای در داستان اتفاق افتاد؟»، «حل مسئله در داستان چگونه بود؟»، «آخر داستان چه شد؟»، «با آن ها گفت و گو کنید، ذهن آن ها را آزاد بگذارید تا با توجه به آموخته های قبلی خود بخش های حذف شده داستان (مسئله، حل مسئله و آخر داستان) را حدس بزنند و بیان کنند. در پایان هر دانش آموز می تواند داستان تکمیل شده را برای دوستانشان با صدای بلند بخواند یا بازگو کند.

پاسخ های این تمرین می تواند به ترتیب زیر می باشد، اما می تواند برحسب توانایی و میزان آسیب شنوایی هر دانش آموز پاسخ ها تغییر پیدا کند.

گرگ و بزغاله ها

روزی روزگاری بزبزقندی صبح زود می خواست برای علف خوردن به مزرعه برود و به بزغاله هایش گفت در را برای گرگ باز نکنند. وقتی بزبزقندی رفت بزغاله ها حرف مادرشان را فراموش کردند و وقتی آقا گرگه در خانه را زد، یکی از بزغاله ها در خانه را باز کرد. ناگهان گرگ به بزغاله ها حمله کرد و آن ها را گرفت ولی بزغاله کوچک فرار کرد و به دنبال مادرشان رفت. بزبزقندی به خانه گرگ رفت، به او شاخ زد و بزغاله ها را نجات داد. در پایان بزغاله ها تصمیم گرفتند که همیشه به حرف مادرشان گوش بدهند و در را برای غریبه ها باز نکنند.

تمرین ۴ :

هدف از این تمرین:

الف) درک مفاهیم نشان داده شده در تصویرها

ب) درک شنیداری (گفتارخوانی)، بیان شفاهی و درک خوانداری متن داستان

پ) سازمان‌دهی تفکر، آگاهی از عناصر سازنده داستان و بیان آن‌ها با حفظ ترتیب و توالی درست قرارگیری‌شان در خط (پیرنگ) داستان

ت) کسب توانایی تکمیل داستان به صورت شفاهی و نوشتاری با استفاده از آموخته‌های پیشین
ث) تعامل فعال دانش‌آموزان با استفاده از پرسش و پاسخ مرتبط با عناصر سازنده داستان

ج) انتخاب و نوشتن نامی مناسب برای داستان

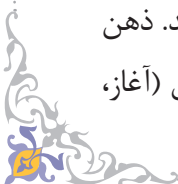
چ) ایجاد زمینه برای پرورش و به‌کارگیری خلاقیت ذهنی دانش‌آموزان (تفکرخلاق) و رسیدن به توانایی نوشتن خلاق (انشاء)

ح) به‌کارگیری علائم سجاوندی و ابزار انسجامی داستان

خ) کاربرد نمادکوه و سرواژه «آمحا» به منظور یادآوری عناصر داستان و توالی‌شان

برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:

آموزگار گرامی، از دانش‌آموزان بخواهید که به تصویرهای داستان، نماد کوه و ویژگی‌های مطرح‌شده در آن عناصر آغازین (شزمک)، مسئله، حل مسئله و آخرداستان که با رنگ‌های قرمز نوشته شده، توجه نمایند و با هم به بحث و گفت‌وگو بپردازید، توجه دانش‌آموزان را به جاهای خالی و داستان ناتمام جلب نمایید و در تعامل با هم از آن‌ها بپرسید که «شخصیت یا شخصیت‌های اصلی داستان چه کسی یا کسانی هستند؟ زمان داستان چه وقت است؟ مکان داستان کجا است؟ چه کاری شخصیت اصلی داستان ابتدا انجام داد؟»، «چه مسئله‌ای در داستان اتفاق افتاد؟»، «حل مسئله در داستان چگونه بود؟»، «آخر داستان چه شد؟» و با آن‌ها گفت‌وگو کنید. ذهن آن‌ها را آزاد بگذارید تا با توجه به آموخته‌های قبلی خود بخش‌های حذف‌شده داستان (آغاز،

مسئله، حل مسئله و آخر داستان) را حدس بزنند و بیان کنند. در پایان هر دانش آموز می تواند داستان تکمیل شده را برای دوستانشان با صدای بلند بخواند یا بازگو کند. پاسخ های این تمرین می تواند به ترتیب زیر می باشد، اما می تواند برحسب توانایی و میزان آسیب شنوایی هر دانش آموز پاسخ ها تغییر پیدا کند.

روباه و کلاغ

یکی بود یکی نبود. غیر از خدا هیچکس نبود. کلاغ سیاه در یک صبح زیبا در حالی که یک قالب پنیر با نوکش برداشته بود، پرواز کرد و روی درخت نشست. روباه حيله گر کلاغ را دید. او می خواست پنیر را از کلاغ بگیرد. برای همین روباه از کلاغ تعریف کرد و از او خواست برایش آواز بخواند. اما وقتی کلاغ نوکش را باز کرد تا قار قار کند، پنیر از دهانش به پایین درخت افتاد و یک دفعه روباه حيله گر پنیر را برداشت و فرار کرد. در پایان کلاغ تصمیم گرفت تا هیچ وقت گول حرف های کسی را نخورد.

تمرین ۵:

هدف از این تمرین:

- الف) درک خوانداری جمله های داستان ناتمام داده شده
- ب) کسب توانایی تکمیل داستان به صورت شفاهی و نوشتاری با توجه به نام داستان، جمله های داده شده، تجربیات و آموخته های پیشین
- پ) ایجاد زمینه برای پرورش و به کارگیری خلاقیت ذهنی دانش آموزان (تفکر خلاق) و رسیدن به توانایی نوشتن خلاق (انشاء)
- ت) به کارگیری علائم سجاوندی و ابزار انسجامی داستان
- برای اجرای این تمرین، به شکل زیر عمل نمایید:**
- آموزگار گرامی، از دانش آموزان بخواهید که به نماد کوه و ویژگی های مطرح شده در آن، سرراژه

(آمحا) توجه نمایند و نام داستان و جمله‌های ابتدایی داستان ناتمام را بخوانند و با هم به بحث و گفت‌وگو بپردازند، پرسش و پاسخ‌هایی را با هدایت شما انجام دهند، تجربیات خودشان را در ارتباط با موضوع مطرح شده بیان کنند. ذهن آن‌ها را آزاد بگذارید تا با توجه به آموخته‌های قبلی خودشان، بخش‌های حذف‌شده داستان را حدس بزنند و بیان کنند و در پایان هر دانش‌آموز می‌تواند داستان تکمیل شده را برای دوستانش با صدای بلند بخواند یا بازگو کند. کشیدن تصویرهایی برای هر داستان و بازنویسی مجدد آن‌ها در منزل به عنوان تکلیف شب توصیه می‌شود.

پاسخ‌های این تمرین می‌تواند به ترتیب زیر می‌باشد، اما می‌تواند برحسب توانایی و میزان آسیب شنوایی هر دانش‌آموز پاسخ‌ها تغییر پیدا کند.

الف) دندان درد

یکی بود یکی نبود، غیر از خدا هیچ‌کس نبود. سارا ۱۰ ساله است. او خیلی شکلات و شیرینی می‌خورد و خیلی از شب‌ها مسواک نمی‌زند. سارا دیروز به خانه‌ی مادر بزرگ رفت. اما آن‌جا دندانش درد گرفت. مادر بزرگ او را به دندانپزشکی برد و دندانپزشک دندانهای سارا را درست کرد. از آن به بعد سارا تصمیم گرفت که زیاد شکلات و شیرینی نخورد و هر شب مسواک بزند.

ب) من با سمعک می‌شنوم

یکی بود یکی نبود، غیر از خدا هیچ‌کس نبود، متین ناشنوا است و سمعک دارد. او هفته‌ی گذشته در کلاس دیکته می‌نوشت که ناگهان سمعکش خاموش شد و او به سختی صداها را می‌شنید. برای همین به اتاق شنوایی‌شناسی رفت و شنوایی‌شناس باطری سمعک او را عوض کرد و متین به کلاس برگشت. در نتیجه او به خوبی صدای آموزگار را شنید و ادامه‌ی دیکته‌اش را نوشت.

ج) ماجرای سعیده و دوستانش

یکی بود یکی نبود، غیر از خدا هیچ‌کس نبود. سعیده دانش‌آموز کلاس پنجم است. او و دوستانش

با شنیدن صدای زنگ مدرسه با عجله از پله‌ها آمدند تا در حیاط بازی کنند اما یک‌دفعه به یکی از دانش‌آموزان کلاس اولی برخورد کردند و او را به زمین انداختند و پای او درد گرفت و گریه کرد. خانم ناظم آمد و او را دکتر برد. در آخر سعیده و دوستانش تصمیم گرفتند که دیگر با عجله از پله‌ها پایین نیایند و مواظب بچه‌های کوچکتر از خودشان در مدرسه باشند.

منابع

- ابراهیمی، امیرعباس. (۱۳۸۸). توانبخشی شنوایی کودکان. نشر دانژه، تهران.
- ابراهیمیان شیوا، نیلی‌پور رضا، یادگاری فریبا، رابطه بین زبان دریافتی و زبان بیانی در کودکان مبتلا به نشانگان داون، مجله‌ی پژوهش در حیطه کودکان استثنایی، ۱۳۸۲، ۳(۲)، ۱۶۱-۱۷۶
- احمدی گیوی، حسن، انوری، حسن، (۱۳۸۹). دستور زبان فارسی ۱ و ۲، انتشارات فاطمی.
- اکبری، فریدون و همکاران، (۱۳۹۲)، کتاب معلم (راهنمای تدریس) فارسی سوم دبستان، اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی.
- بروک شایر، روبرت اچ. (۱۳۸۲). آشنایی با اختلالات ارتباطی ناشی از آسیب‌دیدگی‌های عصبی. ترجمه‌ی سعیده احمدی، چاپ سعید دانش.
- تیدول، مری‌اس. (۱۳۷۲). راهنمای آموزش ناشنوایان. ترجمه حمیده طباطبایی، انتشارات مدرسه.
- جلیله‌وند، ناهید. (۱۳۸۵). برنامه مداخله آسیب شناسی گفتار و زبان برای کودکان مبتلا به آسیب شنوایی. دانشکده‌ی توانبخشی علوم پزشکی ایران.
- جلیله‌وند، ناهید. (۱۳۹۱). رشد گفتار و زبان در کودکان فارسی زبان، نشر دانژه، تهران.
- دهقان مهدی، یادگاری فریبا، شیرازی طاهره سیمما، کاظم نژاد انوشیروان، (۱۳۸۷)، مقایسه تأثیر آموزش خواندن و آموزش سنتی زبان درمانی بر زبان درکی و بیانی کودکان مبتلا به نشانگان داون، مجله‌ی توانبخشی، (۳-۴)، ۹، ۵۶-۵۱
- رضایی، محمد و همکاران، (۱۳۹۲)، مهارت‌های خواندن کودکان شنوا و کم شنوای متوسط

تا شدید تلفیقی، مجله علمی پژوهشی توانبخشی نوین دانشکده توانبخشی دانشگاه علوم پزشکی تهران، دوره ۷، شماره ۲ تابستان.

-رضوانی دهقانی، زهرا. (۱۳۸۱). زبان‌آموزی به شیوه محاوره ویژه کودکان دچار آسیب شنوایی. نشر مشاهیر به سفارش پژوهشکده‌ی کودکان استثنایی، تهران.

-زندى، بهمن. (۱۳۸۱). زبان‌آموزی. سمت، تهران.

- شعبانی، حسن، (۳۸۳۱)، مهارت‌های آموزش و پرورش (روشها و فنون تدریس)، انتشارات سمت، تهران، ایران

-شیپلی، کنتجی و مکافی، جولی جی (۲۰۰۶). راهنمای ارزیابی اختلالات گفتار زبان. ترجمه لیدا سلطانی و همکاران، انتشارات دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران.

-صفارپور، عبدالرحمان. (۱۳۷۹). الگوی یاددهی و یادگیری گام‌به‌گام انشای فارسی (ابتدایی). انتشارات مدرسه.

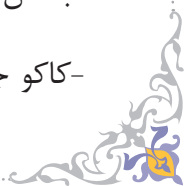
-عندلیبی، محمد. (۱۳۸۵). مبانی زبان‌آموزی کودک و روش تدریس مهارت‌های زبانی. انتشارات رسانه‌ی تخصصی، تهران.

-فرج‌اللهی، هاله. (۱۳۶۶). فعالیت‌های تسهیل‌کننده رشد مهارت‌های گفتار و زبان، پایان‌نامه‌ی کارشناسی، دانشکده‌ی علوم توانبخشی علوم پزشکی ایران.

-فیاضی، لیلا. (۱۳۸۹). «مهارت‌های صرفی و معنا‌شناختی در افراد آسیب‌دیده شنوایی»، مجله‌ی تعلیم و تربیت استثنایی، سازمان آموزش و پرورش استثنایی، شماره ۱۰۵.

- قاسم‌پور مقدم، حسین و همکاران، (۱۳۹۵)، کتاب معلم (راهنمای تدریس) فارسی ششم دبستان، اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی، تهران، ایران.

-کاکو جویباری، علی اصغر، هوسپیان، آلیس. (۱۳۷۸). روش محاوره (آموزش صرف و نحو

- زبان) به کودکان دچار نقص شنوایی. سازمان آموزش و پرورش استثنایی.
- کاکاجویباری، علی اصغر و همکاران، (۱۳۸۸)، مقایسه سواد خواندن در دانش‌آموزان آسیب‌دیده‌ی شنوایی و دانش‌آموزان با شنوایی هنجار. مجله شنوایی شناسی، دوره ۱۹، شماره ۱.
- کریستال، دیوید. (۱۳۸۰). راهنمای مقیاس larsp، ترجمه فریبا یادگاری، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، ۱۳۸۰.
- کریمی، مجید. (۱۳۷۹). بررسی مشکلات زبان نوشتاری افراد کم شنوا، نشریه علمی دانشجویی گفتار درمانی، دانشکده توانبخشی دانشگاه علوم پزشکی تهران.
- کوربت، پای، (۱۳۹۷)، آموزش داستان‌نویسی - سطح یک، ترجمه محسن سلیمانی، انتشارات ویژه نشر، تهران، ایران
- گورابی، خسرو. (۱۳۸۶). ضروریات شنوایی شناسی. انتشارات بهنام فر، تهران .
- لوترمن، دیوید و کویتزر، الن. (۱۳۸۱). توان‌بخشی با تأکید بر شناسایی و درمان کودکان ناشنوا زیر سه سال. ترجمه زهرا جعفری و فاطمه ادکی.
- ماهوتیان، شهرزاد. (۱۳۷۸). دستور زبان فارسی از دیدگاه رده شناسی. ترجمه مهدی سمائی، نشر مرکز.
- مشکوه‌الدینی، مهدی. (۱۳۸۲). «بررسی روند رشد وندهای صرفی و پیوندهای ساختاری در گفتار پیشرفتی کودک»، مجله‌ی زبان شناسی، شماره ۲.
- ملایری، سعید و جعفری، زهرا و عشایری، حسن. (۱۳۸۸). آزمون سنجش رشد نیوشا، ویژه کودکان فارسی زبان بدو تولد تا ۶ سال. انتشارات دانژه.
- موللی، گیتا (۱۳۸۸). انطباق و آماده سازی گفتار نشانه‌ای با بررسی اثربخشی آن بر ادراک گفتار کودکان دبستانی با آسیب شنوایی در شهر تهران

- ناتل خانلری، پرویز. (۱۳۸۶). دستور زبان فارسی. انتشارات قدس.
- نخشب، محبوبه و شفیع، بیژن. (۱۳۸۲). توان بخشی کاشت حلزون در کودکان. دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی اصفهان.
- پورسلطانی، مریم، قیومی، عفت، رحمنی، ملیحه، امیری، فاطمه (۱۳۹۰). الگوهای برترتدریس، تهران، سازمان آموزش و پرورش استثنایی.
- نیساری، سلیم و همکاران. (۱۳۹۴). راهنمای آموزش زبان فارسی در دوره ابتدایی. انتشارات مدرسه.
- نیک خو، فاطمه، (۱۳۸۹)، بررسی وضعیت درک خواندن در دانش آموزان ناشنوا، مجله تعلیم و تربیت استثنایی، شماره ۱۰۵.
- یونان، ملیندا و حیدریان مقدم، محمد. (۱۳۷۶). توان بخشی شنیداری کودکان زیر ۷ سال. انتشارات تیمورزاده، تهران.
- Adams C, Brown BB, & Edwards M. (1998). Developmental disorders of language. 2nd ed. London: Whurr Publishers
- Alpiner, I.G., Mearthy, P.A. (2000). Rehabilitative Audiology: Children and Adults, 3d edition, Lippon cott, Williams & Wilkins.
- Bench J. (1992). Communication skills in hearing impaired children. 1st ed. London: Whurr Publishers.
- Mayer C. (2007). What really matters in the early literacy development of deaf children? J Deaf Stud Deaf Educ. 12(4):411-31.
- Williams C. (2006). Teacher judgments of the language skills of children in the early years of schooling. Child Lang Teach There. 22(2), 135-54.

